הארץ
1.10 ש"ח יום ו' כ' בסיון תשמ"ו, 27 ביוני 1986 VOL. 68/20415 JUNE 27 1986

חקירה תהא!
הקבינט בישל תבשיל, אין אפשרות לעכלו. הסמכות לתת נצלה לרעה בידי משרד המשפטים. מעורבות הדרג המדיני אינה נחקרת. העלילה שהוטחה באלוף יצחק מרדכי ופרשה של פיברוק עוולות בפני ועדת חקירה עוברות ללא ברור. מצב זה הינו בלתי נסבל. מוכיחות שינוי תובעת איפא כינון ועדת חקירה, שתברר את הפרשה כולה ואת אחריות הדרג המדיני.
אם לא תקום ועדת חקירה תשקול שינוי את המשך השתתפותה בממשלה.
שינוי מפלגת המרכז

חשש ששביתת האחיות תתארך

הוצאת הצווים וסירוב האחיות למלא אחריהם שיתקו המו"מ ● האחיות: אם אחות אחת תפגע מהצווים נתייצב כולנו בכלא

בתי החולים עורכים הסדרי תורנויות עם האחיות ● האחיות נטשו את ביה"ח ברזילי באשקלון

מאת מיכאל גרבוי
סופר "הארץ" לענייני בריאות

הנהלת משרד הבריאות והנהלות בתי החולים נערכים לקראת האפשרות ששביתת האחיות בבתי החולים תמשך זמן רב. כל הצדדים המעורבים בשביתה העריכו אמש כי הוצאת צווי החירום וסירובן המופגן של האחיות למלא אחרי הצווים הביאו לשיתוק כל המהלכים שיכלו להוביל לפתרון מהיר של המשבר.

הנהלת משרד הבריאות החליטה שלא לפעול בינתיים כנגד אחיות המפרות את צווי הריתוק זאת כדי לאפשר להנהלות בתי החולים להגיע להסדרים מקומיים עם האחיות. אם בהסכמה על מספר האחיות שלהן יוגשו צווי הריתוק, ואם בהסדר שימנע את הצורך להגיש את צווי הריתוק. על פי הערכת משרד הבריאות יגיעו האחיות ברוב בתי החולים להסדרים כאלה שיאפשרו את המשך תיפקוד בתי החולים גם במצב שבו תתמשך השביתה עוד כמה ימים. צווי הריתוק נגד האחיות בבתי החולים לא יופעלו בכל מקום שבו תגיע הנהלת בית החולים להסדר עם האחיות בדבר תורנות במחלקות וביחידות שיאפשרו את הפעלת בית החולים.

הסדר ראשון בהדסה

בית החולים הראשון שבו הושג הסדר כזה הוא בית החולים הדסה בירושלים. ומנהלו הודיע אמש במברק למנכ"ל משרד הבריאות: "לאחר דיון עם האחיות הגענו למצב שבו אני מסוגל להפעיל את בית החולים גם ללא צווי ריתוק". הסדרים ללא מסירת צווי ריתוק הושגו בפוריה טבריה ובבית החולים בנהריה. בבית החולים שערי צדק קיים הסדר דומה בין האחיות להנהלה כבר מתחילת השביתה.

בבתי חולים אחרים התנהלו אמש מגעים בין ההנהלות לאחיות ותביעות המינימום של ההנהלות הוצגו בפני אסיפות של האחיות השובתות.

בבית החולים ברזילי באשקלון חזרו האחיות לעבודה מדירה לאחר שנמסרו להן צווי הריתוק, אך לקראת השעה 10 בערב הודיעו האחיות על נטישה.

בהנהלת משרד הבריאות מביעים כי עד הבוקר יגיעו רוב בתי החולים להסדרים שיאפשרו את הפעלתם כאשר בחלקם הדבר ייעשה בסיוע צווי הריתוק ובחלקם בהסכמה בין ההנהלות לאחיות. "צווי הריתוק אינם המטרה", אמר אמש ל"הארץ" מנכ"ל משרד הבריאות הפרופ' דן מיכאלי, "המטרה היא הפעלה של בתי החולים ללא סיכון חיים".

בעקבות פירסום הצווים הודיעו האחיות במטה השביתה בבית החולים בילינסון כי לא יכבדו את הצו. "אם תיפגע אפילו אחות אחת כתוצאה מהצווים כל האחיות יסעו וייתייצבו בכלא נווה תירצה", אמרה דוברת מטה השביתה.

איתן רבין, סופר "הארץ", מוסר: "אני הנחיתי את יושב ראש האגף לאיגוד מקצועי, חיים הברפלד, לזמן מיד את נציגי משרד הבריאות, את נציגי האחיות, את הממונה על השכר, הלל דוראי, ואת נציגי האוצר כדי לחדש את המו"מ שהתפוצץ בעניין האחיות. אני נגד הפרת צווי הירום שמוציאה הממשלה", כך אמר אתמול מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, במהלך ביקור בקרית גת. עוד אמר קיסר, כי צריך לחדש את המו"מ על בסיס שהוסכם עליו שלשום בלילה.

ראובן פדהצור, סופר הצבאי של "הארץ", מוסר כי בשל שביתת האחיות נאלצה לשבת קצין רפואה ראשי של צה"ל להתערב על מנת למנוע את דחייתו של ניתוח אחד החיילים שנפצע בהתהפכות הסדי לית במעלה אפרים. החייל, תושב קרית־גת, שאושפז בבית החולים "הדסה", אמור היה לעבור ביום שני ניתוח חוליה בצוואר, אך בשל שביתת האחיות נקבע כי ניתוחו ידחה. לאחר שנודע הדבר לקצין הרפואה הראשי, הוא דאג לכך שהחייל ינותח במועד שנקבע.

עובדי המדינה ינקטו צעדים אם המו"מ על השכר יתארך

תובעים לסיימו עד 15 ביולי ● חושש מפיטורי עובדים

מאת יהודית וינקלר
סופרת "הארץ"

מרכז הסתדרות עובדי המדינה מאיים לנקוט צעדים ארגוניים אם המשא ומתן על הסכמי השכר לא יסתיים עד ה־15 ביולי. ההחלטה נתקבלה אתמול מחשש לסחבת נוספת בדיונים.

המרכז גינה את הודעת הממונה על השכר במשרד האוצר, לפיה תוספת שכר יינתנו רק בתמורה לפיטורים.

סופרת "הארץ" מעירה, כי הממונה על השכר הסביר בישיבת המשא ומתן הראשונה כי כל תוספת שכר תגרור צמצום כוח אדם בשל האילוצים התקציביים.

עשן שעלה ממזוודת נפץ מנע פיגוע חמור במדריד

קצין הבטחון הספיק לקרוא לנוסעים בדלפק אל על להשתטח על הרצפה ● ידו של שוטר ספרדי נקטעה ● 2 נעצרו

מדריד (ע"צ וע"ה). קצין הבטחון האחראי לבטחון נוסעי אל על בנמל התעופה "באראחאס" שבמדריד היה בין שלושת הפצועים בעקבות התפוצצות, שאירעה אתמול בשעה 16.30 ליד דלפק אל על.

שמו של קצין הבטחון הישראלי הוא, על פי משטרת מדריד, ניר רז. שני הפצועים קשה האחרים הם סמל של משטרת ספרד בשם מאנואל גונסאלס הידלגו, ובעל המזוודה הממולכדת ששמו טרם נמסר לפירסום.

יתר הנוסעים כבר עברו את הביקורת והמצאו ליד הבטוס הרחוק ממקום הפיצוץ. איש הבטחון הישראלי שבדק את המזוודה הבחין שעשן יוצא ממנה והוא קרא לכל הנמצאים בקירבה להשתטח על הרצפה, ואז אירע הפיצוץ.

פגיעות מ־3 שניות

ממצאים ראשונים של החוקרים מתברר כי הפצצה התפוצצה לאחר שקצין הבטחון פתח את המזוודה, אשר בה הוסתרה הפצצה. על פי השערה ראשונה, יתכן כי מטען הנפץ הופעל על ידי הבודה מרחוק.

שוטר ספרדי בוחן את הריסות שגרם פיצוץ המזוודה בדוכן אל על בנמל התעופה במדריד אתמול בצהריים.
(תצלום: אי־פי)

לפי ידיעות בתחנות רדיו במדריד שציטטו מקורות במשטרת נמל התעופה, נקטעה ידו של השוטר כתוצאה מן הפיצוץ. יתר הנפגעים נפצעו בצורה קלה בלבד.

חמישה בני אדם נוספים נפצעו באורח קל על ידי רסיסי זכוכית ועל ידי גושי טיח, שנפלו מתקרת המסוף הבינלאומי מן ההתפוצצות ומן הדליקה שפרצה אחריה.

מטוס "אל על" ממדריד חזר לישראל אמש סמוך לשעה 1 אחר חצות עם 69 נוסעים.

האיש האחרון בתור

המזוודה היתה שייכת לאיש הממתין שעמד להצטרף לטיסה, הוא הגיע לדלפק לאחר שכל הנוסעים עברו.

עדת ראייה צעירה סיפרה לסופר סוכנות הידיעות הצרפתית: הכל התרחש תוך פחות מ־3 שניות. ראיתי עשן עבה מיתמר ממזוודה בדלפק אל על ואחר כך ראיתי אדם רץ כשמטפחת בידו. האיש קרא לנו להתרחק מן המקום ואז אירעה ההתפוצצות.

שני חשודים נעצרו

גבר צעיר מבין עדי הראייה מסר: ראיתי שהמשטרה מובילה מן המקום אדם בעל חזות פנים מזרח תיכונית, זמן קצר לאחר ההתפוצצות, כשידיו כבולות. לדברי המשטרה נעצרו שני חשודים, האחד מהם נפצע מן ההתפוצצות.

הסנאט מוכן להעביר את השגרירות לירושלים

בתחום הקו הירוק

מאת צבי בראל

ואשינגטון (מיוחד ל"הארץ"). הסנאט קיבל שלשום בלילה הצעת חוק, המתנה הקמת שגרירות אמריקאית חדשה בישראל רק בתחום חמישה מילים מבניין הכנסת בירושלים ובתחום הקו הירוק ולא בשום מקום אחר.

על פי הצעת החוק, אותה הגיש הסנאטור השמרני, ג'סי הלמס, לא יוכל משרד החוץ האמריקאי לבנות שגרירות חדשה או מעון חדש לשגריר, או מבנה חדש לקונסוליה במזרח ירושלים, או מעון לקונסול, אלא בתחום חמישה מילים מבניין הכנסת. בכך מנסה הלמס לחייב את המבקש להעביר או לבנות שגרירות בירושלים.

הצעתו של הלמס כלולה במסגרת חוק אבטחת השגרירויות, שהתקבל שלשום בלילה בסנאט ואשר מקציב 1.1 מיליארד דולר בשנתיים הבאות לבניית שגרירויות אמריקאיות בעולם ולשיפוצן במטרה לעשותן בטוחות יותר, נוכח התגברות פעולות הטרור.

ניסוחו של הלמס התקבל רק בסנאט, אך לא בבית הנבחרים ובשבוע הבא ידון החוק כולו בקונפרנס (ועדה משותפת של שני בתי הקונגרס, שמטרתה להביא לאיחוד נוסחי החוק בין שני הבתים).

ישראל דנה בהשבת השלטון המצרי לעזה

שבועון במזרח ירושלים חושף השיחות שבשיתוף ארה"ב ירדן ומצרים

מאת אורי ניר

פקידים בכירים מישראל, מצרים, ירדן וארה"ב מנהלים בעת האחרונה מגעים בדבר השבת השלטון המצרי לעזה, לפי תכנית שהעלה ראש עיריית עזה לשעבר, רשאד א־שאווה. כך מגלה השבועון המזרח־ירושלמי "אל־ביאדר א־סיאסי" בגליונו העתיד להתפרסם מחר. העיתון מצטט בהרחבה תוכן של שיחות שניהל א־שאווה עם "פקידים בכירים" מישראל, מצרים ומארה"ב. לפי הדברים המבוססים בעיתון הביעו הפקידים הישראלים נכונות לסגת מעזה ומחלקים גדולים של הגדה המערבית, במסגרת פיתרון מדיני כולל. כשלב ראשון הציעה ישראל לא־שאווה כינון ממשל עצמי בעזה תחילה.

עקיבא אלדר, סופר המדיני של "הארץ", מוסר כי שר הבטחון יצחק רבין הציע לירדן לקיים בחירות בגדה המערבית לפרלמנט הירדני. רבין אישר בשיחה עם סופר "הארץ" כי הציע שתושבי השטחים יבחרו עבור נציגיהם בפרלמנט של ירדן.

חדשות הארץ

שיחות היום
עם: איתן רוזנמן, לשעבר יו"ר ועד עובדי התחזוקה ב"אל על"
על: הפרת צווי הירום בידי האחיות (עמ' 2)
★
מתן וילנאי: בידי סוריה המפתח לתעלומת 6 החיילים הנעדרים בלבנון (עמ' 3)
★
המלצה לקצב להבטיח אישור תקציב לתשלום משכורות לעובדי אופ־אר (עמ' 5)
★
בלס ועוזרו כפרו בכתב האישום בהוצאת כספים במרמה מהתק"ם (עמ' 5)
★
נצחון לרייגן בקונגרס: 100 מיליון דולר אושרו למורדים בניקראגואה (עמ' 6)
★
הורים מסרבים לשלוח ילדיהם למבחן מיון בגימנסיה העברית (עמ' 12)

שרות הארץ

מזג האוויר
ירושלים 16—26, הגולן 16—28, נהריה 17—19, צפת 17—27, טבריה 21—34, נצרת 20—27, עפולה 20—30, הזכרון 17—28, תל אביב 19—28, לוד 18—28, יריחו 21—36, עזה 21—27, באר שבע 19—32, אילת 24—38

חם לך?
VIRO
מזגן רב מפוצל ששקט
טל. 052-451074

שערי הדולר

	שער הדולר בש"ח	השינוי
יציג	1.4933	−0.0022
נוסעים	1.7749	−0.0026
שחור	1.5900	−

בגליון זה 28 עמודים בצרוף 40 עמודי מוסף העתון מופיע ב־3 חלקים

מסתמן רוב בממשלה נגד ועדת חקירה לדרג המדיני; המערך יגבש עמדתו מחר

הליכוד מסתמך על הדתיים והורביץ כדי להסיר הצעת שחל ורובינשטיין ● גם ברלב מסתייג מחקירה ● פרס: מעולם לא התנגדתי לחקירה ● שמיר: איני חושש

גורם ממשלתי בכיר: היועץ המשפטי היה יכול לסכל מתן החנינה על־ידי הנשיא ● חריש: רק נשאלתי אם ניתן להעניק חנינה בטרם הרשעה והשבתי בחיוב ● השופט בדימוס בנימין כהן: החנינה היא הטעיה ורמיה של השלטון

ממלא מקום ראש הממשלה, יצחק שמיר, אתמול בעצרת המורכבות בירושלים: "צריך להימנע עד כמה שאפשר מחקירה" (תצלום: יוסי זמיר)

מאת עקיבא אלדר והרצל אלון
סופרי "הארץ"

ראש הממשלה, שמעון פרס, מכנס מחר בערב את פורום "שרינר" של המערך, כדי לגבש עמדה לקראת ישיבת הממשלה ביום ראשון, שבה מבקשים השרים משה שחל ואמנון רובינשטיין להביא להצבעה הצעה להקמת ועדת חקירה ממלכתית בנושא אחריותו של הדרג המדיני בפרשת השב"כ.

מקורביו של פרס הבהירו אתמול כי הוא "הולך לדחוק בעמדה הגורסת, כי על הדרג המדיני להיות חשוף לחקירה ולביקורת, תוך הגנה על האינטרסים הבטחוניים של המדינה".

בליכוד טוענים, כי פרס ינסה עתה להשתמש בפרשת השב"כ על מנת לסכל את הרוטציה. שרים בליכוד ובראשם יצחק שמיר מאמינים, כי בעזרת השרים הדתיים ואולי אף השר יגאל הורביץ יהיה בידם להשיג רוב נגד ההצעה להקים ועדת חקירה.

שר הבטחון, יצחק רבין, הגדיר את החלטת הקבינט בפרשת השב"כ "הרע במיעוטו". מקורביו הדגישו, כי בטרם העלה פתרון החנינה, הוא תמך בחקירה משטרתית או ועדת חקירה. עם זאת, הדגישו, לא יהיה עתה רבין מכשול להקמת ועדת חקירה לבדיקת החשדות בדבר מעורבותו של הדרג המדיני בהתנאת ועדת זורע ובלטמן. לעומת זאת, הסתייג אמש שר המשטרה חיים ברלב מהיזמה להקמתה של ועדת חקירה, באומרו כי אינו רואה עתה שום תועלת.

אישים במערך העלו אתמול את החשש, כי המחלוקת סביב הקמתה של ועדת חקירה תוביל לפירוק הממשלה. לדעת אותם אישים יזכה, במקרה כזה, הליכוד בתמיכה ציבורית רחבה, שכן מנהיגיו יטענו, כי "המערך מוכן לפגוע בבטחון המדינה בגלל חיסולם של שני מחבלים ערבים".

סופר "הארץ" לענייני מפלגות מציין, כי בפורום "שרינר" שהתקיים שלשום בלילה הותקף פרס קשות על ידי מרבית שרי המערך על החלטת הקבינט. פרט לפרס, רבין וברלב, היו כל שרי העבודה בעד הקמתה של ועדת חקירה ממלכתית.

להמשך להחלטת בג"צ בהתייעצויות בלתי פורמליות.
(סוף בעמוד 2 טור 3)

הרבנות: את האתיופים לא נסמן כגרים

הרבנות הראשית תובעת לדון בכל בקשה להינשא ללא טבילה

מאת נדב שרגאי

משרד הדתות הודיע לבית הדין הגבוה לצדק בשמה של הרבנות הראשית, כי הרבנות נבונה להסדיר הו"ש בשאלת גיור האתיופים. על פי ההודעה, כל מקרה אינדיבידואלי, שבו ימליץ רושם נישואין, על נישואין של בני זוג אתיופים ללא גיור וללא טבילה יובא להחלטה של מליאת הרבנות הראשית, והיא זו שתכריע בעניין.

הודעה זו, שהועברה כאמור לבג"ץ הדן בנושא האתיופים, סותרת למעשה את ההודעה שהעביר אותו מנכ"ל במשרד הפנים לבג"ץ, הדן בעניינה של הגיורת הרפורמית שושנה מילר. בבג"ץ מילר הצהיר שר הפנים כי מעתה ירשם בתעודות הזהות של הגרים ליד סעיף הלאום גם עובדת הגיור ואילו במקרה של גרים אתיופים, כבאמור בתצהירו השני של כהנא תרשם עובדת יהדותם ותו לא.

רקאנטי חזר מחו"ל; אינו מתכוון להתפטר

מאת אריה לביא

רפאל רקאנטי, המנכ"ל ויו"ר מועצת המנהלים של בנק דיסקונט, לא יתפטר מתפקידו, אמר אמש ל"הארץ" אלי כהן, יו"ר ההנהלה המצומצמת של בנק דיסקונט. בבנק דיסקונט סבורים, שנגיד בנק ישראל לא יממש את איומו ולא ינקוט צעדים שיש בהם כדי להביא להשעייתו של רקאנטי מתפקידו.

רקאנטי, שחזר לישראל לאחר ימים אחדים בחו"ל, מקיים התייעצויות עם משפטנים ועם גורמים נוספים.

שוק ההון

רגיעה במניות

מאת אריה לביא
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

הרגיעה בשוק המניות שהחלה שלשום מגרה אתמול את שבוע המסחר. נראה שפעילי השוק מנסים לבחון מחדש את עמדתם כלפי השוק ובמיוחד מחכים לראות את ההתפתחויות הצפויות בבנק דיסקונט, שעשויות להיות בעלות השלכה על כל הפעילות בבורסה.

ערך את העמודה: בועז שפירא

הארץ חדשות
מתפרסם היום בעמודים
6א' 7א' 8א' 9א' 10א'
11ג' 12ג' 13ג' 14ג' 15ג'
16ג' 17ג' 18ג'

בליכוד מוכנים להקדים הבחירות

"אנו מעדיפים רוטציה אך נזכה לתמיכה מהציבור סביב פרשה זו"

המערך מגלה פרצופו האמיתי כפוגע בנשיא ובשלטון החוק ומעדיף את טובת המפלגה

מאת אילן שחורי

גורמים בכירים בליכוד קיימו אתמול התייעצות לאפשרות של בחירות חדשות לכנסת בעקבות פרשת ראש השב"כ והחלטת הקבינט משלשום. בצמרת תנועת החרות הועלתה אפשרות זו אתמול לאור הקולות שנשמעו משרי מפלגת העבודה, שקראו להקמת ועדת חקירה ממלכתית, למרות החלטת הקבינט. ההערכה שהותה אתמול בצמרת הליכוד קבעה כי בחירות סביב פרשת השב"כ יתנו עדיפות לליכוד, הצגת מפלגת העבודה, כמי שמנסה לפגוע באינטרס הלאומי.

בקרב ראשי הליכוד נטען אתמול כי במערך מנסים לנצל עדיין את פרשת השב"כ כנסיון אחרון לסכל את הרוטציה ומינויו של שמיר לראש הממשלה באוקטובר. "אנו אומנם מעדיפים את קיומה של הרוטציה, אך לא יהיה כל אסון אם הפרשה תוביל כעת לפירוקה של הממשלה ולבחירות חדשות. אין לנו ספק שמפלגת העבודה תהיה אז במצוקה ואנו נזכה לתמיכה גדולה מהציבור סביב פרשה זאת", ציין אמש גורם בכיר בליכוד בשיחה עם סופר "הארץ".

תנועת החרות פרסמה אתמול הודעה התוקפת את שרי המערך הדורשים ועדת חקירה בעניין השב"כ, ומכנה את הכרזותיהם "יללות תנין". בהודעה נאמר כי שרי המערך וגרורותיו מגלים את פרצופם האמיתי כפוגעים בנשיא, בממשלה ובשלטון החוק. הם מוכיחים כי טובת המדינה נופלת לעומת שיקולים מרומים של טובת המפלגה. "חתירה בלתי נלאית זו רק תוסיף דיכרוך ומדון, ותידחה בשאט נפש על ידי רובו של הציבור בישראל", הודגש בהודעה.

פרשת החנינה — בראש החדשות בארה"ב

מקורות במימשל הביעו זעזוע מכך שלפי הטענות המרשמעות שר בממשלת ישראל נתן ידו לכסות על מעשה רצח ומפתיע עוד יותר שראש הממשלה עוזר לו להשתמט מחקירת האמת

מאת צבי בראל

ואשינגטון (מיוחד ל"הארץ"). פרשת התפטרותו של ראש השב"כ והחנינה שהוענקה לו ע"י נשיא המדינה עלו אתמול לכותרות הראשיות בעתונות האמריקאית.

תחת הכותרת: "ישראל חוסמת חקירה משפטית נגד סוכנים — התפטרות ראש השב"כ מנעה חקירה רחבה של רצח הערבים," כותב ויליאם קלייבורן מירושלים ב"ואשינגטון פוסט", כי החלטת הנשיא הרצוג להעניק "שמיכה של חנינה" לראש השב"כ ולשלושת עוזריו מנעה מבוכה רבה מראש הממשלה, שמעון פרס ומשר החוץ, יצחק שמיר. שכן התפטרותו של אברהם שלום והחנינה שקיבלו הוא ועוזריו מנעו את המשך החקירה.

ה"ניו יורק טיימס", גם הוא בעמוד ראשון, הרבה לצטט מקורות וגורמים רשמיים שהתנגדו לחנינה וראו בה כלי עזר לטיוח שנעשה ע"י גורמים מדיניים. גם הוא מצטט מקורות, על פיהם ידע שמיר על הכיסוי ואף נתן ידו לכך.

דוברי מימשל אמריקאים סירבו להגיב בפומבי על פרשת השב"כ באומרם, כי זהו עניין ישראלי פנימי אך שלא לייחוס הביעו מקורות אלו "זעזוע מכך ששר בממשלת ישראל על פי הטענות נתן ידו לכסות על מעשה רצח ומפתיע עוד יותר, שאם הטענות נכונות, הרי שרוה"מ עוזר לו להשתמט מחקירת האמת".

עיקול ב־42 מיליון ד' הוטל על זוכוביצקי

חתנו של שאול אייזנברג הוא אחד החשודים העיקריים בפרשת אלבין ● מס הכנסה: אשתו מכרה נכס בכפר שמריהו ויש חשש שהמשפחה מתכוונת לחסל עסקיו ולעבור לחו"ל

מאת צבי הראל

בית המשפט המחוזי בתל־אביב נתן שלשום צו עיקול בסך של 63 מיליון ש"ח (כ־42 מיליון דולר) נגד יונתן זוכוביצקי, חתנו של איש העסקים שאול אייזנברג. העיקולים על נכסיו של זוכוביצקי בישראל ובחו"ל הוטלו לבקשת מס הכנסה (העיקולים אינם חלים על נכסים בבעלות אשתו אסתר זוכוביצקי).

נציגת מס הכנסה, עו"ד בתיה אופיר, מציינת בתצהיר לבקשה, כי בהתאם למידע המצוי בידי מס הכנסה, אין בכוונתו של זוכוביצקי לחזור ארצה בזמנים הקרובים. עוד טוענת הנציגה כי בימים האחרונים מכרה אסתר זוכוביצקי מגרש, שבבעלות בעלה בכפר שמריהו, לזהר פלדמן בסכום של 420 אלף דולר. עולה מכאן החשש סביר, כי זוכוביצקי ומשפחתו מתכוונים לחסל את רכושם ועסקיהם בארץ ולהעבירם לחו"ל.

יונתן זוכוביצקי הוא אחד החשודים העיקריים בפרשת אלבין. זוכוביצקי עזב את הארץ בחודש מארס 1985. מי שהגיש נגדו תלונה במשטרה הוא חותנו, שאול אייזנברג, שטען כי זוכוביצקי ביצע פעולות בעסקיו, ללא ידיעתו ורשותו.

בנימוקי הבקשה מציינת עו"ד אופיר, כי בעקבות בדיקת תיקו במס הכנסה עולה שההכנסות לשנים 84—1981 אינן סבירות. עוד טוענת נציגת מס הכנסה, כי ההכנסות עליהן הצהיר זוכוביצקי אינן עומדות בכל יחס לנתונים, שעלו מבדיקת מס הכנסה לגבי רמת המחיה שלו ושל משפחתו ולגבי הרכוש והנכסים המצויים בבעלותו.

עו"ד אופיר מציינת, כי למס הכנסה נודע שיונתן זוכוביצקי ואשתו הם אנשים עתירי נכסים, וכי בבעלותם רכוש רב בארץ ובחו"ל. בין הנכסים היא מציינת שלוש דירות הרשומות על שם אשתו בעיירת נופש באוסטריה, חלק מרובע מגורים בלקסינגטון בניו יורק, שני בתים בכפר שמריהו, מגרש בכפר שמריהו ועוד.

פרק אחר מתייחס למניות שמחזיק זוכוביצקי במספר חברות. נציגת מס הכנסה טוענת, כי בשנים האחרונות ניהל זוכוביצקי פעילות פיננסית ענפה ביותר שהתבטאה בניהול והחזקת מניות בעשרות חברות, בהן חברות של חותנו, שאול אייזנברג וחברות אחרות להשקעה לאחזקה ולמסחר. בין השאר נטען בבקשה, כי זוכוביצקי מחזיק במניות של חברת "לומיר — חברה לבניין בע"מ", מניות שערכן היום 450 אלף דולר.

כן מתברר, טוענת עו"ד אופיר, שבין סוף 1984 לסוף 1985 הוריד זוכוביצקי כסף בהיקף של כמאות אלפי דולרים מחשבונותיו הפרטיים בבנק הפועלים ובבנק כללי לחשבון שהחזיק בחברת "צילרוי", בני ברנקו. לאור הממצאים האלה, טוען מס הכנסה, נערכה לזוכוביצקי שומה ולפיה הוא חייב 63 מיליון ש"ח.

חדש בבינלאומי
הלוואה מיידית לכל תכלית
ההלוואה עד 25,000 ש"ח ההחזר עד 60 תשלומים

לבחירתך: הלוואה צמודה למדד, הלוואה דולרית או הלוואה לא צמודה.

צריך הלוואה? בוא לבנק הבינלאומי הראשון. כבעל חשבון פרטי, תוכל לקבל מ־5,000 ש"ח ועד 25,000 ש"ח.
לדוגמא: אם תקח הלוואה צמודה למדד בסך 10,000 ש"ח ותחזיר ב־60 תשלומים חודשיים, תשלם ־.216 ש"ח לחודש בלבד, צמודים למדד.
אפשרות של מגוון בטחונות שיאושרו ע"י מנהל הסניף.
פרטים נוספים בכל אחד מ־90 סניפי הבנק הבינלאומי ובנק פועלי אגודת ישראל.

אתה קובע מראש את תנאי ההחזר.

סוג ההלוואה	מספר תשלומים חודשיים	ריבית	חישוב ריבית אפקטיבית לשנה
צמודה למדד	עד 60 חודש (5 שנים!)	כ־0.9%* לחודש	11.35%
דולרית	עד 24 חודש	כ־1%** לחודש	19.25%
לא צמודה	עד 15 חודש	ריבית בסיסית מתוספת 1.75%** לחודש	41.16% לפי ריבית בסיסית להיום 1.25% לחודש

ההלוואה וההחזר - ללא תשלום עמלות.
[illegible]

היקף המבצע מוגבל בסכום. הבנק רשאי להפסיק המבצע או חלקו בכל עת.
הבנק הבינלאומי הראשון

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

ראיתי שמעתי

קונסול בשם שגריר בתנאים

מנכ"ל משרד החוץ, דוד קמחי, החליט להעלות את דרג הקונסוליות המרכזיות בארה"ב ולהשוותן למעמד השגרירויות המרכזיות באירופה. קמחי הביא להנהלת המשרד הצעה, שהקונסולים הכללים בניו־יורק, שיקאגו ולוס אנג'לס יזכו ל־ תואר שגריר. כך יזכו הקונסול הכללי בניו־יורק, משה יגר, עמיתו בשיקאגו, צבי ברוש והקונסול הכללי המיועד ללוס אנג'לס, איתן בנצור, למעמד ולתנאים של שגרירים לכל דבר.

היוזמה החדשה באה להבליט את החשיבות שמייחסת ישראל לנציגויותיה בארה"ב, שאחדות מהן חולשות על אוכלוסיה וקהילות יהודיות גדולות יותר משגרירויות בבירות אחרות באירופה.

א.לב

הבישוף והכיפה הסרוגה

זמן מה לאחר שצולם חובש כיפה סרוגה, נבחר הבישוף האנגליקני השחור של יוהנסבורג, דזמונד טוטו, לתפקיד הארכיבישוף של אפריקה. הלה הניח את הכיפה על ראשו לא משיקולי בחירות או כאות הצטרפות לגוש אמונים או למפד"ל, אלא בעת ביקור הזדהות שערך בטמפל "הראל" של הרב בן איזיקסון. לפני מספר חודשים הרב צם בפומבי ביום תענית אסתר לזכר ה־ גזירות בשושן, כמקובל, אך גם לאות מחאה של חוקי פרטוריה ובזכות השגת שלום בידגועי ברום אפריקה.

"הרומן" בין בישוף טוטו לרב הקונסרבאטיבי החל בעקבות התבטאויות חריפות מפי הרב נגד האפרטהייד והעשיה בארץ זו.

יוהאנסבורג

דן סגיר

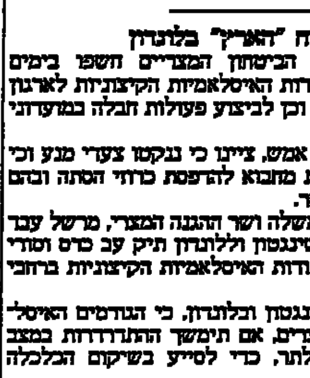

בישוף דזמונד טוטו

שחקני "המשפט" אורחי שגרירות קנדה בישראל

התיאטרון הלאומי "הבימה" וצוות הצגת "המשפט", שחזר זה עתה ממסע הופעות מוצלח בפסטיבאל בקוויבק, התכבד על־ ידי שגריר קנדה בישראל, ג'יימס ברטלמן, להשתתף באירועי יום קנדה ובקבלת הפנים שערך השגריר בשגרירות ביום זה.

התיאטרון וההצגה זכו בפרס ראשון בפסטיבאל על הישגים אמנותיים על ההצגה והלהקה.

ע.ר.

רקנאטי, בייסקי והבול

משפחת רקנאטי מופיעה בעת האחרונה בעיתונות בהקשר לא חיובי במיוחד, אך היו גם ימים אחרים. השירות הבולאי הנפיק לפני כחצי שנה בול זכרון למייסד הבנק, ליאון יהודה רקנאטי, שהקים את הבנק לפני כחמישים שנה, בהשקעה של 60 אלף פונט ארץ־ישראליות ("פי־ לשתינאיות"). ליאון יהודה ר־ קנאטי נולד בסלוניקי בשנת 1890, כנצר למשפחת רבנים של הפוסק הידוע, רבי מנחם רקנאטי.

הבול, בערך 200 שקלים ישנים, מתאר את דיוקנו של מייסד הבנק והוצא לרגל יובל החמישים של בנק דיסקונט. עם המעבר לשקלים חדשים הוצא הבול מאשנבי הדואר והוא מעורר עתה עניין מחודש בקרב חובבי בולי ישראל.

חיים גלאון

תקווה חדשה לשחמט הישראלי

בוריס גולקו, רב־אמן ב־ שחמט, לשעבר תושב בריה"מ, עומד לייצג את ישראל בחודש הבא בפסטיבל השחמט של ארצות הים התיכון, שיתקיים בעיר הנמל מארסיי. תהיה זו הפעם הראשונה שגולקו ישתתף בתחרות שח בחו"ל מאז עזב את בריה"מ בחודש שעבר.

גולקו, אשתו, אנה אחשא־ רובה, גם היא אלופת שחמט, ובנם דוד בן ה־7, עלו לישראל לאחר שחיכו שבע שנים ל־ אשרות יציאה.

עמנו"א

בעריכת עירית רוזנבלום

לפי החלטה שנתקבלה אמש בתום דיון סוער

הסוכנות תפסיק הקצבות למוסדות דת שאינם מלמדים ערכי ציונות

מאת גדעון אלון סופר "הארץ"

עצרת הסוכנות החליטה אתמול ברוב קולות, בתום דיון סוער, להפסיק את ההקצבות למוסדות דתיים ולישיבות שאינם מכירים במדינה, אינם משלבים ערכים ציוניים בתכניות הלימודים שלהם ואינם חוגגים את חגיגות יום העצמאות.

נציגי תנועת העבודה הציונית, הקונפדרציה, "הדסה" ומרכז הצ־ גים מחו"ל תמכו בהחלטה. נציגי המפד"ל וחרות התנגדו.

נציג המפד"ל יצחק מאיר טען כי לא יעלה על הדעת שעליית הנוער שהצטיינה כתנועה לאומית תחתור לפלגנות בעם בנסיון להגדיר מהו מוסד ציוני ומי אינו ציוני. אליעזר שפר ציטט קטע מספרה של הנר־ ייטה סאלד שבו הביעה תמיכה בהכללת אגו"י במסגרת עליית הנוער.

ראש עליית הנוער אורי גורדון תקף בחריפות את נציגי המפד"ל. לדבריו אין זה סביר שהסוכנות תסייע למוסדות וישיבות שאינן מעודדות גיוס לצה"ל, תלמידיהם אינם נוהגים לדבר בשפה העברית. הוא הציע להקים ועדה ציבורית מיוחדת שתקבע קריטריונים ברורים אלו מוסדות יהיו זכאים לקבל סיוע הק־ קצבות מכספי הסוכנות היהודית.

עולים מאתיופיה

כן החליטה עצרת הסוכנות שלא להקצות משאבים למוסדות חינוך המסרבים לקלוט למסגרותם עולים מאתיופיה. העצרת קראה לסוכנות ולממשלה לכלול מדי שנה 5־6 שכונות חדשות בפרוייקט התחדשות השכונות. ברוב קולות אושרה החלטה הקובעת שאין להשתמש יותר במונח "לא ציוני" לגבי הצירים מחו"ל ויצאה קריאה לכל חברי העצרת להצטרף לארגונים ציוניים בארצותיהם.

ההיסטוריון שלמה בן עמי מועמד של פרס לשגריר בספרד

מאת עקיבא אלדר סופרו המדיני של "הארץ"

ההיסטוריון פרופ' שלמה בן עמי הוא מועמדו של ראש הממשלה שמעון פרס לשגריר ישראל בספרד. במערך חוששים שהשגריר החדש במדריד, אשר יחליף הקיץ את השגריר שמואל הדס, יהיה איש מפלגת העבודה.

במערך הוחלט כי עם כניסתו של פרס למשרד החוץ ימונו אישים המקורבים למפלגה לשגרירים במ־ דינות שבהן שולטות מפלגות סוצי־ אליסטיות. זאת על מנת להדק את הקשרים עם מדינות אלו.

סופר "הארץ" מציין כי מינויו של בן עמי יבוא במקום ההחלטה שהוב־ גבשה במשרד החוץ למנות את הסמנכ"ל ישראל גור אריה לשגריר בספרד. עתה מבקשים למנות את גור אריה לשגריר ברומא במקום איתן רון היוצא לגימלאות.

עסקנים יהודים בניו־יורק זועמים על רישום הגרים

מאת שלמה שמיר סופר "הארץ" בניו־יורק

ניו־יורק (מיוחד ל"הארץ"). ההוראה של שר הפנים, יצחק פרץ, לציין "גר" בתעודות זהות עוררה גל של תגובות זועמות מצד מנהיגים ועסקנים יהודים בניו־יורק, בעיקר אלה שפעילותם כרוכה במגע עם קהילות יהו־ דיות.

מנהיג התנועה הרפורמית אלכסנדר שינדלר התייחס להוראת הרב פרץ כ"הטבעת טלאי צהוב" על המצח של יהודים כשרים. הוא ראה צעד כזה כתוקפני ובשאט נפש ואמר שהוא מנוגד להיסטוריה היהודית.

יו"ר היוצא של ועידת הנשיאים היהודים קנט ביאליקין אמר אמש כי הוראת שר הפנים רק מחריפה את המאבק בין דתיים ללא דתיים וגורמת נזק לא ישוער לאחדות העם.

נשיא מועצת הרבנים הרפורמים אמר כי הוראתו של הרב פרץ מנוגדת להחלטת בית המשפט העליון בישראל שאישר את זכותה האוטומטית לאזרחות ישראלית של אישה שגוירה על ידי רב רפורמי.

מנהיג בית המדרש לרבנים של התנועה השמרנית קרא לראש הממשלה שמעון פרס לבטל מיד הוראה זו של שר הפנים ולקבל ללא ערעור גיור שנעשה על ידי רפורמים ושמרנים.

גם הנשיא החדש של הסתדרות הרבנים האורתודוכסים, מילטון פולין, אמר כי אינו שבע רצון מהוראת שר הפנים, אך עם זאת הדגיש כי ארגונו ימשיך לא להכיר בגיור שעושים רבנים רפורמים ושמרנים.

מנהיג אגודת ישראל באמריקה הרב משה שרר הגדיר את הוראת שר הפנים כצעד הכרחי שיגביר את ערנותם של אלה העומדים להינשא לכך שזהות בן או בת זוגם זקוקה לבדיקה נוספת.

אגודת הרבנים באמריקה שהוא ארגון גג לרבנים יוצאי אירופה פרסמה הודעה ובה היא קוראת לשר הפנים להתפטר מיד מתפקידו בתגובה על התקריות האנטידתיות בישראל.

מסתמן רוב בממשלה

(סוף מעמוד 1)

שהיו אתמול בין שרי מפלגת העבודה צויין, כי יש להמתין עכשיו להחלטות בג"צ בנושא בעקבות העתירה, שהוגשה אתמול על ידי כמה עורכי דין, נגד החלטת החנינה של נשיא המדינה. בהתייעצות צויין, כי ללא ספק, מ"מ ראש הממשלה, יצחק שמיר, ידרוש בישיבת ה־ ממשלה, שנושא הקמת ועדת החקירה הממלכתית יועבר לדיון בקבינט, זכות המוקנית לו על פי ההסכם בין הליכוד והמערך. לכן, צויין בישיבה, אין כל סיכוי למימוש החלטה כזאת. לפיכך, נטען אתמול במפלגת העבודה, יש להמתין כעת להחלטת בג"צ, העשוייה לבטל את החלטת הנשיא ואזי כל הנושא ייפתח שנית.

שאלת הפיקוח [illegible]

השרים משה שחל ואמנון רו־ בינשטיין הגישו אתמול למזכירות הממשלה הצעת החלטה להקמתה של ועדת חקירה ממלכתית עפ"י חוק ועדות חקירה. עפ"י ההצעה, שתובא לדיון בישיבת הממשלה ביום ראשון, תחקור ועדת החקירה את הטענות שהועלו לגבי שיבוש הליכי משפט ובמיוחד־הדחה לעדות שקר ועדות שקר בפני ועדת זורע, בפני צוות החוקרים בראשות פרקליט המדינה יונה בלטמן וכן בפני ביה"ד למשמעת של השב"כ בר־ אשות שופט ביהמ"ש המחוזי.

השרים שחל ורובינשטיין מ־ ציינים, שהוועדה תחקור את שאלת הפיקוח והאחריות של הדרג המדיני עפ"י פעולות השב"כ בפרשה זו, תסיק מסקנות ותמליץ המלצות. מוצע שהחקירה תתבצע בחשאיות, זולת מסירת הודעה פומבית על עצם הקמת ועדת החקירה.

גם סגן ראש הממשלה ושר החינוך יצחק נבון הודיע אתמול, כי הוא תומך בהקמתה של ועדת חקירה ממלכתית. מ"מ ראש ה־ ממשלה ושר החוץ יצחק שמיר ממשיך להתנגד להקמת הוועדה. לדבריו, עמדת רוב הציבור ושל רוב חברי הממשלה, כפי שהשתקפה בישיבת הקבינט שלשום, היתה שיש סכנה להקמת ועדת חקירה, שבדרכן חושפות ומגלות את כל הטעון סודיות.

שמיר: אין לי כל חששות

(ע). "מבחינה אישית לי אין כל חששות משום חקירה. עמדתי היתה והינה שלמען שלמות ואינטרס השב"כ, זאת אומרת בטחונה של מדינת ישראל, צריך להמנע עד כמה שאפשר מחקירה מסוג זה" — דברים אלו אמר מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ בהופיעו אתמול בבוקר בפני עצרת הסוכנות היהודית בי־ ירושלים.

שמיר אמר כי הנשיא החליט החלטה נבונה ואמיצה ואמר כי "המעשה הגדול והפטריוטי שעשה הנשיא יכול היה להעשות רק על רקע האחדות הלאומית". הוא הוסיף כי בהחלטתו האמיצה של הנשיא הוא התגבר "על הצעקות הדמגוגיות והשקרים הגסים" שהושמעו בציבור בעניין זה.

הוא הביע תקוותו, כי הביקורות על ההחלטה לחון את ראש השב"כ תעלם בימים הקרובים ושההצעות השונות להקמת ועדת חקירה יידחו.

שמיר הדגיש, כי הוא מבין את דאגותיהם של אנשי המשפט אך לפעמים גם הם צריכים להתחשב באינטרסים של בטחון המדינה.

פרס תומך בחקירה

ראובן שפירא, סופר "הארץ", מוסר כי ראש הממשלה שמעון פרס רמז אתמול בדבריו בטכס סיום קור־ סים לקצינים בכירים של המשטרה בירושלים, כי הוא תומך בוועדת חקירה שתחקור את חלקו של הדרג המדיני בפרשת השב"כ.

בדברו בפני 100 בוגרי הקורסים בנוכחות סגל הפיקוד הבכיר של המשטרה בראשות המפכ"ל דוד קראוס ושר המשטרה חיים בר לב אמר ראש הממשלה: "ישנה חלוקת אחריות בין הדרג המדיני לבין הדרג המבצעי. חובת הדרג המדיני היא להנחות את הדרג המבצעי ולתת לו את הגיבוי הדרוש והחוקי לאחר הביצוע. אם מתעורר ויכוח או צורך בבדיקה, על הדרג המדיני לחשוף עצמו לביקורות ולבדיקה. מעולם לא התנגדתי לבדיקת אחריותו והתנהגותו של הדרג המדיני".

חריש יכל לבטל

גורם ממשלתי בכיר, שהשתתף בהתייעצויות בלשכת ראש ה־ ממשלה בפרשת ראש השב"כ, גילה אמש ל"הארץ", כי היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, יכול היה, אילו עמד על כך, לסכל את מתן החנינה ע"י נשיא המדינה. זאת, משום שהנשיא הרצוג התנה את הסכמתו למתן חנינה לראש השב"כ בהסכמת הקבינט, שר המשפטים והיועץ המשפטי לממשלה.

הגורם הממשלתי הדגיש, כי חריש לא גילה התלהבות להצעה והעלה סימני שאלה ביחס לתבונה וליתרונות של הצעה זו. אולם, הוא לא אמר כי הוא מתנגד לרעיון ועל כן יכול היה מודעי ללכת לנשיא ולהודיע לו, כי הרעיון מקובל עליו ועל חריש. הגורם הממשלתי הוסיף, כי גם בישיבת הקבינט ביום רביעי בבוקר, שבה השתתף חריש, הוא לא מצא לנכון להביע התנגדות או למחות על ההצעה להעניק חנינה לראש השב"כ ולשלושה מעוזריו.

היועץ המשפטי לממשלה אמר אתמול ל"הארץ" כי נודע לו לראשונה על ההצעה להעניק חנינה לראש השב"כ, בשעת לילה מ־ אוחרת, אור ליום רביעי. "עד אז אף אחד לא העלה את הרעיון באוזני ואפילו לא חלמתי על אפשרות כזו".

לדבריו, בשעת לילה מאוחרת הוא נתבקש, במהלך התייעצות השרים, לחוות דעתו לגבי פרטים מסויימים הקשורים בניסוח בקשת החנינה לנשיא. "לא ביקשו את ברכתי אלא ביקשו חוות דעת מש־ פטית, אם הנשיא מוסמך לחון עב־ ריינים שטרם הורשעו או הואשמו. השבתי בחיוב. זו גם דעתי היום. אחרי שעיינתי והתעמקתי בחוות דעתו של זמיר (הקובע שהנשיא מוסמך לתת חנינה רק למי שהורשע בדין ע"י ביהמ"ש) עם כל הכבוד אני חולק על דעתו. אני סבור שלנשיא יש סמכות כזו חשוב שתהיה".

בתשובה לשאלה, מדוע לא הסתייג מן ההצעה להעניק חנינה, השיב חריש: "איני יכול לשלוט על רשות אחרת (הכוונה לנשיא ה־ מדינה) העומדת מעל לכל הרשויות האחרות ומסמלת את המדינה". בה־ תייחס לביקורת שבמתן החנינה נפגע שלטון החוק ומעמדו של היועץ המשפטי לממשלה, אמר חריש: "אין שום פגיעה בשלטון החוק. אני עשיתי את שלי בכך שהמלצתי על חקירה משטרתית או הקמת ועדת חקירה ממלכתית. אבל הנשיא פועל בתחום סמכותו והוא עשה את שלו. זהו שלטון החוק של הפרדת הרשויות".

רן כהן: להורות לרמטכ"ל להקים צוות חקירה

ראובן פדהצור, סופר הצבאי של "הארץ", מוסר כי ח"כ רן כהן מסיעת רצ פנה במכתב לשר הבי־ טחון ובקשו להורות לרמטכ"ל להקים צוות בדיקה חקירה לאירועי האו־ טובוס בקו 300. במכתבו אומר כהן כי נוכח העובדה כי הדרך לחקירת פרשת השב"כ והשלכותיה במישור האזרחי והמשפטי נחסמה כנראה, ומתוך הכרה כי אי חקירת האירועים עלולה לפגוע בביטחון המדינה, יש להקים בצה"ל צוות בדיקה, בהתאם לפקודות מטכ"ל.

בנימין כהן: רמיה

נשיא בית המשפט המחוזי ל־ שעבר, השופט בדימוס בנימין כהן, כינה את ההחלטה להעניק חנינה לראשי השב"כ הטעיה ורמיה על ידי השלטון. "נתנו את החנינה, אמר השופט כהן, כי הם חוששים שמישהו יאמר שלהרוג ולהעיד לשקר היתה התורה שלנו תמיד."

את דבריו, אמש בטלוויזיה, הפנה השופט נגד ראש הממשלה, ממלא מקומו וחברי הקבינט — כל מי שנ־ תנו יום להחלטה. הוא הביע התנג־ דות להכרזתו של שר המשפטים, כי הפעם הצדק ייעשה, אך לא ייראה. "אם הצדק לא ייראה, מי יאמין שהוא נעשה."

"אם ימנו ועדת חקירה, תנוח דעתי", סיים השופט, "אך אם כך, לשם מה החנינה?"

שלום עכשיו: בנין אב...

לילי גלילי, סופרת "הארץ", מוסרת כי תנועת שלום עכשיו תפגין בדרישה להקים ועדת חקירה ממלכתית לחקירת הדרג המדיני בפרשת השב"כ. במכתב לראש הממשלה תובעת התנועה הקמתה של ועדה ומזכירה לפרס כי בעקבות אירועי סברה ושתילה שיתפו פעולה מפלגת העבודה ושלום עכשיו, בדרישה להקים ועדת חקירה. "עתה, פעם נוספת, עומדת החברה הישר־ אלית בפני מבחן גורלי, הפעם הזה, מצוי בידיך המפתח להבטיח שלטון החוק, ולמנוע הידרדרות", נאמר במכתב. התנועה הודיעה, כי אם לא תענה תביעתה לוועדת חקירה עד למועד ישיבת הממשלה ביום א' הקרוב, תצא בשבת הבאה להפגנה המונית במתכונת סברה ושתילה.

פרקליטים מוחים

הפרקליטים בשירות הציבורי, עורכי דין פרטיים ועשרות אנשי אקדמיה התכנסו אתמול לדיון מיוחד בעקבות החלטת הנשיא לחון את ראש השב"כ. בדיון הוטחה ביקורת חריפה נגד נשיא המדינה והיועץ המשפטי לממשלה. בכנס שהתקיים בבית הפרקליט בבירה הושמעה הקריאה להתפטרותו של היועץ המשפטי החדש, יוסף חריש.

המשפטן, ד"ר מרדכי קרמיצר טען, כי חריש היה חייב להתנגד בצורה נמרצת להחלטה לתת חנינה לראשי השב"כ.

נצחון לנבחרת הכדורסל במשחק אימון

מאת גיא צוקר

נבחרת הכדורסל של ישראל גברה אתמול במשחק אימון על קבוצה מאולתרת שבה הופיעו כמה שחקנים מן הליגה הלאומית, 105־96 (53־58).

הנבחרת, המתכוננת למשחקי אליפות העולם שיחלו בעוד שמונה ימים בספרד, לא גילתה יכולת גבוהה, אך ניצחה לבסוף בעיקר תו־ דות לכושר הגופני הטוב יותר של שחקניה.

בקבוצה המאולתרת בלטו גרג קורנליוס, ווילי סימס וג'וליוס ויין. שתי הקבוצות ישחקו מחר שוב.

הרבו לקלוע לנבחרת ישראל: בר־ קוביץ 18, שפע 18, מרסר 17, לאסוס 15, גמצ'י 14 נקודות. לקבוצת הכוכבים: קורנאליוס 32, סימס 26, ויין 21.

נחשפה תכנית של קנאי דת לארגן מהומות בערי מצרים

עשרות חשודים נעצרו ★ אבו גזאלה: סכנה למשטר במצרים אם תימשך הידרדרות הכלכלה

מאת עודד זראי שליח "הארץ" בלונדון

לונדון, (מיוחד ל"הארץ"). שלטונות הביטחון המצריים חשפו בימים האחרונים תכנית אופרטיבית של האגודות האיסלאמיות הקיצוניות לארגן מהומות בקהיר ובערים ראשיות אחרות וכן לביצוע פעולות חבלה במוסדות הרשמיים [illegible] ברחבי המדינה.

מקורות ערביים כאן, שמסרו על כך אמש, ציינו כי נעצרו צעירי מנע וכי עשרות החשודים נעצרו והתגלו מקומות מחבוא להדפסת כרוזי הסתה ובהם ציוד ופריטים אחרים שטיבם לא נמסר.

עוד גילו המקורות, כי סגן ראש הממשלה ושר ההגנה המצרי, מרשל עבד אל־חלים אבו גזאלה, נשא עימו לוואשינגטון וללונדון תיק עב כרס וסרטי ובו פרטים על היקף פעילותן של האגודות האיסלאמיות הקיצוניות ברחבי המדינה.

אבו גזאלה אמר לבני שיחו בוואשינגטון ובלונדון, כי הגורמים האיסל־ אמיים עלולים לסכן את המשטר במצרים, אם תימשך ההידרדרות במצב הכלכלי וכי על המערב לפעול לאלתר, כדי לסייע בשיקום הכלכלה המצרית.

תמרון של הארמיה הד־2

בימתיים עומדת הארמיה המצרית השניה לבצע ביום ראשון הקרוב סדרת תמרונים רחבה באזור תעלת סואץ מאיסמאעיליה ועד קנטרה. ערב תחילת התמרונים ייסגר האיזור לתנועת אזרחים.

מרשל אבו גזאלה אמר אתמול ל"אל־אהראם", כי סיכם עם עמיתו הבריטי על הקמת מפעלים צבאיים משותפים על אדמת מצרים וכי בריטניה התחייבה להעמיד לרשות מפעלים אלה את הידע ולסייע במימון. כמו כן סוכמה עסקת הנשק בין שתי המדינות בסך 300 מיליון לישט"ש.

גנראל עאדל חליל, מפקד כוחות ההגנה האווירית המצרית אמר לכתבים ערבים, כי הצטרפות ישראל לתכנית "מלחמת הכוכבים" האמריקאית מטילה עומס נוסף על כוחותיו ומחייבת אותם לפעול במישור הטכנולוגי, כדי לסגור את הפער עם היכולת הטכנולוגית הישראלית, שתתאפשר בע־ קבות ההצטרפות לתכנית האמריקאית.

זכו בפיס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס. 26/86 שהתקיימה ביום 26/06/86 זכו הכרטיסים הבאים:

בהגרלה הרגילה וההגרלה כדור המזל זכה כרטיס מס' 476622 בסך כולל של 430,000.00 ש"ח.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 250,000.00 ש"חים.

בסך 10,000.00 ש"ח זכה המספר: 785275

בסך 4,000.00 ש"ח זכו המספרים: 549863 ,437863

בסך 250.00 ש"ח זכו המספרים:

:017019 :032297 :074296
:097078 :097165 :108156
:141139 :142556 :147473
:162324 :196635 :248988
:273825 :274264 :310130
:312450 :356461 :396098
:419490 :435143 :518488
:554319 :605118 :623868
:625513 :650233 :668998
:744035 :751391 :796078

:661251 ;861981.

בסך 120.00 ש"ח זכו הכרטיסים שבמספריהם מסתיימים ב־ :7311 .7700

בסך 20.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־ :084 .740

בסך 12.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־ :018 :140 .278

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 3 זכו בסך של 2.00 ש"ח.

בסך 4.00 ש"ח זכו המספרים התלת־ ספרתיים:

:000 :022 :042 :079 :080 :089
:157 :215 :257 :317 :363 :364
:389 :396 :458 :518 :526 :529
:583 :650 :794 :816 :895 :902
:909 .958

בסך 2.00 ש"ח זכו המספרים הדו־ ספרתיים:

:01 :09 :12 :14 :21 :28 :35 :40 :42
:43 :45 :46 :53 :54 :58 :65 :68 :69
:79 :84 :87 :92 :95 .97

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

"כיתן" רכשה את רשת "טתה"

(ע). "טתה", רשת השיווק של תשלובת "אתא", נמכרה אמש לחברת "כיתן" בכ־6 מיליון דולרים בתום ישיבה מרתונית שקיים בית המשפט המחוזי בחיפה.

רשת טתה כוללת 14 חנויות בירושלים, תל אביב, חיפה, נתניה, צפת, רמת גן, בת ים, וקרית אתא, מהן בבעלות החברה ומהן נכסים בשכירות מוגנת.

שלושה גורמים התמודדו על רכישת רשת השיווק: כיתן, חברת ירדנון בע"מ, באמצעות בעליה איש העסקים יצחק שני מבעלי אבנעל, וחברת ההשקעות א. סביב.

כונס הנכסים הרשמי והמפרק הזמני של החברה עו"ד יוסף יקר תיאלי, כונסי הנכסים של אתא עורכי הדין יואל סלומון וליפא מאיר, וכן נציג הנושה הגדול בנק לאומי עו"ד י. לבנבוך נטלו חלק במכירת רשת השיווק.

העברת רשת השיווק לבעלים החדשים תיכנס לתוקפה ב־1 באוגוסט השנה.

נציג ועד העובדים ברשת "טתה" שמואל שני אמר כי 400 עובדי רשת השיווק לא שותפו בסוד המכירה. הוא הביע מורת רוח על כך.

כור גייס בארה"ב 105 מיליון ד'

מאת נחמיה שטרסלר

קונצרן כור סיים אתמול גיוס 105 מיליון דולר בצורת אגרות חוב שהנפיק בארה"ב. הכסף יגיע לארץ תוך שבוע. החתמים בארה"ב ביקשו להגדיל את ההנפקה בעשרה מיליון דולר נוספים, והממונה על שוק ההון בארץ אישר את הגדלת ההנפקה.

אגרות החוב נקנו על ידי מוסדות שונים בארה"ב, כמו קופות פנסיה, והן יעמדו לפירעון בעוד עשר שנים, כאשר הקרן תתחיל להיפרע משנת 1993. הריבית השנתית שתשלם כור היא 12 אחוזים, ריבית הנחשבת לגבוהה בעולם, אך יחסית לתנאי המשק הישראלי זוהי ריבית נמוכה. הריבית הגבוהה נובעת מהסיכון שיש למדינת ישראל בעיני המשקיע האמריקאי.

אריה גנץ ממנהלי כור אמר ל"הארץ", שהוא רואה בהנפקה הצלחה בלתי רגילה של כור, עד כשיו יוכלו גם חברות אחרות לנסות ולגייס הון בארה"ב, כאשר כור סללה להן את הדרך.

שיחת היום / ירח טל

עם: איתן רוזנמן, לשעבר יו"ר ועד עובדי התחזוקה ב"אל־על"

על: הפרת צווי־חירום בידי האחיות

נציג עובדים איננו מחנך

כמי שיזם את התקדים של הפרת צווי חירום ב־1974, אני מניח שאתה תומך בצעד של האחיות.

אני בהחלט תומך במאבק. זהו מקצוע דפוק, שמגיע לו שימלאו אחר דרישותיו. נראה שהאחיות עשו מה שעשו מחוסר ברירה. הפיתרון הכי קל ל־ מעסיק ציבורי זה להוציא צווי ריתוק ולהתחבא מאחוריהם.

לאור נסיונך, אתה מאמין שימוצה הדין עם האחיות מפרות החוק?

במקרה שלנו באו על חברי הוועד רק נקנסו ע"י בית המשפט בסכומים גבוהים. את הכסף שילמנו מכיסנו. זה יהיה עצוב מאד לראות עובדים מסורים ונציגיהם הנבחרים נכ־ לאים מאחורי סורג ובריח בשל מאבק מקצועי לגיטימי ומוצדק.

האם הפרת הצווים קידמה אותם במאבקכם?

בהחלט כן. אני משוכנע גם שהאחיות תקבלנה עתה רק עתה את כל מבוקשן, שכן מי שנוקט בצעד כל כך קיצוני כמו הפרת צווים, הוא רק אדם שמשוכנע, כי הוא צודק והגיע למצב בו אין לו עם מי לדבר.

האם אינך חושב שנציג עובדים מחוייב בדוגמא אי־ שית לכלל העובדים בכיבוד ושמירה על החוק?

נציג עובדים אינו מחנך. תפקידו הוא לקדם את עניני העובדים, להיטיב את שכרם ותנאיהם ותו לא. מה זה עוזר לעובד שטופחים לו על הכתף על התנהגותו האחראית על היותו ילד טוב, כאשר אינו מסוגל לשלם במכולת?

במבט לאחור, לו היית היום בתפקיד בוועד עובדי אל־על. האם היית חוזר על צעד של אי כיבוד צווי בית משפט?

"אם לא היתה ברירה — בהחלט כן. על דבר אחד אני אולי מצטער. על שקרענו את צווי הריתוק אל מול מצלמות ה־ טלוויזיה. לא הבנו את חומרת העניין. אך עקרונית, אני משוכ־ נע שצווי חירום אינם תורמים דבר. בעיות ביחסי עבודה לא פותרים בבית משפט. אלא ליד שולחן הדיונים. המצער הוא שמעסיקים ציבוריים עוד לא למדו לקח זה.

האפיפיור הורה לנציגו לבחון סיוע מעשי לשומרונים

מאת זהר בלומנקרנץ

האפיפיור יוחנן פאולוס השישי הטיל אתמול על שגרירו במזרח־ירושלים, מונסניור קארלו קיורים, ליצור קשר עם נציגי הקהילה השומרונית בישראל, במטרה להדק את הקשר בין שתי הדתות ולסייע באופן מעשי במילוי צורכיהם של השומרונים. השגריר השתתף אתמול בפגישה ההיסטורית בין האפיפיור לבין שני נציגי הקהילה השומרונית בישראל, הכהן אלעזר בן צדקה ופלג אלטיף, שהתקיימה בשעות אחר הצהריים בקרית הוואתיקן ברומא.

לסופר "הארץ" נודע אמש, כי נציגי הקהילה השומרונית ישובו ארצה מחרתיים (יום א'), ואילו מונ־ סניור קיורים ישוב לישראל רק באמצע חודש אוגוסט, ואז יחלו השיחות על הסיוע המעשי של הכנ־ סיה הנוצרית לקהילת השומרונים. מדובר בעיקר בסיוע במימון הקמת מרכז קהילתי ובית ספר ברוח המסורת השומרונית שיקומו על הר גריזים בשכם.

הפגישה אתמול, שהחלה בשעה 4 אחה"צ נמשכה כחצי שעה. האפי־ פיור התעניין במצבה של הקהילה ובדרכים בהן היא משמרת את מסורתה.

הדולר עלה באירופה אך ירד ביפאן

הדולר התאושש אתמול בראשית המסחר בשוקי המטבע באירופה. בלונדון נמכר הדולר ב־2.2235 מארק גרמני לעומת 2.2115 שלשום.

בטוקיו ירד הדולר, זה היום השלישי ברציפות, ל־166.10 יאן לעומת 166.45 שלשום.

אמש בקונצרט / הרי גולומב

המלך לבוש

איוו פוגורליץ' ברסיטל מיצירות בטהובן, באך, שופן ושומאן בהיכל התרבות

איוו פוגורליץ' הוא פסנתרן בעל אישיות מוסיקלית רבת־עוצמה וטכניקה פסנתרנית מסחררת. גישתו ליצירות ייחודית ובלתי צפויה; לעיתים נדמה שיש בה משום "נגאטיב" של כל הצפוי והמקובל, אך אין זה היפוכם של דברים להכעיס, אלא ביטוי להחלטה נחושה לבדוק כל דבר מחדש ולגלות פנים חדשות ביצירות המוכרות. כך, למשל, חלקים מסויימים בסוויטה של באך היו מסמרים כמה שערות בקרקפותיהם או בבלוריותיהם של בארוקי־ סים ובאכיסטים קנאים, אך היה בבאך שלו משהו כובש ומשכנע בהיגיון הפנימי. גם אם האנטי־מאגירה שלו בארי־האמת הסיומים וההימנעות מהפסקה בין הפרקים היא תקתית, למגירה הזמנה, הרי יש בתוכחתו הרבה מן המרענן. יתר על כן, העדר ההפסקות בין הפרקים ישולה הביוהי את המוסיקולוגים שלימונו (ובצדק) שהסוויטה היא מחזור ריקודים ומגלה בה פוטנציאלים דראמטיים שלא שוערו תוך יצירת מעברים מרהיבים בין פרק לפרק. גם אם אין זה בשום פנים הבאך שלי או של שום אדם פרט לפוגור־ ליץ', היתה כאן ארכיטקטורה מרהיבה במסווה ובעוצמתה.

שליטתו בכלים שלו — אצבעותיו וקלידי הפסנתר — עילאית ומושלמת. הוא עושה ככל העולה על רוחו, ויש הרבה רוחניות במה שהוא עושה. בגוני המגע הפסנתרני מן הפורטה הנקישתי ועד לפיאניסימו הזלומי. בקרה כמעט מתוכנתת אפיינה גם את המחצית הרומנטית של התוכנית (שופן ושומאן). במחיר מוצדק ובלתי נמנע של העדר ספונטאניות ניבנו קווי־ מתאר מדוייקים ומשכנעים, שמיזגו בהרבה את ארכנותה של היצירה האחרונה. אמנם, כל אמן שאגדתו מהלכת לפניו מעורר בספקנים את השאלה האם המלך ערום. ובכן, הוא לבוש היטב, ולא באופנת זרים.

יקי דיין

שלטון אם תעצום עיניים מלראות צביעות חייך גם המוות לא ימחל לך החרפה חוגגת ואין מחרף נפשו להצלת כבוד האחות והחולה

אטלס עץ חיים

מאת הרב רפאל הלפרין

אנציקלופדיה לשורשי עם ישראל מבראשית ועד ימינו

יצירת־ענק מונומנטלית ★ ספר חובה בכל בית

★ אלפי ערכים ★ מאות מפות ★ מפתחות ומבואות

מבצע הנחה מיוחד 14 כרכים

340 ש"ח במקום 456 ב־4 תשלומים חודשיים שווים או במזומן 299 ש"ח עבור כל 14 הכרכים

לכבי הוצאת "עץ חיים" רח' פראג 10 ת"א 63477 ☎ 237555

נא לשלוח לי 14 כרכים של אנציקלופדית "אטלס עץ חיים"

□ בתשלומים רצ"ב 4 צ'קים כ"א 85 ש"ח

□ במזומנים רצ"ב 299 ש"ח + 9 ש"ח אריזה ומשלוח

שם ____ כתובת ____ ת.ז. ____ טל ____

חתימה ____ כתוב הפרטים בדף נפרד

עיר	מעל' מינימום	מעל' מכסימום		הטמפרטורות אתמול	
אמסטרדם	16	24	מ"ח	15	25
אתונה	20	28	מ"ח	20	30
בוקרשט	10	18	סופות	—	—
ברלין	15	26	מ"ח	16	30
וינה	13	21	מ"ח	16	21
ז'נבה	17	26	מ"ח	17	27
לונדון	16	23	מ"ח	15	28
ליסבון	16	20	מ"ח	15	24
מדריד	18	25	מ"ח	16	31
ניו־יורק	15	23	מ"ח	15	24
פאריס	16	26	מ"ח	18	29
פרנקפורט	16	26	מ"ח	14	26
ציריך	13	24	בהיר	—	—
קהיר	22	33	בהיר	21	35
קופנהאגן	15	24	בהיר	12	23
רומא	20	28	בהיר	17	32
שטוקהולם	14	22	בהיר	17	27

המעלות של אל על

ELAL אל על

המפלגה הליברלית (בליכוד)

הודעה לחברי מרכז המפלגה

ישיבת המרכז שנועדה ל־ 10.7.1986 במרכז הקונגרסים בתל־אביב

נדחית

מסיבות טכניות למועד מאוחר יותר

הודעה על המועד החדש – תבוא

מאיר הורבקן

מנהל המזכירות הארצית

אוניברסיטת חיפה

המכון לחקר הקיבוץ והרעיון השיתופי

אורנים בית"ס לחינוך של התנועה הקיבוצית

המכון לחקר החינוך הקיבוצי

הכנס הישראלי הראשון של חוקרי הקיבוץ והרעיון השיתופי

יתקיים בימים ראשון ושני, כ"ב־כ"ג בסיון תשמ"ו 29־30 ביוני 1986 באוניברסיטת חיפה ובאורנים.

מליאת הפתיחה —

ברכות: דוד מיטלברג — ראש המכון לחקר הקבוץ והרעיון השיתופי

פרופ' אוריאל רפפורט — רקטור אוניברסיטת חיפה.

מרדכי חרש — מזכיר ברית התנועה הקבוצית

דיון בנושא:

"התפתחות הקבוץ לאור המחקר"

בהשתתפות: אביטה שפירא, מנחם רוזנר, אמיר הלמן

יו"ר: יעקב עובד

המליאה תתקיים בשעה 10.00 באוניברסיטת חיפה, אולם 320, בנין המדרגה.

להשכרה בת"א

חנויות

רח' סעדיה גאון (ליד קרליבך)

שטחים מ־50 עד 200 מ"ר

טלפונים וחניה־ללא הגבלה.

טלפון: 03-229528

NON-RESIDENT AMERICAN UNIVERSITY DEGREES

It is possible – *it is honestly possible* – to earn good, usable Bachelor's, Master's, Doctorates, even Law Degrees from recognized American universities, without ever going to America. The time involved can be quite short, and the cost surprisingly low. *May I air mail you free information, without obligation?* Dr. John Bear, 9301 N. Highway 1, Suite 952, Mendocino, CA 95460, U.S.A. Telephone: (707) 937-4226

בס"ד

הנני להודיע בזה כי משהופעתי לפגישה עם חברי כנסת וכו' ע"ד שביתת האחיות בבתי החולים, לא היה ביוזמת "העדה החרדית" ולא בשמם. ואיני מייצג את העדה החרדית אלא את ארגון רפ"ה. הנני מבקש לפרסם זאת.

הרב ברוך יהושע שיינברגר

י"ט סיון תשמ"ו

חנה אשרמן

אינינה

נפטרה בשיבה טובה

ההלויה תתקיים היום יום שישי כ' בסיון תשמ"ו 27.6.86 בשעה 11.30 לפני הצהריים בבית העלמין ברחוב פינסקר, בהרצליה. נפגשים ע"י שער בית העלמין בהרצליה

המשפחה המתאבלת

ראש אגף כוח אדם במטכ"ל, האלוף מתן וילנאי:

בידי סוריה המפתח לתעלומת 6 החיילים הנעדרים בלבנון

שלושה נעדרים מאז קרב סולטן יעקב ביוני '82, החייל הדרוזי סמיר אסעד ושני החיילים שנחטפו בפברואר השנה

מאת ראובן פדהצור, סופרו הצבאי של "הארץ"

"המפתח לתעלומת ששת חיילי צה"ל הנעדרים בלבנון מצוי בידי סוריה. שחרור החטופים הצרפתים בשבוע שעבר מוכיח שכאשר ל' סורים יש רצון לפעול, יש להם גם יכולת".

דברים אלה אמר אתמול ראש אגף כוח אדם במטכ"ל, האלוף מתן וילנאי.

בדבריו התכוון ראש אכ"א לש' לושה נעדרי קרב סולטן יעקב, שהתרחש ב-11 ביוני 1982 (צבי פלדמן, זכריה באומל ויהודה כץ), לחייל הדרוזי סמיר אסעד ולשני החיילים שנחטפו ב-17 בפברואר 1986.

האלוף וילנאי גילה כי הצלב האדום בדק את הגופה שהציג ארגון החזית הדמוקרטית של נאיף חוואת' מה כגופתו של סמיר אסעד, אך לא יכול היה להגיע למסקנה כי זו אכן גופתו.

נתונים וצילומים, ובהם גם נתוני השיניים של הגופה הועברו לישראל ונבדקו על-ידי פתולוגים ועל-ידי הרב הראשי של צה"ל. אך גם אלה לא היו מוכנים להתחייב בוודאות כגופתו של אסעד. חוות דעתם דרש עבור הגופה 50 מחבלים המצאים בשבי בישראל, אך לאחר דיונים בקבינט הוחלט כי גופה תוחלף רק תמורת גופות ולא תמורת מחבלים חיים.

שני החיילים שנחטפו באזור בינת ג'בל (יוסף פינק ורחמים אלשיך) נחטפו על-ידי החזבאללה. נראה כי השניים הועברו לאזור ביירות זמן קצר לאחר החטיפה. באשר לגורלם ולמקום הימצאם, ישנן ידיעות סותרות. ייתכן שהם מוחזקים עדיין בלבנון, באזור מחנות הפליטים בביירות או בבקעת הלבנון. לאור המבצעים שהיו באזור החטיפה, נראה כי אחד מהם נפגע בעת שנחטף.

בהתייחסו לגורל נעדרי קרב סולטן יעקב, אמר האלוף וילנאי כי לסורים יש בבקירה זו אחריות ישירה, משום שעד היום נמצא האזור בשליטה סורית. ישראל מבקשת שתיערך חקירה בשטח, על-מנת להגיע לחקר האמת בדבר גורלם של שלושת הנעדרים.

האלוף וילנאי עומד בראש צוות ביצוע העוסק בנושא הנעדרים. צוות זה ממשיך לפעול להשיפת גורלם של יותר מ-100 נעדרים, רובם בחזית המצרית.

נורית אביתי, סופרת "הארץ" מוסרת: "ממשלת בריטניה מודעת היטב לעניינם הנוגע ללב של חיילי צה"ל הנעדרים מאז מלחמת לבנון" כתבה אתמול ראש ממשלת בריטניה במכתב להורי החייל הנעדר מרמת גן, יהודה כץ.

כשביקרה הגב' תאצ'ר ברמת גן במסגרת ביקורה בישראל, נמסר לה מכתב מהוריו של הנעדר יהודה כץ וכן פנייה אליה שתפעל בנושא הנעדרים.

היום הזה, על פי התאריך העברי, יום השנה הרביעי להיעדרותו של יהודה כץ ולקרב סולטן יעקב. תאצ'ר גם הביעה הזדהות עם חוסר הוודאות ממנו סובלים זה ארבע שנים הוריו של יהודה כץ.

פעילים מהשמאל ביקרו בכפר מידיה בעקבות עקירתם של אלפי עצי הזית

תושבי מודיעין השכנה ינטעו שני עצי זית לאות סולידריות עם הכפר

מאת אורי ניר, סופר "הארץ" בשטחים

פעילים של השמאל ושל האגודה לזכויות האזרח באו אתמול לכפר מידיה, כדי להביע סולידריות עם תושביו. לפני שבוע עקרו אנשי מינהל מקרקעי ישראל אלפי עצי זית מאדמות הכפר, בטענה שהעצים ניטעו על אדמות מדינה. בין הנוכחים היו נציגים מהרשימה המתקדמת, ממפ"ם, מרק"ח, משס"י, ומהאגודה לזכויות האזרח.

תושבי הכפר הראו למבקרים גדמי עצים עתיקים, שנעקרו, כהוכחה לכך שהמינהל עקר גם עצים עתיקים ולא רק עצים בני ארבע או חמש שנים, כפי שטען. הם הציגו גם מסמכים ומפות, המצביעים על כך שהאדמות מהן נעקרו העצים אינן אדמות מדינה, והן בבעלותם של התושבים.

לאחר עקירת העצים ביום ה' שעבר הניפו תושבי הכפר דגלים שחורים על בתיו. הם סיפרו כי במהלך פעולת העקירה פגעו הטרקטורים בצינורות מים, והכפר נותר בלא מים למשך שלושה ימים. תושביו נאלצו לערוך מגבית, כדי לתקן את הצינורות. עוד סיפרו התושבים כי חיילי צה"ל ומשמר הגבול נהגו בהם בגסות רבה ובאלימות. הם קראו להעמיד לדין את האחראים להחלטה לעקור את העצים, ודרשו לפצות אותם על הנזק שנגרם להם. לדבריהם, נעקרו כ-3,300 עצי זית, רובם בני עשרות שנים.

בסיום הביקור אמר ח"כ פלד, כי לפי מיטב ידיעתו אין כל אסמכתא בכתובים להודעה כאילו אדמות שהיו שטחי הפקר לפני 1967 הפכו אוטומאטית לאדמות מדינה. אך גם אם ההודעה תקפה, אמר פלד, הרי שרבים מהעצים שנעקרו היו בתוך שטח הכפר, מרחק מטרים אחדים מבתי התושבים, באיזור שבוודאי לא היה בשטח הפקר.

בין הנוכחים במפגש היו גם נציגי המושב השכן, מודיעין. חבר ועד המושב, ראובן גילמר, ציין את יחסי השכנות הטובה השוררים בין הכפר לבין המושב. הוא הביע חשש מפני אפשרות, שעקירת העצים תעורר שנאה ורגשי נקמנות בקרב תושבי מידיה, אשר יעיבו על הידידות הקיימת בין שני הישובים. גילמר הבטיח לתושבי הכפר לנטוע שני עצי זית על אדמתם לאות סולידאריות עמם, ולאות מחאה על העוול שנגרם להם.

הסכם להקמת כפר נופש בק"מ ה-66 בין איסמעיליה לקהיר נחתם בין מצרים לסין

מאת זוהר בלומנקרנץ, סופר "הארץ" לענייני תיירות

מצרים חתמה עם סין על הסכם להקמת כפר נופש "אלמראכיאלא" בק"מ ה-66 שבין איסמעיליה לקאהיר. "אל-אחבר" מדווח, בהסתמך על דבריו של שר התיירות של מצרים חסבאללה אלכפראווי, כי גם יוגוסלויה מקימה במצרים את כפר הנופש מרינה "שיהיה הגדול בכפרי הנופש בעולם" וישתרע על 10 ק"מ עד הק"מ ה-104. העיתון אף מתאר "אסון שאירע לכבה אלפי אורחים שרצו לקיים את העמרה — העלייה לרגל שלא בזמן החאג' דרך נמל סואץ". עפ"י הדיווח מכרו חברות התיירות כרטיסי הפלגה אולם משבאו בימים האחרונים אלפי המאמינים לנמל לא נמצאו להם מקומות על האניות והם נאלצו ללון בנמל. "המשטרה רדפה אותם והכתה בכמה מהם לשוב למחוזותיהם. אנו מספרים זאת, כדי שמה שקרה לא יישנה בעונת החאג' הבאה" נכתב בדיווח של העיתון המצרי.

המפכ"ל לבוגרי קורס קציני משטרה: עליכם להיות נקיים מדופי ומחכמות

הגן על יכולתה של המשטרה לנהל חקירות סודיות ללא הדלפות

מאת ראובן שפירא, סופר "הארץ"

מפכ"ל המשטרה רב ניצב דוד קראוס הגן אתמול על יכולתה של המשטרה לקיים חקירות סודיות ללא הדלפות. בנאום בתיאטרון ירושלים בטכס סיום קורס קצינים בכירים של המשטרה אמר רב ניצב קראוס: "משטרת ישראל פועלת לעיני כל, בתוך הציבור תחת עיניהם הבוחנות של בתי המשפט, התביעה הכללית והעט המושחזת שבידי הרבה מאוד עיתונאים ואמצעי התקשורת האחרים... עם זאת ניהלה המשטרה בעבר חקירות סודיות ומסובכות שפרטיהן לא נודעו ברבים עד היום ואני מניח שכך תנהג גם בעתיד. אינני מנסה לטעון שאין בינינו כאלה שנתפסים לפיתוי הנכשלים בלשונם, אך בין זה לבין הטענה כי הכל דולף מהמשטרה — המרחק רב מאוד".

רב ניצב קראוס אמר כי בשנים האחרונות גברה מאוד סכנתם של "העבריינים האידאולוגיים" שמקורם משני קצוות הקשת הפוליטית: בוגרי חוגים קיצוניים ובועטי חוק אחרים לימינם, שנזקם גדול מסכנתם של המבוגרים הפליליים הרגילים והמוכרים. "הולכת וקונה לה שביתה בחוגותינו הנורמה של אי כיבוד חוקים מסוימים במקרים בהם לא נוחה דעת האזרח מהאידאולוגיה שמאחורי אותם חוקים.

בפנותו לקצינים בוגרי הקורס, בהם כ-40 קצינים בדרגות רב פקד וסגן ניצב, בוגרי הקורס לפיקוד ומטה שהוא הקורס הבכיר ביותר במשטרה, אמר רב ניצב קראוס: "משטרת ישראל הינה משטרה טובה, יעילה תקיפת כפיים והיא אולי הערובה האמיתית בפני פגיעה אפשרית באושיות המשטר במדינה ובקיום החוק בה. חובתה של המשטרה בראש וראשונה באמצעות פיקודה הבכיר ובין השאר באמצעותכם תהיה להקפיד על שמירת עקרונות אלה ללא סייג, לראות למתן שירות אמין יעיל ומהיר לציבור, תוך חשיבה נכונה על סדרי העדיפויות ההכרחיים ותוך שמירה קנאית על חוקי המדינה, על כללי האתיקה המקצועית של שוטרים בכלל וקצינים בפרט, בין השאר ע"י הצבת נורמות התנהגות ישרות, נקיות מדופי וחכמות".

פרס מעניק פרסים לבוגרי קורס קצינים של המשטרה (צילום: רחמים ישראלי)

10 עורכי דין הגישו תלונה למשטרה נגד מיעארי ואבו עסל על פגישתם עם עראפאת

(ע). תלונה נגד ח"כ מוחמד מיעארי ופעיל הרשימה המתקדמת לשלום, הכומר ריאח אבו-עסל על פגישתם עם מנהיג אש"ף, יאסר ערפאת, לפני כשבועיים — הוגשה אתמול למשטרת ירושלים.

את התלונה הגיש עו"ד אברהם מטלון בשמו ובשם עוד 10 עורכי דין ויו"ר הוועדים הספרדיים בישראל, דוד סיטון.

בתלונה מסתמך עו"ד מטלון על הפרסומים בכלי התקשורת, אודות פגישתם של מיעארי ואבו-עסל עם ערפאת.

בתלונה נאמר כי אש"ף הוא ארגון טרור כמוגדר בפקודה למניעת טרור. עוד נאמר כי שני האישים סירבו לגלות היכן פגשו את ערפאת וקיים חשד, כי הפגישה נערכה בארץ אויב ובכך יש חשש לביצוע עבירה.

עוד נאמר בתלונה, כי על פי הפרסומים יצאו השניים בהודעות בתום הפגישה, המהוות לדברי המתלוננים תעמולה ותמיכה באש"ף. המתלונן הוסיף, כי הציטוט בכלי התקשורת מפיו של ח"כ מיעארי, כי "אין תחליף לאש"ף" הופך את ח"כ מיעארי לחבר בארגון טרור, כמוגדר בחוק.

את התלונה קיבל ראש לשכת החקירות של משטרת ירושלים, רב פקד יוסי פורטוגל, וטרם הוחלט כיצד היא תטופל ובאיזה דרג.

המפלגה הליבראלית פועלת מזה שלושה חודשים ללא תקציב

מאת אילן שחורי

המפלגה הליבראלית פועלת מזה שלושה חודשים ללא תקציב מ' אושר. הנהלת המפלגה לא אישרה גם אתמול את הצעת התקציב שהגיש גזבר המפלגה צבי רנר.

כלפי רנר הועלו אתמול האשמות רבות מצד חברי הנהלת המפלגה. ח"כ בני שליטא טען כי תפקודו של רנר הוא בבחינת בזיון למפלגה הליבראלית ודרש את התפטרותו המיידית. דניאל נחמני הציע כי הנהלת המפלגה תאשר הקמתו של איגוד עובדים חדש, במקומו של הארגון שבראשו עומד צבי רנר.

שש שנים לאחר התרסקות מטוס הערבה במאלווי מתברר ששרידיו לא "נעלמו" אלא הועברו לתעשיה האווירית

בהתרסקות נספו טייס הניסוי דייב לוין ועמיתו אלי מור ● מתברר החשד כי התאונה לא נבעה מ"טעותו של הטייס" אלא מאי כשירות המטוס ● עוה"ד המייצג את האלמנה: מנכ"ל התעשיה האווירית דאז גבריאל גידור, ניסה להסתיר ביודעין מה קרה לשרידי המטוס

מאת אברהם צדר, סופר "הארץ" לענייני כלכלה

שרידי מטוס הערבה, ש' התרסק לפני שש שנים במ' אלאווי, ואשר "נעלמו" לאחר התאונה, היו ככל הנראה בעת "היעלמם המסתורי" ברשות התעשיה האווירית. השרידים נעלמו לאחר התרסקות המטוס בעת טיסת ניסוי במאלאווי שבאפריקה.

בהתרסקות נספו טייס הניסוי דייב לוין ועמיתו אלי מור.

חקירת נסיבות התאונה לוותה באירועים ו"קיימת סבירות גבוהה" (כלשון מסמך של מינהל התעופה האזרחי) "כי ממצאי החקירה ומסקנותיה הושפעו במדה ניכרת על ידי יצרן המטוס" (קרי: התעשיה האווירית). כבר בעת החקירה התעורר חשד, כי בניגוד לק' ביעה שהתקבלה בהשפעת התעשיה האווירית, לא נבעה התאונה "מטעותו של הטייס", אלא נגרמה בגלל אי-כשירותו של המטוס.

לאור העובדה, כי בשרידי המטוס לא בוצעה כל בדיקה סבירה, והם "נעלמו" לאחר ההתרסקות, אין לדעת מדוע מתו הטייסים לוין ומור, ואם מותם נגרם בגלל אי כשירותו של הערבה לטיסה.

מחקירת "הארץ" עולה כי בעת שגבריאל גידור, מי שכיהן באותה תקופה כמנכ"ל התעשיה האווירית הודיע בכתב, כי "שרידי המטוס נעלמו, ועל כן לא ניתן עוד לבדוק אותם", השרידים היו למעשה בידי אנשי התעשיה האווירית במאלאווי, שעסקו בפירוקו.

בידי סופר "הארץ" נמצא טלקס שנשלח על ידי סוכן חברת הביטוח לוידס במאלאווי תשעה ימים לאחר מועד הודעת המנכ"ל, ועל פיו נמסרו שרידי המטוס על ידי הסוכן עצמו לאנשי התעשיה האווירית. ט' לקס נוסף, של ראש מינהל התעופה של מאלאווי, מאשר, למעשה, טענה זו של הסוכן של לוידס.

מאלמנת הטייס דייב לוין, לא ניתן היה לקבל תגובה. עו"ד נורמן פלאם, המייצג את ה' אלמנה אמר בזמנו, כי על פי הטלקסים, מנכ"ל התעשיה ה' אווירית דאז לא ידע מה הוא כותב, או שניסה להסתיר ביו' דעין מה קרה לשרידי המטוס. מהנהלת התעשיה האווירית נמ' סר בתשובה לשאלת "הארץ", כי להנהלה לא ידוע מה קרה לשר' ידי המטוס, והם כנראה נשארו במאלאווי. "עכשיו לבטח כבר לא ניתן לאתרם," נאמר בתגובה.

רופא סורי פחד מצילום משותף עם רופא ישראלי בכנס באתונה

(ע). תקרית זוטא ליוותה מפגש בין רופא ישראלי ורופא סורי, שסרב להצטלם בחברת עמיתו הישראלי, בכינוס בינלאומי לנ' תוחי אף, אוזן וגרון. הכנס נערך במ' לון "הילטון" באתונה.

בכינוס, שאורגן ע"י האיגוד הבינ' לאומי לרופאי אף, אוזן וגרון, נפגש ד"ר משה גולדשר, הנציג היחיד מישראל שהשתתף בכינוס זה, עם ד"ר עבד אל ראזק מדמשק. הד' מאים שוחחו ארוכות על התפתחות הרפואה בסוריה וישראל וגלשו בהדרגה לשיחה בעניינים פוליטיים. השניים החליטו "לשבור את הקרח" ביחסים שבין סוריה וישראל באמ' צעות תמונה משותפת.

בעוד השניים מסבים ליד שולחן אחד, הפתיע הצלם הרשמי של הכינוס וצילם את שני הרופאים. הצלם לא ידע כלל, את זהותם של הרופאים המצולמים.

הדבר התברר לצלם, כאשר הרופא הסורי קם ממקומו ודרש ממנו במפגיע לשלוף את סרט הצי' לום ממצלמתו, תוך הסבר כי הוא חושש שבדמשק לא יראו בעין יפה צילום משותף של סורי וישראלי. "יתכן ויבולע לי על כך, שהחלטתי ליטול יוזמה לשלום על דעת עצמי בטרם עת", אמר הרופא הסורי.

הצלם נענה, בסופו של דבר, לדרישתו של ד"ר עבד אל ראזק והוציא את סרט הצילום.

נתיבי אוויר דרום אפריקאיים פותחים סניף בירושלים

מאת זוהר בלומנקרנץ, סופר "הארץ" לענייני תיירות

חברת התעופה הלאומית של דרום אפריקה — "נתיבי אוויר דרום אפריקאיים", הפועלת בשיתוף נציגות משרד התיירות של דרום אפריקה בישראל, תפתח סניף חדש בירושלים החל מה-1 ביולי, למרות האירועים האחרונים בקצה היבשת השחורה.

לסופר "הארץ" נודע אתמול, כי את הסניף בבירה ינהל עוזי ילין, המייצג היום גם את חברת התעופה האמריקאית "טוואר-אייר". יהיה זה הסניף הראשון של הנציגות הדרום אפריקאית בישראל, שייפתח ויפעל מחוץ לגבולות המשרד הראשי בתל-אביב.

נודע, כי פתיחת הסניף החדש בירושלים נועדה לעודד תיירות לדרא"פ בקרב אוכלוסיית הרופאים, שרבים מהם — כך מסתבר — יוצאי דרא"פ.

ערכה את העמוד: אורית גלילי

פרס ורבין יופיעו יחד בתכנית "מוקד" במלאת 10 שנים לאנטבה

מאת לילי גלילי, סופרת "הארץ"

ראש הממשלה, שמעון פרס, ושר הביטחון, יצחק רבין, יופיעו במשותף ביום ד' ב"מוקד" במלאת 10 שנים לאנטבה. נושא המשודר יהיה הטרור הבינלאומי, ובאולפן הטלוויזיה יהיו נוכחים כקהל גם נציגי החטופים ונציגי הלוחמים. התכנית עמדה להיות מוקלטת בבסיס חיל האוויר, אולם בשל בעיית העתקה לאולפני הטלוויזיה בירושלים, שם תוקלט בשעות לפני הצהריים.

תהיה זו הופעתם הטלוויזיונית המשותפת הראשונה של השניים. להופעה בעיתוי זה מיוחסים גם משמעויות פוליטיות, בין השאר, של הפגנת אחדות אל מול הפיצול במחנה הליכוד.

להיות ולהנות

קפה תיאטרון הבימה

להיות ולהנות

בין ששי לשבת
"יצחק ליבני"
מראיין את
ח"כ
אהוד אולמרט
הערב ברשת ב'
בשעה 11.00

הארץ
עיתון לאנשים חושבים

לבוא עם להרגיש בלי. ילדים.

מלון גני מוריה ירושלים

בחדשים יולי–אוגוסט
כל המלון במה – לילדים:
* שרי אורי ומיכאל, בוגרי 'בית צבי' מפעילים: משחקים ויוצרים עם הילדים כל היום
* תפריט מיוחד בחדר אוכל נפרד (המון גלידה)
* שעת מנוחה וסיפור בצוותא – בפנה השקטה.
* ...ולפני השינה – מיני דיסקו.
ולהורים – פינוק בראש שקט ללא דאגה.
הזמינו מקומות במח' הזמנות טל: 03-219166, 03-217088, 03-
מלון גני מוריה מח' הזמנות: 057-84351, 057-84411
מלונות מוריה

"צור"
מכון להכרת היהדות ע"י ישיבת "הר-עציון" אלון שבות

חזרה למקורות
או
"חזרה בתשובה"

ישנה אפשרות להכיר את היהדות ולא על בסיס של חזרה בתשובה.
ישנה יהדות שיודעת לחיות עם לבטים ולהשאר נאמנה.
ישנה יהדות שהיא עולם מלא של הגות ומחשבה שאתה יכול לגשת אליה!

אנו מציעים לך שני מחזורי לימוד ביהדות באווירה פתוחה וחמה בתוכנית עשירה ומגוונת עם אנשי תורה ורוח בעלי השקפה ציונית-דתית.

א. ר' בתמוז – ט' באב תשמ"ו (13.7-14.8)
ב. ג' באלול תשמ"ו – י' בתשרי תשמ"ז (7.9 – 13.10)

הלימודים יכללו עיון בסוגיות של מוסר והלכה, התמודדות עם שאלות יסוד במחשבת ישראל ומפגש עם דמויות בעולם היהודי. בתוכנית ישי לבו טיולים, הרצאות וערבים של חוויה יהודית.

דמי השתתפות 150 ש"ח.

הלימודים יתקיימו במכון "צור" שבישיבת "הר עציון" באלון שבות.
בדבר פרטים נוספים נא להתקשר לטלפון: 02-931456-8 או 02-935186 בשעות הערב.

לחקור את הדרג המדיני!

מפ"ם קוראת להקמה מיידית של ועדת חקירה ממלכתית לבירור האמת בפרשת השב"כ.
במידה ולא יוחלט על הקמת הועדה נפגין בשבת 5.7.86 בתל-אביב למען הקמת הועדה.
לא נשקוט ולא ננוח עד שתצא האמת לאור.

מפ"ם

הקיץ הנאה כפולה!

הקיץ נהנה ילדך מקיטנה בטבע -
ואתה נהנה ממנוי בחברה להגנת הטבע.

- פענוח מסתרי מערות.
- שייט קיאקים בכנרת.
- הכרות יצורי הים המוזרים.
- שייט אבובים בנחלי הצפון.

נותרו מס' מקומות בקיטנות -
מעגן מיכאל: 4 ימים לכיתות ג',
מירון וגולן: ד'-ה',
אכזיב: ז'-ח',
עין גדי וקשת יהונתן: ו'-ט',
הר גילה: ה'-ו',
חרמון והר הנגב: ח'-ט'.
★ 5 ימים בתנאי פנימיה מלאים.
★ הדרכה צמודה.
★ פעילות חברתית מגוונת בערבים.
★ קבוצות של 15 ילדים בני אותו גיל.

קיטנות הטבע - עוד סיבה לחברות!
כחבר, תזכה להנחה של 24.5 ש"ח על כל ילד שתרשום לקיטנה.

לפרטים והרשמה (גם באמצעות כרטיסי אשראי) פנה לטלפון - 03-382501 או ישירות למשרדי החברה - רח' השפלה 3 ת"א. (ליד התחנה המרכזית)

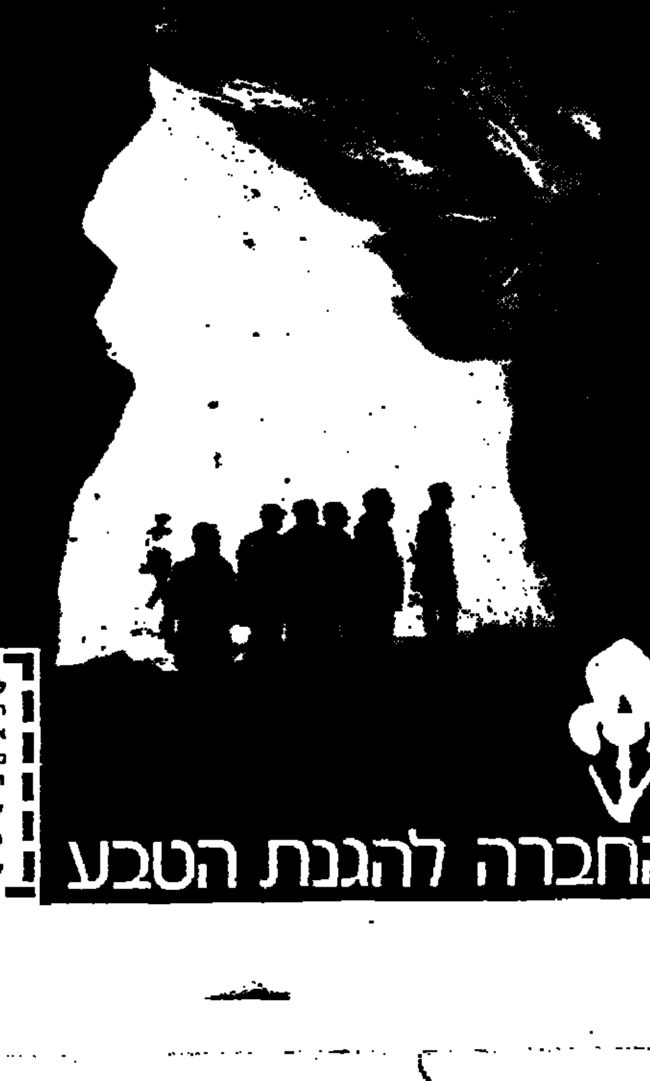

לכבי החברה להגנת הטבע מחר מפיים, רח' השפלה 4 ת"א 66183
רשמו אותי כמנוי בחברה להגנת הטבע וזכו אותי בכל ההטבות המגיעות למנויים.
שם ______ כתובת ______
מיקוד ______ ת.ז. ______

החברה להגנת הטבע

מיוחד לנכים!
מעבר קל ממפלס למפלס ודילוג על מדרגות בעזרת דילוגית של "רולקרי"
צלצל/י עוד היום ונגיע אליך:
רולקו - 055-34470/1

מדינת ישראל
משרד הבריאות

לפי סעיף 5 (6) לתקנות שעת החירום (שירותי עבודה חיוניים של אחים ואחיות בבתי החולים) התשמ"ו – 86.

את כל אחד מהאחים והאחיות השובתים בבתי החולים

בתוקף סמכותי לפי סעיף 2, 5 ר"ס (6) לתקנות שעת החירום (שירותי עבודה חיוניים של אחים ואחיות) התשמ"ו – 86.

אני קורא לכל אחד מהאחים והאחיות השובתים, בכל בתי החולים, ללא יוצא מן הכלל, להתייצב מיד ליד לוחות המודעות במקומות עבודתם שעליהם תלויות רשימות העובדים עליהם חלים הצווים שהוצאו עפ"י תקנות שעת החירום.

אי התייצבות בבתי החולים תחשב כאי ציות לצווים.
מי שיפר את הצווים יהיה צפוי לעונש של שנתיים מאסר או קנס של 2.500 ש"ח או שני העונשים כאחד, כקבוע בסעיף 8 לתקנון.

פרופ' דן מיכאלי
המנהל הכללי של משרד הבריאות

המועצה האזורית מעלה יוסף
עברנו!!!
משרדי המועצה עברו למרכז האזורי גרנות
כתובתנו החדשה
המועצה האזורית מעלה יוסף
מרכז אזורי גרנות ד.נ. גליל מערבי
מספרי הטלפון החדשים:
04-967578 04-967577 04-967571
הנהלת המועצה

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

שערי המניות 26.6.86

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה						
אגוד ש	17000		8			−8
המסחר 0.1	1065		1420			+764
המסחר א 0.5	790		2306	+33	+4.4	+3246
המסחר אפ 2	770		550			
כללי לא בהסדר	25785		22	+255	+1	+58
בנק צפאנר' 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
בנק צפאנר' 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
בנק צפאנר' אופ			—	הפסקת	מסחר	—
בנק בינלאומי 05	3423		1575			
מ.ט.ב. 0.5	3705		2381	+65	+1.8	+5564
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה						
אדיבי רג 100.0	82780		462			−85
אדיבי ב 100.0	82770		10			−8
אדיבי בכ א	508000		5	−1800	−0.4	−5
אגוד 0.1	61900		20	+150	+0.2	+115
דיסקונט ב	106300		12	+300	+0.3	+42
דיסקונט א	105890		212			+69
דיסקונט שה ב	12525					−32
המזרחי ש	34140		391	−30	−0.1	−352
המזרחי ב	34150		4			−4
המזרחי שה 9	15590	שב				
הפועלים בכב	111000	תב	2	−6800	−5.8	−2.2
הפועלים ש	56300		796			
הפועלים ב	56310		67	−40	−0.1	−75
כללי א 1.0	144300		21			+39
כללי אפ 9	141000			+600	+0.4	+10
כללי שה 5	109880	שב				
כללי שה 7	6955			+30	+0.4	+16
בלל 0.1	35805		1236	+125	+0.4	+1523
בלל שה 9			—	הפסקת	מסחר	—
בלל שה 11	13600		105	+150	+1.1	+282
מימון ומסחר 1.0	46800	שב				
מימון ומסחר 5.0	24620		2			−2
בנקים למשכנתאות						
אדנים 0.1	12200		16			−16
לאומישכן ש	4630		25	−10	−0.2	−17
לאומישכן ב	4600		25	−20	−0.4	−25
כרמל ש	4080			−120	−2.9	−51
כרמל שה 1	3035		65			−65
בנין ב' 5.0	7176			+276	+4	+36
פת מכב ש	1360		1300	+20	+1.5	+255
משכן ב ש	2199		100	−6	−0.3	−327
עצמאות 0.1	6400		13			−12
טפחות מכב ש	14200			+100	+0.7	+1
טפחות רג ש	11900	תב	151	−800	−6.3	−167
טפחות שה 1	7800		55	−150	−1.9	−85
טפחות שה 2	3895		32	−25	−0.6	−32
יעשר 1.0	1580		100	+15	+1	+134
יעשר 5.0	734		10			
כרדב 1.0	4500		20			−55
מוסדות מימון						
כלמון אש	345		3036			−1214
הלוואות מכב א	41760	לג				
הלוואות מכב ג	167000	לג				
לאומי תעש' א ש	5205		50	+55	+1.1	+117
פתוח תעש' מכב	70103	לג				
פת תעש' בב ג	381000	לג				
פת תעש' בב גג	228400	לג				
פת תעש' בב גגג	229000	לג				
פת תעש' בב ד	235550	לג				
פת תעש' בב דד	66115	לג				
מרכז קבלנים 5.0	453	תב	1210	−60	−11.7	−1150
תיירות בב	180000	לג				
כלל ליסינג 0.1א	10960		25			
כלל ליסינג 0.5ב	9140		30			−27
כלל ליסינג אפו	11040					
ביטוח						
אדיס 0.1	860		293	+24	+2.9	+1137
אדיס א 0.5	462		1650	+7	+1.5	+2750
בטוח משנה 0.1	870		610	−35	−3.9	−189
בטוח משנה 0.5	298		753	−2	−0.7	−753
הדר 1.0	346		1880			−427
הדר 5.0	196		3883	+3	+1.6	+7497
הסנה ש	475		5847			+526
הפניקס 0.1	658		419	−35	−5.1	−1049
הפניקס 0.5	380	תב	650	−35	−8.4	−2317
המשמר-הראל 1.0	6760	שב				
המשמר-הראל 5.0	2830	שב				
מנורה 1.0	6660	תב	50	−740	−10.	−50
מנורה 5.0	3200					
סהר ג 1.0	4279		30	+204	+5	+11
סקוריטס 0.1	2500		349			−93
צור ש	327		2584			−411
ציון החזקות 1.0	16100		1			−1
ציון החזקות 5.0	4050		184	−150	−3.6	−185
מסחר						
אמגר גאמא 1 ש	4300		15	+200	+4.9	+115
אמגר גאמא 5 ש	1155		232			−59
מאיר עזרא 1.0	4420	שב				
מאיר עזרא אפ 1	4430	שב				
סונה 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
סונה 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
כלל סחר	1003		1000	+2	+0.2	+566
קרסטל 1.0	8850		90			−77
רפק 0.1	33000					
רפק 0.5	9200	תב	8	+460	+5.3	+17
שופרסל א 2.0	4781		220	+1		+34
שופרסל ב 10.0	3090		497	+41	+1.3	+367
שירותים						
דלק ג ש	2715		2564			−1414
הראל 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
הראל 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
סבנות הספקה 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
סבנות הספקה 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
קרור 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
קרור 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
חברת החשמל 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
כתר ערובה 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
כתר ערובה 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
קונגרסיטב 0.1	1800		254	+50	+2.9	+180
קונגרסיטב 0.5	1200		1569	+26	+2.2	+4324
מלונות ושירותי תיירות						
קופל 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
קופל אפ 1			—	הפסקת	מסחר	—
גלי זהר 1.0	11856	תב	54.6	+1078	+10	+87.9
גלי זהר 5.0	5613	תב	122.3	+510	+10	+319.1
מלונות דן 1.0	3650		110			−77
מלונות דן 5.0	2670		30	+35	+1.3	+30
חוף האלמוג 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
כנס מר 1 ש	2500					
מלונות הדדו	3201		100			
מלונות יהלום 1			—	הפסקת	מסחר	—
מחשבים ושירותי מחשבים						
דטה מימון 1.0	3900		130	−82	−2.1	−406
ת.י.ל. 1.0	10000	תב	27	−863	−7.9	−27
יעצא 1.0	3635		20	+80	+2.5	+128
יעצא אפ א	3200		137			−137
כלל מחשבים 1.0	10600	תב	112	+700	+7.1	+133
בג.ל.ל. 1.0	9700	תב	15	+575	+6.3	+92
בג.ל.ל. 5.0	4270		300	+110	+2.6	+442
משוב מחשבים 1.0	2671		98	−79	−2.9	−207
ניקוב מחשבים 1			—	הפסקת	מסחר	—
ניקוב מחש' 5			—	הפסקת	מסחר	—
תים מחשבים 1.0	1820		8	+21	+1.2	+43
תים מחש' אפו	18250		5	−200	−1.1	−5
נדל"ן, בינוי ופיתוח						
אבוהם בינוי ו ש			—	הפסקת	מסחר	—
אבוהם בינוי ב ש			—	הפסקת	מסחר	—
אורן 1.0	750	תב	180	+44	+6.2	+270
אורן 5.0	342		732			
אזורים 1.0	596		4657	+10	+1.7	+3610
אילון 1.0	400	תב	18604	+35	+9.6	+26729
אילון אפ 1	1500	תב	820	+140	+10.3	+2420
אל-רוב 1.0	4000		32			−93
אל-רוב 5.0	3384	כח	40	−178	−5	−63
אבגנים 1.0	2400	תב	379	+150	+6.7	+333
אבגנים אפ 1	2100		169			−301
אפריקה 0.1	32500		60	+100	+0.3	+23
אפריקה 1.0	23360		5			−5
אריגה	2100		115	+100	+5	+40
אילנן 0.1	2170		398			+117
אילנן 0.5	1149		338			−208
בן-יקר גת 1.0	3145		130			−80
ברנבוים 1.0	3520		204	+30	+0.6	+322
ברנבוים 5.0	2109		165			−1
דנקנר 1.0	3850		38	+50	+1.3	+355
דרוקר 1.0	443		1045	+18	+4.2	+940
דרוקר 5.0	335		600			−300
דרוקר אפ 1	230		80			

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
דיזר 0.1	5950	שב				
דיזר 0.5	3865		50	−150	−3.7	−85
תלב. 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
תלב. 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
נכסים ובנין	2530		1066			+234
גבים 0.1	4069		256	+170	+4.4	+76
גבים 0.5	2140		330			−230
הכשרת הישוב ש	47050		50	+300	+0.6	+45
ישפרו 0.1	2351		556			−416
ישראלום 1.0	1380	שב				
ישרס 10.0			—	הפסקת	מסחר	—
כנף פיתוח 1.0	6681	קב		+318	+5	+215
כלל נדל"ן	355		5139	+15	+4.4	+5459
לומיר 1.0	3960		1			−1
לומיר 5.0	1602		150	+36	+2.3	+485
מ.ת.ב. 1.0	2900		337	−70	−2.4	−8
מגורי בניה 1.0	511	תב	1510	+26	+5.4	+1373
מגורי בניה אפו	399		1310			
מנהל בנין			—	הפסקת	מסחר	—
מיטבאל 5.0	276		1745			
מרב 5.0	710		680	+15	+2.2	+2063
מרלו 1.0	500		200			
לינשטין 1.0	389	קב		+19	+5.1	+2436
לינשטין 5.0	115		9000	+2	+1.8	+5233
ליפסיץ 1.0	1249		348	+19	+1.5	+334
ליפסיץ 5.0	572		848			−407
נאות אביב 0.5	4500		100			−15
נכסי אזורים	669		1800	+12	+1.8	+2300
סהר החזקות 1.0	11400		24	−200	−1.7	−29
סהר החזקות 5.0	7700		5			
סחף 1.0	4250-	שב				
סחף 5.0	2800		40	−85	−3	−65
עמר הלע מר 1 ש	700		550			−164
קסרית 0.1	1650		31			
קסרית 0.5	789		200	−1	−0.1	−30
רוטבין 1.0	3161		509	+1		+217
רוטבין 5.0	2000		303	+70	+3.6	+290
רסקו מכבל			—	הפסקת	מסחר	—
רסקו רג			—	הפסקת	מסחר	—
חקלאות						
מטעי הדר 0.1	2655		730			−740
מטעי הדר 0.5	1872	תב	480	+162	+9.5	+2478
מהדרין 0.1	7015		135	+115	+1.7	+150
נכסי הדרים 1.0	1110		367			−244
פרי אור 0.5	2660		200	+60	+2.3	+173
שגדר 5.0	16570		92	+10	+0.1	+55

בק"מ נייר
השקעה כדאית לטווח קצר בריבית משתנה
בנק לאומי

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
מזון וטבק						
אסאם	1435		31	−15	−1	−93
גולדפרוסט 1.0	2750		358	+104	+3.9	+302
גולדפרוסט 5.0	1690		200	+15	+0.9	+17
גולדפרוסט אפ 1	1314	תב	180	+94	+7.7	+105
דובק מב ש	3278		176			−166
דובק מב מ	3270		270			−163
זגלכל 1.0	1070		570	−30	−2.7	−920
זגלכל 5.0	705		650	−10	−1.4	−950
פרי-זה 1.0	2211		399	−89	−3.9	−123
פרי-זה 5.0	1660		146			+146
מספי בירה 1.0	14890		112			−23
מספי בירה 5.0	9290		50	+81	+0.9	+34
יטבר 1.0	1637		4			−16
יטבר א 5.0	905		560	−15	−1.6	−560
כן 1.0	9250		14			
כן 5.0	4800		7			
סנפרוסט 1.0	7900		41	−200	−2.5	−96
עלית	12550		107	−200	−1.6	−107
עסיס ב 0.5	35500		35	+400	+1.1	+34
אנגל שקל 1	2130		223	+35	+1.7	+250
שמן מכב א	6506		122	+256	+4.1	+128
טכסטיל והלבשה						
ארגר מר 1 ש	870		113	−10	−1.1	−62
אפיס 1.0	875		172	+40	+4.8	+772
אופנת בוק 1.0	2450		120			
אופנת בוק 5.0	1570		100			
אפגן 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
אפגן אפ 1			—	הפסקת	מסחר	—
ארגמן רג ש	11600		10			
דלתא-גליל 1.0	4440		80			−87
דלתא-גליל א 3.0	3150	שב				
מטוית כאוחר 1	1749		138	−1	−0.1	−61.5
מטוית כאוחר 5	900	תב	147.8	+45	+5.3	+420
מטוית כאו אפו	707					
ויטלגו 1.0	3735		61	+35	+1	+3
ויטלגו 5.0	2695	תב	201	+130	+5.1	+457
חדיגן 1.0	4182		290			−171
דיקית 1.0	3375		90	+50	+1.5	+190
דיקית 5.0	2934		217	+10	+0.3	+472
טיב-כוב 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
טיב-כוב אפ 1			—	הפסקת	מסחר	—
לודזיה 0.1	1812	תב	622	+156	+9.4	+711
לודזיה 0.4	760		341	+22	+3	+1603
לינת 1.0	1061	תב	675	+55	+5.5	+484
מים גליקר	620		383	−45	−6.8	−585
מקס 0.1	20160	תב	19	−2240	−10	−32
מקס 0.5	11086		18	−69	−0.6	−23
עים 1.0	11500			+50	+0.4	+5
עים 5.0	5420		80	−100	−1.8	−210
עסק מרינה 1 ש	1716		424	+36	+2.1	+157
פולגת א 0.1	8600		101	−30	−0.4	−110
פולגת ב 0.4	5639		760	+100	+1.8	+1444
פולימן א 0.5	7400		32			
פרנר	1890		170	−60	−3.1	−170
שלינה 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
תעש רוגזין 1.0	3430		412	−60	−1.7	−459
מתכת ומוצריה						
אקטמן 5.0	1800		170			
אורדן 0.1	9580		47	+280	+3	+85
אורדן 0.5	8150		2	+150	+1.9	+12
כבלים ש	11350		23			−7
התנוף 1.0	11200		12	−100	−0.9	−12
התנוף 5.0	2185		45	+90	+1.3	+180
קפסאות פח 1.0	1119		922	+19	+1.7	+855
קפסאות פח 5.0	835		375			−515
מורגן 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
מורגן אפ א			—	הפסקת	מסחר	—
מתכת מרום 1.0	2144	תב	200	−150	−6.5	−270
כבלי ציון 1.0	2145		450			−654
כבלי ציון 5.0	865		635			−252
כבלי ציון אפ	669		1200	+28	+4.4	+941
קרמטי 1.0	820		382	+19	+2.4	+508
קרמטי 5.0	425		1345			−960
נחושתן 0.1	18000		42	+100	+0.6	+25
נחושתן 0.5	6560		50			
עדי 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
פקר פלדה 1.0	6500		38	+250	+4	+35
קינג 1.0	1150		775			−975
קינג 5.0	665		1065	−7	−1	−1065
קליל 1.0	4200	קב		+200	+5	+455
קליל 5.0	1793	תב	467	+163	+10	+1381
שלדות 5.0	2160	תב	100	+110	+5.4	+230
תעשיות לכיש 1.0	1240		49			
תעשיות לכיש 5.0	550		816			−54
חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה						
אלביט 3.0	410000		5			−3
אלקו 0.1	6441	כב		−339	−5	−268
אלקו 0.25 ש	3000		54	+51	+1.7	+46
אלקו 0.25 ב	2928		44	−50	−1.7	−7
אלקטרה 0.1	13336		8	+635	+5	+41
אלקטרה א 0.5	6500		172	+180	+2.9	+124
אלרון 3.0	313000		7	−6000	−1.9	−19
אורית 1.0	27550		72	+550	+2	+137
כלל תעש אלק'	2085		1067	+15	+0.7	+1441
ספקטרוניקס 1.0	2065		1000	+65	+3.3	+2090
ספקטרוניקס 5.0	1320		1404	+60	+4.8	+2609
פיכטנגר 1.0	2100		164			−40
פיכטנגר 5.0	1130		1202			−342
ציקלון 1.0	2672		189	+30	+1.1	+209
ציקלון 5.0	1180		451	+30	+2.6	+915
קנזנטין אילד 1.	4740		87			−15
קנזנטין אילד 5.	3005		30	+110	+3.8	+10
ת.א.ת. 1.0	4386		204	+86	+2	+58
ת.א.ת. 5.0	1645		731	+55	+3.5	+471
ת.א.ת. אפ 1	13850		14	+50	+0.4	+14
תדיאה	5461		40	+106	+2	+90
מוצרי בניה						
א.פ. תעשיות 1.	792		2617			−267
אלקיל 5.0	11000		65	+264	+2.5	+172
אקרשטיין 1.0	1440		378	+10	+0.7	+343
אקרשטיין 5.0	1100		350	+20	+1.9	+570
בטון תדיר 1.0	11600					

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
בטון תדיר 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
בר-סון 1.0	4300	תב	58	+256	+6.3	+50
בר-סון 5.0	1490	תב	200	+75	+5.3	+354
המסלול 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
המסלול 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
פרומאבנס 1.0	7200					
פרומאבנס 5.0	2240		159	−60	−2.6	−129
מ.ל.ב. 1.0	847		50			+50
מ.ל.ב. 5.0	562			+12	+2.2	+100
מגדל השק מתעש	3839		177	+177	+4.8	+692
מתאיקה ולפמן 1	16700	לג				
מתאיקה ולפמן 5	14700		19.3	−100	−0.7	−19.3
כימיה, גומי ופלסטיק						
אגן 5.0	19815		95	+315	+1.6	+55
אליאנס ב	1794	קב		+85	+5	+854
גל תעשיות 1.0	11200		86			−77
גל תעשיות 5.0	5631		251	+231	+4.3	+377
דקסטר 1.0	3600	תב	142	+245	+7.3	+223
דשנים 0.1	6500		118			−88
דשנים 0.5	1530		345	−10	−0.7	−671
חיפה כמי' 10.0	798		1186	+15	+1.9	+1814
טבע ש	50300		55			+18
טבע אפ 4	45700		15	+100	+0.2	+25
ליפסקי 1.0	1351		199	+21	+1.6	+127
ים המלח	14825		510	+75	+0.5	+151
מכתשים 10.0	506		5980	+6	+1.2	+6591
מקסימה 1.0	7650	שב				
מקסימה 5.0	2687		183	+27	+1	+7
מקה כימיקל 1.0	3350		10	+150	+4.7	+10
סנו 1.0	10450	כח	55	−150	−1.4	−65
סנו 5.0	6040		70			
קום כימיקל 1.0	5865					
ת.ג.ל. 1.0	4133		296			−31
ת.ג.ל. 5.0	2678		216			
תיא 5.0	5780		35	−20	−0.3	−85
פרוטארום 10.0	8700		28	−435	−4.8	−45
תוד א 5.0	4181		50	+41	+1	+38
עץ, נייר ודפוס						
דפרון 1.0	5170	תב	68	−279	−5.1	−108
דפרון 5.0	3238	תב	22	+198	+6.5	+83
תמג. 1.0	4777		517			
יאה 1.0	3175		14	−4	−0.1	−47
לבייר אשקלון 1	450		1807	−10	−2.2	−2077
לביאשקלון אפו	718		320	−10	−1.4	−120
מולט ב 0.5	21000		5			+5
מפעלי נייר 10.0	202000		28			+6
סקאוריה 1.0	3281		199	+41	+1.5	+144
רים 0.1	4800		239			−220
רים 0.4	2420		425	−20	−0.8	−271
תעל ב 0.2	12000		92			−44
תעשיות שונות						
אלומית 1.0	4500	תב	238	−290	−6.1	−268
אלומית 5.0	3820		20			−20
אבריק 1.0	4089		7	−1		−7
אבריק 5.0	2080	תב	297	+120	+6.1	+371
תמישה יד	8280		19	+75	+0.9	+19
דיקה 1.0	6199		31	+92	+1.5	+47
דיקה 5.0	2980		305	+50	+1.8	+333.9
הגבפלק 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
הגבפלק 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
השקעות בתעשיה						
מרכזת ב 0.1	6390		160	+70	+1.1	+126
סהר מב ש	4880000		.1	−20000	−0.4	.1
כלל תעש' 1.0	1295		3800			−1737
מאורי טכנולוגיה	415		3339			−1448
מאורי טכנו אפו	297		2400	+7	+2.4	+2816
חברות השקעה						
אמפיק ש	4680		167	+180	+4	+581
אדיבי פתוח 2.0	3700		1008	+50	+1.4	+110
אינקובה 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
אינקובה 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
אלגר ש	6320		32	+100	+1.6	+92
אלגר מ	6400		9	+300	+4.9	+132
אלרן ש	2590		724	+40	+1.6	+585
אלרן מ	2710	שב				
אמישר בכ			—	הפסקת	מסחר	—
אפיק 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
אפיק 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
גולה 1.0	[illegible]		120	[illegible]	[illegible]	+613
חברה לישראל 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
חברה לישראל 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
חלפמן 0.1	110000		1	+4000	+3.8	+2
חלפמן 1.0 ש	24800		73			−40
אמבא א 0.5	10555		22			+12
מפעלים השק ש	5199		1073	+199	+4	+1005
כלל השק			—	הפסקת	מסחר	—
דיסקונט השק ש	2295		1628	+47	+2.1	+2414
מזרחי השק ש	14900		33			+23
מר השקעות12	10200	שב				
הדרן 1.0	1852		48	−3	−0.2	−2
הדרן 5.0	680		520			
יצוא ש	10400		254			−191
יהדן א 0.1	4705		1496	+56	+1.2	+412
כלל 10.0	730		2748			+215
כלל 50.0	660		550			−949
לנדק 0.1	8000		22			
לנדק 0.1	2600		167			
מגור 0.1	550		718	+18	+3.4	+168
מגור א 0.5	323		700	+1	+0.3	+700
עוז השק ב 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
עוז השק ב 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
עז השק ש	5881		511	+190	+3.3	+237
פמה א 0.1	9380		37			−46
פמה 0.5	4950		166	+150	+3.1	+296
פריון ב 2.5	3450		402	+50	+1.5	+709
מחקר ופיתוח						
אמצעים מתוחב'			—	הפסקת	מסחר	—
גליל טכנולוגיות	406		700			−260
חיפושי נפט						
דלק חיפושים 1.0	3460		451	+60	+1.8	+345
דלק חיפושים 5.0	1620		300			
דלק חיפ' אפ 2	985		525	+40	+4.2	+775
פז חיפושי נפט	12600		14			−31
מראיל 1.0	1780	שב				
מראיל 5.0	900		436			+25
יו.א.ג.ל. 5.0	1500		588	+50	+3.5	+1679
מ.נ.ג. 1.0	2887		38	+137	+5	+254
מ.נ.ג. 5.0	1185		552			−552
מראיל ב 0.5	3400	תב	480	+178	+5.3	+603
זנאבינגטס 1.0	245		978			+373
זנאבינגטס 5.0	173		562			
זנאבינגטס אפ 2	458		858			+1335
נפטא ש	1900000		1	−10000	−0.5	−4
נסחרות במט"ח						
גזית מ	228		500	−2	−0.9	−500

גלגל הבורסה / אריה לביא

הרגיעה נמשכת

הרגיעה שהסתמנה שלשום בשוק המניות נמשכה גם אתמול, כאשר בסיכום המסחר אף התברר שהיתה נטייה לעליית שערים במגוון ענפי המניות. עם זאת, הפעילות בשוק המניות מצומצמת, המחזור בשוק המניות הגיע לכשלושה מיליון דולר, מה קרוב לחצי במניות הבנקים. קרנות הנאמנות ממשיכות לסבול מפדיונות, אף כי לא גדולים, ומרבית פעילותן מתרכזת בשוק הצמודים, בעיקר צמודי מדד. הפעילות במניות נעשית בזהירות רבה, מתוך חשש שהמצעים וירידות השערים, שהיו מנת חלקו של שוק זה עד לפני יומיים, יחזרו.

למרות השיפור שהיה בשוק המניות ביומיים האחרונים, ירד מדד המניות הכללי בסיכום שבועי ב־1.35 אחוז, כאשר ללא מניות הבנקים ירד המדד השבועי ב־2.38 אחוז. כל ענפי המניות ירדו בסיכום שבועי, פרט למוסדות המימון, כאשר הירידה הבולטת ביותר היתה במניות החשמל, האלקטרוניקה והאופטיקה, שירדו ביותר מ־5 אחוז.

מדד		שינוי יומי ב%
מדד מניות כללי	115.93	0.22
כללי ללא בנקים	132.18	0.43
מדד אג"ח כללי	110.04	0.04
אג"ח צמוד מדד	110.87	0.07
אג"ח צמוד מט"ח	100.31	0.03

עליות קלות במניות ההסדר

מניות הבנקים נהנו אתמול מפעילות ניכרת ורשמו כ־43 אחוז, קרוב למחצית מהפעילות בשוק המניות. מניות הבנקים שבהסדר נהנו מיציבות ולעתים אף מעליות קלות, לאחר שבמשך השבוע האחרון, פרט לשלשום, הן סבלו מהצעים וירידות שערים. התשואה באלה ירדה לפחות מ־12 אחוז, כפי שניתן לראות מהטבלה שבהמשך:

	תשואה שנתית דולרית ב%
בל"ל 0.1	11.86
הפועלים ש	12.00
אי.די.בי. רג	12.05
דיסקונט א	11.95
המזרחי ש	11.95

הפעילות עוברת לשוק הצמודים

בעוד שהמחזור בשוק המניות מצטמצם, עובר עיקר הפעילות לשוק הצמודים. קרנות הנאמנות של בנק לאומי ובנק הפועלים המשיכו בפעילות ניכרת בתחום זה, בעיקר זכו לביקושים האגרות הצמודות למדד, בעוד שחלק מצמודי המט"ח סבלו מהצעים קלים וירידות שערים.

פעילות מצומצמת בקצר מועד

הפעילות במילוה קצר מועד היתה מצומצמת עקב שיעורי הריבית הגבוהים שמשלמים כעת הבנקים על פקדונות ג'אמבו, כ־18—19 אחוז בגלל ברעננות הנזילות הגבוהים במערכת. מכל מקום, צפוי שהבנקים יצמצמו, החל מהשבוע הבא, את שיעורי הריבית המשולמים למפקידים והפעילות במק"מ תגבר. אתמול הגיע המחזור במק"מ ל־כ־300 אלף דולר בלבד.

הסידרה	ימים לפדיון	שער	תשואה חודשית
716	5	99.74	1.60
726	12		
736	19	99.05	0.54
746	26	98.80	1.42
756	33	98.40	1.50
816	40	98.10	1.47
826	47	97.70	1.52
836	54	97.45	1.47
846	61	97.05	—
916	68	96.75	—
926	75	96.35	—
936	82	96.05	—

הודעות בורסה

* בנק הפועלים פירסם תשקיף של קרן הנאמנות רשף, המשקיעה לפחות מחצית מאמצעיה במט"ח או בצמודי מט"ח.
* רסקו הגישה מיתאר על העיסקה שנערכת בין בעלי הענין בחברה לבין חברת ישרס והחברות הבנות שלה. בניגוד להודעות קודמות, הודיעה רסקו שתפעל כדי למכור את מניותיה בחברת ישרס וכן את כניות רסקו המוחזקות בידי חברת עזר.
* אוזרים — פורסם מיכרז על הנפקה של הצמודים ושל הד אופציות.
* הבנק הבינלאומי פירסם דו"ח של קרנות הנאמנות שלו.

קרנות הנאמנות
נטע, כתר וכרמל
(מנושה) (אב"ת) (מט"ח)
ניתנות לרכישה בכל סניפי הבנקים עד 09.30 לאותו יום
הנאמן: בנק איגוד מקבוצת בל"ל
המנהלת: פלסם (מ.ט.ב) בע"מ
מיטב
יש לך שאלה בנושא קרנות הנאמנות? מומחי מיטב ישמחו לעמוד לך: 03-290251, 727506, 731824

כלי כסף עתיקים
מכירת חיסול
* סטים לתה ולקפה
* פסלי ברונזה * טנקרדים
* פמוטים * פורצלנים
* פריטים קטנים מכסף
גלריה שומרוני
יפו העתיקה, מזל דגים 3
טל' 829332
בבוקר פתוח 10.00—14.00
בערב 18.00—23.00

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי היומי אחוזים
אב	3897.52	3841.82	7.91	0.21
אבוקה	29707.21	29438.07	208.57	0.71
אביב	30055.10	29783.82	45.45	0.15
אגוד	202.18	198.21	0.34	0.17
אדיר	1338.94	1312.20	1.38	0.11
אודים	1625.48	1593.85	5.85	0.37
אומיר	1569.62	1538.46	1.00	0.07
אור	418.62	409.81	0.14	0.03
אורין	158.17	154.96	0.06	0.04
אורילי	208.18	205.65	0.30	0.15
אורן	606.42	594.54	0.62	0.10
אייל	3018.70	2959.45	13.72	0.47
איילת	3721.25	3641.58	23.99	0.66
איריס	4010.40	3924.22	10.12	0.26
איתן	577.79	570.04	0.34	0.06
אלון	513.03	502.34	0.20	0.04
אלמוג	589.14	581.89	0.42	0.07
ארז	637.04	629.37	4.41	0.71
אש	111.38	108.95	0.77	0.71
אשל	168.78	165.49	0.08	0.05
אתרוג	194.22	192.25	0.24	0.12
בדולח	1669.15	1636.64	4.08	0.25
ברוש	370.61	368.85	1.13	0.31
ברק	383.40	375.82	1.22	0.33
בריכה	768.31	764.52	0.36	0.05
גביש	1146.91	1124.39	1.22	0.11
גבע	858.70	845.96	0.83	0.10
גורן	585.61	578.57	0.79	0.14
גיא	7783.31	7667.96	9.32	0.12
גיל	2209.07	2166.51	7.75	0.36
גלית	517.00	512.73	0.33	0.06
הברבון	276.24	273.53	1.28	0.47
הכוכבת	541.22	534.55	1.42	0.27
דולב	199.98	195.77	0.05	0.03
דורון	1242.64	1218.77	1.36	0.11
דותן	221.93	217.61	0.11	0.05
דליה	400.33	393.79	0.98	0.25
דרור	3340.73	3275.89	14.69	0.45
דקל	265.07	259.87	1.08	0.42
הדס	286.68	284.18	0.89	0.31
ורד	406.40	399.07	0.60	0.15
זהבית	2491.04	2437.14	−8.52	−0.35
זוהר	16131.79	15892.63	9.63	0.06
זיו	15326.94	15099.72	13.06	0.09
זמיר	640.02	632.43	4.73	0.75
חוחית	133.75	131.94	0.19	0.14
חליפין	112.68	112.21	0.08	0.07
חלמיש	561.31	558.50	0.08	0.01
חן	111.11	110.89	0.07	0.06
טופז	1215.62	1187.61	0.51	0.04
טל	4111.49	4062.78	6.99	0.17
יבול	650.70	642.87	0.58	0.09
יהלום	1551.14	1521.09	2.63	0.17
יסודות	31548.95	31267.67	234.07	0.75
יערה	557.79	550.45	0.65	0.12
כוכב	746.47	737.40	5.46	0.75
כחל	121.06	119.56	0.17	0.14
כלנית	442.71	435.46	1.18	0.27
כספית	632.96	629.63	−1.82	−0.29
כרמל	118.86	116.44	−0.03	−0.03
כתר	916.41	898.54	1.49	0.17
להב	3432.99	3366.07	9.30	0.28
למשקיע	97195.42	95445.28	33.81	0.04
לפיד	10454.75	10254.46	96.42	0.95
לקט	1496.03	1465.57	0.94	0.06
לשם	793.04	788.64	0.58	0.07
מבחר	969.68	964.91	2.08	0.22
מבטח	2811.10	2799.00	5.40	0.19
מגר	201.69	200.75	0.02	0.01
מגוון	2618.70	2607.80	6.10	0.23
מגל	618.33	610.88	0.87	0.14
מור	1133.70	1129.00	6.90	0.61
מורן	639.14	634.99	1.94	0.31
מטח	24689.97	24051.69	49.91	0.21
מיטר	744.05	740.58	0.43	0.06
מעוף	3021.80	3008.00	9.30	0.31
מעיין	655.84	652.74	0.54	0.08
מקשה	821.34	817.52	0.87	0.11
מרגלית	984.65	965.67	2.59	0.27
מרום	951.14	946.49	0.97	0.10
נחת	20928.61	20618.29	47.95	0.23
נטיף	598.44	596.00	3.30	0.56
נטע	380.35	373.00	0.43	0.12
נילי	3871.01	3813.74	21.25	0.56
סביון	437.59	429.56	1.49	0.35
סגולה	122.56	120.15	0.07	0.06
סלע	820.64	816.44	0.27	0.03
סנונית	573.47	566.48	0.81	0.14
סער	608.27	601.09	1.53	0.26
ספיר	536.90	534.23	−1.02	−0.19
עדיף	638.88	631.27	2.37	0.38
עידית	1611.37	1604.04	6.89	0.43
עינן	5893.14	5808.91	4.33	0.07
ענבר	1203.47	1176.58	−0.24	−0.02
ענת	1976.99	1957.99	7.68	0.39
עפרוני	544.80	537.45	1.20	0.22
ערמון	147.87	144.97	0.19	0.13
פיא	1229.01	1204.83	1.72	0.14
צבר	533.60	526.82	0.44	0.08
צופית	530.07	523.54	1.10	0.21
צמיד	858.97	840.50	0.54	0.06
צמיחה	6289.33	6201.31	3.16	0.05
צפרית	1540.10	1509.97	0.99	0.07
קלע	1702.83	1694.33	3.05	0.18
רנית	15124.65	14984.40	92.69	0.62
רקפת	520.10	511.86	1.16	0.23
רשף	665.09	655.69	0.47	0.07
שבים	643.59	635.72	1.18	0.19
שחם	844.32	836.63	−1.09	−0.13
שירה	313.10	306.97	0.56	0.18
שמיר	69786.44	68400.92	59.79	0.09
שנהב	547.45	542.48	2.54	0.47
שסק	542.51	529.27	3.25	0.62
שקד	164.82	161.54	0.04	0.02
תאנה	174.49	172.80	1.83	1.07
תבור	765.06	754.65	1.44	0.19
תדהר	356.73	354.55	0.86	0.24
תהילה	94.49	92.45	0.15	0.16
תירוש	412.83	409.52	0.25	0.06
תמר	185.75	182.12	−0.23	−0.13
תמרה	180.28	178.96	0.19	0.11
תבשיל	1296.28	1287.77	1.23	0.10
תשרי	384.49	379.00	0.89	0.38

שערי אגרות החוב

סדרה	שער	שינוי בנק'
3% מלווה מדינה (100% הצמדה)		
3601	33768	+18
3602	31139	+17
3603	28984	+128
3604	25757	+137
3605	23454	+89
3606	22095	+112
3607	20621	+11
3608	19581	+2
3609	18626	+43
3610	16799	+39
3611	16228	+58
3612	15757	+38
3613	14792	−62
3614	14483	−60
3615	13571	−57
3616	12241	−53
3617	11499	+63
3618	10911	+60
3619	10041	+57
3620	9479	+78
3621	9005	+76
3622	8120	+69
3623	7611	−21
3624	7166	−20
3625	6500	−41
3626	6135	−37
3627	5689	−35
3628	5254	+8
3629	4923	+8
3630	4654	+8
3631	4265	−13
3632	4014	−12
3633	3792	−11
3634	3319	+2
3635	3138	+2
3636	3022	+2
3637	2861	+16
3638	2719	+16
3639	2489	+15
3640	2055	−6
3641	1781	−5
3642	1582	+1
3643	1373	+1
3644	1224	+1
3645	1103	
4.25% מלווה מדינה		
3701	891.6	−24.2
3702	684.9	+20.1
3703	621.4	+1.2
3704	532	+1
3751	281.5	+1.4
3752	111.4	−0.5
3753	106.6	−0.5
3755	91.8	+0.1
3756	88.5	
3901	104	+0.2
3902	99	+0.2
3903	98.2	+0.1
3904	96.6	+0.1
4.25% שג"א		
4101	121.2	+0.5
4103	116.3	+0.5
4104	112.6	+0.5
4201	100.9	
4204	93.7	+0.1
4301	111.9	+0.1
4302	106.6	+0.1
4303	105.8	+0.1
4304	104.1	+0.1
3826	97.1	+0.5
3827	95.3	+0.6
3828	91.9	+0.5
4% מלווה פיתוח (הצמדה 90%)		
3108	246700	
3109	242500	−500
3110	242300	
3111	238000	
3112	234100	−1100
3113	237300	−700
3114	228900	−180
3115	227000	+1000
3116	219600	+600
3117	227100	
3118	222000	
4%, 6%, 7% פיתוח (הצמדה 80%)		
3201	188500	−500
3202	188862	−1200
3203	187000	−950
3204	184500	
3205	181900	
3206	179300	
3210	174400	
3211	170500	
3212	170500	
3213	165000	−900
3214	160300	
3501	157000	
3502	155000	
3503	140100	
3504	137200	
3505	139500	
3521	138847	−15
3524	121493	−22
3522	127858	+680
3523	120869	+674
3525	118367	+22
3526	118264	+21
3527	115909	+19
3528	112926	+10
3529	117601	+63
3530	114856	+61
3531	114631	+62
3532	111277	+60
3533	111177	+60
3534	104859	+56
3535	105271	+56
3539	99215	+53
3536	104751	+57
3537	104638	+56
3538	98491	+52
3540	98345	+53
3541	95026	+51
3542	94935	+51
3543	90315	+49
3544	90424	+6
3546	88231	+4
3547	88045	+4
3548	87948	+4
3550	83380	+2
3551	83069	+3
3545	87838	−38
3549	85004	−38
3552	76215	−38
3554	76096	−40
3555	76096	−40
3553	75650	−77
3571	65666	−81
3556	72347	+174
3558	72267	+177
3559	69715	+172
3560	66002	+161
3561	65824	+161
3557	72933	−39
3572	66383	−45
3573	69240	+37
3574	63849	+34
3577	63825	+34
3578	58970	+32
3575	63184	+246
3576	65015	+246
3579	58186	+234
3580	54137	−130
3581	49250	−123
3582	45433	−117
3583	42240	−112
3584	40410	−5
3585	38332	−5
3586	34729	−5
3588	34694	−6
3587	34703	+19
3591	31635	+17
3592	31601	+17
3593	31550	+17
3589	31511	+72
3594	30853	+70
3590	31481	+5
3595	30010	+5
5% מלווה פיתוח (ברירה כפולה)		
2001	129220	+71
2002	128871	+71
2003	124053	+67
2004	124927	+68
2005	117419	+64
2006	117297	+64
2007	115045	+63
2008	114347	+680
2012	111957	+692
2015	109117	+692
2009	115292	−570
2010	114862	+40
2011	112635	+40
2013	112578	+32
2014	109715	+31
2016	110254	+30
2018	110900	+38
2021	107362	+36
2017	110441	+491
2019	110208	+507
2020	106985	+495
2022	101011	+54
2023	101397	+56
2024	94474	−785
2027	91130	−787
2031	84383	−784
2025	95180	+30
2026	94873	+31
2028	91767	−56
2030	87294	−57
2029	86651	−117
2033	79788	−118
2035	73253	−115
2032	85155	+46
2034	80466	+44
2036	73881	+40
2037	70523	−479
2052	61161	−441
2038	70756	+38
2040	68168	+37
2051	64506	+58
2039	68169	+977
2041	64561	+944
2053	60740	−195
2054	57434	+80
2056	53193	+28
2058	48429	+25
2060	44715	+23
2055	57293	−1148
2057	53049	−1095
2059	48261	−1022
2061	33753	+18
2062	32117	+16
2063	30522	+245
רמון		
7001	239.8	−0.4
7002	232.5	−0.2
7003	221.9	−0.2
7004	211.5	−0.3
7005	201.5	+2.8
7006	186.4	−0.2
7007	173.5	−0.4
7008	164.9	−0.4
7009	159.5	−0.7
7010	150	−0.9
7011	142.5	−0.2
7012	137.4	−0.2
7013	129.9	−0.1
7014	115	−0.1
7015	96.8	−0.1
7016	96.2	−0.1
7017	95.6	−0.1
7018	95.4	−0.1
7019	95.8	−0.1
7020	95.6	−0.1
7021	94.7	−0.1
7201	94.2	+0.2
גלבוע		
6101	12416	−85
6102	7648	+60
6103	6866	+51
6104	6288	+41
6105	5963	+39
6106	5750	+23
6107	5540	+22
6108	3981	−5
6109	3821	−6
6110	3758	−5
6111	3118	+4
6112	3026	+4
6113	2066	+5
6151	798.6	−1.1
6152	764.5	−1.1
6153	670.4	+5
6154	658.6	+4.9
6155	431.5	+3.5
6156	347.8	+0.8
6157	257.4	−0.4
6158	244	−0.5
6159	205.4	+0.2
6160	193.7	+0.5
6161	187.3	+0.5
6162	174.4	+0.5
6163	158.8	−2
6164	152.4	−1.9
6165	145.5	−0.3
6166	137.4	+0.1
6167	134.4	+0.1
6168	132.4	+0.1
6169	123.8	+0.4
6170	117.8	+1
6171	84.7	−0.1
6172	83.7	−0.1
6801	93.5	+2.5
אדמון		
2501	155.4	+0.2
2502	152.7	+0.1
2503	147.9	+0.1
2504	147	−0.1
2505	141.4	−0.1
2506	136.6	−0.1
2507	131.9	
2508	107.1	
אחרים		
אלסינט	59.4	
תדיראן	98.5	+0.5
תאר 85	400	
דב הים	198	
דיק הש	194.9	
מור הג	175.5	
כלל הג	473.3	
מ"צמ ד	257.1	−0.5
מ"צמ ב	349	
מ"צמ י	478	
מול בת	183	
תיעוש	192	−0.8
אלביט	212	
אלתא	1226	

שערי מטבע חוץ 26.6.86

המטבע	לאומי מזומנים קניה	לאומי מזומנים מכירה	לאומי העברות והמחאות קניה	לאומי העברות והמחאות מכירה	הפועלים מזומנים קניה	הפועלים מזומנים מכירה	הפועלים העברות והמחאות קניה	הפועלים העברות והמחאות מכירה	דיסקונט מזומנים קניה	דיסקונט מזומנים מכירה	דיסקונט העברות והמחאות קניה	דיסקונט העברות והמחאות מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.46	1.53	1.4837	1.5023	1.46	1.53	1.4857	1.5043	1.46	1.53	1.4827	1.5014	1.4933	−0.0022
1 לישט	2.20	2.31	2.2434	2.2715	2.21	2.31	2.2455	2.2735	2.20	2.31	2.2411	2.2693	2.2566	−0.0103
1 מארק גרמני	0.66	0.69	0.6686	0.6770	0.66	0.69	0.6697	0.6781	0.65	0.69	0.6682	0.6766	0.6716	−0.0024
1 פרנק צרפתי	0.20	0.22	0.2094	0.2120	0.20	0.22	0.2096	0.2122	0.20	0.22	0.2092	0.2118	0.2107	−0.0007
1 גולדן הולנדי	0.58	0.61	0.5928	0.6002	0.58	0.61	0.5947	0.6021	0.58	0.61	0.5923	0.5998	0.5964	−0.0020
1 פרנק שוויצרי	0.80	0.84	0.8137	0.8239	0.80	0.84	0.8175	0.8277	0.80	0.84	0.8146	0.8246	0.8194	−0.0028
1 כתר שוודי	0.20	0.21	0.2066	0.2092	0.20	0.21	0.2072	0.2097	0.20	0.21	0.2065	0.2091	0.2079	−0.0008
1 כתר נורבגי	0.19	0.20	0.1957	0.1982	0.19	0.20	0.1960	0.1984	0.19	0.20	0.1957	0.1982	0.1970	−0.0007
1 כתר דני	0.18	0.19	0.1800	0.1822	0.18	0.19	0.1805	0.1828	0.17	0.19	0.1799	0.1822	0.1811	−00007
1 מרק פיני	0.28	0.30	0.2875	0.2911	0.28	0.30	0.2877	0.2913	0.28	0.30	0.2873	0.2909	0.2894	−0.0010
1 דולר קנדי	1.05	1.10	1.0674	1.0808	1.05	1.10	1.0685	1.0818	1.04	1.10	1.0667	1.0801	1.0749	−0.0047
1 דולר אוסטרלי	0.93	1.02	0.9956	1.0080	0.96	1.03	0.9946	1.0070	0.96	1.03	0.9919	1.0044	0.9998	−0.0039
1 ראנד דרא"פ	0.46	0.51	0.5898	0.5972	0.36	0.60	0.5928	0.6002	0.37	0.51	0.5886	0.5960	0.5943	0.0103
10 פרנק בלגיים	—	—	0.3264	0.3305	—	—	0.3270	0.3310	—	—	0.3268	0.3309	0.3286	−0.0012
10 שילינג אוסטריים	0.93	0.98	0.9493	0.9612	0.94	0.98	0.9524	0.9643	0.93	0.98	0.9486	0.9605	0.9551	−0.0037
1000 לירות איטלקיות	0.95	1.01	0.9736	0.9858	0.96	1.02	0.9764	0.9886	0.95	1.01	0.9729	0.9851	0.9792	−0.0032
100 יינים יפאניים	0.88	0.92	0.8927	0.9039	0.88	0.92	0.8934	0.9045	0.87	0.91	0.8913	0.9025	0.8981	−0.0019

שערים בינבנקאיים

אתמול, צהריים, 26.6.1986 באירופה

מסירה מידית (ספוט)

לי"ש שטרלינג	$ ארצות הברית	1.5115/1.5125
לי"ש ארה"ב	מרקים גרמניים	2.2190/2.2200
"	פלורינים הולנדיים	2.5020/2.5030
"	פרנקים שוויצריים	1.8200/1.8210
"	פרנקים בלגיים	45.37/45.42
"	פרנקים צרפתיים	7.0830/7.0870
"	לירטות איטלקיות	1524.00/1525.00
"	יינים יפאניים	166.20/166.35
לש"ר	$ ארצות הברית	1.1634/1.1639

שער הזהב $ 343.80 ארה"ב אונקיה לונדון מקסימג

מסירה מאוחרת (פורוורד)

	$/לי"ש	מ"ש/$	מרק/$
1 ח'	1.5076/1.5090	1.8178/1.8193	2.2142/2.2155
3 ח'	1.5009/1.5024	1.8123/1.8138	2.2027/2.2070
6 ח'	1.4917/1.4934	1.8015/1.8035	2.1941/2.1956

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

המלצה לקצב להבטיח אישור תקציב לתשלום משכורות לעובדי אופ־אר

בשלב ראשון מדובר במשכורות מאי ויוני ★ 50 עובדים ללא זכויות מעזה אינם נכללים בהסדר המוצע

מאת יהודית וינקלר

המחלקה לתכנון תקציבי במשרד העבודה והרווחה ממליצה לשר משה קצב להציע לממשלה לאשר תקציב לתשלום משכורות ל־120 עובדי מפעל אופ־אר באופקים, כפי שנהגה הממשלה כלפי פועלי אתא. בשלב ראשון מוצע לשלם את משכורות מאי ויוני בעלות כוללת של כ־200 אלף שקל.

מנהל המחלקה, דני ארטום, מנמק את המלצתו בכך שלעובדים אין זכויות במסגרת קרן למניעת אבטלה, או בסעיף אחר המזכה אותם בתמיכת הביטוח הלאומי. ארטום כותב כי לפי הידיעות שבידיו המפעל עומד להיסגר, לכשיאזל מלאי חומר הגלם. מבין 170 עובדים, 50 הם תושבי עזה ללא כל זכויות ועל כן המלצותיו אינן מתייחסות אליהם.

ארטום כותב לשר: "הפיתרון המסתמן הוא הכנת הצעת החלטה לממשלה ברוח פיתרון אתא, כלומר תקציב מיועד על ידי האוצר של שכר העובדים לתקופה אפריל־יוני, ותוך כדי כך מיתום וקליטתם במסגרות שרות התעסוקה, הכשרה מקצועית וטיפול בעניני המוסד לביטוח לאומי על פי מיתום, כולל הזכאותם לגימלאות של בעלי הגיל הגבוה. אומדן התקציב המיועד כ־200 אלף שקל (2 משכורות ל־120 איש)".

בנוסף להלוואות

מנכ"ל אופ־אר, סמי יעקובוביץ, הגיב אמש על ההמלצה באומרו, כי בעיית המפעל היא מציאת בטחונות להלוואות שישפרו את מצב הנזילות, ולכך לא נמצא עדיין פיתרון. הוא אמר כי מאות אלפי שקלים יימצאו מתקציבים ממשלתיים, כדי לשלם לעובדים שלא יעבדו, שעה שסכומים קטנים מאלה, כבטוחות, יכולים להקים את המפעל על רגליו ולהבטיח המשך תעסוקה וקיום מכובד לעובדים. יעקובוביץ שיגר מכתבי פיטורים לעובדים, לאחר שנודע לו על ההמלצה שהועברה לשר קצב.

ראש הממשלה, שמעון פרס, מקבל מדוד הרמלין, היו"ר הבינלאומי של הבונדס, קסטת וידיאו המשחזרת ארוחת ערב בניו־יורק לציון 100 שנה להולדת בן גוריון, בה השתתפו כ־1200 מנהיגים יהודיים. בארוחה זו נמכרו אגרות בונדס בסך 104 מיליון דולר. (צילום: רחמים ישראלי)

הדרכה לא חוקית תידון בפורום בין־משרדי

מאת זהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ"
לענייני תיירות

מאבקם של מורי הדרך בנושא ההדרכה הבלתי חוקית, כמגדרתם, מצד כמרים מחו"ל, הבאים עם קבוצות מאורגנות ארצה, יובא לדיון בפורום בין־משרדי בכיר ביותר.

בפגישה בין נציגי אגודת מורי הדרך למשרד התיירות, שהתקיימה במלון כפר המכביה בר"ג, נדונו ההיבטים השונים הקשורים בנושא זה.

מורי הדרך עמדו בפגישה על אי אכיפת החוק בהקשר זה ופירטו את הנזקים, שנגרמים למגזרם כתוצאה מכך. נציגי משרד התיירות הרגישו את הרגישות הרבה הכרוכה בטיפול בנושא בו מעורבים גם משרדי החוץ והדתות. סוכם, כי מורי הדרך לא ינקטו עד אמצע השבוע הבא בצעדי מחאה באתרי תיירות ולא ימנעו הדרכה מקבוצות תיירים מאורגנות מחו"ל, שלא ילוו במורי דרך מוסמכים. זאת כדי לאפשר המשך נקיטת צעדים מעשיים, שיאפשרו את פתרון הבעיה.

בלס ועוזרו כפרו בכתב האישום על הוצאת כספים במרמה מהתק"ם

שלב ההוכחות ייפתח בספטמבר

מאת צבי הראל
סופר "הארץ"

איש העסקים, דוד בלס, ועוזרו לשעבר, צבי אהרוני, כפרו אתמול בכתב האישום שהוגש נגדם לפני שבועות מספר. בו הם מואשמים בהוצאת כספים במרמה מהתק"ם בסכום של 29 מיליון דולר. שלב ההוכחות במשפט ייפתח בחודש ספטמבר הקרוב.

בימים אלה מתנהלת חקירה פלילית במטה הארצי נגד רב פקד משה פרידמן, שחקר בשעתו פרשה זו ו המליץ לסגור את התיק נגד בלס. המשטרה בודקת אם פעל פרידמן כדין. תיק החקירה בפרשה זו הועבר אז לצוות אחר, בראשותו של רב פקד בועז גוטמן, שהמליץ להעמיד את בלס לדין, והפרקליטות אימצה את המלצתו והגישה כתב אישום נגד בלס. פרקליטו של דוד בלס, עו"ד ד"ר יעקב ויינרוט, הודיע אתמול בבית המשפט, כי אם החקירה במטה הארצי תטהר את רב פקד משה פרידמן, הוא יבקש מהיועץ המשפטי לממשלה לעכב את ההליכים נגד בלס.

ויינרוט אמר עוד כי לצורך הגנה על מרשו הוא יבקש מהתביעה את חומר החקירה במשטרה נגד פרידמן. השופטת שושנה ברמן לא התייחסה לבקשתו של הסניגור. התובעת, עו"ד פנינה דבורין, הגיבה, כי חומר החקירה נגד פרידמן אינו שייך לראיות, שהיא חייבת על פי החוק למסור להגנה, מפני שהמדובר בחקירה עצמאית במשטרה, שאינה קשורה לחקירה נגד בלס.

הוקם מפעל חדש לרכיבי אלקטרוניקה בעפולה־עילית

(ע). מפעל חדש לרכיבי אלקטרוניקה, הנושא את השם "איכות" הוקם באזור התעשיה בעפולה־עילית השבוע והוא מעסיק עובדים. המפעל שוכן באיזור התעשיה בעפולה ומיועד לשמש כקריית מדע. ראשי המפעל מקווים להגיע תוך שנה ל־80 עובדים.

באותו איזור מקים עתה פרופ' יאיר טנא מהטכניון בחיפה מפעל אלקטרוניקה נוסף, שיעסוק בייצור מוצרים אלקטרוניים מתוחכמים לייצוא.

מעיריית עפולה נמסר, כי יזמים מארה"ב, העוסקים שם בייצור אופנה, עומדים להגיע בימים אלה אל בירת העמק לסדרת פגישות, כדי לסכם את דבר הקמתו של מפעל אופנה גדול.

דרישה להפסיק לאלתר תשלום תוספת שכר לעובדי החשמל

מאת אלי אלעד

מנהל רשות החברות הממשלתיות, זאב רפואה, תובע מהיו"ר החדש של מועצת המנהלים של חברת החשמל, בנימין גיבלי, לכנס בהקדם את מועצת המנהלים, כדי שתחליט להורות להנהלת החברה להפסיק לאלתר תשלום תוספת שכר של 4.5% לעובדים.

ערכה את העמוד: עזה אושפה

דירקטוריון הבורסה החליט לבטל חברותה של פ.י.ט.

מאת אריה לביא

דירקטוריון הבורסה החליט אתמול לבטל את חברותה בבורסה של פ. י. ט. ששני בעליה - יודי סלנט וחגי בליך - נמלטו מישראל, לאחר שגנבו כספי לקוחות של החברה. הדירקטוריון החליט לאמץ את מסקנות ועדת הביקורת בנושא טיפול הבורסה בפרשת פ. י. ט. וציין כי זהו מקרה חריג, חסר תקדים בתולדות הבורסה של גניבה והונאה מתוכננת על ידי בעליה ומנהליה של חברה, החברה בבורסה.

בסיכומי ועדת הביקורת של הדירקטוריון נאמר שהוועדה קיבלה מהנהלת הבורסה דו"ח מפורט על הטיפול בפ. י. ט. בשנים 1983־1986: כן קיבלה מידע מהבודקים שהתמנו לבדוק את ההיבטים השונים של הנושא. ועדת הביקורת בחנה את הדו"ח ולאחר דיון קבעה:

★ הביקורת והנהלת הבורסה קיימו מעקב וביקורת הדוקים על פ. י. ט. ובמסגרת זו אף הועבר מידע ובקשות לבדיקה לרשות ניירות ערך בנושאים כגון תקינות מסחר ועסקות עם בעלי עניין. פעולות הבורסה הביאו בשלבים מסויימים לשיפור בנושאים כהגדלת הון, פעילות במסחר ודיווח.

★ הוועדה בדעה כי בנסיבות העניין ובהתאם לממצאים הקיימים פעלה הבורסה באופן סביר ואם אמנם לא נחשפה המערכת השקרית הכוללת של פ. י. ט. כפי שהתגבשה מאוחר יותר, הרי שהדבר נבע בעיקרו עקב כך שכלים לחשיפת מעילות וגניבות מתוחכמות, העומדים לרשות מערכת הביקורת, מוגבלים מטבעם.

★ הוועדה קיבלה מהנהלת הבורסה רשימת מסגרת של נושאים לדיון בעקבות לקחים ראשוניים של פרשת פ. י. ט. וממליצה לקיים דיון בנושאים אלה.

פיתוח הטלקומוניקציה מחייב העלאת תעריפים

טען מנכ"ל בזק בוועדת הכספים

מאת מיכאל גרטי

מערך העתונים המספריים, שכבר סגרתו פעלת חברת בזק, לא יאפשר פיתוח הטלקומוניקציה בישראל, אם לא תהיה העלאת תעריפים — דברים אלה אמר אתמול מנכ"ל חברת בזק לחברי ועדת הכספים של הכנסת, שביקרו במיתקני החברה בתל־אביב.

הדרישה להעלאת תעריפי התקשורת לוותה בהצגת נתונים, לפיהם זול השימוש בטלפון בישראל, מאשר במרבית מדינות העולם, הן במספרים מוחלטים והן ביחס לשכר הממוצע במשק. על פי נתונים אלה צריך ישראלי לעבוד 36 שעות, כדי לשלם את תמורת "סל התקשורת הטלפוני" השנתי (הכולל דמי שירות, 10 אלף מוני התקנה, 700 שיחות מקומיות ו־200 שיחות בין עירוניות בשנה). עבור אותו סל צריכים עובדים במדינות אחרות לעבוד בין 44 ל־112 שעות.

יו"ר מועצת המנהלים של בזק רב אלוף (מיל.) צבי צור, אמר אף הוא, כי רק העלאת תעריפים, שהיא, לדבריו, מוצדקת, מכל הבחינות, תאפשר לפתור את בעיית הטלקומוניקציה באופן יסודי.

שר התקשורת, אמנון רובינשטיין, אמר לחברי הוועדה, כי כיום ממתינים 175 אלף לטלפונים.

ועדת הפנים תגבש אמות מידה לשיעורי הארנונה

יחייבו את הרשויות המקומיות כבר בשנת הכספים הבאה

מאת אברהם צהר
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

ועדת הפנים של הכנסת תגבש קריטריונים ברורים ומדוייקים לקביעת שיעורי הארנונה אותה מותר יהיה לרשויות המקומיות לגבות מהתושבים. הקריטריונים, שייקבעו בשיתוף עם משרד הפנים והאוצר, יחייבו את הרשויות המקומיות כבר בשנת הכספים הבאה.

החלטת ועדת הפנים נתקבלה בעקבות תזכיר, שהוגש לה בעניין זה על ידי נשיא לשכת המסחר, דני גילרמן. גילרמן משמש גם כיו"ר מטה הפעולה של הארגונים הכלכליים למאבק בעיוותי הארנונה. בתזכירו של גילרמן כלולה רשימת העיוותים הקיימים בקביעת שיעורי הארנונה בעיריות השונות. גילרמן תבע מהוועדה קביעת קריטריונים ברורים לשומת הארנונה, על פי תקנות מקומיות. כן תבע גילרמן קביעה מדוייקת של החלק היחסי של תקציב הרשויות המקומיות, אותו הן רשאיות לכסות מגביית ארנונה, ושל היחס בין השירותים המסופקים על ידי הרשויות המקומיות לבין גובה המסים העירוניים, שאותן רשויות רשאיות לגבות.

במהלך ישיבת ועדת הפנים הודיע ח"כ אוריאל לין (ליכוד) כי הוא מכין בעניין קביעת הקריטריונים הצעת חוק פרטית, שיגיש בימים אלה לאישור הכנסת.

גברו סיכויי משה מן להתמנות למנכ"ל המזרחי

מאת אריה לביא
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

סיכוייו של משה מן, מנכ"ל בנק ספנות, להתמנות למנכ"ל בנק המזרחי גברו בימים האחרונים. ועדת השלושה, שהקים דירקטוריון בנק המזרחי, בה חברים יו"ר מועצת המנהלים של הבנק, חיים נדיבי, המנכ"ל היוצא, אורן מאיר, ועו"ד אליהו מירון הגיעה למסקנה שבנסיבות הקיימות מן הוא המנכ"ל המועדף.

בצער רב ובינגון אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו

ד"ר ורנר כהן

ההלוויה תצא היום יום שישי כ' בסיון תשמ"ו 27.6.86 בשעה 3.30 אחה"צ מבית לחן, מושב רישפון לבית העלמין ברישפון.

המשפחה האבלה

ביום רביעי כ"ה בסיון, תשמ"ו (2 ביולי, 1986)
במלאת עשר שנים לנפילתו של

סא"ל יונתן נתניהו הי"ד

ב"מבצע יונתן"

יתקיים טכס אזכרה

על־יד קברו בבית־הקברות הצבאי בהר הרצל בירושלים

ישאו דברים:

חיים הרצוג, נשיא המדינה   שמעון פרס ראש הממשלה

נתן שרנסקי

הטכס יתחיל בשעה 5.00 אחה"צ

אוטובוסים יצאו מתל־אביב להר הרצל בשעה 3.30 אחה"צ מרחבת היכל התרבות

חבריו של יוני ומשפחתו

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו
ללא עת של בני ואחינו היקר

אדמונד סוסאן

ב"ר אהרון ז"ל

ההלוויה תתקיים היום יום שישי כ' בסיון תשמ"ו 27.6.86 בשעה 4.30 אחר הצהרים בבית העלמין הדרום גבול חולון בת־ים נפגשים ליד השער הראשי

אבלים:
אמו: חסידה סוסאן
ומשפחות: סוסאן, אברהם, גברון, ודלס

למשפחת בר־און

משתתפים באבלכם הכבד על מותו בטרם עת
של מנכ"ל חברתנו לשעבר

גיורא ז"ל

דלתה אוליבטי
ההנהלה והעובדים

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של בעלי, אבינו וסבי היקר

גיורא בר־און

ההלוויה תתקיים היום יום שישי כ' בסיון תשמ"ו 27.6.86 בשעה 10.30 לפני הצהרים בבית העלמין הדרום גבול חולון בת־ים נפגשים ליד השער הראשי

אבלים: אשתו: עדנה
בנו: עמוס
בתו וחתנה: טלילה וג'קי וב"ב
וכל בני המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של מייסדנו ומנהלנו היקר

גיורא בר־און

גליל־און (אותגל) בע"מ
עמוס בר־און
והעובדים

אזכרה וגילוי מצבה של יקירנו

עמירם אפרת ז"ל

תתקיים ביום א' כ"ב בסיון תשמ"ו 29.6.86
בשעה 17.00 בבית העלמין בניר־צבי

תודתנו לכל אלה שהיו איתנו בכאבנו ובצערנו

המשפחה

אזכרה והקמת מצבה לאמי, חותנתי וסבתנו היקרה

מרת שושנה פרייברג ע"ה

תתקיים ביום שלישי, כ"ד סיון תשמ"ו (1.7.86) בשעה 16.30
נפגשים ליד שער בית העלמין הצבאי שבחוף הכרמל חיפה
אוטובוס ייצא מרחוב גבעון 12, אחוזה, חיפה, בשעה 16.10

שולמית ושלום אברדם וב"ב

למשפחת למדן

אתכם באבלכם הכבד במות יקירכם

עמוס ז"ל

חברת חוד בע"מ

במלאת שלושים לפטירתו של

סא"ל משה מימון (רכט) ז"ל

יערך טכס גילוי המצבה ביום שני
כ"ג סיון תשמ"ו 30.6.86 בשעה 16.00 בבית העלמין הדרום
גבול חולון בת־ים

נפגשים ליד השער החדש

תודתנו נתונה לכל מנחמינו

המשפחה

על פטירתה של

קטה לנדסברג

(ברלין)

אבלים:
בנה: מיכאל שילה
ומשפחתו: רות
אביגיל, תמר ויהונתן
יהושע ואסתר כהן

במלאת שלושים לפטירת בעלי,
אבי, אחינו וסבנו היקר

יעקב זינגר ז"ל

(מקולומיאה)

נעלה לקברו לאזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון כ"ב בסיון תשמ"ו 29.6.86 בשעה 16.30 בבית העלמין נחלת יצחק.
נפגשים ליד השער.

המשפחה

במלאת שנה לפטירת יקירנו

ד"ר אוסקר (אוסי) טלר ז"ל

תתקיים אזכרה בבית העלמין בנחלת יצחק
ביום ג' 1.7.86 בשעה 5.00 אחר הצהרים
נפגשים ליד שער בית העלמין

המשפחה

מוזיאון תל אביב

אבל על מותו של הצייר

פנחס אברמוביץ ז"ל

ומשתתף בצער המשפחה

ליוסי רוזנטל

אתך באבלך הכבד על מותה ללא עת
של רעיתך

רות ז"ל

חבריך בשרותי טנקרים

אבלים על מות

עזריה מאיר

ז"ל

עובדי החברה הדרומית לשיווק
ובני משפחת לנדסברג

לכרמל ומוקי אהרוני

עמכם באבלכם על מות

פרופ' יהודה מטות

ז"ל

גבי ברון
צבי יערי
וחברת מרלז

לגב' רחל מטות

אתך באבלך הכבד
במות בעלך

פרופ' יהודה מטות ז"ל

בית התפוצות

אוניברסיטת תל-אביב

הפאקולטה לרפואה ע"ש סאקלר

אבלה על מותו של

פרופ' יהודה מטות ז"ל

ממקימי הפאקולטה, החוג לפיזיאטריה ומבבירי מגיה

ומשתתפת בצער המשפחה

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הארצי
הארץ חדשות

קבלת מודעות:
רח' הנגב 4, ת"א
טל. 03-371261.
המחיר למודעה 35 ש"ח
המחיר למילה 4.38 ש"ח
המחירים כוללים מע"מ

הארץ
חדשות העיר · כלהעיר · צומת השרון · כאן הדרום · הלוח הבטוח

חדשות חוץ

לאחר שלוש שנים בהן נדחתה בקשת הנשיא לסיוע

סוף סוף ניצחון לרייגן בקונגרס: 100 מיליון ד' אושרו למורדים בניקראגווה

מאת צבי בראל

ניצחון גדול נחל הנשיא רייגן שלשום, לאחר שבית הנבחרים אישר ברוב קטן העברת מאה מיליון דולר למורדים בניקראגואה. היתה זו הפעם הראשונה בשלוש השנים האחרונות בהן הסכים בית הנבחרים ברוב של 221 ל־209 להיענות לבקשת הנשיא רייגן ולאפשר סיוע צבאי למורדים האנטי סנדיניסטים. מתוך מאה מיליון הדולר שאושרו שלשום, 70 מיליון מיועדים לסיוע צבאי ו־30 לסיוע הומניטרי. עם זאת מנע בית הנבחרים מאנשי צבא אמריקאיים לסייע למורדים בתוך תחומה של ניקראגואה.

הנשיא רייגן הקדיש את השבועות האחרונים למסעי שכנוע פרטיים ופומביים של חברי בית הנבחרים המורכב מרוב של חברי המפלגה הדמוקרטית ובימים האחרונים אף ביקש להופיע אישית בפני בית הנבחרים. הופעה אותה מנע יו"ר הבית תומאס אוניל המתנגד לסיוע הצבאי למורדים. רייגן נאלץ לפיכך להסתפק בהופעה בטלוויזיה ובשיגור עוזריו ללשכותיהם של חברי הקונגרס כדי לשכנעם לתמוך בסיוע למורדים.

לאחר אישור בקשתו של הנשיא הציעו שני חברי בית הנבחרים לעכב את העברת הכסף עד שיתקבל דין וחשבון מלא על הדרך בה הוצאו 27 מיליון דולר שאושרו בשנה שעברה כסיוע הומניטרי למורדים. על פי דיווחים שנתקבלו אצל חברי קונגרס נוצל הכסף הזה למטרות רווחתם של מנהיגי המורדים ורק חלק קטן הועבר למורדים. יצוין עוד כי ניקראגואה היא המדינה היחידה בעולם שבה ממשל ארה"ב – תומך פומבית ומעשית בהפלת השלטון עמו הוא מקיים יחסים דיפלומטיים.

ז'אן מארי לה־פן נעצר בארה"ב לאחר שנתגלה אקדח במזוודותיו

שוחרר בהתערבות שגריר צרפת

מאת יואב טוקר
סופר "הארץ" בצרפת

פאריס, (ביחוד ל"הארץ"). מנהיג מפלגת הימין הניאו־פאשיסטי בצרפת, ז'אן־מארי לה־פן, נעצר בנמל־התעופה של ניו־יורק, לאחר שהמכסים האמריקאיים גילו אקדח במזוודתו.

אנשי המשמר של נמל התעופה קצרי סירבו להתרשם מהכרזתו הנרגשת של העצור שהתפרץ בקריאות: "אני ז'אן־מארי לה־פן!".

על רקע חילופי צעקות נלקח לה־פן, שהוא יו"ר הסיעה הפרלמנטארית של הימין הקיצוני באסיפה הלאומית בפאריס, לחדר מעצר בשולי בית הנתיבות.

רק התערבותו של שגריר צרפת בארה"ב (שערב אישית לאמינותו של לה־פן כנושא־נשק־ברשיון, לצורך הגנה עצמית) שחרר חבר הפרלמנט והורשה לעלות על מטוס "קונקורד" בדרך לפאריס.

בפמליתו של לה־פן הסבירו אמש, כי הוא מחזיק זה שנים ברשיון לנשיאת־נשק; ואולם עוזריו של לה־פן סרבו להבהיר אם הוא חוצה את האוקיינוס גם במהלך ישיבות המליאה של האסיפה הלאומית.

7 נהרגו בהתפוצצות מטען ברכבת בפרו

קוסקו, פרו (עו"ד וע"צ). שבעה בני אדם, ביניהם אמריקאי ושלושה אירופים, נהרגו אתמול ו־39 איש נפצעו בהתפוצצות מטען חומר נפץ ברכבת מלאה תיירים שנסעה לאתר חורבות היסטורי – מאצ'ו פיצ'ו – בהרי האנדים.

המטען התפוצץ על מדף המזוודות ברכבת, כאשר היא היתה בתחנת קוצ'קו, 560 ק"מ דרומית־מזרחית ללימה הבירה.

הפיצוץ אירע כמה דקות לפני שהרכבת, בה היו חמישה קרונות, עמדה לצאת למסע של 3 וחצי שעות דרך הרי האנדים לאתר הנחשב לאתר התיירות החשוב ביותר של פרו.

בקרון היו 50 תיירים ובעת הפיצוץ נפרץ חור בגג וחלקו הועף למרחק 100 מטר ונחת בשוק פתוח שם נפצע ילד בן 8.

עד כה לא נטל על עצמו שום ארגון את האחריות לפיצוץ, אולם השלטונות בפרו מאשימים את המחתרת המאואיסטית "סנדרו לומינוזו" (השביל המאיר) באחריות לסבה הזו.

השיחות בין ארה"ב לבריה"מ על פירוק הנשק בחלל יתחדשו בעוד שלושה חודשים

ז'נבה (ע"ר). משלחות ארה"ב ובריה"מ הפסיקו את המו"מ ביניהן, לאחר סיבוב השיחות האחרון על פירוק הנשק הגרעיני ועל נשק בחלל. נמסר כי השיחות יתחדשו בעוד שלושה חודשים.

בישיבה האחרונה נועדו הצוותים שקיימו דיונים נפרדים על טילים באליסטיים ארוכי טווח, טילים לטווח בינוני ונשק בחלל. השיחות החלו ב־12 במארס בשנה שעברה.

הפגישה התקיימה בבית המשלחת האמריקאית והיא נמשכה שעה וארבעים דקות. ראש המשלחת האמריקאית למו"מ, מאקס קמפלמן, עמד בראש צוות של 24 איש. ראש המשלחת הסובייטית, ויקטור קארפוב, נעזר במשלחת של 18 איש.

הסיבוב החמישי בשיחות על פירוק הנשק הגרעיני עמד בסימן היוזמה הסובייטית לעסקת חבילה של צמצום מרחיק לכת בטילים הגרעיניים האסטרטגיים ומאידך – הגבלת היוזמה האמריקאית להצבת מערכת הגנה נגד טילים בחלל, "מלחמת הכוכבים".

היתה זו גם הפעם הראשונה בכל השיחות על פירוק הנשק הגרעיני שהסובייטים חזרו בהם מעמדתם הקודמת, לפיה ארה"ב חייבת לגנוז לחלוטין את תוכנית ההגנה שלה בחלל לפני שניתן יהיה להמשיך במו"מ ממשי על צמצום מספר הטילים הגרעיניים לטווח ארוך.

המשלחת הסובייטית גם הגישה טיוטת הסכם, הכוללת את ההצעות הסובייטיות הקודמות על סילוק הטילים הגרעיניים לטווח בינוני על ידי שתי המעצמות מיבשת אירופה.

אולם קארפוב אמר לכתבים, כי על אף היוזמות האלה הוא לא ראה התקדמות במשך השיחות שנמשכו הפעם שבעה שבועות.

הסיבוב הבא יחל ב־18 בספטמבר וזו תהיה ההפסקה הארוכה ביותר בשיחות על פירוק הנשק הגרעיני מאז החלו.

הוסר הלוט מעל מצבה במז' ברלין לזכר אנשי "עדת ישראל" שנרצחו ע"י הנאצים

מאת דניאל דגן
סופר "הארץ" באירופה

מזרח ברלין (מיוחד ל"הארץ"). בטקס מרשים במזרח ברלין הוסר אתמול הלוט מעל מצבה לזכר חברים ועובדים בקהילת "עדת ישראל", שנרצחו על ידי הנאצים. הטקס נערך בבית הקברות של הקהילה, שנוקה ושופץ בהשקעה גדולה, על פי הוראה אישית של מנהיג מזרח גרמניה, אריך הוניקר.

באירוע יוצא הדופן נכחו עשרות חברים לשעבר בקהילת עדת ישראל, שבאו מארה"ב, מארצות אירופאיות שונות ומן הארץ. כן השתתפו בו סגן השר המזרח גרמני לענייני דת, קלאוס גיזי, נציגים של עיריית מזרח ברלין, תיאולוגים נוצרים, סטודנטים המגלים עניין ביהדות ואחרים. הטלוויזיה המזרח גרמנית צילמה את הטקס ושידרה חלקים ממנו בתכניות הערב שלה.

בנאומו דחה גיזי באופן עקיף את הדרישות לתשלום פיצויים כספיים על ידי מזרח גרמניה לקרבנות השואה, ואמר: "הפיצוי היחיד והאמיתי הוא בהקמת הרפובליקה הדמוקרטית הגרמנית (שמה הרשמי של מזרח גרמניה), במדינה אנטי פאשיסטית שלא תהיה לעולם בסיס למלחמה נגד עמים אחרים".

עוד לפני חודשים אחדים היה שטח בית הקברות פרוץ ורוב המצבות מנותצות והרוסות. כיום מוקף בית הקברות בחומת לבנים גבוהה, שנבנתה על פי התוכנית המקורית. רוב המצבות הועמדו על תלן, וחלק גדול מהן שוחזר בעבודה שקדנית. כן הוקם בניין להנהלת בית הקברות, והוכנה כרטסיה מפורטת של 3000 הקברים המצויים במקום.

ההוראה של הונקר לשפץ את בית הקברות באה בעקבות מכתב שקיבל ממריו אופנברג, ישראלי שהוריו היו חברים בקהילת "עדת ישראל". קהילה אורתודוכסית זאת, שהוכרה רשמית על ידי הקיסר הגרמני לפני כמאה שנים, התקיימה באופן עצמאי לצד הקהילה המרכזית בברלין.

בימים האחרונים הוצבו בשני חלקי ברלין לוחות זיכרון, באתרים ששימשו את הקהילה בעבר, ובסוף השבוע תיפתח במערב ברלין תערוכה מיוחדת המציגה את תולדות "עדת ישראל".

לא צפויה הסכמה באופ"ק על ייצוב מחירי הנפט

מאת אליהו זהבי
סופר "הארץ" בסקנדינביה

קופנהאגן (מיוחד ל"הארץ"). בפעם החמישית בשנה זו התכנסו באי בריוני 13 שרי הנפט של אופ"ק לדון בנושא עודפי התפוקה. מומחי נפט בנורווגיה אינם חוזים הסכמה בין 13 המדינות החברות, שהציפו את השוק ב־19 מיליון חביות ליום, ומחיר הנפט שעלה בראשית מאי ל־15 עד 16 דולר לחבית, ירד שוב ביוני ל־10.50–12.50 דולר לחבית.

נורווגיה יחד עם מקסיקו, מצרים, בריה"מ, אנגולה, הבטיחו לאופ"ק לשתף פעולה לצורך ייצוב מחירי הנפט, אך נורווגיה התנתה את הסכמתה בהשגת הסכם בין שרי אופ"ק, כדי להביא להעלאת מחירי הנפט לרמה של 17–18 דולר לחבית, חייבות מדינות אופ"ק לצמצם את תפוקתן ל־14 מיליון חביות ליום.

ערכה את המדור: אורית גלילי

למעון לנשים בהריון בירושלים
דרושה מיד
מדריכה
למשרה מלאה. עבודת משמרות כולל שבתות וחגים.
טל' 02-719132, 02-719081/504.

המראות ונחיתות

(ע). להלן רשימת ההמראות והנחיתות בנמל התעופה בן־גוריון ביום שישי ושבת 28/27.6.86. בגלל שעון הקיץ יש להוסיף שעה אחת ללוח הזמנים.

יום ששי

המראות

ב־0100 אל־על (001) לניו־יורק. ב־0600 אל־על (5351) לקלן/בון והמבורג, ב־0645 פאן אמריקן (115) לפאריס, ניו־יורק וסן פרנציסקו. ב־0700 אל־על (323) לפאריס, ב־0715 אל־על (557) לפרנקפורט, ב־0725 טי. וו. אי. (803) לפאריס, ניו־יורק וסן פרנציסקו, ב־0725 טי. וו. אי. (825) לפאריס, בוסטון ושיקאגו, ב־0745 אל־על (541) לאתונה, ב־0750 סוויסאייר (333) לציריך, ב־0805 אייר פראנס (139) לפאריס, ב־0820 אל־על (347) לציריך, ב־0825 טארום (246) לבוקרשט, ב־0840 בריטיש איירווייס (577) ללונדון, ב־0845 אל־על (581) לאיסטנבול, ב־0900 אל־על (385) לרומא, ב־0930 אל־על (363) לוינה, ב־0950 אולימפיק (302) לאתונה, ב־1005 אייר סיני (055) לקאהיר, ב־1130 אל־על (315) ללונדון, ב־1630 לופטהאנזה (605) לפרנקפורט, ב־1655 ק. ל. מ. (522) לאמסטרדאם, ב־1815 אליטליה (747) לרומא, ב־1855 איבריה (889) לברצלונה ומדריד.

נחיתות

ב־0025 אל־על (5356) מפרנקפורט ומינכן, ב־0500 בריטיש איירווייס (576) מלונדון, ב־0615 אל־על (004) מניו־יורק, ב־0920 אייר סיני (054) מקאהיר, ב־1130 אל־על (010) מניו־יורק ומונטריאול, ב־1130 אל־על (204) מבוסטון ומונטריאול, ב־1250 אל־על (542) מאתונה, ב־1345 אל־על (002) מניו־יורק, ב־1405 אל־על (582) מאיסטנבול, ב־1500 ק. ל. מ. (521) מאמסטרדאם, ב־1520 לופטהאנזה (604) מפרנקפורט, ב־1550 טי. וו. אי. (844) מניו־יורק ורומא, ב־1600 טי. וו. אי. (800) מסן פרנציסקו, ניו־יורק ופאריס, ב־1600 טי. וו. אי. (812) משיקאגו, בוסטון ופאריס, ב־1630 ס. א. ס. (771) מקופנהאגן, ב־1705 אליטליה (746) מרומא, ב־1710 פאן אמריקן (114) מסן פרנציסקו, ניו־יורק ופאריס, ב־1715 אל־על (358) מפרנקפורט, ב־1730 אל־על (386) מרומא, ב־1740 איבריה (888) ממדריד וברצלונה, ב־1740 אל־על (564) מוינה, ב־1750 אל־על (348) מציריך, ב־1755 אל־על (324) מפאריס, ב־1800 אל־על (5352) מקלן/בון והמבורג, ב־1905 סוויסאייר (332) מציריך, ב־2110 אולימפיק (301) מאתונה, ב־2135 לופטהאנזה (606) ממינכן.

שבת

המראות

ב־0645 פאן אמריקן (115) לפאריס, ניו־יורק וסן פרנציסקו, ב־0650 ס. א. ס. (772) לקופנהאגן, ב־0720 לופטהאנזה (607) למינכן, ב־0725 טי. וו. אי. (803) לפאריס, ניו־יורק וסן פרנציסקו, ב־0725 טי. וו. אי. (825) לפאריס, בוסטון ושיקאגו, ב־0750 סוויסאייר (335) לציריך, ב־0800 טי. וו. אי. (841) לרומא וניו־יורק, ב־0830 ארקיע (441) למינכן, ב־0950 אולימפיק (302) לאתונה, ב־1110 ארקיע (431) לפרנקפורט ומינכן, ב־1630 לופטהאנזה (605) לפרנקפורט, ב־1815 אליטליה (747) לרומא, ב־2350 אל־על (005) לאמסטרדאם, שיקאגו ולוס אנג'לס.

נחיתות

ב־1315 טי. וו. אי. (884) מניו־יורק, ב־1520 לופטהאנזה (604) מפרנקפורט, ב־1705 אליטליה (746) מרומא, ב־1710 פאן אמריקן (114) מסן פרנציסקו, ניו־יורק ופאריס, ב־1720 ארקיע (442) ממינכן, ב־1905 סוויסאייר (332) מציריך, ב־2000 אייר פראנס (136) מפאריס, ב־2055 ארקיע (432) מפרנקפורט, ב־2110 אולימפיק (301) מאתונה, ב־2135 לופטהאנזה (606) ממינכן.

כל ההמראות והנחיתות וזמנן אינו סופי. את המועד הסופי יש לוודא כשעתיים לפני הזמן הנקוב לעיל, בטלפון 03-381111.

לאקי"ם סניף ת"א
אקים AKIM
דרושים
1. **מדריך במשרה מלאה**
לעבודה במרכז הכשרה ושיקום לאנשים מוגבלים בשכלם.
הכישורים הנדרשים:
בעל יכולת הערכה ואבחון של מיומנויות תעסוקתיות.
השכלה ונסיון בתחום הפגור השכלי.
נא לפנות בכתב לאקי"ם סניף ת"א, רח' ביאליק 16 ת"א מיקוד 65241
2. **אב־בית**
תפקידו לשמש כאיש אחזקה ונקיון
כישורים נדרשים:
ידיעת קרוא וכתוב.
יכולת לבצע תיקוני חשמל/אינסטלציה/נגרות
נא לפנות טלפונית מס' 472322/03

כסף רב ומערכת שעות גמישה
היה
רוכש מודעות
בעיתון יומי
(עדיפות לבעלי ניסיון)
03-824271
(קו פנימי 305) רפי

מהנדס אלקטרוניקה
★ אם חביבה עליך עבודה רב־גונית ויוצאת דופן בסביבה מעניינת ומהנה.
★ אם "ראשך פתוח" וביכולתך לאבחן ולנתח טכנולוגיות במצבים משתנים.
★ אם מושך אותך שילוב של עבודת שטח ומעבדה כראש צוות - מקומך אתנו בניהול צוות עובדים עם הרבה אתגר ותנאי שכר הולמים.
אנא פנה בכתב יד לת.ד. 39777 ת"א מיקוד 61397 עבור מחלקת כח־אדם, בצירוף פרטים אישיים ומס' טלפון להתקשרות.
עובדי חברתנו מודעים למודעה זו
- סודיות מובטחת -

דרוש
1. **אביזריסט** (הידראוליקה) יתרון לבעל נסיון בשיפוץ אביזרים. בעל ידע בשפה האנגלית.
2. **מסגר מכני** (מכונאי אחזקה) בתחום ההידראוליקה עדיף בעל ידע בעיבוד שבבי (חריטה, כרסום).
3. **חרט וכרסם**
03-833606, 820440

האוניברסיטה העברית בירושלים
דרוש
מכרז מס' 28/86 **שליח האוניברסיטה בפריז**
מח' לקשרי חוץ
תאור התפקיד:
שליח האוניברסיטה בצרפת (פריז) סיוע לפעילות אגודת שוחרי האוניברסיטה, אחראית ארגונית על פעולות גיוס כספים וגיוס חברים חדשים לאגודת השוחרים, קיום מגע עם תורמים, שוחרים, מוסדות אקדמיים ואחרים וקהילות יהודיות בכל הנוגע לפעילות למען האוניברסיטה או מטעמה, ארגון פעילות תרבות של האוניברסיטה, סיוע בגיוס תלמידים לבי"ס לתלמידי חו"ל.
דרישות התפקיד:
ידיעת השפות צרפתית, אנגלית ועברית, השכלה אקדמית, נסיון ביחסי ציבור, גיוס כספים וארגון הכרת המערכת האוניברסיטאית, הכרת היהדות והמציאות של עם ישראל.
על המעוניינים לפנות בכתב יד בצירוף תולדות חיים ושמות ממליצים עד 1.7.86 אל: אגף כוח אדם האוניברסיטה העברית ירושלים מיקוד 91905 ולציין על המעטפה את מס' המכרז.

לבית הארחה באזור ירושלים
דרוש
טבח
לפנות לטל: 02-342591

למפעל גדול בדרום
דרוש
מהנדס חשמל
– בעל נסיון מוכח של 5 שנים בתעשייה.
– הכרת מתקנים בעלי הספק במתח גבוה ובמתח נמוך.
– בעל רשיון של מהנדס חשמל רצוי מהנדס חשמל בודק.
– רצוי ידע בבקרת תהליכים כימיים.
– רצוי נסיון בעריכת בדיקות חשמליות במעבדה ובמתקנים קיימים.
מועמדים בעלי נתונים מתאימים מתבקשים להפנות את קורות החיים כולל נסיון בעבודה לת.ד. 153 באר־שבע.

למוסד ציבורי גדול
דרושים
מפעילי מחשב
מסדרה IBM - 300 ×
עבודה ב־ VM/VSE
נא לפנות בכתב לת.ד. 1736 ת"א מס' 411.

מגדל חברה לביטוח בע"מ
דרושים
למחוז הצפון
1. **שמאי רכב מוסמך**
2. **סוקר/שמאי**
ביטוחים אלמנטריים
הכישורים הדרושים:
★ גיל עד 40
★ נסיון מוכח של 5 שנים לפחות
★ תושב חיפה ו/או הסביבה
יש לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 37633 תל־אביב 61375 עבור מחלקת כח אדם

מדרשת שדה בוקר
דרוש/ה
מבקר/ת פנימי/ת
לתאגיד מדרשת שדה בוקר
תאור התפקיד
1. מבצע פעולות ביקורת פנים באופן עצמאי
2. אוסף נתונים ועורך ממצאים לדיון
3. מכין דו"חות וסכומים
היקף המשרה: חצי משרה
כישורים דרושים:
- תואר אקדמי בכלכלה או בחשבונאות או במנהל עסקים
- ניסיון של שלוש שנים לפחות בביקורת במוסדות או מפעלים
- שליטה בעברית וידיעה טובה באנגלית
- כושר הבעה בכתב ובעל־פה
מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל יפנו בכתב יד בצירוף המלצות ותעודות למנהל כוח־אדם במדרשת שדה בוקר מיקוד 84990
סודיות מובטחת

דרושים
אנשי מכירות
לעיתון אזורי
בעלי מוטיבציה וכושר שכנוע
תנאים טובים למתאימים
עמלות + אחזקת רכב
בפרטים יש לפנות:
055-21414 ולבקש
את דפנה או שלום

לחברת מזון גדולה
דרוש
מנהל סניף בירושלים
המועמד המבוקש צריך להיות צעיר, דינאמי ובעל ניסיון במסחר והפצה, כולל ניסיון ארגוני ומנהלי
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד לת.ד. 11024, ת"א מיקוד 6111
ולציין על גבי המעטפה: "משרה מס' 1160"
סודיות ותנאים טובים מובטחים

לחברת מסחרית גדולה בענף הרכב
דרושים
1. **מוכר לאולם התצוגה**
★ נסיון מוכח במכירות
★ הופעה נאה
★ גיל מעל 28
2. **קלדנית**
★ לשעות אחה"צ
3. **קופאי מנוסה**
4. **מזכירה מנוסה**
★ למשרה מלאה
נא לפנות לטל: 779111-9

לעיתון באזור השרון
דרושה
מזכירת מערכת
★ עדיפות לבעלות ניסיון בשטח העיתונות
★ הדפסה עברית אנגלית וניסיון ארגוני
★ התפקיד כולל עבודה בשעות לא שיגרתיות
תנאים טובים למתאימה
המעוניינות תפנינה בכתב יד לת.ד. 4801 תל־אביב
עבור מס' 773

לתבורי קריסטל
בת־ים
★ **מכונאי אחזקה**
בעל ניסיון בתעשייה
★ **מסגר אחזקה**
★ **מרכזנית**
★ **שליח**
בעל קטנוע/טוסטוס
נא לפנות לטלפון: 063-71987

יותר טוב במנפאואר

למחלקה הטכנית סניף ת"א
בן־יהודה 12, א'־ה' 08:00-14:00
טל: 284128, 03-298877
דרושים
★ **מתכנת/ת**
COBOL, מעל שנה ניסיון. ידע באנגלית, רקע בעבודה עם CICS/DL1, ועם מחוללי יישומים, דו"חות, מסכים וכו'..
★ **הנדסאי אלקטרוניקה**
בעל ניסיון וידע במעגלי סרבו ובמערכות הנעה, וניסיון בתחום האנלוגי והדיגיטלי.
★ **טכנאי כימיה**
בעל ניסיון מוכח בתהליכי ציפוי מתכות. לעבודה מעניינת, לתקופה ממושכת. הכרחי רקע קודם בניהול צוות עובדים.
★ **בוגרי מגמה ביולוגית/כימית**
מאזורי חולון, בת־ים, ראשל"צ. לעבודה לתקופה ממושכת.
★ **מכונאים**
בעלי ניסיון בבנזין או בדיזל
★★★
למחלקה המשרדית סניף ת"א
בן־יהודה 12, א'־ה' 08:00-14:00
טל: 284128, 03-298877
דרושים
★ **מנהלי חשבונות**
סוג 2, 3 עצמאיים ו/או מדופלמים, בעלי ניסיון, ליום עבודה מלא, לתקופה ממושכת.
★ **חשב שכר**
מנוסה במערכת שכר ממוחשבת בחברה גדולה. ליום עבודה מלא, לתקופה ממושכת.
★ **מרכזנית תדקס**
בעלת ניסיון של שנה לפחות, בוגרת תיכון, יוצאת צבא.
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה
באר שבע • רחובות

דרוש מיידי
טכנאי מיזוג אוויר
למתקנים מרכזיים, 5 שנות נסיון
תנאים טובים למתאים
03-446662, 03-443530, או בערב לאורי 03-915071

למחלקה לביקורת פנים
בארגון גדול
דרוש
רואה חשבון
תנאים טובים למועמד המתאים
ועבודה עם אתגר יחד עם צוות צעיר ודינמי.
המעוניינים יפנו בכתב יד
בצירוף קורות חיים ונסיון בעבודה
לת.ד. 33091 ת"א.
עבור המחלקה לביקורת פנים.
סודיות מובטחת

משרד החינוך והתרבות
המחלקה לחינוך מבוגרים
לשכת מחוז ירושלים
דרוש
מנהל לאולפן עציון בירושלים
דרישות המכרז:
תואר אקדמי בחינוך או במדעי הרוח
ניסיון של לפחות 5 שנים בחינוך מבוגרים והנחלת הלשון העברית לעולים.
ניסיון בניהול, בארגון ובהדרכת מורים
בדבר פרטים נא לפנות אל לשכת מחוז ירושלים המחלקה לחינוך מבוגרים
רח' ממילא 20, טל: 02-238608
עד ה־20.7.86

תקשורת מוכרת עולמי!
דרושים לנו
אנשי מכירות
★ מעולים ★ מיומנים ★ רציניים
★ שאפתניים (רכב חובה)
הכנסה גבוהה מובטחת (בסיס + אחוזים)
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית: 03-323389

גרפיקאי/ת
צריך להתקדם בחיים.
אם יש לך לפחות 2 שנות נסיון בעבודה בחברת פרסום, בוא/י לעבוד בפרסום פוגל.
טל' 228428.

לחברת נצרת למתקנים בע"מ
בנצרת עלית
דרושים
1) **מכונאים** בעלי נסיון באחזקת ציוד תעשייתי וציוד אריזה.
2) **חשמלאים** בעלי תעודות מוסמך לפחות ונסיון באחזקת ציוד תעשייתי.
3) **עובדי יצור** בעלי רקע טכני לתפקיד אחראי משמרת וצוותי עבודה.
העבודה במשמרות● תנאים טובים עם אפשרות עזרה בהשגת דיור במקום.
המעוניינים יפנו בכל ימות השבוע בין השעות 08.00-16.00 בטלפון 065-74911 למנהל כח אדם, או בכתב לת.ד. 212 נצרת עלית.

רשות הגנים הלאומיים
דרושים
1. **מבקר/ת כספים בגנים הלאומיים**
התפקיד מחייב נסיעות רבות ברחבי הארץ
מגורים - תל־אביב או גוש דן
השכלה - תיכונית, רצויה אקדמאית
סוג 3 בהנה"ח
ניסיון מוכח בביקורת חשבונות של 3 שנים לפחות.
גיל עד 40.
רשיון נהיגה.
2. **גנן ראשי באחוזת קבר בן גוריון, בשדה בוקר**
מגורים - במקום או בסביבה הקרובה
כישורים - השכלה מקצועית בגננות ושתלנות.
ניסיון מוכח בעבודות גינון של 3 שנים
על המעוניינים לפנות בכתב (לציין מספר טלפון) לת.ד. 7028, הקריה, תל־אביב 61070 עם פירוט קורות חיים עד 10.7.86

א המרכז לחינוך טכנולוגי חולון
בחסותה האקדמית של אוניברסיטת תל־אביב
יחידת המחשב

דרושים

א. טכנאי/הנדסאי אחראי למעבדת מיקרו־מחשבים

התפקיד:
★ אחריות להפעלה שוטפת של המעבדה למיקרו־מחשבים
★ קשר עם חברות בנושאי חומרה ותוכנה
★ הדרכת משתמשים וסיוע להם בעבודותיהם

כישורים:
★ הכרת מערכות מיקרו־מחשבים (אפל, קומודור, IBM-PC ואחרות)
★ נסיון בתכנות בבייסיק, בפסקל ובשפות נוספות.

עדיפות תינתן לבעלי נסיון בהדרכה ובתיכ"ים;
העבודה היא במשרה מלאה והדרגה תיקבע בהתאם לכישורי המועמד.
המעוניינים יפנו בכתב אל מר יוסף צוקרמן, מנהל יחידת המחשב, רח' גולומב 52, חולון. מיקוד 58102.

הודעה על משרות פנויות
לבית אבות ע"ש היילפרן אשקלון
דרושות
★ אחיות ★ מטפלות
המועמדות יפנו ישירות למזכירות בית האבות שמשון ד', רח' ניצנים אשקלון, טל. 051-31711/2/3
י. ארנפלד
מנהל בית האבות

משרות לבכירים
ב.נ. שרותי ניהול
ת"ד 2297 נתניה 42122, 053-34515
ת"א, ארלוזורוב 198ב', 03-257970

גרין קארד ישראל בע"מ

אנחנו אוהבים להשקיע הרבה באנשים טובים - וכדאי לנו

אם את/ה חרוץ ודבק במטרה;
אם את/ה מוכשר לעסוק במכירות;
הצטרף/י לחברה צעירה ודינמית המשווקת פרוייקט רווחה חדשני;

הדרכה והכנסה מובטחת!

השכלה תיכונית הכרחית!

ת"א, רח' ריבל 18; טל. 379392, 03-376869
ראשל"צ, רח' הרצל 84; טל. 03-945245
פ"ת, רח' הרצל 34; טל. 03-916629
ירושלים, רח' ההסתדרות 10; טל. 02-226514
חיפה, רח' הנביאים 20; טל. 04-674365
אשדוד, רח' רוגוזין 18; טל. 055-24910
ב"ש, רח' העצמאות 49; טל. 057-78035
נתניה, רח' סמילנסקי 10; טל. 053-42462

להקת הבלט הישראלי
מחפשת
תופרות
לתפקת סינדרלה
לפנות לטל. 03-266610

בית־הורים
בהרצליה
אווירה משפחתית
טיפול רפואי 24 שעות
יחס חם ומסור
052-84026

לבריכת שחיה דרושה
★ מציל/ה או מדריכת שחיה
לפנות בימי א', ד'.
להתקשר: 053-88051
משעה 20.30 עד 21.30

ל"חסם" השרון
דרוש
מקדם מכירות
למשרה מלאה
או חלקית
בעל רכב
תושב האיזור
נסיון במכירות חובה
טלפון: 052-454892
052-28295

אנשי שווק נמרצים

- יוצאי/ות צבא עד 28
- דינמיות
- חריצות
- נכונות לעבודה קשה
- בשעות בלתי שגרתיות

○ משכורת ○ עמלות ○ קידום

מ"ילת

מסע לארה"ב בתום 6 חודשי העסקה

ת"א 03-812193 • חיפה 04-524505
ירושלים 02-246044 • ב"ש 057-72039

לחברת תיירות דרושים
• מומחים לנסיעות
• פקידי נסיעות

עבור סניפיה בבאר שבע, נתניה, ירושלים ורחובות.
הכישורים הדרושים:
★ תעודת מומחה, או פקיד מורשה ★ נסיון בתיירות יוצאת ★ ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין
המתאימים לדרישות הנ"ל יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים, תסדיר קודם בעבודה לת.ד. 1144 תל־אביב 61014, עבור "חברת תיירות"

יותר טוב במנפאואר

לסניף תל־אביב
המחלקה המכנית
רח' בן־יהודה 12, א'-ה', 08:00—14:00
טל. 284128, 03-298877

מלחימות

★ מלחימות/מכשירניות, יוצאות צבא.
לתקופה ארוכה,
כולל הסעות וארוחות

★ מלחימות/מחווטות מנוסות.
תנאים טובים
במיוחד למתאימות

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

יותר טוב במנפאואר

לסניף תל־אביב
המחלקה המכנית
רח' בן־יהודה 12, א'-ה', 08:00—14:00
טל: 284128, 03-298877
דרושים

כרסמים

★ אוניברסלים,
בעלי 10 שנות ניסיון
בחלקם תעופתיים
ובזיווד אלקטרוני
★ סי.אן.סי (C.N.C)
3-4 שנות ניסיון
לעבודות מעניינות
לתקופות ממושכות
שכר גבוה, ארוחות, הסעות,
5 ימי עבודה בשבוע

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

מוקד ברינקס אבטחה עם כיסוי

בריינקס (ישראל) בע"מ
אנו גדלים!!!
למוקד ברינקס דרושים:

1. מתקיני מערכות אזעקה
- נסיון מוכח של שנתיים לפחות
- רקע באלקטרוניקה ספרתית
- רשיון נהיגה

2. טכנאי אלקטרוניקה
- רקע במעגלים ספרתיים ומשובצים מיקרו
- נסיון מוכח של שנתיים לפחות
- רשיון נהיגה

3. עובדים לחדר בקרה

4. שומרים לעבודה בסניפי בנקים מרכזיים

5. מאבטחים
- בוגרי יחידות קרביות בתפקיד פיקודי
- רשיון נהיגה

על כל המועמדים להיות בעלי עבר ללא דופי ותושבי איזור גוש־דן.
למשרות 1 ו־2 נא לפנות טלפונית לאביבה 03-820142
למשרות 3, 4 ו־5, נא לפנות טלפונית ישירות למוקד 03-820142 לקביעת ראיון.
— סודיות מובטחת —

המשטרה אתגר
דרושים
צעירים וצעירות לעבודת שטח מעניינת ובלתי שגרתית

הכישורים הנדרשים: 12 שנ"ל. יוצאי יחידות קרביות. עדיפות לבוגרי קורס פיקודי בצה"ל. רישיון נהיגה אוטו, בריאות תקינה, עד גיל 28. עדיפות לבעלי רקע טכני או צילום. העבודה בשעות בלתי שגרתיות.
מקום השירות: ירושלים ואזור המרכז.
על המעוניינים לפנות ללשכות הגיוס במחוזות לגיוס כמפורט להלן בצירוף תעודות השכלה, פנקס מילואים, פנקס שב"ז, תעודת שחרור.
ירושלים - רח' המלך מרדכי 8 טל: 02-244433
תל־אביב - רח' הרכבת 14 טל: 03-627290
רחובות - רח' הרצל 206 טל: 08-487488

לחברה בתל־אביב
דרוש/ה
מנהל/ת
מחלקת קידום מכירות
נסיון ברכישת מטעני אוויר/ים
לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים, נסיון והמלצה לת.ד. 14142 תל־אביב
נא לציין על גבי המעטפה "עבור מנהל מכירות"

למרכז קליטה ברנע אשקלון
דרוש/ה
רכז/ת תרבות למשרה מלאה
תאור התפקיד: ארגון פעולות תרבות לנוער ולמבוגרים.
הכישורים: השכלה על תיכונית. כושר ארגון והדרכה.
פרטים בטלפון: 051-36011, 051-32287

עיריית תל־אביב־יפו
עובדות סוציאליות
מדריך/מדריכה
ראש צוות
בוגר קורס מדריכים של משרד הרווחה
המשרה המוצעת בלשכת המרכז ת"א
בפרטים נא להתקשר לטלפון 03-438397 לגב' רחל מעוז

לחברה מסחרית גדולה דרוש
מנהל
להקמת רשת סנדביצ'יות בגוש־דן (מזון מהיר)
עדיפות לבעלי נסיון ויוזמה,
כושר ארגון מעולה, נסיון מסחרי מוכח
תכונות לוים עבודה ארוך
תנאים טובים למתאימים
לפנות לת.ד. 1046
קרית מוצקין עבור 1000

לעיתון צומת השרון
דרושה
מנהלת חשבונות
למשרה מלאה
נסיון קודם - הכרחי!
לפנות 5-447984-052 לאורנה

למוסד ממלכתי
דרושים/ות
עובדי/ות ארכיון
★ בוגרי/ות תיכון
★ בגילים 21-24
העבודה מתאימה לתושבי/ות אזור ת"א והשרון.
נא לפנות לת.ד. 33232 ת"א, מיקוד 61331 עבור ל.ש. בצירוף פרטים אישיים (ת.ז. ומס' טל) וקורות חיים
— פונים/ות מתאימים/ות ייענו —

עיריית תל־אביב־יפו
חברת עזרה ובצרון בע"מ
דרוש/ה
מנהל/ת למרכז תהיל"ה
(תכנית השכלה יהודית ללימוד המבוגר)
הכישורים הדרושים:
● מורה בכיר/ה או בעל/ת תואר ב.א. ותעודת הוראה.
● ניסיון ותק בהוראה ובהנחיה פדגוגית. רצוי גם בחינוך מבוגרים.
● יכולת וניסיון בתחום הארגוני.
● נכונות להשקיע שעות עבודה רבות ובלתי שיגרתיות.
● כשר לקיים יחסי־אנוש תקינים ולפנות יחסי־ציבור.
על המעוניינים לפנות בכתב למחלקה להשכלת מבוגרים: עיריית תל־אביב־יפו מיקוד 64162
לא יאוחר מ־8.7.86

דרושות
מוכרות מעולות
לשעות אחר הצהריים בלבד
★ מעל גיל 25 ★ שליטה בשפה העברית - על בוריה ★ עדיפות לבעלות ניסיון קודם
מועמדות מתאימות מתבקשות לפנות לטלפון: 03-833770 לרחל

עמקי־נח
תעשית החוטים ומזרונים בע"מ, נ"ר צבי

דרוש
מנהל לעבודת לילה
משרה מלאה
דרוש נסיון פיקודי או ניהולי
בהצעות לפנות לת.ד. 14090
עבור מס' 50 תל־אביב

אם גם את רוצה אותם דברים,
ואת באמת טובה במקצועך,
יש לנו בשבילך הצעות מפתות:
★ ניתן לך לעבוד במקומות מעניינים
★ ניתן לך להחליט מתי, היכן וכמה לעבוד
★ נשלם לך שכר הולם, כולל כל ההטבות הסוציאליות כחוק
★ ניתן לך ליהנות מתכנית הרווחה שלנו
★ ניתן לך הרבה מאוד יחס חם

פני אלינו בהקדם. כדאי לך!
א'-ה' 08.00-14.00.

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית

ירושלים: התבצלת 5, טל. 9-02-233436 | **חיפה:** העצמאות 104, טל. 04-530051
תל־אביב: אידלסון 13, טל 03-298877
באר־שבע: רמב"ם 31, טל. 057-79523 **רחובות:** הרצל 190, טל. 08-461717

יותר טוב מנפאואר.

ADMARK

---

berger
אופנה
מעצבת
● להכנת קולקציות בקו ספורטיבי צעיר
● ידע הכרחי בהכנת גזרות והגדלות
● נסיון של 5 שנים בתעשיה
● תנאים מיוחדים
נא לפנות בכתב לת.ד. 29831 ת"א
טל: 03-663494

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
המחלקה להתיישבות ת.ד. 92 ירושלים 91920
משרה פנויה מס. ח/221/86
כלכלן/ית תעשייה עצמאי/ת
המחלקה להתישבות — המקום: צפת
הכישורים הדרושים
1. מהנדס/ת תעשייה עם התמחות בכלכלה ו/או במנהל עסקים ו/או כלכלן/ית תעשייתי/ת; יועדפו בעלי/ות נסיון.
2. בעל/ת רשיון נהיגה; בעל/ת רכב פרטי.
3. ידיעת השפה האנגלית.
הדרגה המוצעת: 5-6 בדירוג המקצועי.
התאריך האחרון להגשת המועמד: 4.7.86

למוסד ציבורי כלכלי בירושלים
דרושים
1. מהנדס ייצור
בעל נסיון של 5 שנות נסיון לפחות.
מילוי התפקיד כרוך בנסיעות.
2. עורך דין
בעל 6 שנות נסיון לפחות.
3. כלכלן בכיר
בעל 5 שנות נסיון לפחות
למועמדים המתאימים תנתן השתתפות בהחזקת רכב.
המעוניינים יפנו לת.ד. 2600 ירושלים מיקוד 94631 בצרוף קורות חיים בכתב יד, לא יאוחר מיום 11.7.86
רק מועמדים מתאימים ייענו.

לחברה מבוססת בשטח הפרסום
בעלת פרוייקטים בלעדיים בקנה מידה ארצי
דרושים/ות
מקדמי מכירות
תפקיד המשרה:
קשר עם בתי עסק בכל חלקי הארץ. (מועמדים מאזורי הארץ האחרים יכולים לכתוב ויופנו לסניפי החברה) למתן יעוץ ומכירה בשטח הפרסום. צוות המכירות יעקוב עם יעדים, תמריצים ויקבל הדרכה מקצועית שוטפת.
כישורים נדרשים:
יכולת ביטוי, כשרון מסחרי, הופעה נעימה, יחסי אנוש טובים, חריצות ונכונות לעבודה קשה (מתאים גם למורות, אחיות המעוניינות לעשות הסבה מקצועית). למועמדים המתאימים תנתן הדרכה ברמה מקצועית גבוהה.
שכר:
בסיס + אחוזים + תמריצים בהתאם להיקף המשרה.
המועמדים המתאימים יפנו בכתב בלבד אל תב' היעוץ: "שלף יועצים לשיווק - ת.ד. 33465 ת"א מיקוד 61333"
המשרה מיידית סודיות מובטחת

לחברה מבוססת בשטח הפרסום
בעלת פרוייקטים בלעדיים בקנה מידה ארצי
דרוש/ה
מנהל/ת מכירות
תפקיד המשרה:
הפעלת צוות מכירות באזור גוש דן אשר יעבוד עם יעדים, תמריצים והדרכה מקצועית שוטפת.
כישורים נדרשים:
נסיון, זיקה והבנת מדיית הפרסום, כשרון ניהולי מוכח, חוש מסחרי, יחסי אנוש טובים, חריצות ונכונות לעבוד קשה
שכר:
1000 $, רכב צמוד, ובונוסים על פי הישגי מכירה. המועמדים המתאימים יפנו בכתב בלבד אל תב' היעוץ: "שלף יועצים לשיווק ת.ד. 33465 ת"א, מיקוד 61333".
המשרה מיידית ● סודיות מובטחת

ללקוחותינו באזור המרכז
דרושים/ות
לאזור אשדוד
רתכי שריון
יוצאי צבא
מבלטנים
כרסמים C.N.C
עובדי קרור
לאזור המרכז
כתבניות עברית/אנגלית
מעבדות תמלילים עברית/אנגלית
כתבניות טלקס אנגלית
למתאימים/ות תנאים טובים ושכר גבוה
נא לפנות לטל: 03-370640

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הארצי — הארץ חדשות

הפניקס הישראלי
חברה לבטוח בע"מ

אנשי מכירות

דרושים אנשי מכירות בעלי יכולת גבוהה בשיטת שיווק המבטיחה רווחים נאים ומאפשרת פתיחת עסק עצמאי ללא השקעה כספית.
בפרטים נוספים נא לפנות בטלפון 04-533191 למזל

תפרון מפעלי טקסטיל בע"מ
למחלקת פיתוח מוצרים
דרושים

טכנאית/ הנדסאית ייצור תדמנית

משרה מלאה 5 י"ע בשבוע
לפנות לטל' 1-709510

לחברה מסחרית גדולה
דרוש:

אחראי

* בעל נסיון מסחרי מוכח
* עדיפות לבעל נסיון במזנון מהיר
* כושר ארגון וניהול כ"א
* נכונות ליום עבודה ארוך.

תנאים טובים למתאימים לפנות לת.ד. 1046 ק. מוצקין עבור מס' 1001

דרושים

מחלקי עיתונים

לשעות הבוקר המוקדמות
רצוי בעלי קטנוע
טלפון: 824271 יורם מיום א'

ק.צ.ב בע"מ
מוצרי גומי טכניים
שדי ההסתדרות מפרץ חיפה
דרוש

טכנאי גומי / לבורנט

לעבודה במעבדת המפעל במשרה מלאה
טל' 04-740257

המועצה המקומית מגדל העמק
מחלקה לעבודה סוציאלית
דרושים/ות

1. עובדים/ות סוציאליים

לטיפול כוללני במשפחה, בקשיש, בתברות רחוב

2. רכז/ת מתנדבים

בוגר מדעי החברה
נא לפנות בהקדם למנהל המחלקה טל' 065-41562 המפעל.

דלתא DELTA
דרושה טקסטיל שיווק בע"מ

מקדם/מת מכירות

ברשתות מזון באזור השרון
★ המישרה חלקית ★ רכב הכרחי ★
נא להתקשר לנחמה 9231552 (03)
בין השעות 16.00 – 09.00

בומבה של פרסומאי

אנו מעונינים בצעיר דינמי לתפקיד בכיר, בחיפה.
השכלה אקדמאית ו/או נסיון בשווק ובפרסום - יתרון.

לפנות בכתב יד בציון פרטים מלאים לייבינג ליביאליי, ת.ד. 4868, חיפה.

המשרה מיועדת לנשים ולגברים.
סודיות מלאה מובטחת.

בינג'ליניאל

אי איי אס בע"מ. I.I.S. LTD.
חברה לתכנון, ייצור ושיווק
מסופים וציוד תקשורת למערכות מחשבים

דרושים:

1. טכנאים/ות, הנדסאים/ות

לבצ"ס ידע במעגלים ספרתיים-יתרון.

2. מבקרי/ות איכות

לבקורת כרטיסים וזווד.

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים למח' כח אדם, ת.ד. 1640 חיפה 31015

לביה"ס התיכון חקלאי של ויצ"ו ע"ש חנה מייזל שוחט-בנהלל
דרוש:

מורה למתמטיקה

לכתות החטיבה העליונה להכנה לבגרות
מועמדים יפנו למזכירות ביה"ס
טל. 065-66004/5/6

דרושים למפעל תכשיטים במישור אדומים

★ צורפים ★ מלחימים/ות
★ מלטשים ★ עובדי ייצור
★ פקידות ייצור

שעות העבודה: 17:00-08:00
5 ימים בשבוע. הסעה מירושלים
02-352216

לחברה העוסקת בקונפקציה בייצוא
דרושה למשרד תפ"י

פקיד/ה

כישורים דרושים:
* השכלה תיכונית, שליטה טובה באנגלית, קריאה וכתיבה.
* הדפסה עברית ואנגלית
למועמד/ת מתאים/ה תנאים טובים
5 ימי עבודה בשבוע
לפנות טלפונית 04-661894

מפעלי עץ כרמיאל בע"מ
אחים מלכה
דרושים

*** נגרי בניין מקצועיים** לעבודה במפעל
מרכיבי נגרות בניין באזור הצפון והמרכז

בדבר פרטים נא לפנות טלפונית למפעל ב-04-984461

דרושה

לבורנטית

לחצי משרה
לפנות אל בי"ס
סולם צור
04-920165
או 04-926272

עד 2,000 ש"ח לחודש
לסוכני מכירות מעולים
לפרויקטים פרסומיים ארציים
טל. 08-230249
04-921582.

רואה/ת חשבון
לחברה ליעוץ
פיננסי וכלכלי
בתנאי התקשרות
פתוחים
ת.ד. 44740 חיפה

למפעל תבניות
דרושה

שרטטת

עם ידע בשרטוט טכני
נא לפנות
טלפונים:
700111,
04-700011

ליפידאית

המקודיות שלך בעיצוב,
יכולת הביצוע הנקיה שלך.
השאיפה להתקדם ואולי גם
לעבוד על גרפיקה ממוחשבת
ההעדפה שלך לחצי יום-בוקר
הביאו אותי לפנות אליך
דרך העיתון
אני יודע שאת קיימת
. ואתה?

בסטודיו 446714
בבית 722111

"ספריקל"

מכון לעיצוב הגוף בשיטה אלקטרונית בשילוב עם:

★ תזונאית מוסמכת
★ מסג' ומסג' רפואי
★ פדיקור

ארלוזרוב 34 רמת-השרון
טל: 03-472457

למפעל עתיר ידע
דרוש

אחראי שווק

לתפקיד מעניין עם אתגר הכולל פריצת שווקים חדשים בחו"ל למכשיר אלקטרוני מתוחכם.

מועמדים בעלי נסיון ורקע יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד 4353 חיפה. מס. 555

מעגלי מלטא בע"מ
דרוש

הנדסאי/ת כימיה

לצורך ביצוע ביקורת בתהליכים כימיים
בעלי ניסיון יפנו עם פירוט קורות חיים בכתב לת.ד. 609 נצרת עלית

דרוש

מנה"ח

סוג 3
נסיון של 5 שנים בתעשיה
ידע מקיף בכל תחומי הנה"ח, נסיון בעבודה עם מחשב. שעות עבודה מ-1500-0800
פניות בכתב בלבד לת.ד. 10105 מפרץ חיפה 26110

למפעל רהיטים ותיק ומבוסס
דרושים

*** איש אחזקה**

לתחזוק והפעלה של מכונות נגרות בעל רקע מכני
רצוי נסיון בתעשיית העץ

*** נגרים מקצועיים**

נסיון של 3 שנים לפחות

לפנות לרחלי טל' 722117/8

למוסד ממלכתי גדול בתל-אביב
דרושים

כלכלנים

דרישות התפקיד:
תואר ב.א. בכלכלה
נסיון של 3-2 שנים (לפחות)
לאחר שרות בצה"ל
★ רק מועמדים מתאימים יענו

המעונינים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות-חיים לת.ד. 7093 ולא עבור מס' 521 מיקוד 61005

למפעל סטרפלסט דרושים

1. מבלטן + פריזריסט

עם נסיון באחזקה ותיקון מבלטים לפסלטיק

2. הנדסאי או טכנאי ייצור

אחראי בקביעת שיטות עבודה נורמות ופרמיות במחלקות האריזה והגימור עם נסיון מוכח בתעשיה

3. בקרי איכות

(עבודה במשמרות) בוגרי 12 שנות לימוד אחרי שירות צבאי

המועמדים יוכשרו לתפקיד במסגרת המפעל נא לפנות בכתב למנהל כ"א בצירוף קורות חיים לת.ד. 91, מגדל העמק

באק הוק כשרוני/ת ושאפתן/ית
האוכן/ה לשינוי או הסבה מקצועית
אנו נכשיר אותך לאיש מכירות מעולה

אצלנו תמצא:

• הכנסה גבוהה ותמורה מלאה למאמץ • בטחון ויציבות • אוירה נעימה • ידע וניסיון של 18 שנה • אפשרויות קידום

דרושים באזור חיפה
למשרה מלאה

נציגי/ות מכירות
בעלי רכב

נציגי/ות מכירה בטלפון
לעבודה במשרד 5 ימים בשבוע

•כושר שכנוע,מרץ וחריצות•
אין צורך בנסיון קודם

המעונינים/ת יפנו בכתב בלבד, בציון תולדות חיים וטלפון להתקשרות לת.ד. 33023 תל-אביב 61330 עבור גילה.

דפי זהב

לחברת שיווק גדולה באיזור התעשייה טירת הכרמל (ליד ההיפרשוק)
דרושה:

פקידה אחראית

* בוגרת 12 שנות לימוד
* שעות העבודה 1600-0800

נא לפנות אך ורק בכתב יד בצרוף קורות חיים נסיון והמלצות אל ת.ד. 33083 חיפה מיקוד 31330 לידי מר ישראל מטר

לסוכנות ביטוח מהמובילות בענף
דרוש

מנהל מכירות

* בעל כושר התמדה
* ראש פתוח
* רקע בשיווק יתרון
* נשוי + רכב
למתאימים תנאים מעולים.
המתעמדים המתאימים יוכשרו ע"י החברה

בדבר פרטים 04-711061 שישי ושבת מיום א' 04-703418, 04-713044

למפעל תעשיה באזור חיפה
דרושה

מנהל/ת חשבונות

* סוג 3/2 למשרה מלאה 5 ימים בשבוע.
* רצוי נסיון בתעשיה.
* יכולת לתפקד בצוות

נא לפנות בכתב יד ולפרט קורות חיים ונסיון מקצועי לת"ד 4496 חיפה
עבור מס' 604
סודיות מובטחת

למפעל במפרץ חיפה
דרוש

כימאי / מהנדס כימאי

בעל נסיון בפיתוח ויצור אמולסיות ביטומניות.
המעונינים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם ומספר טלפון להתקשרות
לת.ד. 10175 מפרץ חיפה
מיקוד 26111.

לחברה לציוד רפואי
דרוש:

איש מכירות

* בעל רכב
* עדיפות להנדסאי לשעבר
לקביעת ראיון טל' 04-448416

דלתא DELTA
דרושה טקסטיל שיווק בע"מ

מקדם/מת מכירות

ברשתות מזון באזור השרון
★ המישרה חלקית ★ רכב הכרחי ★
נא להתקשר לנחמה 9231552 (03)
בין השעות 16.00 – 09.00

למפעלנו טלסק — אינטי' בנצרת עילית
דרושים

מרכיבות בעלות ניסיון

טכנאי אלקטרוניקה

לבדיקות סופיות
נא לפנות לטלפונים 065-71292, 065-75804.

למפעל תעשייתי מתקדם באזור חיפה
דרושות למשרה חלקית או מלאה

מחווטות מנוסות

תועדפנה בעלות נסיון בחווט ברמה צבאית

מחווטות ללא נסיון

בוגרות תיכון בעלות ידיים טובות
לעבודה מעניינת בארץ ולייצוא
אנו מציעים תנאים טובים
באוירה חברית במפעל צעיר ומודרני
שכולל מיזוג אויר
5 ימי עבודה בשבוע, שעות עבודה גמישות וארוחת צהרים מסובסדת

לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית מיום ראשון בטלפון 04-239131

מרכז יד לקשיש נס ציונה

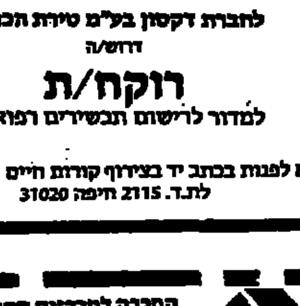

בסביבה כפרית ושקטה

שירותים המאפשרים איכות חיים לגיל הזהב

בבית ההורים:
■ אוכל דיאטטי – פיזיוטרפיה, ריפוי בעיסוק
■ משחקי חברה
■ טיולים וגינה עם פינת חי
■ חדרים לבודדים ולזוגות
■ ישנה אפשרות להזמנת מקומות לתקופות קצובות וקצרות
■ מספר המקומות מוגבל
במקום מופעל מעון לתושבי הסביבה בימים א' – ה', כולל כל השרותים.

ניתן לקבל פרטים ברח' ראובן 13 נס ציונה,
או בטלפון 08-473363

לחברות לדקסון בע"מ
טירת הכרמל
דרושים:

עובד/ת מעבדה אנליטית

בעל/ת תואר אקדמאי
הכישורים הדרושים:
* אנגלית טכנית על בוריה.
* ניסיון קודם בתעשיית התרופות או המזון.

פקידת יצוא/ יבוא

לעבודה מגוונת ומעניינת.
הכישורים הדרושים:
* ידע בתהליכי יבוא, הכנת דוקומנטים ליצוא, פיקוח וקשר עם עמיל המכס.
* ניסיון קודם הכרחי.
* שליטה באנגלית הכרחית.

מרכזנית

* 12 שנות לימוד.
* שליטה בשפה האנגלית.
* ניסיון קודם בהפעלת מרכזית תדקס.
* 5 ימי עבודה בשבוע.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ומספר טלפון לת.ד. 2115 חיפה 31020

לרשת ארצית של מרפאות שיניים
דרושים

1. מנהל רפואי
2. רופאי שיניים
3. שיננית
4. סייעות

למתאימים תנאים טובים!
בדבר פרטים נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 45516 חיפה
עבור "מרפאות שיניים"
סודיות מובטחת

לחברת טלאק תקשורת בע"מ
יצרנית מערכות תקשורת ומערכות בקרה סיפרתיים
דרושים:

איש/ת מכירות

בעלי ידע במחשבים ותוכנה
(ניסיון במכירות לא הכרחי)
המשרה בעלת עניין רב
ושכר הולם
מקום עבודה מובטח
בעלי רכב פרטי,
תושבי גוש דן בלבד

אשת מכירות

למערכות תקשורת קווית
(ניסיון קודם במכירות
לא הכרחי)
המשרה מובטחת ובעלת עניין
רב ושכר הולם,
בעלת רכב פרטי
ותושבת גוש דן בלבד
יפנו לטל: 7-7517216 לרמי

מזכירה

ניסיון בניהול משרד בעלת ידע וניסיון בהדפסה חובה
תפנה לטל: 7514896, 7511587

לחברת דקסון בע"מ טירת הכרמל
דרוש/ה

רוקח/ת

למדור לרשום תכשירים רפואיים

נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ומס טלפון לת.ד. 2115 חיפה 31020

החברה למרכזים קהילתיים במגדל העמק בע"מ
פרוייקט התחדשות השכונות
ת.ד. 183 מיקוד 10500
טל: 065-41140

דרושים/ות

2 עובדים /ות קהילתיים/ות

במשרה מלאה * דרישות המשרה בוגר/ת עבודה סוציאלית ו/או בוגר/ת מדעי החברה מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות
בכתב יד בציון קורות חיים כתובת וטלפון — עד יום ג' 8.7.86 לפי הכתובת שבמודעה

וולטה **V** כרמיאל בע"מ

למפעלינו בכרמיאל המייצרים מוצרי פלסטיק מתוחכמים ליצוא
דרושים

*** מנהל טכני**

לתפקיד אחראי בנושאי אחזקה, פתוח ורכש.
הכישורים הדרושים
* מהנדס מכונות
* נסיון של 3-5 שנים בתכנון
* נסיון בניהול מו"מ עם ספקים וקבלנים

*** חרט/כרסם**

* בעלי נסיון של 4-5 שנים לתפקיד אחראי.
* מגורים בכרמיאל בעתיד חובה

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 164 כרמיאל 20101

בבית חולים "אלישע"
פנויות המשרות:

כתבנית עברית

עם ידע באנגלית לעבודה בכתבנות ובעבודת מזכירות ופקידות כללית

פקידה להנהלת חשבונות

לעבודה במחשב (נסיון אינו הכרחי אך יועדף)
עם רקע חשבונאי
שתי המשרות מלאות וקבועות
שעות העבודה 16.00-08.00
פניות אך ורק בכתב יד לת.ד 6518 חיפה מיקוד 31064

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרושים

מכונאים לאחזקה

עם נסיון של 4-3 שנים לפחות בעבודות אחזקה
בדבר פרטים ובצרוף קורות חיים,
נא לפנות לת.ד. 767 חיפה

למלון שולמית
דרושה

מזכירה

ידיעת עברית אנגלית על בורין הכרחית
שעות עבודה 14.00 – 08.00
לפנות טלפונית 04-242811

סטודיו לגרפיקה
מ ח פ ש

2 גרפיקאים / ות

להתקשר לדב פז טל. 9-528274

לחברת פירנית
שקיות ניילון מודפסות
דרושים

סוכני מכירות

★ אחרי צבא
★ רשיון נהיגה/רכב
בסיס (350 ש"ח) + אחוזים
טל: 03-5565220 (ליעקב)

לת.ג.ל. עכו דרוש

מבקר/ת איכות

* בוגר קורס ביקורת איכות.
* בעל נסיון של שנתיים בתעשיה.
* בוגר בי"ס מקצועי.
* יוצא צבא עד גיל 30.
* ידיעת השפה האנגלית — יתרון

המעונינים ייפנו לת.ד. 128 עכו בצרוף קורות חיים

למפעל במפרץ חיפה
דרושה

מרכזנית

למשרה מלאה
לראיון טל' 726369, 723493

נמיר
שרותי כח אדם בע"מ

מזכירות ו/או כתבנית אנגלית

טל' 668992 - 04-661832
רחוב החלוץ 3 חיפה

הלוח הארצי — הארץ חדשות

אורט ישראל

דרושים

בת״ים

1. לביה״ס תיכון מקצועי - הבונים רח׳ הבונים, טל׳ 5512904
- ★ מרכז פדגוגי
- ★ מורה לאנגלית
- ★ מורה למתמטיקה
- ★ מורה לפיזיקה
- ★ מורה לביולוגיה
- ★ מורה לחשבונאות
- ★ מורה למזכירות ומינהל
- ★ מורה לחינוך גופני (בנים)
- ★ ספרנית

2. לביה״ס תיכון מקצועי ע״ש מלטון סמטת הדקל, רמת הנשיא טל׳ 5519943
- ★ מורה לתנ״ך (בעל נסיון בהגשה לבגרות)
- ★ מורה למתמטיקה
- ★ מורה לפיסיקה (משרה חלקית)
- ★ מורה לתושב״ע / מחשבת ישראל
- ★ מורה לגרפיקה
- ★ מהנדס / הנדסאי אלקטרוניקה (להוראה)
- ★ הנדסאי מכונות (להוראת שרטוט)

רמת־גן

לקרית חינוך אורט עירית רמת־גן, רח׳ אריה בן אליעזר טל׳ 771995, 775171, 773060
- ★ מורה לאלקטרוניקה (למעבדה / אפשרי חלקית)
- ★ מורה למתמטיקה
- ★ מורה לפיסיקה
- ★ מורה למקצועות החשמל (תורת החשמל, מיתוג ובקרה, מתקני חשמל, מכשירי חשמל)

חולון

בי״ס אורט ע״ש ספיבק רח׳ שיבת ציון 1 חולון טל׳ 883900, 882525
- ★ מורה לאלקטרוניקה
- ★ מורה למתמטיקה
- ★ מורה לפיסיקה
- ★ מורה לחשמל

MIRONAL

למירונאל תעשיות ירושלים בע״מ — גבעת־שאול ב׳

דרושים:

1. **מחסנאי משלוחים**
באגף הייצור, במשמרות.

2. **כרסם מפסה**

להתקשר 02-522201

קל־דלת
דרושים אשדוד

★ **מקדמי מכירות**
מעולים לאזור הדרום
תנאים טובים למתאימים
אפשרות קידום
לתפקיד מנהל מכירות

דרושה
★ **פקידה** מנוסה
בפרטים 055-24115

יצור ושיווק מחיצות ודלתות מתקפלות מעץ

דרוש/ה

מנהל/ת בי״ס
בעל/ת גישה פתוחה לחינוך
לבי״ס ממלכתי־דתי בירושלים
לפנות בצירוף קורות־חיים
לת״ד 8123 ירושלים
סודיות מובטחת

♦ זמיר
שרותי כח אדם בע״מ

מזכירות / כתבניות אנגלית

לעבודה מידית תנאים טובים למתאימות
טל. 661832, 668992

להברת רהיטים
דרוש
איש/ת שיווק
אחראי/ת על אירגון והרצה של מערך השיווק
- נסיון קודם בשיווק של מספר שנים, הכרחי רקע בענף הרהיטים / יתרון.
- יכולת לנהל משא ומתן עצמאי עם מוסדות ומפעלים.
- מקום העבודה באיזור חיפה

נא לפנות בכתב יד בפירוט מקסימאלי של השכלה ונסיון בעבודה
לת.ד. 344 ק. אתא מיקוד 28102

דרושים
מצליחנים
המחפשים עניין, אתגר וסיפוק בענף הביטוח
קורס והדרכה במקום
טל׳ 923137

תפרון מפעלי טקסטיל בע״מ
בקרית ביאליק, דרושים:
סורגים למכונות סריגה עגולות
בעלי נסיון: העבודה ב־3 משמרות
לפנות לטלפון: 04-709510-1

לקור־לי נהריה דרושים:
טכנאי קירור ומיזוג אוויר
עם רשיון נהיגה
לאחר שרות צבאי
עובדי התקנות למזגנים
פקידה חניכה
לשעות אחה״צ
קור־לי 04-928154
לוחמי הגטאות 2 נהריה

לעבודה בפתוחות
בנמל תעופה בן־גוריון
דרושים:
- ★ מסיימי שירות צבאי
- ★ 12 שנות לימוד
- ★ דוברי אנגלית ברמה טובה
- ★ מצב בריאותי תקין
- ★ הופעה נאה
- ★ גיל עד 26
- ★ מגורים באזור גוש דן
חובה לתקופת החוזה
- ★ תקופת התקשרות לשנה

העבודה מוצעת לבחורים ובחורות העונים לתנאי הקבלה לעי״ל.
למועמדים שימצאו כמתאימים יוצעו תנאי עבודה נאותים.
עדות קבלה פתוחה תיערך בין הימים ב׳ 30.6.86 עד 2.7.86 יום ד׳
בין השעות 09:00-12:00
על המעוניינים להתייצב במיטלת כמל התעופה בן־גוריון בבניין משרד הבריאות סמוך לאולם המכס ולהצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור מצה״ל ושתי תמונות

חבר
החרכז הגדול לכוח אדם מקצועי

למחלקה המשרדית
מזכירה מנוסה בענף הביטוח
★ ידע בהדפסה
פקידת יבוא ויצוא
★ שפת אם אנגלית - נסיון בטלקס
מחלקה הטכנית
נגרים מעולים
★ נסיון מוכח
מכשירנים
★ ידע בתעשיה הכימית
מסגרים מכניים
★ ידע בקריאת שרטוט

למפעל תעשיות גדול במפרץ חיפה
דרושים
נגרים מקצועים מכל הסוגים
קבלני משנה להרכבה בכל הארץ
בדבר פרטים לפנות בטל׳ 04-721357/8
לשלמה ציון

U-MAN
עבור אחד מלקוחותינו דרושים
מנהל שיווק בעל נסיון רב בתחום התוכנה והמחשבים יכולת פתוח שווקים והפעלת אנשי מכירות. משרה 200
אנשי מכירה בעלי הצלחה מוכחת במכירות רצוי בתחומי התוכנה והמחשבים. משרה 202
מגורים באזור גוש דן ונסיון מוכח בענף הכרחיים
השכר על בסיס עמלה לשתי המשרות + אפשרות לתוספת גבוהה
בבקשה להתקשר בטלפון 03-292949

האוניברסיטה העברית בירושלים
מכרז מס׳ 28/86
דרוש
תכניתן יישומים
למערכת הכספים של האוניברסיטה
עם נסיון ב־COBOL או ב־R.P.C.
ועבודה של שנתיים לפחות
במערכת מידע גדולה
יועדף עם נסיון קודם ב־I.B.M. S/38
על המעוניינים לפנות בכתב יד
בצירוף קורות חיים ושמות ממליצים
עד 8.7.86 אל: אגף כח אדם
האוניברסיטה העברית ירושלים
מיקוד 91905 ולציין על המעטפה
את מס׳ המכרז

אוניה (icon)

ג׳וינט ישראל
עוזר למנהל פרויקט

תיאור תפקיד:
סיוע לפיתוח וניהול של פרויקטים חינוכיים וחברתיים עם נוער.

כישורים:
- — לפחות מ״א בחינוך ו/או פסיכולוגיה ארגונית.
- — נסיון ניהולי מוכח.
- — יכולת לעבד חומר תיאורטי ומדעי.
- — שליטה מוחלטת באנגלית ובעברית.
- — ידע בעבודה במחשבים.

העבודה כרוכה בנסיעות ברחבי הארץ.
השכר ייקבע עפ״י כישורי המועמד.
נא לפנות בכתב בצירוף תולדות־חיים והמלצות לת״ד 3489 ירושלים 91034 עבור "עוזר".
פניות טלפוניות לא תיענינה.

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
מחלקת המנגנון ת.ד. 92 ירושלים 91920

משרה פנויה מס׳ ת/222/86
מתכנן/ת חברתי/ת סוציולוגי/ת חבלי/ת
המחלקה להתיישבות — מקום: חיפה
הכישורים הדרושים:
1. בעל/ת תואר שני בסוציולוגיה, אנתרופולוגיה או בעל/ת תואר ראשון באחד התחומים האלו תלמוד/ת לקראת תואר שני באותם מקצועות.
2. בעל/ת נסיון מעשי בקהילות קטנות בסקטור הכפרי.
3. בעל/ת נסיון בהכנת סקרים חברתיים ושמושים.
4. בעל/ת רשיון נהיגה, בעל/ת רכב פרטי.
5. יעודף, תעודף בעל/ת רקע התיישבותי.
הדרגה המוצעת: 5-6 בדירוג המקצועי
התאריך האחרון להגשת הצעות: 11.7.86

משרה פנויה מס׳ ת/223/86
מ״מ אדריכל/ית חבל/ית
המחלקה להתיישבות — המקום: ירושלים
הכישורים הדרושים:
1. בעל/ת השכלה אקדמאית, בוגר/ת בי״ס לארכיטקטורה.
2. יעודף, תעודף מועמד/ת בעל/ת נסיון בבינוי ערים.
3. בעל/ת רשיון נהיגה, בעל/ת רכב פרטי.
הדרגה המוצעת: 5-6 בדירוג המהנדסים
התאריך האחרון להגשת הצעות: 11.7.86

סיתם ניתם מערכות תדמית בע״מ
למשרדנו ברמת־גן
דרושה
ט ר פ י ק
תאור התפקיד: ארגון ואחריות לרדימה שוטפת של משימות מקצועיות, כולל טיפול בארכיון המשרד. העבודה עם צוות מקצועי מיומן וגדול בתנאי לחץ.
יועדפו בעלי נסיון בעבודת טרפיק או עבודת ארגון דומה.
היקף המשרה: ימים א׳-ה׳ שעות 08.00-17.00.
מועמדים/ות מתבקשים לפנות ביום ראשון החל מהשעה 15.00 לטל׳ 03-250122.
- סודיות מובטחת -

לבית־ספר תעשייתי אורט בית־אל
דרושים:
מורים לשנת הלימודים תשמ״ז
1. מורה למתימטיקה/פיסיקה
2. מדריך למכונאות רכב
3. מדריך מסגרות
4. מורה לעברית

יועדפו מורים שמתאימים ומעוניינים לשמש גם כמחנכי כיתה
המעוניינים יפנו למזכירות בית־הספר טל׳ 02-976822 או בערב למנהל בית־הספר מר אלי בירן, טל׳ 02-342380

פפירוס
בית ההוצאה באוניברסיטת ת״א
דרוש:
עורך אחראי
לריכוז תהליכי הוצאה לאור של ספרים אקדמיים
כישורים:
- ★ בעל תואר אקדמי, רצוי במדעי הרוח
- ★ ידיעה מושלמת של השפה העברית
- ★ ידיעה טובה של השפה האנגלית
- ★ בעל נסיון ארגוני מוכח בהוצאה לאור
- ★ בעל רכב

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים והמלצות לת.ד. 39287 ת״א 61392

גלת מכון לפסיכולוגיה תעשייתית בע״מ

עבור לקוח - בטאון יוקרתי בלועזית
דרושים:
אנשי שיווק
המועמד יהיה בעל:
- גישה יזמית.
- כושר שכנוע ותושייה.
- כושר עבודה והספק.

אם לך הכישורים המתאימים ואתה חושב שתוכל להתמודד עם משימה המהווה אתגר בשל שיטות המכירה החדשניות.
פנה בכתב־יד ובצרוף קורות חיים כולל פירוט הנסיון הקודם לת.ד. 33137 ת״א עבור משרה "איש שיווק".
אנא ציין מס׳ טל׳ שניתן להשיג אותך.
תנתן עדיפות לאנשי שיווק בעלי התמחות וותק בנושא.
למצליחים אין הגבלה בגובה השכר!

להברת רוקר אינטרנשיונל בע״מ
מפעל אלקטרוניקה עתיר־ידע בירושלים
דרושה
פקידת רכש
- ★ ידיעת השפה האנגלית
- ★ הדפסת עברית/אנגלית
- ★ נסיון בתחום הרכש — יתרון

למשרה מלאה בלבד, 5 ימי עבודה בשבוע
נא להתקשר טלפונית 02-820905, 02-822222

דרוש
1. **מנהל מתפרה**
2. **טכנאי/הנדסאי ייצור**
צעיר ודינמי
טל׳ 02-526017, 02-534895

למרכז קהילתי רמות־אלון
דרושים:
- **למינהלה** מזכירות מנוסות
לשנת הלימודים תשמ״ז דרושים מורים ומדריכים מנוסים
- **לאגף הספורט** מדריכים
להתעמלות אומנותית, התעמלות ספורטיבית, התעמלות לנשים וגברים, טניס.
- **לביה״ס למוסיקה ולאומנויות**
מורים לחיבור מוסיקליים ולנגינה בכלים שונים, בלט, ציור.
- **לאגף הנוער** מדריכים חברתיים
- **לאגף המבוגרים** מדריכים
לאומנויות למבוגרים, ג׳אז ותזונה, יוגה
- **לבריכה** מדריכי שחייה ומצילים

בעלי ההכשרה והנסיון המתאימים ייפנו לטלפון: 02-866886, 02-861803
02-876662, 02-828667

דרושה מזכירה
למשרד מ. ספדיה אדריכלים בע״מ
שליטה מלאה בעברית ובאנגלית הכרחית
טל׳ 02-221471, החל מיום א׳

דרושה
מזכירה-כתבנית
למשרד הנדסי בירושלים
ידיעת אנגלית רצויה
לפנות בכתב
ת״ד 151314, ירושלים

להברת מחשבים
דרושה
מנהל/ת מכירות
אנשי מכירות
למחשבים וציוד היקפי
דרישות התפקיד: ★ ידע במחשבים ★ נסיון במכירות ★ בוגרי צבא
לפרטים: 02-242416 בין השעות 9.00—12.00

למשרד פרסום מתפתח בת״א
דרוש מנהל
- בעל נסיון עשיר ומוכח בפרסום ובתהליכי דפוס, כושר ארגון ונהול אדמיניסטרטיבי.
- מתאים גם לתקציבאי עם לקוחות או בעל משרד פרסום קטן.

תנאים מצויינים ושיתוף ברווחים
לקביעת ראיון פנה בצירוף קורות חיים ונסיון
לת.ד. 1343 ירושלים
סודיות מובטחת

דרושים מורים
לבית הספר האקסטרני באשדוד
לשנת הלימודים תשמ״ז במקצועות
גיאוגרפיה
מתימטיקה
מורים בעלי תואר אקדמאי + תעודת הוראה מתבקשים להתקשר לטל. 055-22261 לתאום מועד לראיון

עירית ירושלים

מודיעה בזה על המשרות הפנויות הבאות:
- **מנהל/ת בית־ספר שש־שנתי מקיף שכ׳ נת גילה, ע״ש א. גרינברג, תיכון עירוני י״ז** (מכרז מס׳ 37/86)
- **עוזר/ת למנונה על הסברה ויחסי ציבור ומתאם פעולות בשכונות, במינהל הכללי** (מכרז מס׳ 56/86)
הדרגה: 5—6 בדירוג האקדמאים בסוחיר.
- **ממקח/ת עירוני ראשי במחלקה לשיפור פני העיר** (מכרז מס׳ 64/86)

ירושלים, כ׳ בסיון התשמ״ו, 27 ביוני 1986

לד.י.ג. מוצרי חשמל בית שמש דרושים
1. **מחסנאי מנוסה** בעל כושר ארגון לניהול מחסן חלקים ותוצרת גמורה
2. **עוזר למנהל מחלקת הרכבה** רצוי טכנאי יצור, בוגר קורס פיקודי בצה״ל.
3. **מפעיל ואחראי משמרת בפלסטיק** נסיון קודם הכרחי
4. **עובדים/ות להרכבה**

תנאי עבודה: 5 ימים בשבוע, תנ״ש מלאים, הסכם אישי.
נא לפנות בכתב יד לד.י.ג. ת.ד. 285 בית שמש 99000 טלפון: 02-914851 ולציין המשרה המבוקשת

איילת השחר לחברה המובילה בענף האבטחה
חברה לשמירה ואבטחה בע״מ
דרושים
למופעי פארק הירקון ומרוץ מכוניות אשקלון 86׳
מאבטחים
- ★ לאחר שירות צבאי מלא.
- ★ בעלי הופעה מתאימה.
- ★ עבר ללא דופי

קבלת מאבטחים ותדרוך ביום א׳ 29.6.86 במשרדנו. בשעה 15.00. נא לדייק.

לתעשייה הצבאית
באזור המרכז
דרוש/ה
רואה חשבון — מבקר
לעריכת ביקורת פנימית בתחומים הבאים:
חשבונאות, תמחיר ותקציב.
דרישות המשרה:
מהעובד/ת נדרשת יכולת לעריכת ביקורת בתחומים הנ״ל באופן עצמאי, עליו/ה להיות בעל/ת תעודת רואה־חשבון ובעל/ת ניסיון בתחומי החשבונאות והתמחיר.
עדיפות לבעלי ידע בביקורת מערכות ממוחשבות
מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו בכתב
בפירוט ניסיון קודם ליחידת התעסוקה
ת.ד. 1044 רמת־השרון, מיקוד: 47100.
נא לציין מס׳ תעודת זהות.

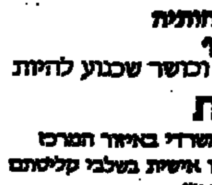

התעשיה הצבאית

לסוכנות בטוח בתל־אביב
דרושים
מנהל/ת חשבונות
בעל/ת נסיון בהתאמות
חתם בטוח אלמנטרי
בעל נסיון של 3 שנים לפחות
- המשרות מוצעות ליום עבודה מלא
- תנאים טובים מובטחים

נא לפנות בכתב־ יד לת.ד. 29622 תל־אביב 61296
סודיות מובטחת

חברה תעשיתית ליצוא מערכות הפקת חשמל מאנרגיה סולרית
דרושים

מהנדס מכונות בכיר
כישורים נדרשים:
- 5 שנות נסיון לפחות בתכון (design) מכונות
- הכרת תעשיית המתכת בישראל ונסיון בתכנון מבני פלדה
- נסיון בעבודה בתיב״מ
- שליטה בשפה האנגלית

מהנדס מכונות
תיאור התפקיד:
- לימוד תיאורטי ומעשי של תהליך הייצור (טכנולוגיות ואקום וזכוכית).
- איתור תקלות ומציאת פתרונות הנדסיים
- הכנסת תהליכים חדשים במערכות הייצור

הנדסאי מכונות
כישורים נדרשים:
- נסיון של 5 שנים לפחות בתיכנון מבני ובביצועו

משרות אלו מיועדות לנשים ולגברים כאחד
מקום העבודה ירושלים
נא לשלוח פירוט קורות חיים למחלקת כוח אדם, חברת לוז, ת״ד 7929 ירושלים 91079

תכנת
כישורים נדרשים:
- נסיון של לפחות 3 שנים בתכנות
- ידע קודם במחשבים IBM MAINFRAME ובמחשבים אישיים
- ידע בשפת R.P.G.
- שליטה בשפות עברית, אנגלית

מזכירה בכירה
כישורים נדרשים:
- אנגלית - שפת אם או שליטה ברמה זהה
- נסיון בניהול משרד של מנכ״ל/סמנכ״ל
- שליטה בהדפסה אנגלית ועברית
- עריכת חומר כתוב בשתי השפות
- נסיון בעבודה במעבד תמלילים-יתרון
- השכלה אקדמאית-יתרון

LUZ INDUSTRIES ISRAEL

ג׳נרל מיקרוויב ישראל
GENERAL MICROWAVE ISRAEL

למפעלנו החדש בירושלים דרושים:

★ מהנדס אלקטרוניקה בכיר
התפקיד: הקמה וריכוז של קבוצה לתכנון מעגלים אנלוגיים ודיגיטאליים מהירים.
הכישורים: נסיון קודם באלקטרוניקה מהירה, עצמאות, מנהיגות.
המועמד המתאים יישלח להשתלמות במעבדות חברת האם בארצות הברית.

★ מהנדס ייצור
התפקיד: הקמה והרצה של מערך הפייי, איסוף עלויות ועיתוד המלאי במפעל.
הכישורים: עצמאות, יוזמה, ראש פתוח ונסיון קודם בשטחים הנ״ל.

★ כרסם למכניקה עדינה
התפקיד: ארגון בית־מלאכה מכני לעיבוד שבבי עדין ומדויק.
הכישורים: עצמאות, יוזמה, יכולת שילוב עם צוותי הנדסה, מחקר ופיתוח.
דרוש ניסיון קודם, רצוי ניסיון גם בחרטות.

נא לפנות בצרוף קורות חיים לת״ד 8444 ירושלים 91083

חדשנות בתדירות גבוהה

להברת מזון ידועה
למשרד השיווק בחיפה
דרושים
1. **עוזר מחסנאי**
- ★ בעל נסיון בהפעלת מלגזה
- ★ רשיון נהיגה ג׳
- ★ בוגר לאחר שרות צבאי

2. **נהג חלוקה**
לחלוקת מזון בכל אזור הצפון
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 287 חיפה, עבור יעל ס.

U-MAN
מחפש עבור אחד מלקוחותיה
חברה מובילה בענף
בעלי מרץ בלתי נלאה, יעילות גבוהה וכושר שכנוע להיות
נציגי מכירות
למכירת מכונות העתקת מסמכים ומיכון משרדי באיזור המרכז
הנבחרים יעברו הכשרה בקורס מקצועי ויודרכו אישית בשלבי קליטתם
* הזדמנות מעולה עבורך!!
חייג עוד היום לטלפון: 292949 — משרה מספר 4

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הארצי הארץ חדשות

פז

למתקני חיפה
דרוש/ה

טכנאי מכשור ובקרה/ מכשירן

הכישורים הדרושים:
* בוגר בי"ס מקצועי או טכנאי במגמת מכשור /בקרה.
* נסיון מעשי במכשור תעשייתי במערכות אלקטרו/ מכניות.
* לאחר שרות צבאי.
* כושר בריאות תקין.

תנאי שכר בהתאם לכישורים.
נא לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים ונסיון קודם,
ת.ד. 434 חיפה (31003)
עבור משרה 10/86
— סודיות מלאה מובטחת —
פז חברת נפט בע"מ

אופנת כל-בו שלום
מרכז פנורמה שד' הנשיא, חיפה
דרושות:

מוכרות-קופאיות

למשרה של 5 שעות במשמרות
לפנות בכתב יד בלווי בצרוף קורות חיים וניסיון לאופנת כל-בו שלום שד' הנשיא 109 חיפה.
רק פונים מתאימים יענו   סודיות מובטחת
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים

אורן תעשיות בע"מ
מפעל תוניה בגרם
במפעלנו עוסק בעבוד שבבי כבד של פלדות, כולל משיכה עמוקות של פח, ריתוך וחיכוב בהכת.
מרבית התוצרת מיועדת ליצוא

דרושים לנו:

1. מפעילי C.N.C.
2. רתכים CO_2
(אלקטרודה)
בעלי תעודות ונסיון
3. חרטים
4. כרסמים

מגורים בכרמיאל (הסביבה — יתרון)
לפנות במקום למנהל כ"א או לטלפון 988301

למפעל מתכת חניתה בע"מ
דרושים

1. עוזר חשב
בוגר ראיית חשבון וכלכלה
רצוי נסיון בתעשיה ידע בתמחיר ומערכת בקרה, עצמאי ובעל יוזמה, אתגר למועמד מתאים

2. מנהל תחזוקה
תחומי האחריות:
הפעלת צוות מכונאים, מסגרים, חשמלאים, ואלקטרוניאים.
קביעת מדיניות לתחזוקה שוטפת מונעת ושיפוצי מכונות בעיבוד שבבי.
דרישות: מהנדס מכונות, בעל נסיון בתחום מכונות עיבוד שבבי ידיעת שפת האנגלית הטכנית הכרחית

3. מכונאי אחזקה
דרישות: נסיון במכונות לעיבוד שבבי.
בוגר בי"ס מקצועי
5 ימי עבודה בשבוע
למתאימים תנאים טובים
להתקשר למנהל כח אדם טל: 04-967411 עד 3.00

רוגלית
נקבניק נהריה
למפעלנו בשלומי דרוש

חשמלאי מוסמך

לעבודות התקנה ותחזוקה בעל נסיון קודם במפעל תעשייתי
כשורים:
* תעודת מוסמך
* ידע במערכות מתח גבוה.
* ידע במערכות פיקוד אוטומטיות.
* בעל יכולת להפעיל צוות עובדים לפיקוח על קבלני חוץ

מועמדים שמקום מגוריהם בסביבה מתבקשים לפנות למחלקת כ"א טל: 968584/5 בשעות הבוקר
סודיות מובטחת

דרושים

4 מקדמי מכירות

להקמת צוות מכירות אזורי בצפון שיוכשרו במסלול מיוחד
כישורים:
12 שנות לימוד, רקע במכירות יתרון, בעלי רכב יתרון.
תנאי העסקה:
450 ש"ח יסוד + פרמיות גבוהות — יום עבודה מלא
בדבר פרטים לפנות לסניף הקרוב לאזור מגוריך
עכו והגליל המערבי — 04-919621 ליעקוב.
ק. אתא, ק. ביאליק — 04-454033 לעמוס
קריות מערב, ק. חיים, ק. מוצקין וק. ים 04-725114, לפנות לקובי פוליקמן
חיפה — 04-212997 לפנות לרון

רב-בריח
אתה בידיים טובות ®

בסמ"ת
בית הספר להנדסאים וטכנאים
הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

מורה לכימיה

להוראה עיונית ומעשית במחלקה לכימיה.
רצוי נסיון בכימיה מכשירית ואנליטית.
מועמדים/ות מתאימים/ות מתבקשים/ות
לפנות בכתב לכח אדם בסמ"ת ת.ד. 4651 חיפה 31046

א. ארנסון בע"מ
חברה קבלנית לעבודות ציבוריות
דרוש לאזור המרכז

מהנדס ביצוע

הכישורים:
* 5 שנות ניסיון בביצוע.
לפנות טלפונית 051-36766 לאתי

מישלב
מישלב בי"ס תיכון אקסטרני
בפיקוח משרד החינוך והתרבות
"דרושים"
מורים למתמטיקה, אנגלית, ספרות, תנ"ך
לכתות י', י"א, י"ב בעלי רשיון בלבד
נא לפנות טלפונית 04-520255 בין השעות 08.00 — 11.00

למוסד חינוכי בחיפה
דרושים:

1. מזכירה-כתבנית
למזכירות הפדגוגית
* ידיעת העברית על בוריה.
* הדפסה עברית.
* רצוי נסיון קודם בעבודה במערכת החינוך ותואר אקדמי.

2. אחראי למדור האור קולי
הכולל: ציוד וידאו, הגברה ובכשור הקרנה מכל הסוגים.
התפקיד דורש את פיתוחו של המדור, טיפול שוטף בציוד, עבודה עם תלמידים ומבוגרים גם בשעות הבוקר ואחה"צ, עבודות צילום, פיתוח והקלטת תוכניות.
* רצוי נסיון קודם במוסד חינוכי.

על המעונינים לפנות בכתב, בציון קורות חיים, כישורים והעתקי תעודות לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 2192 (מיקוד 31040)

ל"זהר דליה"
ביחיר לדטרגנטים וחומרי ניקוי בקבוץ דליה (באזור חיפה)
דרוש/ה

הנדסאי/ת חשמל

בעל נסיון באחזקת מתקנים בלווי פרוייקטים מורכבים בבנין, רשת ותעשיה.
עדיפות למועמד בעל נסיון בעבודה מעשית — ותחבורה מסודרת מחיפה מובטחת —
נא לפנות בכתב יד בלבד
ע"ג נייר ללא שורות בציון קורות חיים ונסיון קודם לפחד כ"א ביחיד "זהר דליה" מיקוד 18920

לבית ספר התיכון המקיף ע"ש י. רוגוזין
דרושים/ות
מורה לציור אופנה ותולדות הלבוש
מורה לעיצוב אופנה
מורה לספרות ולשון (כולל הכנה לבגרות)
מורה יועץ/ ת
לבורנטית למעבדות הטבע (70% משרה)
בדבר פרטים לפנות לביה"ס טל 065-40372 065-41923
לפנות בכתב או אישית למזכירות ביה"ס רח' הנשיאים מגדל-העמק

גלים בע"מ
לסניפנו בחיפה בבית חולים רוטשילד
דרוש
בוגר בי"ס מקצועי למתכת

לחברת יבוא בכרמל

פקידה - כתבנית ע/א
רצוי נסיון בהפעלת מחשב
לפנות בימים א',ב',ג' מ־16.00-18.00
טל. 04-385811

להב ישקר
■ מפעל להבים למנועי סילון. ■ יצרן להבים לחיל האויר ולתעשיית המטוסים בעולם. ■ קידום והכשרה על בסיס הישגים אישיים. ■ שבוע עבודה בן 5 ימים. ■

דרושים עובדי ייצור
עדיפות לתושבי נהריה ועכו.

ב־1985 - 88% יצוא. התחזית ל־1986 - 95% יצוא!
המעונינים מתבקשים לפנות בכתב יד או בטלפון למנהל כח אדם, להב ישקר בע"מ

תלמה
לבבו בנד תלמה חיפה
דרוש/ה

טכנולוג/ית מזון

הכישורים הדרושים:
* בוגר הנדסת מזון
* נסיון בתעשית המזון (לפחות שנתיים)
* ידיעת השפה העברית על בוריה.
* גיל 25־30

המעונינים/ות יפנו בכתב תוך ציון קורות חיים לת.ד. 707 חיפה 31006 לכח אדם

לצמיר
שרותי כח אדם בע"מ

מרכיבות אלקט'
לעבודה מידית וקבועה
תנאים טובים למתאימות
ארוחות והסעות
טל' 668992 - 04-661832
רחוב החלוץ 3 חיפה

דרוש
אדריכל
למשרד אדריכלים ברמת-השרון
03-498133

מסגר מכונאי
בוגר בית-ספר מקצועי יוצא צבא לקביעת ראיונות
726962, 729846

המתנ"ס העירוני — עיריית קרית אתא —
מתנ"ס גבעת הרקפות היחידה
לקידום נוער וצעירים — קריית אתא
ליחידה לקידום נוער וצעירים בקריית אתא
דרושים

עובדים לקידום נוער
במשרה מלאה ובחצי משרה

הכישורים הדרושים
* בוגרי מדעי החברה, עובדי סעד וחינוך.
* עדיפות לבעלי נסיון בלימודים עם נוער.
* עבודה בשעות בלתי שגרתיות

העונים על הדרישות מתבקשים לפנות למתנ"ס העירוני בקריית־אתא רחוב הוגו מולר 13 טל' 442775 עבור בני גדות

למשרדי חברה גדולה בחיפה
דרושה

מזכירה למח' כח־אדם

כישורים הדרושים:
השכלה תיכונית מלאה — עדיפות להשכלה אקדמאית.
נסיון של 5 שנים לפחות כמזכירה ומנהלת משרד.
רצוי ידע ונסיון בעבודה בנושאי כח אדם.
בעלת הופעה נעימה ויחסי אנוש נאותים.
בת 25 — 40.
תושבת חיפה או הקריות
מועמדות מתאימות מתבקשות לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים אישורים על השכלה ונסיון בעבודה
ת.ד. 2113 חיפה
סודיות מובטחת

למפעל תעשייתי באזור נצרת
דרושה

מזכירה לאגף הכספים
נסיון בניהול משרד
הדפסה עברית אנגלית
ידע בהנהלת חשבונות — יתרון
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 4496 חיפה עבור מס' 503

ORS דרושים
או.אר.אס. חיפה הכתובת לעבודה טובה
לאו.אר.אס. חיפה דרושים:
למחלקה הטכנית באו.אר.אס. חיפה דרושים:

מכנאי טלויזיה
בעל נסיון בתיקון טלויזיות לעבודה קבועה

מכונאי ממוסים
בעלי נסיון במיכנאות רצוי יוצאי חיל האויר

מסגרי אחזקה למכונות
בוגרי בתי ספר מקצועיים, בעלי נסיון באחזקה ושיפוץ מכונות תעשיה.
ידע בפניאומטיקה והידראוליקה — יתרון

רפדי רכב
לעבודה ממושכת בעלי נסיון

פועלים
בעלי כושר פיזי לעבודה במפעל תעשייתי תנאי שכר טובים למתאימים

עוזרי מסגרים
לעבודה במפעל תעשיתי

למחלקה המשרדית באו.אר.אס. חיפה דרושים:

פקידת יבוא יצוא
נסיון בתהליכי יבוא, הכנת דוקומנטים ליצוא, פיקוח וקשר עם עמיל מכס.

כתבנית אנגלית/עברית
אנגלית שפת אם יתרון ובעלת נסיון בניהול משרד

מנהלת חשבונות סוג 2
. המנהלת חשבונות ממוחשבת מאזור הקריות לעבודה בסביבת טבריה

או.אר.אס. חיפה
הכתובת לעבודה טובה, רח' הרצוג 2, 664002, 04-663703

למחלקת הובלה בחברה מסחרית שבמפרץ חיפה-
דרוש/ה

מתאם/ת הובלות ומכירות
על המתעמד/ת להשתלב בעבודה הכוללת:
* תאום ספקים, לקוחות
* העברת נתונים למחשב
* סידור עבודה בהובלה.
לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר מספר 2188 (מיקוד 2188)

למבדא LAMBDA ELECTRONICS (ISR) LTD.
למפעלנו בכרמיאל דרוש

עובד אחזקה בכיר
כישורים דרושים
* ידע ונסיון של 5 שנים באחזקת מפעל מערכות מיזוג אויר מכונות ליפוף.
* ידע במסגרות רצוי נסיון במפעל לאלקטרוניקה או אלקטרומכניקה
המעונינים יתקשרו טלפונית טל' 04-985255
או בכתב למחלקת כח אדם ת.ד. 500 כרמיאל לקביעת ראיון
מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים

דרוש

איש שיווק למוצרי בטון
רקע:
מהנדס או הנדסאי בנין מנוסה בשיווק מוצרי בטון לעבודות פיתוח ומבנים
לפנות בכתב ולפרט ניסיון קודם והמלצות
ת.ד. 10247 מפרץ־חיפה 26112
סודיות מובטחת

לחב' שלוח בנלאומי
דרושים
* מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת.
* אחראית למחלקת יצוא.
* פקידת קבלה מנוסה
ידיעת השפות אנגלית ועברית הכרחיות.
תנאים טובים
פרטים בטל' 04-255202 בערב
OCEAN Company Ltd. Israel

לגלאי מפעל עתיר ידע במגדל־העמק
דרוש

הנדסאי מכונות
ידע וניסיון בתכון זיווד אלקטרוני
ידע וניסיון בכתיבת תיקי יצור העברה מפיתוח לייצור.
הכרת תקני שירטוט
בעל כושר ארגון וסדר
5 ימי עבודה בשבוע
ארוחות חמות במפעל
לקביעת ראיון להתקשר 065-43369 065-40891

אנו מעוניינים באחד/אחת
ומתכונים במלוא הרצינות
לדרישות:
1. מודעות לפרסום.
2. בעלת רעיונות מקוריים.
3. רצוי ידע במכירות / פירסום
4. יוצרת קשרים מהירים.
5. התמדה בלי פשרות.
6. אותנטית לעבוד.
7. מגורים בחיפה והקריות
ממתינים לתשובתך המהירה.
נא לכתוב לת.ד. 44937 חיפה

סוכן ביטוח נכבד
אתה מוזמן לפגישה עסקית שתחולל מיפנה בהיקף עסקיך
אשכול
סוכנות ביטוח בע"מ
סוכנות החיתום הגדולה במדינה
לתאום פגישה 660302; 40007

ORS דרושים
או.אר.אס. חיפה הכתובת לעבודה טובה
לאו.אר.אס. חיפה דרושים:

מסגרים
מכניים בעלי נסיון בתעשיה במסגרות תנאי שכר טובים למתאימים

רתכי אלקטרודה
בעלי נסיון רב בריתוך באלקטרודות שכר גבוה למתאימים

חרטים/כרסמים
בעלי נסיון במכונות אוניברסליות.

או.אר.אס. חיפה
הכתובת לעבודה טובה, רח' הרצוג 2, 664002, 04-663703

מדריך הארץ

יום שישי

פרק יומי
תהלים קטיקי
משנה יומית
כלים כג, רז
דף יומי
שקלים יג
הלכה יומית
תפלה קטה, רדי

זמן הדלקת הנרות

	ער"ש	מוצ"ש
ירושלים	7.11	8.31
תל אביב	7.29	8.34
חיפה	7.24	8.34
באר־שבע	7.26	8.24

תורנות רופאים

הזמנת רופאים במקרים דחופים מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר בתחנת מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
רחובות 08-451333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'־ה' - 8.00־20.00
בימי ו' - 8.00־15.00
טלפונים: 03-433300, 03-433500
"שקמ" — שרות רפואי לקט שרות ביקורי בית של רופאים מומחים
לילדים ותינוקות בשעות 24—18
טל' 03-7549111 "שקמ" קוד מנוי 222
מד"א — עזרה ראשונה נפשית:
(24 שעות ביממה)
ירושלים 669911
חיפה 04-672222/3
תל־אביב 03-261111
חיפה 04-672222/3
נתניה 35316
באר־שבע 057-48111
מרכז רפואי באר יעקב 03-223958
מרכז סיוע לקורבנות אונס (24 שעות ביממה):
תל־אביב טל' 234819
ירושלים טל' 02-245554
חיפה טל' 04-382611
מרכז סיוע למצבי לחץ מטעם "מקלים"
א רדה 11.00־13.00
ב רד 16.00־18.00
רח' מאפו 13 תל־אביב
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב:
בר כוכבא 49
טל: 02-284649
פתוחה בימים א'ה בין 21.00 עד 23.00
ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 9.00—24.00, אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד
חיפה, רח' הגפן 26, קומה ג', טל' 04-523566. שעות הקבלה כל יום 20.00—23.00
שירן - שירות רפואי ציר ירושלים (24 שעות ביממה) כולל רפואת שיניים
מוקד יום - 660585, 02-669531
מוקד לילה שבת וחג - 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכבי ב"ד

תל אביב, מוקד יום - 218820, 218898
מוקד לילה - 631011 מנוי 3752 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכבי ב"ד

תורנות בתי חולים

תל אביב
רוקח — (ילדים, פנימית)
איכילוב — (כירורגית)

ירושלים
שערי צדק — (ילדים, פנימית)
הדסה ע"כ — (נשים, כירורגית, אורטופדית, עיניים, א.א.ג)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב
ארלוזורוב ארלוזורוב 76 230746
בן פרישמן 66 237326
ירושלים
מרפאת רוממה המ"ג 28 523191
חיפה
חניתה חניתה 22 ב"ש 231905

רמת־גן
פינצי חבית ציון 43 782821
חולון
אסותא טרומפלדור 4 858197
בת ים
בלפור בלפור 90 583448

פתח תקוה
קופ"ח כללית חיים עוזר 905271
נתניה
הדסה הרצל 24 22243
הקריות
סביניה הגפן 24 ק. ביאליק 712674

חדרה
קופ"ח לאומית שד' רוטשילד 66 22204
רחובות
מאוחדת בנימין 23 457991

דלת פתוחה

מרכז מידע וייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי — ייעוץ ומידע בנושא חברות, משפחה, מיניות — אמצעי מניעה.
ימים ב' ג' ד' — 17.00—20.00.
בורנשוב 66 ת"א, טל. 9—281228.
חיפה: ימים א', ד' — 16.00־19.00
רח' הספורט 14 טל. 81520

יום שבת

פרק יומי
תהלים קיאקיב
משנה יומית
כלים כז, דח
דף יומי
תענ' יד
הלכה יומית
תפלה קטה, יא־יג

תורנות רופאים

הזמנת רופאים במקרים דחופים: מ־8 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר בתחנות מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
נהריה 923335
רחובות 08-451333
בת ים 585556
חולון 803133
לוד־רמלה 08-221022
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'־ה' - 8.00־20.00
בימי ו' - 8.00־15.00
טלפונים: 03-433300, 03-433500

מד"ן — עזרה ראשונה נפשית:
(24 שעות ביממה)
ירושלים 669911
תל־אביב 261111
חיפה 04-672222/3
נתניה 35316
באר־שבע 057-48111
תורנות רופאים ויטרינריים
ד"ר קלמנט יורם רמז 9 קרית אונו 357715
מרכז סיוע לקורבנות אונס: 24 שעות ביממה.
תל־אביב טל' 234819.
ירושלים — 245554
חיפה — טל' 04-82611

מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב, בר כוכבא 49
טל: 02-284649
פתוחה בימים א'ה בין 21.00 עד 23.00
ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר)
טל: 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 9.00־24.00 אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד
חיפה, רח' הגפן 26, קומה ג', טל' מס' 04-523566. שעות הקבלה: כל יום 20.00־23.00
שירן - שירות רפואי ציר (24 שעות ביממה) כולל רופאי שיניים
מוקד יום - 660585, 669531
מוקד לילה, שבת וחג - 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכבי ב"ד

תורנות בתי־חולים

תל אביב
רוקח — (ילדים)
איכילוב — (פנימית, כירורגית)

ירושלים
בקור חולים — (ילדים, נשים)
הדסה ע"כ — (פנימית, כירורגית, אורטופדית, עיניים, א.א.ג)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב
בס פרישמן 66 237326
רימונה (שר) זימן 16 נחלת יצחק 257678
מוצ"ש בס פרישמן 66 237326
מוצ"ש רימונה (שר) זימן 16 נחלת יצחק 257678
ירושלים
הר היותים הר היותים 287480
מוצ"ש, מרפאת רוממה המ"ג 28 523191
חיפה
ק. אליעזר כבר מאירהוף 6 511707

חולון
קופ"ח עין יהב 2 884854
בת ים
עצמאות בלפור 75 865583
רמת־גן
רמת יצחק שד' ירושלים 96 777506
פתח תקוה
קופ"ח כללית חיים עוזר 905271
נתניה
נאות שקד מ. מסחרי אזורים 52484
הקריות
[illegible]
חדרה
[illegible] 22204

מרכזי מידע — איבר
03-482777 04-549121
02-528281-2

מכסיקו 86 MEXICO86

הצרפתי בוסיס שהחמיץ נגד גרמניה במונדיאל '82 בספרד:
זה היום העצוב בחיי היינו חייבים להשוות

גוואדלחארה (איי־פי). יותר מכל כדורגלן צרפתי אחר, רצה מקסים בוסיס לנצח את מערב־גרמניה בחצי הגמר. לפני ארבע שנים, בסווי־ליה, ספרד, היה זה הוא שבעט כדור 11 מטר לידיו של שוער מערב־גרמניה האראלד שומאכר ובכך איפשר לגרמניה לנצח ולעלות לגמר.

בוסיס מדוכדך ומאוכזב, הודיע על סיום הפעילות שלו בנבחרת, יום אחד לפני יום הולדתו ה־31. "זה היה המישחק האחרון שלי בנבחרת", אמר בוסיס אחרי ההפסד כאן 2־0 למערב־גרמניה. "זו היתה גם האכזבה הגדולה ביותר בקאריירה שלי. עכשיו הגביע העולמי הסתיים. היינו חייבים להשוות", אומר קפטן קבוצת ראסינג פאריס, שהיתה לו הזדמנות מצוינת להבקיע את שומאכר במהלך המישחק. "למרות שלגבי זהו סוף פסוק, אשחק בשבת נגד בלגיה על המקום השלישי, אם יבקש זאת ממני המאמן הנרי מישל".

המישחק נגד מערב־גרמניה היה ה־75 של בוסיס במדי הנבחרת מאז הופעת הבכורה שלו ב־1976. בארבעה מישחקים היה קפטן והוא הבקיע שער אחד.

שאגת הניצחון של דייגו מאראדונה כאשר אוהדים מנסים להלביש מעל גופו את החולצה מספר 10 המפורסמת (צילום רדיו איי־פי)

נשיא ארגנטינה הבריק לנבחרתו:
אני מצדיע לכם יחד עם כל העם

באנוס־איירס (איי־פי). בבירת ארגנטינה נזכרו ביום רביעי בלילה, כי בדיוק לפני שמונה שנים זכתה ארגנטינה בגביע העולמי בניצחון 3–1 על הולנד.

עם שריקת הסיום לניצחון על בלגיה יצאו תושבי העיר לרחובות. הרעש והשמחה אכן הזכירו את חגיגות הניצחון ב־1978. שיירות ענק של מכוניות נוצרו ברחובות הראשיים. הצפירות היו מחרישות אוזניים ודגלי ענק של ארגנטינה הונפו. מרבית החוגגים עשו פניהם לעבר אובליסק הלב הגדול במרכז שדרת ה־9 ביולי, אחת השדרות הרחבות בעולם. באותו מקום הגיעו החגיגות לשיאן בשירה, ריקודים, חיבוקים ונשיקות. מהקומות העליונות השליכו לרחובות גזרי נייר וקונפטי. שמו של דייגו מאראדונה נישא בפי כל ושירים מיוחדים שחוברו בשיבחו, הושרו ע"י המונים.

הנשיא ראול אלפונסין, שחזה בשידור המישחק בארמון הנשיאות ביחד עם בני משפחתו וכמה שרים בממשלתו, שלח מברק ברכה לשחקנים במכסיקו בזו הלשון: "עם הגיעכם למישחק הגמר. בניצחון נוסף המשקף את רוח הספורט האמיתית, אני מחדש את איחולי ומצדיע לכם ביחד עם כל העם הארגנטיני".

הישראלים יוצאים למישחקי החוץ באינטרטוטו

מכבי חיפה ישחק מחר באוסטריה
הפועל תל־אביב יופיע בדנמארק

כדורגל

מאת סופר "ספורט הארץ"

שני הנציגים הישראלים באינטר־טוטו, האלוף הפועל תל־אביב וסגנו מכבי חיפה, יחלו מחר בערב את מישחקי החוץ שלהם בטורניר הקיץ האירופי של האינטרטוטו. הפועל תל־אביב יתמודד בדנמארק עם קבוצת הצמרת ליגנבי. מכבי חיפה ישחק באוסטריה נגד קבוצת גראץ.

טבלת האינטרטוטו

1. ליגנבי (דנמרק)	2	0–3	4
2. מכבי חיפה	4	6–6	4
3. גראץ (אוסטריה)	2	1–1	2
4. הפועל ת"א	4	7–4	2

שתי הקבוצות מישראל יצאו אתמול למישחקי החוץ בהרכבים חסרים. מסגל מכבי חיפה נעדרים בין היתר שחקני הנבחרת זאהי ארמלי, ציון מרילי ודני רוזנטל. מסגל הפועל תל־אביב נעדרים רוב שחקני ההרכב הראשון, ביניהם משה סיני ויעקב אקהויז.

הפועל תל־אביב לא השיג עדיין ניצחון. מכבי חיפה נוצח פעם אחת ע"י הדנים הנמצאים בראש הטבלה עם שני ניצחונות רצופים. בשבוע הבא יסיימו הנציגים הישראלים את הופעתם באינטרטוטו, מכבי חיפה ישחק עם ליגנבי, הפועל תל־אביב יתמודד עם גראץ.

מדור הגביע העולמי
ערוך על ידי
יהושע שגיא ומיכאל קרסון

הלוח הארצי

להשכרה בת"א
בנין מסחרי חדש
(או חלק ממנו)
מכיל: מרתף מואר 500 מ"ר, קומת חנויות 500 מ"ר קומת יציע 200 מ"ר. טלפונים, מעלית מסחרית, חניה.
טל' 03–229528

התלהבות חסרת מעצורים בארגנטינה ובגרמניה לגמר

אין כח בעולם המסוגל לעצור את מאראדונה

אומר הבלגי וורקאוטרן כשהוא וחבריו משמיעים סופרלאטיבים על נבחרת דייגו

ארגנטינה

מכסיקו סיטי (איי־פי). "אני מצוי כרגע בכושר גופני ופסיכולוגי מירבי. אני מרגיש חזק כמו שור", כך אמר דייגו ארמנדו מאראדונה לעיתונאים, שעה קלה אחרי שהוביל את ארגנטינה לגמר הגביע העולמי בניצחונה 2–0 על בלגיה.

אבל הקפטן נמוך הקומה מבקש לציין, כי אין זה מיבצע יחיד: "חברי לנבחרת ראויים לדברי שבח. הם פותחים את הדרך בפני, תומכים בי ומעבירים לי את המסירות הנפלאות הללו".

המאמן הארגנטיני קארלוס בי־לארדו משבח שוב ושוב את הקפטן שלו "הוא הוכיח במונדיאל שאינו רק כדורגלן גדול, אבל הרבה יותר מזה. יש לו השפעה עצומה על השחקנים האחרים. הוא חלק בלתי נפרד מהנבחרת ובעיקר ההשראה שלה. לנו יש הערכה גדולה למערב־גרמנים, שישחקו נגדנו בגמר ביום א'. אבל להם יש הערכה גדולה למאראדונה".

הכדורגלנים הבלגים היו מוקסמים מהארגנטיני הקטן. "הוא ניצב שם למעלה. ראשו וכתפיו מעל לכל הכדורגלנים בעולם. זהו שיא הכדור־רגל בהתגלמותו", אמר החלוץ פי־ליפ דסמט. הבלם האחורי מישל רנקן מוסיף: "תחילה הוא ניצח במו רגליו את האנגלים. עכשיו הוא עשה לנו אותו דבר. הוא מהווה את ההבדל בין ארגנטינה ליתר הנבחרות". פראנקי וורקאוטרן, אחד מעמודי התווך של הנבחרת הבלגית אומר: "בצורה שהוא משחק כרגע אין כח בעולם שמסוגל לעצור אותו". למאמן הבלגי גי תייס אין ספקות: "אם הוא היה מופיע בנבחרת שלי, היינו עולים לגמר. אין לי ספק שמאראדונה יכול לעשות לגרמנים מה שעשה לאנגלים ולנו".

ז'רמאדי פפאי, שוערה המצוין של בלגיה, שנבצע פעמיים למאראדונה, מציג בגאווה את החולצה מספר 10 של ארגנטינה: "הוא נתן לי את חולצתו ואני נתתי לו את הכפפות שלי כמזכרת של כבוד הדדי".

קארלוס בילארדו, שעמד בביקורת חריפה בארגנטינה, יכול היה סוף סוף להודיע: "רבים חשבו שנחזור לבואנוס־איירס כבר ב־11 ביוני, מועד סיום סיבוב הראשון, אבל תודה לאל, זה לא קרה. הנבחרת שיחקה היטב נגד בלגיה, אבל אני מקווה לתצוגה טובה עוד יותר ביום ראשון נגד גרמניה".

בילארדו מסביר את הצלחת נבחרתו בכך שהצליח בזמן קצר יחסית לגבש את הצוות הצעיר שמשחק בארגנטינה, עם הכוכבים הוותיקים יותר המשחקים באירופה, כמו מאראדונה, ואלדאנו ובורוצ'אגה. "מאראדונה עמד לרשותנו 30 ימים בלבד. הוא הכין את עצמו בצורה יוצאת מן הכלל והתמסר בכל נפשו ומאודו לנבחרת. הוא מהווה דוגמא מצוינת לשחקנים האחרים ולנוער הארגנטיני בכלל".

התצוגה הטובה ביותר של גרמניה בגביע

הנבחרת עשתה שירות מצויין לכדורגל ולבונדסליגה בפרט • ועכשיו רוצים בגביע

גרמניה

פרנקפורט (איי־פי). אוהדי הכדור־רגל המערב־גרמנים וגם הפרשנים במדינה זו, היו במצב של הלם מאושר אחרי שנבחרתם גברה על צרפת 2–0 ועלתה בפעם החמישית למישחק הגמר על הגביע העולמי. שדר טלוויזיה אחד לא הסתיר את רגשותיו: "קשה להאמין שזה קרה, קשה להאמין שזה קרה", הוא אמר בשידור.

"התצוגה של הנבחרת הפתיעה אותי לחלוטין. הצרפתים לא הצליחו להתארגן כלל. ברור שאני עומד לחגוג", אמר ברנד הוס, מאמנה של קבוצת בלאו־וייס ברלין.

הורסט הרובש, שנימנה על הנבחרת הגרמנית לפני ארבע שנים בספרד, אמר: "לפני המישחק ביום רביעי כל גרמניה שאלה את עצמה: כיצד ניתן לנצח את צרפת? מסופקני אם מישהו בצרפת חשב לעצמו כיצד ניתן להכניע את גרמניה"?

כדורגלן ותיק אחר, הורסט־דיטר הטגס, המגן הימני של הנבחרת שנוצחה בגמר 1966 ע"י אנגליה, החמיא לפראנץ בקנבאואר ושחקניו: "זו התצוגה הטובה ביותר של נבחרת גרמניה בגביע העולמי. לפני המישחק הזה לא היטיבה הנבחרת לשחק, אבל אחרי השער של ברמה היא השתלטה על המישחק. זו נבחרת שאינך יודע מה לצפות ממנה. אני מאמין אפילו בניצחון בגמר".

נשיא מועדון האמבורג, וולפגאנג קליין, אמר שהנבחרת עשתה שירות מצוין לכדורגל הגרמני בכלל ולבונדסליגה בפרט. "תוצאת מישחק הגמר היא איפוא בעלת חשיבות מישנית, למרות שאני מאמין שנזכה בגביע".

זו גם דעתו של ברונו פאצאי, שחקן נבחרת אוסטריה וקבוצת ורדר ברמן. "הכושר הגופני של גרמניה טוב בהרבה מזה של צרפת. עם המוטיבציה שיש להם וההגנה המצוינת, אני רואה בהם את מחזיקי הגביע הבאים".

פיליפ טריגו, דובר כוחות הצבא הצרפתי במערב־ברלין, הודה שהוא והחיילים האחרים מאוכזבים. "אפילו עצובים. אבל אין זה משפיל להפסיד לנבחרת גרמנית זו".

בשדרות אליזה בפאריס היה שקט בעת שידור המישחק, לאחר מכן היה שקט עוד יותר. הנשיא פרנסואה מיטראן שלח מברק לשחקנים במכסיקו בו הודיע, כי הוא משתתף באכזבתם. "אתם הקורבן של חוסר ההצלחה בספורט. אבל אנו מריעים לכם על הצלחתכם להגיע לחצי הגמר ולהתייחסות הרצינית שלכם", כתב הנשיא.

מחר ב־21.00 בפואבלה

צרפת–בלגיה על המקום ה־3

מכסיקו סיטי (מיוחד ל"ספורט הארץ"). נבחרת צרפת מתוסכלת, שנכשלה בניסיון נוסף להשיג את הבכורה העולמית – בתשע הופעות בשלב הגמר – שוב תיאלץ להסתפק רק במקום השלישי או הרביעי. כמו בשוודיה (58), או בספרד (82). מיפגשה עם בלגיה, במוצאי שבת בפואבלה (21.00), שידור ישיר בטלוויזיה, אינו מעורר שום הד ועושה רושם שיהיה מיותר לחלוטין, כאילו לצאת ידי חובה.

כמו בשנים קודמות, גם מחר אין נוטים להתייחס אליו ברצינות – ודאי לא בבוהנה הצרפתית, שעוד מתקשה להבין, כיצד פעל נגדה שוב הכישוף הגרמני המסורתי.

מתגי הנבחרת הצרפתית נרמז, כי ההרכב הצפוי ישקף את מצב הרוח הירוד. ככלות הכל, מה שנותר לאלופת אירופה במונדיאל 1986 אינו קסם לפלאטיני ולחבריו.

לעומת זאת, יש מכוי סביר שבלגיה תתייחס למיפגש זה ביותר רצינות, כי במכוזיתנם של הבלגים גם מקום שלישי הוא הרבה יותר מכל מה שחלמו עליו לפני ה־31 במאי.

רבים סבורים, כי בעתיד צריך לבטל מישחק פורמאלי זה על המקום השלישי, הניכפה על נבחרות עייפות וחסרות מוטיוואציה.

בעיטה עולמית

מה עוד אפשר לומר על מאראדונה?

פעמיים ברגל שמאל, עשה דייגו לבלגים את מה שעשה לאנגלים ביד וברגל, כדי להעלות את ארגנטינה לגמר • 0–2 על בלגיה, סופר־סטאר עשה זאת לבדו, הוא משאיר אותנו בלי מלים •

מאת יחזקאל ארדי, שליח "הארץ" למכסיקו

מכסיקו סיטי (מיוחד ל"ספורט הארץ"). התזמורת בת אדם אחד. במדי התכלת־לבן של ארגנטינה. סיימה קונצרט נוסף באיצטדיון אצטקה כדי לשוב אליו ביום ראשון להופעת הפרידה. ואלמלא היה שם, אוי ליום חמישי. דייגו ארמנדו מאראדונה – כנראה שהיינו יושבים ביציע העיתונות עד לרגע זה, בלי שיובקע שער. האמן הקטן, בעל הכישרון הנדיר, ניצח, למעשה, לבדו את הבלגים בשני שערים תוך 12 דקות – שניהם ברגלו השמאלית, שבה סמון "המוח נפל" אריה, משום שאת רגלו הימנית הוא מנצל רק לצורך שמירה על שיווי מישקל.

הוא עשה זאת, ברבע הגמר בראשית השבוע, גם לאנגליה. בהצגת יחיד המוסיפה להסעיר רבים, בגלל השער הראשון שלו, כאשר איגרף את הכדור לרשת. אבל מה שלא ראה או השופט התוניסאי באוקר, היטיב לראות המכסיקאי אנטוניו מארקס, כאשר פסל בדקה ה־9 שער לזכות ארגנטינה, שנכבש בסיוע ידו של חורחה ואלדאנו. ואחרי כן חלפו דקות רבות מאד, וגם משעממות מאד. בהן הוברר כי חצי הגמר גדול מכפי מידותיה של בלגיה – למרות שגם ארגנטינה תרמה חלק נכבד לאיכותו הדלה של המישחק.

מול עייפותה הסבנית של ארגנטינה, שלהצה רוב המחצית הראשונה, חיפשה בלגיה את התקפת הנגד המהירה במגמה להפתיע את השוער הרוזר אמריקאי, שהיה כדרכו נוקשה – אבל הפעם פחות הדיר. היתה זו שליטה בלתי תכליתית, כאשר מאראדונה מחפש כל העת את ההזדמנות שלו, אבל נתקל בשלב זה בשומרים בלגיים חסרי פשרות. שלא נטו לרחום עליו. רק אחרי כ־30 דקות חל איזון מסוים, אם כי התברר שבלגיה אינה מסוגלת עוד לחזור על הישגיה הקודמים: הדחת הרוסים והספרדים. אנצו שיפו ויאן קולמאנס התקשו בביצועים יעילים, וניקו קלאסן כתור שימש מטרה גלויה לפגיעות של גסות, שהן חלק בלתי נפרד מסגנון מישחקה של ארגנטינה. לזה יש להוסיף גם בזבוז הזמן, הנעשה באורח "מקצועי", ואת ההפרעות הבלתי פוסקות של השופט, בכל פעם שאחת מהחלטותיו אינה לרוחם של הארגנטינים.

הקהל המכסיקאי, שארגנטינה שימשה מיפלט אפילו להסתגליד – משום שאינו מחבב במיוחד כל מה שמזוהה עם אירופה – הגיע סוף סוף לרוח גלויה על מה שהוצג בפניו. הוא צדק בהחלט. די היה להיזכר בחצי הגמר של 1970, גם אז באצטקה, שבו ניצחה איטליה את גרמניה 4–3 אחרי הארכה – כדי להגיע למסקנה, כי לא תמיד עושה הזמן את שלו.

אלא שלכל דבר רע יש כנראה סוף, גם אם הוא מתמהמה. ובעוד הכל סקרנים לדעת מה תוכנן בהפסקה בחדרי ההלבשה, נתן מאראדונה את התשובה בדקה ה־51, בדיוק בשלב בו הרגיז את האנגלים בידו השמאלית... אבל הפעם היה זה ביצוע נקי, כשהוא חומק על פני שני מגינים ומגלה אותה חיוניות של שד ושביעת עין נדירה, כדי להסיט את הכדור לשער הריק, מול זינוק לא מוצלח של ז'רמאדי פפאי. הבלגים החלו לשחק עתה "אישית לר חצות", גם במינרים הארגנטיני, ויכלו להשוות על ידי קלאסן (60) אשר "חלם" כאשר הגיע אליו הכדור. 3–2 מטרים מהשער.

ואז, כעבור שלוש דקות, הוכיח שוב דייגו מדוע הוא נחשב כוכב העל האמיתי של טורניר זה, בדרגה אחת מעל כל היתר. כאשר הוא מחליט, כי הגיעה השעה לעשות משהו, אין מעצור בפניו: הפעם חמק מארבעה שומרים, תוך עמוק לרחבה והקשית את הכדור משמאל מעל פפאי חסר האונים, שיכול היה רק לכעוס על עצמו ועל מגיניו – ולהעריץ בחשאי את מאראדונה.

בשלב זה תמיד מתחילה ארגנטינה לסגת. לסגור ו"לכהוב" זמן. בלגיה לא היתה מסוגלת להגיב, בשום שכבראה מיצתה את עצמה במישחקים קודמים. ואז חזר והוכיח מאראדונה לכל חבריו, כי בלעדיו אין הם שווים הרבה: אחרי שהחזיק בכל ההגנה הבלגית, הגיש לואלדאנו את הכדור מול שער ריק – אבל הכדורגלן הארגנטיני של ריאל מאדריד, החטיא אפילו הזדמנות זו.

ארגנטינה חוזרת, איפוא, לגמר – שמונה שנים אחרי זכותה בפעם היחידה בגביע העולמי. אז ציפתה לה מן העבר השני נבחרת הולנדית מבריקה. ביום ראשון תהיה זו מערב־גרמניה, החזקה והמסתורית.

ארגנטינה — בלגיה
0–2 (0–0)

השערים: דייגו מאראדונה (51, 63).

• ארגנטינה: פומפידה; קוצ'ופו, בראון, רוג'רי, אולרטיקואצ'אה; אנריקה, באטיסטה, בורוצ'אגה (בוקיני), ג'וסטי; ואלדאנו, מאראדונה.

• בלגיה: פפאי; גרטס, רנקן (דסמט), דהמול, וורווורט; שיפו, גרן, קולמאנס, וורקאוטרן; וייס, קלאסן.

• שופט: אנטוניו מארקס (מכסיקו).

יש חיים גם אחרי מכסיקו

כאן מכסיקו

מאת יחזקאל ארדי

מכסיקו סיטי (מיוחד ל"ספורט הארץ"). שלושה שבועות במכסיקו מספיקים בהחלט כדי לשכנע אותך, כי יש חיים גם אחרי ה־29 ביוני, כאשר הכל יחלו באריזת המזוודות ויאלצו להפעיל מרפקים, כדי לפלס לעצמם דרך למטוסים המב־ריאים בדרך כלל מרוחו, בתוהו ובוהו המסורתי הצפוי בנמל האוויר.

אבל יהיו גם מטוסים שימריאו מערבה, כדי להחזיר לבתיהם כדורגלנים, נציגים רשמיים ואנשי תקשורת בסין, יפאן, אינדונסיה, הודו, קוריאה ועיראק. יותר ויותר ארצות, גם מאלה שלא היו מיוצגות כאן, החלו מגלות עניין גובר בטורניר הכדורגל העולמי. פיפ"א מעודדת אותן להעורבות יתר, מטעמים השמורים עימה, וכבר עתה מדברים בגלוי על אפשרות קוסמת: אירוח הגביע העולמי בסין, לראשונה במאה ה־21, בשנת 2002.

מה שהיה בבחינת נחלתן הפרטית של אירופה ואמריקה יאלץ לשנות, במוקדם או במאוחר. כיוון. הרי אין לכאורה שום סיבה, כי מה שעלה בידי מכסיקו – פעמיים תוך 16 שנה – לא יצלח בידי סין, שתבוא ביום יותר ממיליארד נפש. אבל עד שנגיע לזה תתארח תחילה אליפות העולם באיטליה (1990), ואחרי כן עומדות בתור מארוקו (1994) וכנראה גם ברא־זיל (1998).

לכאורה, אין אולי שום קושי להתכונן ארגונית לטווח של 10–15 שנה, אבל האם יכול מישהו לשער באיזו דמות תהיה לכדורגל העולמי במהלך תקופה זו או בסיומה. הלקח של מונ־דיאל '86 אינו מעודד, מפני שמטרתה המוצהרת של ההתאחדות הבין־לאומית היא להפריח את המישחק ולטפחו בעולם על בסיס רחב ככל האפשר, של צופים ונבחרות. אך בשום פנים ואופן לא באמצעות פולחן־כוכבים או הצגה של איש אחד. הודגמות זו התחזקה גם במכ־סיקו. למרות שבפעם השניה בר־ציפות, מאז 1982 בספרד, היה מספר המשתתפות בשלב הגמר 24 – אבל דווקא התרבות הקבוצתית החלה נעלמת בהדר־גה, ופינתה מקומה למיפגן מיוחד של יחידי סגולה.

אינך יכול שלא להעריץ את מאראדונה, פלאטיני או זיקו, אבל כל זמן שהכישרון הטמון ברגליהם יוסיף להאפיל לחלוטין על אליפות העולם כולה – לא יהיה האירוע שווה את הטירחה והמאמץ. וגם יחטיא את המטרה האמיתית. הוא נועד לשמש מקור לא אכזב לבידור ושעשוע הבוני, על רקע כדורגל איכותי. אבל הפך בעקיפין לעי־מות לאומי קטי שמאחוריו כב־גנון בסתרי והעבטלתי המגלגל ביליונים.

מבחינה ספורטיבית טהורה, לא תרמה מכסיקו לעולם הכדור־רגל שום חידושים וגם לא הצביעה על דרכים אפשריות לתפנה בעתיד הקרוב. ככל הנראה יהיה זה שוב בשנים הקרובות, אותו מישחק טיגרתי – בלי הרבה דמויות יוצאות דופן או נבחרות שלא ידענו בעבר.

ובזה נעוצה, בעצם, האכזבה הגדולה מן האירוע, שעולם הכדורגל ציפה לו בקוצר רוח והתכונן לקראתו ארבע שנים רצופות.

אוהדי כדורגל מערב־גרמנים חוגגים במרתף בירה במינכן את ניצחון נבחרתם על צרפת בשלב חצי הגמר (צילום רדיו איי־פי)

האכזבה הגדולה: בורגי

מכסיקו סיטי (איי־פי). לטורניר אליפות העולם בכדורגל כוח עצום. בכל מה שקשור בהעלאת שחקנים אלמוניים למרכז הבמה הזוהרת ושל כמה מן המפורסמים, אל מאחורי הקלעים. קלאודיו בורגי הגיע למכסיקו כאחד הכישרונות העולים בכדורגל הארגנטיני והעולמי. למעשה, היו שהתייחסו אליו כאל הכישרון הארגנטיני הגדול ביותר. מאז זרח כוכבו של דייגו מאראדונה. אולם, לאחר שני מבחנים מאכזבים בסיבוב הראשון מצא עצמו בורגי על הספסל, בעוד שמאראדונה ממשיך להפתיע לטובה, גם את אוהדיו הותיקים.

בורגי בן ה־21 צורף לנבחרת לאחר 20 משחקי ליגה בלבד, במדי ארג'נטינוס ג'וניורס. הוא אמור היה להיות החלוץ המרכזי הדו־מיננטי בנבחרת, ולנצל את השמירה המתגברת על מאראדונה, כדי להבקיע. לפני המשחקים אמר המאמן הארגנטיני, קארלוס בילארדו: "עם מאראדונה ובורגי נוכל לפרוץ כל הגנה". נבואה זו נתגלתה כבלתי נכונה ובורגי, שהציג יכולת עלובה מול איטליה ומול בולגריה, מצא עצמו מחוץ לרשימת 16 השחקנים שהתלבשו למשחק עם בלגיה לפנות בוקר.

בישראל לא יצליחו להבין זאת לעולם
בפואבלה מכרו 47,000 כרטיסים אבל באו רק 39,000 צופים

מכסיקו סיטי (איי־פי). משחק רבע הגמר, בין בלגיה לספרד, עורר עניין עצום בעיר פואבלה ו־47,000 כרטיסים נמכרו לקראתו. שיא באיצטדיון קואטמוק בעיר. רוכשי הכרטיסים הכניסו מליון ו־300,000 דולרים לקופת הוועדה המארגנת של המשחקים. למרות שכל הכרטיסים נמכרו במכירה מוקדמת הגיעו לאיצטדיון 39,000 צופים בלבד. נראה שרבים מאלה שלא הגיעו לאיצטדיון פחדו מן הגשם שאמור היה לרדת, אבל דווקא באותו יום לא ירד כלל גשם בפואבלה.

לקונט הצרפתי לסיבוב השלישי

אתמול בווימבלדון

טניס

ווימבלדון (איי־פי). הטניסאי הצרפתי אנרי לקונט העפיל לסיבוב השלישי של אליפות ווימבלדון, לאחר ניצחון קל, 6–1, 6–4, 6–4 על קולין דאודסוול הבריטי. לקונט מדורג שביעי בטורניר. ווילי מאסור מאוסטרליה גבר על סטפאן בוט־פילד מבריטניה 6–4, 6–2, 6–2 ועלה גם הוא לסיבוב השלישי.

קתי ג'ורדן, האמריקאית המדורגת 16, עלתה לסיבוב השלישי, אחרי ניצחון קל מאד על בת ארצה, אן הנריקסון, 6–1, 6–1. תוצאות נוספות ממשחקי הסיבוב השני אצל הנשים: רובין וייט (ארה"ב) — אנדריאה הליקובה (צ'כוסלובקיה) 1–6, 6–3; מאריה קאלייה (צרפת) — ניג ריאס (בראזיל) 6–2, 6–4; לורי מקניל (ארה"ב) — מארסלה מסקר (הולנד) 5–4 (ההולנדית פרשה); קאתרינה מאליווה (בולגריה) — נאטלי תוזיאט (צרפת) 6–4, 6–2; בטסי נייגלסן (ארה"ב) — ליסה ספיין־בורס (ארה"ב) 6–1, 7–6; אן מינטר (אוסטרליה) — ליסה בונדר (ארה"ב) 3–6, 6–2, 6–2.

הגיעו במסדרי מבצע
מחבטי טניס האד HEAD
להשיג בחנויות ספורט ומועדוני טניס
יבואן: בש־גל ספורט בע"מ טל 03-251121

הראשון של דייגו, השני של דייגו

השער הראשון של מאראדונה (ראשון משמאל) לרשת בלגיה בדקה ה־51: הקפטן הארגנטיני קיבל את הכדור לרגלו הימנית אבל בתנועת סיבוב הטעה את הבלגים גרן ודהמול ואת השוער פפאי ובעט ברגלו השמאלית פנימה. הביצוע המושלם והצורה המפתיעה של הבעיטה הדהימו את הבלגים ואת המיליונים שצפו בשידור המשחק (צילום רדיו איי־פי)

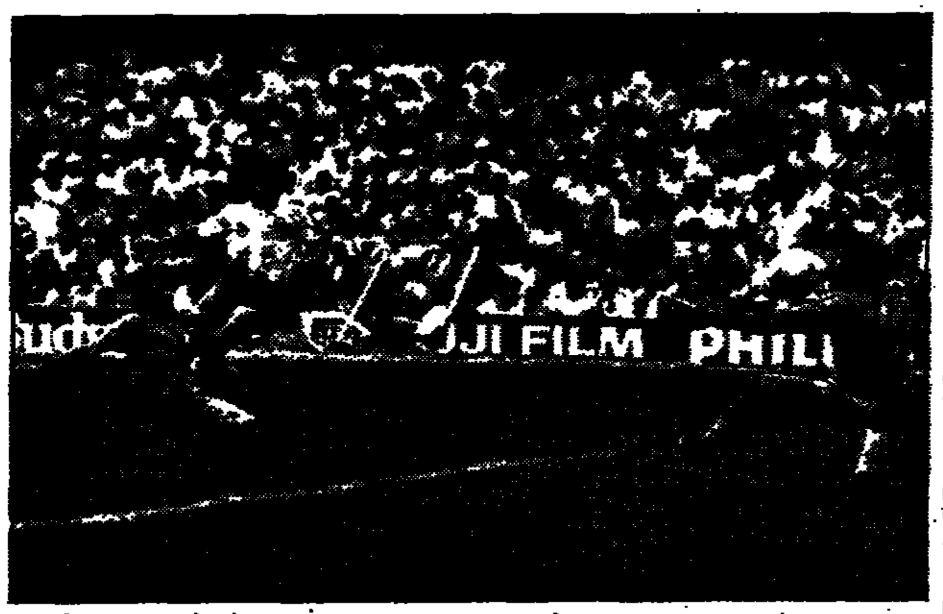

השער השני של מאראדונה. בסיומה של פריצה מסחררת הקדים את המגן הבלגי גרטס והחליק את הכדור לפינה הרחוקה כשהשוער פפאי נותר חסר אונים (צילום רדיו איי־פי)

הפעם שיא אמריקאי
ג'ורגנסן – 400 מ' ב־3:49.41 ד'

שחיה

אורלנדו, פלורידה (שרות "ספורט הארץ"). הרמה הגבוהה המוצגת במיבחנים לקביעת נבחרת ארה"ב בשחיה לאליפות העולם, נמשכה גם אתמול, היום הרביעי לתחרויות. דן ג'ורגנסן הציב שיא אמריקאי במישחה 400 מ' חופשי – 3:49.41 ד'. גם השני, מאט צ'טלינסקי שיפר את השיא בן השנתיים כשקבע 3:49.72 ד'.

סטיב בנטלי זכה בניצחונו השני במיבחנים, הפעם ב־200 מ' גב ב־2:16.42 ד'. השיאנית העולמית מרי מיהר, קבעה 59.20 שנ' ב־100 מ' פרפר וג'ני האר שחתה 100 מ' חזה ב־1:11.52 ד'.

באליפות מערב־גרמניה באסנבורג, הציב מיכאל גרוס את השיא השנה במישחה 200 מ' חופשי – 1:48.24 ד'. גבל קבע שיא גרמני ב־100 מ' חזה – 1:02.80 ד' והיגל הציב שיא ב־400 מ' מעורב 4:24.16 ד'. דייק קבעה שיא במישחה 100 מ' חופשי – 56.36 שנ'.

מאמן הנבחרת המערב גרמנית פראנץ בקנבאואר צועק על חניכיו. לפני שעלו לגמר העולמי. זו תהיה ההופעה החמישית של הגרמנים בגמר (צילום רדיו איי־פי)

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

מנהלים מקימים חטיבות ביניים סלקטיוויות

הורים מסרבים לשלוח ילדיהם למבחן מיון בגמנסיה העברית

תובעים ממשרד החינוך לאכוף הוראותיו, לפיהן יורכבו הכיתות בחטיבות הביניים באקראי וללא כל מבחן מיון

מאת נילי מנדלר
סופרת "הארץ" לענייני חינוך

הורים לתלמידים ביסודי, העוברים בשנת הלימודים הבאה לחטיבת הביניים של הגימנסיה העברית בירושלים, מסרבים לפי שעה, לשלוח ילדיהם למבחן מיון שייערך בגימנסיה בשבוע הבא. ההורים הודיעו על כך למנהל, שמואל מיכאלי.

סירוב ההורים הוא שיאו של מאבק במערכת החינוך בירושלים, הנמשך בשבועות האחרונים. מנהלים אחרים של חטיבות הביניים מסרבים לפעול על פי ההוראות, האוסרות עריכת מבחני מיון כלשהם, במעבר מבי"ס יסודי לחטיבת הביניים. ההוראות נקבעו לפני חודשים אחדים על-ידי מנכ"ל משרד החינוך, אליעזר שמואלי, שהתבסס על המלצות ועדת מומחים שבדקה את הנושא.

בהמלצות נאמר, שאין לתת למנהל חטיבת ביניים כלי, באמצעותו ימיין תלמידים לכיתות נבדלות של חלשים ומצטיינים. עוד נאמר, כי המבחנים החד-פעמיים מסוכנים, משום שהם עלולים להצמיד לילד תווית, על סמך התרשמות חד-פעמית.

ההורים המסרבים לשלוח את ילדיהם למבחן המיון בגמנסיה העברית, הביעו באוזני סופרת "הארץ" תדהמה, נוכח התולשה שמגלה משרד החינוך באכיפת הוראותיו.

מנכ"ל משרד החינוך, אליעזר שמואלי, שנשאל כיצד יגיב משרדו, אם לא ישלחו ההורים את ילדיהם למבחן, השיב: "נבדוק בבוא העת". שמואלי טען, כי הוא אמנם שולל עריכת מבחני מיון ליצירת כיתות שלמות, אולם מצדד בעריכת מבחנים לצורך יצירת הקבצות בתוך הכיתות. עוד ציין, כי לדעתו יכולים מנהלי חטיבות ביניים להסתפק בחולם, בציונים ובחוות הדעת של המחנכים בבתי-ספר יסודיים.

תרדים, חברי תנועת "גשר" בונים מחדש תחנת אוטובוס בשכונת קטמון בירושלים, שנשרפה לפני כמה שבועות על ידי קבוצה אחרת של חרדים. (צילום: דן לנראו)

אלי דיין מוביל ברשימת ראשי ערים שטסו הקדנציה לחוץ לארץ

מאת איתן רבין

כל ראשי הרשויות והמועצות בדרום, להוציא שלוש רשויות בנגב, טסו לחו"ל בקדנציה הנוכחית לפחות פעם אחת, חלקם מספר פעמים. המוביל מבין ראשי הערים הוא אלי דיין, ראש עיריית אשקלון, שטס לחו"ל שמונה פעמים. במקום השני ניצב ראש עיריית אילת, רפי הוכמן, שנסע הקדנציה שש פעמים לחו"ל.

מבדיקת סופר "הארץ" מסתבר כי בכמה מקרים הצטרפו לראשי הערים סגניהם, עוזרים וחברי מועצה. אלי דיין, ראש עיריית אשקלון, טס 8 פעמים לחו"ל - למרוקו, לצרפת, לאנגליה, לקנדה ולארה"ב. בכל פעם שהה בחו"ל בין שמונה עד עשרה ימים ולדבריו כל נסיעו־תיו נועדו לקידום העיר אשקלון וחלק מהנסיעות מומן על חשבון מארחיו ועל חשבון הסוכנות הי־הודית. ראש עיריית אילת, רפי הוכמן, ציין כי נסע פעמיים לצרפת ולשווייצריה באופן פרטי ושאר נסיעותיו נועדו לקידום העיר. לדבריו, חלקן מומן על ידי מארחיו. ראש עיריית אשדוד, אריה אזולאי, טס בקד־נציה זו חמש פעמים לחו"ל ושהה 26 יום. חלק מנסיעותיו מומן על ידי מרכז השלטון המקומי, נסיעה אחת על ידי חסידי בלז ונסיעה אחת על ידי העירייה. אלי הללי מדימונה טס שלוש פעמים לחו"ל ושהה 40 יום.

ראשי המועצות ירוחם, אופ־קים, ונתיבות לא נסעו אף לא פעם אחת לחו"ל. הממונה על מחוז הדרום במשרד הפנים, שלום רניגו, אמר בתגובה: "משרד הפנים עוקב באורח תמידי אחרי כל נסיעה של ראש עיר או ראש מועצה לחו"ל ויש על כך פיקוח".

נודע כי כמה ראשי ערים מתכננים בימים הקרובים נסיעות נוספות.

15 משפחות יהודיות מדרא"פ נמצאות בתהליכי עליה לארץ

מאת איתן רבין

15 משפחות יהודיות מדרום־אפריקה נמצאות עתה בתהליכי עליה לארץ ומיד עם בואם יתגוררו באילת. כך מסר אמש ראש עיריית אילת, רפי הוכמן, בשיחה עם סופר "הארץ". הוכמן ציין כי בעת ביקורו בדרום־אפריקה הוא נפגש עם משפחות יהודיות ושיכנע אותן לעלות לארץ. חלק מן המשפחות ביקרו לאחרונה באילת. חברי הדרום־אפריקה הכאמור נמצאות עתה בתה־ליכי עליה.

עוד מסר הוכמן, כי מספר יזמים מדרום אפריקה הודיעו על כוונתם להקים מפעלים באילת.

ארגוני נשים יהודיות בארה"ב התגייסו לעידוד תיירות לישראל

מאת זוהר בלומנקרנץ

ארגוני הנשים היהודיות בארה"ב יתגייסו לעודד תנועת תיירות לישראל. הנושא סוכם אתמול בפ־גישה בין 25 מנהיגות של ארגוני נשים יהודיות, מהגדולים בארה"ב, דוגמת "הדסה" ו"עמית" – לשר התיירות, אברהם שריר, פגישה שהתקיימה בירושלים.

גורמי תיירות המטפלים באשרות כניסה:

דרכונים ישראלים נעלמים בקונסוליה אירופית בארץ

גורם תיירות מסר לאותה קונסוליה 19 דרכונים וכאשר הוחזרו עם האשרות – חסרו שני דרכונים ★ בקונסוליה סירבו לאשר חסרונם

מאת זוהר בלומנקרנץ

דרכונים ישראליים נעלמים מידי פעם בקונסוליה של מדינה מערב־אירופית בארץ, כאשר הם מופקדים בקונסוליה לשם קבלת אשרת כניסה. באחרונה מסר גורם תיירות לאותה קונסוליה חבילה של 19 דרכונים של אזרחים ישראליים. וכאשר הוחזרו הדרכונים עם האשרות, התברר כי חסרים שניים. הקונסוליה סרבה לתת אישור על חסרונם, למרות שבידי גורם התיירות רישום מאושר על מספרם המלא של הדרכונים שנמסרו.

אין זו פעם ראשונה שנעלמו דרכונים ישראליים בקונסוליה של אותה מדינה, המעסיקה עובדים מקומיים. גורמי תיירות הביעו חשש, כי "יתכן שבדרכונים אלה נעשה שימוש לא חוקי וכי הם עלו־לים למצוא את דרכם לידי גורמים עויינים". לדברי הגורם התיירותי, מחירו של דרכון ישראלי בשוק השחור אלפי דולרים.

ממשרד החוץ נמסר, כי לא הגיעו תלונות ישירות בנושא זה. אם מדובר בדרכונים ישראליים שנעלמו בארץ, הנושא הוא בתחום טיפולם של המשטרה ומשרד הפנים. מהמטה הארצי של המשטרה נמסר בתגובה, כי לא מדובר בתופעה חדשה הזורגת מהבעייתיות שהיתה קיימת בנושא זה בשנים עברו.

מודעות בעילום שם על לוחות בתי כנסת:

"תבורי רוצה לסלק הדתיים מפ"ת ולנאוף באין מפריע"

הוגשה תלונה למשטרה לאתר מחברי המודעות

מאת נורית אמיתי

במודעות בעילום שם שהופיעו אתמול בלוחות המודעות של בתי הכנסת בפתח־תקווה נאמר שראש העירייה, דב תבורי, דורש לסלק את הדתיים מהעיר, "כדי שיוכל לנאוף באין מפריע".

במודעות צויינו שמותיהן של שלוש נשים, הקשורות בעבודתן בעיריית פתח־תקווה.

אלישבע ריפתין ובעלה הנן ריפ־תין, ראש מחלקת רישוי ופיקוח בעירייה, התלוננו אתמול על המו־דעות במשטרת פתח־תקווה. פרקליטם של השניים, עורך הדין אברהם אורן, תבע מהמשטרה לב־דוק מי הם מדפיסי המודעות.

הערב כרט ב'היכל'

הערב, יוקרן סרט ב'היכל' ואחדים מחברי הוועד הציבורי לשמירת השבת מתכוונים להופיע ברחבת בית הקולנוע ולהביע מחאתם על הפעלתו (בשבוע שעבר לא הפעל בית הקולנוע כמחווה חד פעמית כלפי אנשי המשטרה). במשטרה הדגישו כי לא יאושר ליותר מש־לושה אנשים להגיע ולמחות על הפעלת בית הקולנוע.

חוגי טבע דורשים למנוע ייבוש שניים מפלגי הדן

כדי לשמר נופי המים הייחודיים בארץ

מאת אלי אלעד

"לא נהסס לצאת למאבק ציבורי גדול כדי להבטיח את נופי המים הייחודיים של ארץ פלגי מים ולמנוע את ייבוש שניים מפלגי הדן," אמר מזכיר החברה להגנת הטבע, יואב שגיא, בתום פגישה של ראשי רשות שמורות הטבע והחברה להגנת הטבע עם נציב המים צמח ישי.

בפגישה תבעו ראשי גופי הטבע במדינה להיענות לתביעת אגודת המים של הגליל העליון ולעמוד בסיכומים שנתקבלו עוד ב־1981, המבטיחים זרימות מינימום בערוצי הדן. אנשי הטבע תובעים למנוע את תפיסת רוב המים הממשיכים לזרום במעלה הערוץ ולתפוס את חלקם במורד הערוץ ומשם לשאבם.

בעקבות הפגישה אתמול פנתה החברה להגנת הטבע לשר החקלאות, אריק נחמקין, בבקשה לזמן את נציגיה. "כמויות המים המינימליות שהובטחו בשעתו לזרימה חד־פשית בפלגים הן פרי מאבק ממושך של אנשי האזור וגורמי שמירת הטבע, והם מהווים פשרה לשמת הצרכים האמי־תיים של הנחלים. הנסיגות הנעשים היום לשינוי הסיכומים מאוקטובר 1981 מהווים איום לעצם הקיום של נופי המים העיקריים בישראל. העמידה בסיכומים אינה גורעת מים מהמשק הלאומי ולכן אין לכך קשר עם שנת הבצורת," אמרו נציגי החברה.

אלפים ליוו למנוחות את סיף א־דין זועבי

פרס, וייצמן ויו"ר הכנסת השתתפו בהלוויית חבר הכנסת הערבי הראשון

מאת עטאללה מנצור

ראש הממשלה, יו"ר הכנסת והשר עזר וייצמן השתתפו אתמול עם אלפי אזרחים ערבים מכל רחבי הארץ בהלוויית סיף א־דין זועבי, לשעבר חבר כנסת וראש עיריית נצרת. הוא היה בן 72 במותו והניח לאחרונה, ממחלות שונות. הניח אשה ושישה ילדים.

עם קום המדינה נבחר לאסיפה המכוננת כחבר הכנסת הערבי הראשון, ברשימה נפרדת שהצטרפה למפא"י. כיהן בבית המחוקקים 9 קדנציות ובשנת 1969 נבחר לסגן יו"ר הכנסת הערבי הראשון.

ב־1959 נבחר לראשות עיריית נצרת והמשיך לעמוד בראשה עד 1974, אז התפטר בטענה, כי הממשלה לא סייעה בידו לפתח את נצרת. מאז ניסה פעמיים לחזור לראשות עיריית נצרת, אבל לא הצ־ליח והובס ע"י ח"כ תופיק זיאד מחד"ש. גם רשימתו (הקשורה למפא"י־עבודה־המערך) הלכה ונוד־לשה. בבחירות לכנסת העשירית לא הצליחה להגיע לאחוז החסימה.

עיבוד את העצה: עדה ארשוין

184 אקדמאים דורשי עבודה במרחב הנגב

מאת איתן רבין
סופר "הארץ"

184 אקדמאים רשומים כדורשי עבודה במרחב הנגב; יותר מחציתם עולים מרומניה, צרפת, בריה"מ ודרום־אמריקה. 67 מהם מקבלים דמי אבטלה.

נאות הכּכּר

לגלות עולם נסתר

הרצאות בליווי שקופיות
במוצ"ש 28.6.86 בבית ציוני אמריקה, ת"א
קניה בשעה 20.00 | טורקיה מערב ומזרח בשעה 20.00
יוון בשעה 21.00 | באולם נפרד הרצאה מיוחדת המרצה פרופ' אברהם הורכבי
ביום ג' 1.7.86 בבית הקונפדרציה הציונית, י־ם
רח' אמיל בוטה (מאחורי מלון המלך דוד), ימין משה
יוון בשעה 20.00 | קניה בשעה 21.00
הכניסה חופשית

בוגרי דייל קרנגי! הכנס ב־6.7.86!

DC

הכנס יתקיים ביום א' ה־6.7 בשעה 15 18 באולם הקונגרסים שבגני התערוכה תל אביב
מפגש בוגרים מקיף שיכלול ★ ברכות אישים ★ הענקת פרס ★ רב־שיח ★ ארועים מהווי הקורס ★ מפגש בוגרים

אם מסיבה כלשהי, לא הגיעה אליך הזמנה אישית, או טרם עלה בידך לשלוח אשור אנא, מלא את הספח המצ"ב.

פעל בהתלהבות ותראה בכנס!

גזור ושלח עוד היום:

לכבוד מזכירות הכנס
קורס דייל קרנגי אי.די.אי. (הוראה) בע"מ
בית אסיה, רח' ויצמן 4 תל אביב 64239 טל: 03-218197

☐ הנני מאשר השתתפותי בכנס
☐ עם בן/בת זוג/אורח. שם ________
☐ לא אוכל להשתתף בכנס.
שם משפחה ________ שם פרטי ________
כתובת פרטית ________ עיר/ישוב ________ מיקוד ________
טלפון בעבודה ________ טלפון בבית ________
הנני בוגר קורס דייל קרנגי מס. ________ משנת ________ שם המדריך ________
מצ"ב המחאה ע"ס* ________ ש"ח לכיסוי ההוצאות. חתימה ________
* לפי 15 שקלים לכל משתתף.

סנונית דיור 2000
חדרי־שינה, מטבחים, מזנונים. פ. אוכל.
מול היפר־כל החדש מפרץ חיפה, צומת ק. אתא
טל' 04-720720
מה' להתכנן ולעיצוב פנים!

הפעם, מטיילים בחו"ל עם החברה להגנת הטבע

אם טסים ELAL אל על

אם כבר נסעת לחו"ל עם החברה להגנת הטבע בוודאי תרד ישר לנתחית המודעה (שם רשום הטלפון שלנו) אם לא, אנו מציעים לך הפעם לטייל בחו"ל בסגנון שונה: טיול עם מדריכים מעולים, ניצול זמן מירבי ומסלולים מעניינים ומגוונים. הדרכה בנושאי טבע, הסטוריה, פולקלור ואמנות.
הפעם אל תהסס. במחירים האלה אתה יכול להרשות לעצמך את הטיול, מיוחד ביותר בחו"ל
טלפן וקבל חוברת מידע לביתך 03-375063. מחלקת טיולי חו"ל, השפלה 3 ת"א.
שעות פתיחה - א',ב',ד', 8.00-16.00, ג',ה': 8.00-17.30, ו': 8.00-12.00

החברה להגנת הטבע

אין בטחון ללא שלטון החוק

לא תיתכן עקיפת הרשות השופטת

האם הדרג המדיני מוג לב מכדי לקבל על עצמו אחריות?
האם מ"מ ראש הממשלה הולך שולל ועדות חקירה?
האם ראש הממשלה הנוכחי ידע?
האם הוקרב אלוף יצחק מרדכי והופקרו אנשי השב"כ
כדי להציל את כסאות הפוליטיקאים?

תציל הממשלה את שארית כבודו הרמוס של שלטון החוק.

תוקם ועדת חקירה ממלכתית לבירור חלקו של הדרג המדיני בפרשת השב"כ

הפגנה ביום שבת, 5.7.86, בככר מלכי ישראל בת"א
פרטים יבואו

שלום עכשיו

ת"ד 24288 ירושלים; 21420 ת"א; 329 חיפה; 3174 ב"ש
חשבון בנק 105-925950, הבנק הבינלאומי הראשון
סניף ראשי י־ם

קיץ 86

כשאת כבר בדרך עם המשפחה או החברים... בואי להתחדש בדגמי קיץ מקוריים, מסוגננים, המבטיחים לך הופעה בלתי שגרתית.
★ שמלות ★ חליפות
★ חולצות ★ מכנסים ★ חצאיות
חנות המפעל בקיבוץ צרעה
(ליד בית־שמש ומערת הנטיפים)
פתוחה בין: 10.00-16.00
ביום ו' בין 10.00-12.00
אנו מכבדים כרטיסי ישראכרט ויזה.
אופנה נשית אישית
טלן
מקיבוץ צרעה

ישנו!

■ מספר מוגבל* של מקומות פנויים לישראלים מיטיבי בילוי ומהירי החלטה בכפר הנופש שפיים.

והמחיר? פחות ממה שאתה חושב.
לדוגמא: ארבעה לילות,
חצי פנסיון, החל מ־228 ש"ח
כולל מע"מ, ליחיד בחדר זוגי.

לפרטים:
טלפונים 052-70612
523434, 70171,
523507

■ חוף ים יפהפה.
■ כניסה חפשית למתקני פארק המים.
■ תכניות מיוחדות לילדים.
■ צוות מיומן.
■ פעילויות. פעילויות. פעילויות.

מה זה החיים אם לא נופש בשפיים.

* רק בחודש יולי. הודות מספר המקומות מוגבל מאוד.

הארץ

הלוח הארצי
הארץ חדשות

קבלת מודעות:
רח' הנגב 4, ת"א
טל. 03-371261.
המחיר למודעה 35 ש"ח
המחיר למילה 4.38ש"ח
המחירים כוללים מע"מ

חדשות | העיר | כלהעיר | צומת השרון | כאן | הדרום | הלוח הבטוח

הלוח הארצי | כלהעיר ירושלים

דירות

וילות ובתים

4 חדרים ויותר

קבלנים מציעים

3.5—3 חדרים

2—2.5

1—1.5 חדרים

דירות בשכ"ה

דירות מרוהטות

ביקוש דירות

ביקוש רכב

דירות בדמ"פ

מכוניות

אודי

אוטוביאנקי

אופל

אלפא

אוסטין

אופנועים

ב.מ.וו.

דייהטסו

וולבו

טלבוט

מזדה

לנצ'יה

מרצדס

סובארו

שיכון ופיתוח
קניה בטוחה בחברה אמינה

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הארצי

הארץ חדשות

ירושלים
המשך

סובארו
• סובארו 1600, 1980, ראשונה, 74,000 מצב טוב. 416215
• סוזוקי 1600, 1978, 115,000

סוסיתא

סיטרואן

סימקה

פולקסוואגן

פורד

פיז'ו

פיאט

רנו

מסחריות

נ.ס.ו.

קרוונים

אמריקאיות

הצעות עבודה

דנאל

חבר

מנפאואר

או.אר.אס.

עסקים

שעורים

שירותים

משרדים

משרדים

בריאות

מציעים למכירה

מחסנים

טלוויזיות

כלי נגינה

קיט ונופש

מבני תעשייה

מגרשים

תעשיות

מחשבים

בריאות

מציעים למכירה

בעלי חיים

ביקוש עבודה

עוזרות

קורסים
• קורס לטבח + דיפלומה. ישוח בקרוב. טבח 8 02"221434 (1035)

שיעורים

אולמות
• רחוש משרד 60 מ"ר לעסקים במצב להתעסקות. 715992 (1821)

שידוכים

הברויות

חוגים

לוח קיר

בעלי חיים

מקררים

אבידות

שונות

וידיאו

כלי נגינה

מערכות סטריאו

צילום

רהיטים

מדיחי כלים

טלוויזיה

תנור אפיה

מחשבים

שעורים פרטיים

אופניים

הלוח הארצי כאן הדרום
אזור הדרום

רנו

מסחריות

מרקטורים

אופנועים

ביקוש רכב

הצעות עבודה

עוזרות ומטפלות

פקידים/ות

ביקוש עבודה

דירות

וילות ובתים

4 חדרים ויותר

3 — 3.5 חדרים

2 — 2.5 חדרים

ביקוש דירות

מכוניות

אאודי

אופל

אלפא רומיאו

אמריקאיות

דייהטסו

וולוו

מלבוס

סובארו

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

פולקסוואגן

פורד

פיאט

פיז'ו

בנק טפחות
מבצע משכנתא גם בלי זכאות

בחינם!!!
"תיווך קאופמן" (בגבעתיים מול השק"ם)
מקבלים לקניה, מכירה ולהשכרה דירות וחנויות
מעוניינים לקבל מיצרן-יבואן מוצר להפצה. טל: 03-778824

בקנין נכסים ביקורת
אל תקנו/תמכרו לפני שתלפנו
233535, 239251, 230025, 230007, 237702 כואי לן!

הלוח הארצי — העיר — צומת השרון — תל אביב גוש דן והשרון

איזור הדרום (המשך)

הצעות עבודה

דירות

וילות ובתים

הנהלת חשבונות

עסקים

חנויות

מגרשים

משקים

שידוכים

הבדיות

מכירות

מקררים

מכונות כביסה

וידאו

ריפוי והדיה

קיים ותפוש

אסטרולוגיה

תל אביב

משכנתאות

4 חדרים ויותר

3—3.5 חדרים

קבלנים מציעים

גוש דן והשרון

1—1.5 חדרים

2—2.5 חדרים

4 חדרים ויותר

3—3.5 חדרים

נוה דן

אזור השרון

נצא לאכול

איטלקיות

● ריסטורנטה המסעדה האיטלקית היוקרתית מבחר מאכליים. ריסטורנטה הירקון 106 ת"א טלפון: 246837.

● פיצריות ריסטורנטה המטבח האיטלקי האמיתי בטעם מעולה בפי שריק איטלקי יודע להבין. פתוח בצהריים ובערב. ריסטורנטה רשת המסעדות הגדולה בארץ.

בתי קפה

● קפה תיאטרון הבימה מזמין אתכם לחגיגת סלטים מדי יום בין השעות 12.00—16.00. בימי שישי מאכלים מבית אמא ומשעה 13.00 בצהריים שירי ארץ ישראל עם הזמר ליאור ייני. קפה תיאטרון הבימה טלפון 204113.

● הגלידריה הירוקה, מבחר גלידות, הביתיות בלינצ'ס, פיצות ומאכלים קלים, הכל ממטבח ביתי באיכות גבוהה ובמחירים זולים. בואו תהנו מרמה הגבוהה במחיר השווה לכל כיס. הגלידריה הירוקה דיזנגוף 114 טלפון 224059.

● סמי בורקס בבית גיטה. קרואסונים, עוגות ובורקסים למיניהם. אפשר לקנות הביתה ולקבל באמצעות שליחים. טלפון: 652215.

בלקניות

● אקרופוליס מסעדות טובות באמת דגים ובשר בנוסח הבלקן. ת"א המסגר 46 טלפון 538403. יפו העתיקה בניין כליף טלפון 838397.

גלידריות

● הבלון, רשת מסעדות הגלידה היפות ביותר בארץ. בואו אל הבלון התענגו מקרנבל של גלידות העשויות מחומרים טבעיים ועכשיו הבלון גם בבן יהודה 163.

בהרצליה פיתוח המודרנה בתניה.

דגים ומאכלי ים

● מסעדת המצבים בשלום שדה 101 מתמחה במאכלי ים ומצולאים. מוסיקת רקע ה... מכל הלב. להזמנות צלצלה: 744346.

● מאב אויה שמח להודיע על פתיחות מסעדת דגים. מלון אויה טלפון 352221.

● בפונדק הדגים מבחר דגים ישר מהים, סלטים וגריל פתוחים. בנוף מרהיב אל הים. הכניסה מתוך תל-ברוך, להזמנות צלצלה: 410500.

הונגריות

● אוכל ביתי תוצרת מבחר מאכלים ביתיים. מטבח צ'כי הונגרי, מתקבלות הזמנות לאירועים. רחוב ה... השרון. טלפון: 474952.

חלביות צמחוניות

● פלינצ'י המתחדש. המסעדה הראשונה בארץ לבלינצ'ס הלבבי בלבד. רחוב ירמיהו 17 ת"א. טלפון: 443617.

● נמלי בלינצ'ס מסעדה חלבית כשרה בלב דיזנגוף אויה נעימה ומאכלים מעולים. הכניסה משעה 4 ר6 פתוח עד חצות.

● בעטורה מבחר מטעמי חלב ודבש כשר למהדרין: מנות דגים, פטריות, בלינצ'ס, סלטים, גבינות ועוגות. פתוח 6—21. עטורה אלנבי 54.

● בית הגבינות מאכלים חלביים צמחוניים. בתפריט: שיפודי גבינה, ממרחי גבינות, מבחר גדול במיוחד של סלטים, דגים, מרקים ועוד מעדנים רבים. בית הגבינות מעדנים מעולם אחר בדיזנגוף פינת ארלוזורוב 13 טלפון: 230048.

יהודיות

● בקיטון, מטבח יהודי ביתי ותפריט מגוון. רח' דיזנגוף 145 ת"א. טלפון: 03-233679.

● בפלעצל כבר הייתם? אוכל יהודי מקורי במבחר עשיר ומגוון. ערב טוב באווירה מזרח אירופאית. פתוח יום יום מ-12 בצהריים עד 12 בלילה. הפלעצל פרישמן 70 טלפון: 238761

ישראלי מקורי

● מפגשים מסעדה השייכת לסוג המשובח. התפריט מזרחי וכולל גם ממולאים, סלטים, בשרים על האש ודגים. במפגשים אלה שיעודו לארועים מכל הסוגים. במפגשים חויה אמיתית. רחוב אהרון קציר תל-השומר. טלפון: 769427.

● מסעדת אם ברחוב הרצל 15. ארוחות עסקיות מאכלים ביתיים דג ממולא, מרק עם קיסונים, בשרים מבושלים ומבחר שיפודים בגריל. טלפון: 657327.

● במסעדת רינגל מבחר דגים ובשרים. הסלטים חינם. תפריט מיוחד ב-8.5 ש"ח. רחובה, כיכר אתרים טלפון 03-287704.

● ממעדני המטבח הישראלי האוריינטלי האש והבשר בניהולו של השף אורי גוטמן תמצא במסעדת פנורמה. ברחוב הירקון 105. להזמנות צלצלה 238913.

ים תיכוניות

● כפריית, מסעדה ים תיכונית הידועה במנות הממולאים ובמעדני הבשר והדגים. חויה לאניני הטעם. כפריית, דרך בר צבי 70 ת"א. טלפון: 822979.

מזרחיות

● קפה המסעדה בנמל מציעה אוכל ים תיכוני מעולה במבחר מנות מגוון. בואו ותיהנו מנוף ים מרהיב המשקיף מקומת הקפיטריה תוך כדי בילוי במסעדת הנמל. פתוח רצוף מ-8.30 בבוקר עד 2.00 אחר חצות. על חוף הטיילת ת"א טלפון: 237822. כיף של מקום על החוף.

● "יהיה זה" בדיזנגוף מבחר מקום מגוון ושופע חיים מבחר סלטים ובשר על האש שרות אדיב ומהיר במחירים מפתיעים. טלפון: 290393.

● הורים בפונדק שאול: ארוחות עסקיות לפי הטבח מראש והתבשילים נוחים. לפרטים נוספים, פונדק שאול טלפונים 653303 או 657619.

● מעדון אפגני, ברחוב ההשכלה 117 תל-אביב יפו. ביום שישי הזמרים: אבי, אריס, שיר חן, יגאל גוף, חוי אל היקרים במן. טלפון 03-210731.

● מסעדת ציון המסעדה למאכלים תימניים ומזרחיים יוצאת במבצע שיערך עד ה-30.6 בואו ותהנו מארוחה מלאה ועשירה במחיר מפתיע. מסעדת ציון, הפורדים 28 כרם התימנים תל-אביב. טלפונים 657323 או 658714.

● "לה ולי" מעדני גריל האוח בשר בהשגחת הרבנות. אצ"ל 61. טלפון: 372439. לה ולי

סטקיות

● האם אכלת בשר שיפודים בשובקה? היום הם וארגב הכניסה מדרך השלום 24. טלפון: 336509.

● במפגש בשר הירקון מבחר בשרים על האש סלטים וממולאים פתוח מ-12 בצהריים עד 2.00 בלילה. טלפון: 03-233679.

● בפונדק הציידים רחוב סירקין 4 בגבעתיים מאכלי ציד וגריל פתוחים. צלצלה: 728200.

● בפונדק עלית תפריט מגוון, בשר מובחר, ממולאים, סלטים, דגים ומאכלי ים. פתוח עד חצות הכניסה מתחנת הדלק עלית, ז'בוטינסקי 4, רמת-גן.

פאב־מסעדה

● במאב ויקטור בירה מהחבית, ומבחר סלטים, סיגרים ובגיטות. כל יום שלישי קוסקוס אמיתי. פתוח עד חצות. בית אליעל. הכניסה משלום עליכם. טלפון: 298836.

צרפתיות

● יודפת המסעדה הצרפתית היוקרתית ממעדני המטבח הצרפתי המשובח לאניני הטעם. להזמנות בטלפון 283467.

● מסעדת "זרסאי" עם ותק של 15 שנים מודיעה על פתיחת המסעדה ב-26.6.86. המסעדה יפה והשרות אדיב. התפריט משובח באוכל צרפתי. רחוב גאולה 37.

● קפה פילץ באוירת שנות השלושים בנוף התלאביבי. לאניני הטעם מבחר להיטי המטבח הבינלאומי עם קורטוב צרפתי. מתקבלות הזמנות לבריתות, חתונות, בר-מצוות ומסיבות. טלפונים 662200, 652778.

● במסעדת להקדרון, מטבח צרפתי מעולה ותפריט מגוון. רחוב פינסקר 22. טלפון: 03-299966.

● במסעדת פרנדו, 8 סוגי פונדו פשטידות דגים ובשרים. במטבח צרפתי. אבן גבירול 129. טלפון: 5462854.

● אמילה חויה של ארוחה על גג הזויה ביפו העתיקה. המסעדה החדשה הכשרה המשקיפה על נוף יפו העתיקה, מזמינה אתכם להנות מארוחה אקסקלוסיבית ולפתן מוסיקלי. פתוח יום יום עד חצות מלבד יום שישי. אמילה.

רומניות

● במפגש ישראל סטקיה ומטולאים ברמה אחרת במחיר עממי השווה לכל נפש. לארועים מוזמנים עד 60 איש. גם בשבת. דרך פתח תקוה 78 ת"א.

תאילנדיות

● לא רק במזרח הרחוק: סוקי יאקי בדיזנגוף 302 תל-אביב. 3 קומות של מסעדה סינית ותאילנדית באוירה קסומה. בסוקי יאקי הארוחה חויה גסטרונומית. פתוח יום יום רצוף משעה 12 בצהריים עד 12 בלילה. כדאי להזמין שולחן מראש. סוקי יאקי הכי טוב בעיר. דיזנגוף 302 תל-אביב. טלפונים 443687 או 448273.

● פטיה המסעדה הסינית התאילנדית מתגאה במאכלים תאילנדיים מקוריים מעשה ידיו של פונג השף הבעלים של המסעדה. האוירה נעימה ומיוחדת. פתוח בצהרים ובערב גם לארוחות עסקיות. פטיה רח' ירמיהו 54 ת"א טלפון 447984.

תימניות

● המרתף של רמי. ארוחות צהרים וערב ארוחות עסקיות במבחר עשיר ומגוון של סלטים ובשרים על האש. כמו כן מבחר עשיר ומאכלים תימניים מקוריים באוירה שקטה ואינטימית. מתקבלות הזמנות לארועים מיוחדים. בואו להנות במרתף של רמי. רח' פרישמן 41 פינת דיזנגוף 106 ת"א טלפונים: 222191, 233033. סגור בשבתות.

ערוך ע"י מודעפון 03 38 38 38

هكذا في الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הארצי — הארץ חדשות

ת"א גוש דן והשרון
המשך

● בתל־אביב בהרצליה בנווה אביבים, 3 חדרים + גג 60.000 דולר.

3—3.5 חדרים

● ברמת השרון 3 + חצי, קרוב לבית ספר, מסודרת.

● בבני ברק 3 חדרים, משופצת, מטבח אמריקאי.

● בגבעתיים 3.5 חדרים + מרפסת, קומה ב'.

2—2.5 חדרים

● בגבעתיים 2.5 חדרים, קומה א', מסודרת.

● ברמת גן 2 חדרים + מרפסת, דוד שמש.

חולון בת־ים

● בחולון 3 חצי חדרים ק"ב חזית + חניה + טלפון, אפשרות לתקופה ארוכה 841372 859885

● בחולון 3 חצי חדרים ק"ב חזית + חניה + טלפון, אפשרות לתקופה ארוכה 841372 859085 133031191

4 חדרים ויותר

● ברמת הנשיא 4, 105 מ"ר + טלפון + מ"א + ע"ע + מטבח + דוד"ש

● בחולון 4 כמאות ק"א באזור 34

ראשל"צ

4 חדרים ויותר

● בראשל"צ 4 חדרים + מרפסת, קרוב למרכז.

3—3.5 חדרים

● בראשל"צ דירות "שי" בגל המבורן

3—3.5 חדרים

● בהרצליה 3 חצי חדרים, חזית, קרוב לים.

2—2.5 חדרים

● בלוד 2 חדרים ק"א מסודרת.

נתניה

4 חדרים ויותר

● דירות למכירה ברחבי העיר, 4 חדרים למשפחה.

3—3.5 חדרים

● "דירות נתניה" במרכז 3 חדרים + חזית. 055-37676 ,59.000 170128191

● "דירות נתניה" במרכז 3 חדרים + חזית. 055-37676 ,59.000 170427191

שכ"ח

1—1.5 חדרים

● דרושות דירות בשכ"ח בהרצליה, רמת השרון.

חדרים מרוהטים

● בחולון כיכר דיזנגוף חדרים מרוהטים.

דירות מרוהטות

● להשכרה 3 + חצי בגליל + דוד קומפלט ק"ב בתי"ם 869442 213834052

ביקוש דירות

● מעוניינים בבת־ים דירת 5 חדרים.

דירות בדמ"פ

● מיידי בלב תל־אביב, 3 חדרים, ק"א, מערב 03-295431 164955052

שותף/שותפה

● דרוש/ה שותף/ה לדירת 2 חדרים בשכ"ח.

מכוניות

● עלית, יד ראשונה, 45.000 ק"מ, מצויינת. 142107191

אאודי

● אאודי 80 ג'ל, 1300, 1985, ראשונה + טסט.

אוטוביאנקי

● אוטוביאנקי 1979 גרמלי מצב מצויין (מחירון) + טלפון 052-87760 141506191

אלפא רומאו

● אלפא סוד 82 ישמורה ושמורה בעבודה 03-865180 164910023

אמריקאיות

● קומפיוטסט רכב אמריקאי במבחן לפני הקניה ע"י מומחה הרכב.

אוסטין

● המומחים לאוסטין ומוריס בדיקה כללית.

אופל

● קומפיוטסט לפני שאתה קונה רכב.

ב.מ.וו.

● 2800, 1968, מנוע 80 צבע + ממחות מצויינת 03-858165

ג'יפים

● 82 ג'יפ צבע מטאלי + תוספת 7 מושבים 202556052

דייהטסו

● דייהטסו 1000, אוטומטי, 1982 מחירון.

וולוו

● 244 ג'יאל, 1979 מצויינת יד שניה.

וקסהול

● ויוה סופר 74 מנוע 82 ניבוי מצויין מחירון 03-9230898 184952232

טלבוט

● טלבוט סולרה 1600, ג'יאלאס, 1982, אוטומטית, הגה כח, מזגן.

אינוצ'נטי

● אינוצ'נטי 82 מצב טוב מגני מעלה + טסט לשנה 03-773542 150527112

טריומף

● טריומף 3 1967 + הלקיחליה 03-7513886 182904112

לנצ'יה

● לנצ'יה 1600 1975 טסט אבוזל + צבע 03-9225202 183836112

מוריס

● חייבת להמכר מרינה 1300, 79 אוטומטית. 164043192

מיני מינור

● אוסטין מיני 1982—1984, 10.000 ק"מ.

מרצדס

● קומפיוטסט יש רק מושב רכב אחד.

נ.ס.או.

● פרינץ 1200 + 69 + טסט לשנה.

סובארו

● קומפיוטסט יש רק מושב רכב אחד.

סוזוקי

● "סוכנות ראשל"צ" תצוגה משרד.

סוסיתא

● סוסיתא 25, 73 סיוטרית הקישון.

סיאט

● רונדה ג'יאלאס 84, יד ראשונה מצב מצויין 03-599712 134210052

סיטרואן

● קומפיוטסט יש רק מושב רכב אחד.

סימקה־קרייזלר

● סימקה קרייזלר 79 1307 יד שניה.

פולקסוואגן

● טסט שניים ג'אל 1983 1600 אוטומט + מזגן מלא.

פורד

● רק בדיקת קניה במושב קומפיוטסט.

● פורד אסקורט 1976, 1100, 1200 דולר 03-651015 203701023

● פורד קורטינה 1982, מצב מכני מצוין, שמורה. 03-768925 135256052

פיאט

● פיאט 3 צבעים מקוריים "דוקנוס" ולכל סוגי הרכב.

● קומפיוטסט יש רק מושב רכב.

הלוח הארצי

הארץ חדשות

ת"א גוש דן והשרון

המשך

מסחריות

ביקוש רכב

בתי־ספר לנהיגה

חלפי רכב

משאיות

קרוואנים

אופנועים

הצעות עבודה

נגרים

חרטים/מסגרים

חשמל

נהגים

מכונאים / הנדסאים

ספרים/ות

יהלומים

עובדי מתכת

מוכרים/ות

תופרות ומפעילות

סוכנים/ות

מחסנאים

דפוס

הנהלת חשבונות

אחיות

גזירה ותפירה

טנדרים

רנו

פיז'ו

לתשומת לב המפרסמים בלוח "העיר"

בכל פניה לפרסום מודעה חוזרת, להפסקת פרסום מודעה חוזרת או בירור אחר, יש למסור את מספר הקוד כפי שהודפס בעותק בסוף המודעה.

הודעות חידוש וביטול מתקבלות ישירות בטלפון: 03-571261 (רבקה).

הנהלת לוח "העיר"

"גנרל־גיר" מכון לגירים אוטומטיים

★ תיקון גירים אוטומטיים באחריות

דרך פ"ת 62 תל־אביב טל: 03-381075 374199 ע"י בית מעריב

هكذا من الأصل

הלוח הארצי הארץ חדשות

ת"א גוש דן והשרון
המשך

מחשבים! באפסילון !!!
COMODOR, APPLE ® 2E, C, WINNER TURBO PC
וציוד היקפי.
אפסילון מחשבים: דיזנגוף סנטר, הגבל 29, טל. 03-203811
אבן גבירול 47, 260080 03-258051
★ לשירותכם מעבדת שירות למחשבים.

עסקים

אולמות

חנויות

מגרשים

הלוואות

מציעים למכירה

דרושה חנות (שכ"ח)
150־120 מ"ר
לתצוגת רהיטים
בסביבה מסחרית הולמת
בערים: תל־אביב, רמת־גן,
הרצליה
הצעות: 03-370047 שמוליק
03-916901 יוסי

פועלים/ות

פקידים/ות

חבר המתרגמים

שליחים/ות

שמירה ואבטחה

ביקוש עבודה

מבני תעשיה

משרדים

בתי מלאכה

מחסנים

חקלאות

ריפוי והדיה

هكذا من الأصل

הלוח הארצי הארץ חדשות

ת"א גוש דן והשרון
המשך

המעוניינים לבקר עצמאית בהודו ובכל המזרח הרחוק (כולל קבלת אשרות כניסה, טיסות מוזלות וייעוץ חופשי), מוזמנים להיעזר בשרותי מחלקת טיולי המרכז לקשרי תרבות, מדע ותיירות יפן־ישראל.
טל' 03־440287, 03־248293, 03־243571

שידותים

אותיות דביקות

מרהטי אויר

מוצרי חשמל

משלוחי מטען בינלאומי

בריאות

ניקוי ופוליש

צילום

נופש וקייט

מערכת סטריאו

דהיטים

שיפוצים

כלי נגינה

וידאו

צילוד אמבטיות

הודעות לציבור

שידוכים

בתיווך

חוגים

הבדרות

מזגני אויר

רוצים לקנות

חיות בית

קהתן הצי תינם

מקרר

קח

מכונות כביסה

תנורי אפיה

מכונות תפירה

מלוויות

שיעור

תן

מיד לפה

מסע

סידות

לתשומת לב המפרסמים בלוח "העיר"

בכל פניה לפרסום מודעה חוזרת, להפסקת פרסום מודעה חוזרת או בירור אחר, יש למסור את מספר הקוד כפי שהודפס בסוף המודעה.
הודעות חידוש וביטול מתקבלות ישירות בטלפון: 03־371261 (רב־קווי).

הנהלת לוח "העיר"

מתפנה איש מכירות
בעל ניסיון רב בשיווק באזור ירושלים
(אפשרות למשרד ומחסן)
להצעות לפנות לטל' 02־663702
משעה 16.00

למפעל תעשייתי בירושלים
דרוש בדחיפות
מנהל חשבונות מנוסה
עם ידע בחישובי שכר
יתרון לעבודה עם מחשב
משרה מלאה
לשלוח קורות חיים לת"ד 3255 ירושלים

Medicard מדיקארד
$1,200 שכר + עמלות
רשת צרכנים ארצית
דרושים מיידית
אנשי מכירות לעבודה ייחודית
(רצוי בעלי ניסיון)
בכל ערי גוש דן וחיפה
ביום שישי וראשון
התקשר ל־03־242980
החל מיום ב', בשעות הערב
02־716823

Bordeaux בורדו
למפעלנו בירושלים
דרושה תדמנית
עם ניסיון תעשייתי של 3 שנים לפחות
תנאים טובים
בדבר פרטים: טל' 02־534283/4

לחברה העוסקת ביצוא ושיווק של אמנות ישראלית
דרושה
פקידה מוכשרת
לטיפול בנושאי חשבונות, ביצוע תשלומים וגביית כספים. מדרש ניסיון בתפקיד דומה של שנתיים לפחות,
ידע בהדפסה, כולל אנגלית.
נא לפנות טלפונית 02־522702 או 02־536778, לפנדי

לחברת אומנויות פנים
דרושה
מזכירה בכירה
* ניסיון בניהול אדמיניסטרטיבי של משרד
* ניסיון בהדפסה, כולל מעבד תמלילים
* ידיעה טובה של השפה האנגלית
* יכולת לעבוד באופן עצמאי
נא לפנות טלפונית:
02־536778 או 02־522702

לוח ORS
החברה המובילה בשירותי כח אדם

למפעל מסודר באיזור רחובות דרושים:
1. מפעילי מכונות
בוגרי בית־ספר מקצועי אפשרות גם למס"ס + חמ"מ, תנאי שכר טובים + הסעות + ארוחות. העבודה במשמרות.
2. בוגרות 11–12 שנות לימוד לאחר שירות צבאי
הרוצות ללמוד מקצוע חדש ומעניין עבודה במשמרות נוחות. תנאי שכר טובים + הסעות + ארוחות.
למפעל מסודר באיזור ראשל"צ דרושים:
שומרי מסורת וחובשי כיפה לעבודה בחודשי יולי עד ספטמבר.
נא לפנות לאו.אר.אס. רחובות הרצל 187 קומה ב' (מול המשטרה). טל: 08־450630
רחובות - הרצל 187 (מול המשטרה)
טלפון 08־450630

באו איתנו לקיבוץ
מתארגנת קבוצה של רווקים/ות, רצויים בעלי מקצועות השכלה. 03־216015, 03־262521

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הארצי
הארץ חדשות

הלוח הארצי | הלוח הבטוח | חיפה והצפון

דירות

בניה קולקטיבית

ביקוש דירות

קבלנים

דמ"פ

וילות ובתים

5 חדרים ויותר

4—4.5 חדרים

3—3.5 חדרים

2—2.5 חדרים

1—1.5 חדרים

דירות בשכ"ח

וילות ובתים

5 חדרים ויותר

4—4.5 חדרים

2—2.5 חדרים

1—1.5 חדרים

דירות בשכ"ח

גליל

דירות למכירה

נצרת

דירות למכירה

קריות

עסקים

תנויות ועסקים

מחסנים

מגרשים

משרדים

מבני תעשיה

הצעות עבודה

עוזרות ומטפלות

ביקוש עבודה

שיפוצים

מכוניות

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

אלפא רומאו

אמריקאיות

ב.מ.וו.

דייהטסו

וולוו

לנציה

מרצדס

סובארו

סוסיתא

סיטרואן

פולקסווגן

פורד

פיאט

פיז'ו

רנו

מסחריות

משאיות

אופנועים

בי"ס לנהיגה

שירותים

הדברה

חוגים

הלוואות

סירות ושיט

לאולפני הבירה ירושלים בע"מ
דרושה
מזכירה בכירה
ניסיון רב, הדפסה עברית מעולה, שליטה טובה באנגלית
02-528252

לעיתון העיר
דרושה
מזכירה
עם ידע בהדפסה
(רצוי על מעבד תמלילים)
ונסיון בניהול משרד
לפנות לאורלי ברקן טלפון 651131

הארץ

יום ו', כ' בסיון, תשמ"ו
27 ביוני 1986

רק חקירה ממלכתית תביא רגיעה

ההדהמה וההתרגשות שהשתררו בעקבות פעולת נשיא המדינה, שהעניק חנינה לראש השב"כ ושלושה עובדי השירות הבכירים, לא פגה נוכח העובדה המוגמרת. אדרבא: ככל שהופכים בדבר, כן הולכים וגוברים הספקות אם מתן חנינה למי שלא נשפט קודם בבית־המשפט, עולה בקנה אחד עם עקרונות המשפט; חילוקי־הדעות כיצד יש לפרש את המונח "עבריינים" בסעיף 11 בחוק יסוד: נשיא המדינה, מטילים את צלם על פעולת הנשיא, אשר ביקש לשים קץ לוויכוח הציבורי על הפרשה, אבל למעשה ליבה והעמיק אותו.

בעוד שבחוגי הליכוד מרבים לשבח את הנשיא ואת רוב הקבינט, מאופיינת תגובת המערך בהרגשה, שראש הממשלה ושר הביטחון הירשו למ"מ ראש הממשלה ושר החוץ להכתיב להם את קו התנהגותם. בראש המתנגדים עומדים השרים משה שחל ויעקב צור, והצטרף אליהם מי שכיהן בממשלות קודמות כשר המשפטים, חיים צדוק, אשר תיאר את יום פירסום החנינה כיום שחור לשלטון החוק במדינה. ציבור הפרקליטים בשירות המדינה ובכירי הפקידים במשרד המשפטים הגיבו בתרעומת על החנינה, ובמיוחד על האופן שבו עורכי־דין פרטיים מצאו גישה אל נשיא המדינה ונטלו לעצמם תפקיד של ייעוץ, אשר צריך להיות נשמר ליועץ המשפטי לממשלה. היועץ אומר, כי למד על החנינה רק בדיעבד, וטענה זו נראית מפוקפקת גם היא.

השר עזר וייצמן דיבר בפומבי על המניעים שהניעוהו להצביע בישיבת הקבינט נגד חנינת ארבעת אנשי השב"כ, ולהסבירם באוזני הנשיא. ארבע סיעות האופוזיציה השמאלית הגישו הצעות אי־אמון בממשלה, ועל פרס לדעת כי רבים מחברי סיעת המערך יתלבטו בטרם יצביעו יחד אתו. אומרים, כי גם בחוגי השב"כ שוררת אי־שביעות רצון מהחנינה, שלמעשה מדביקה תווית של עבריינים על ארבעה מבין אנשי השירות, בעוד שהדרג המיניסטריאלי יצא כביכול נקי מכל רבב. שם טוענים, כי ראש הממשלה דאז חייב היה ליטול על עצמו את האחריות למעשים.

אין דרך להימנע מהמסקנה, כי הפרשה טעונה עדיין חקירה יסודית ומקיפה. התסיסה הציבורית לא תרעד, משום שהנשיא שוכנע והשתכנע, כי על־ידי מתן חנינה לראש השב"כ והתפטרותו של זה מתפקידו יעלה בידו לשים קץ למה שכינה "מחול שדים". הרגשה כי נעשו דברים ששום מדינה מתוקנת אינה צריכה לטאטאם אל מתחת לשטיח, לא תיעלם, אלא תלך ותגבר.

הממשלה מצווה ליזום חקירה ממלכתית על־פי חוק ועדות חקירה 1968. רק אם תעשה זאת, תשתרר רגיעה — מתוך ציפייה וראייה כי ועדת חקירה שתורכב על־ידי נשיא בית־המשפט העליון, תוכל לברר את כל העובדות ולהטיל את האחריות, לפי מידת הדין והצדק, על כל אלה שחייבים לשאתה.

המריחה הגדולה

את הנשיא ביזו, מחריש עשו ג'וקר, מראש השב"כ עשו עבריין, לשלטון החוק חרצו לשון, את שמיר הורידו מעץ התלייה — ולמרות הכל פרשה זו לא תמות

מאת יואל מרקוס

קשה להבין — אם אפשר בכלל להבין פה משהו — מדוע לא העניק הנשיא ב"שתגר" חנינה, חנינה גם ל"אדם החמישי", הלא הוא יצחק שמיר. אם כבר טיוח הורידה־לשון לסדרי ממשל תקינים וחוק, למה לא לעשות זאת עד הסוף, ללא בושה? ובאמת, אפילו היו יושבים חכמי חלם ארבעים יום וארבעים לילה, ספק אם היה עולה בידם לרקוח מרקחה שכזאת. וכך נראה "הסדר החגיגי" של המריחה הגדולה:

א — שמו ללעג ולקלס אישי את יוסף חריש, הנחיתו מהלומה קשה ליוקרת מוסד היועץ המשפטי לממשלה. בדעת או שלא בדעת, מילא היועץ המשפטי החדש את תפקיד הג'וקר שייעדו לו כשמצא בחיפזון למלא את מקומו של זמיר. בתמימותו כי רבה, הוא לקח נוראה ברצינות את הבטחותיו של ראש הממשלה, ולפיהן "כל מה שהיועץ המשפטי יחליט, יהיה מקובל עלי". כתוצאה מכך הבטיח פעמיים ביום ש"חקירה תהיה", וכי השאלה היחידה הנתונה לבירור היא באיזו מתכונת תיערך. הוא הירבה להתייעץ מבוקר עד ערב, ואף נדמה היה לו בשלב מסוים, שהשיג "סיכום" עם פרס שתהיה ועדת חקירה. והוא האמין לו. אך כשהגיע שלב ההכרעה, מצא את עצמו מחוץ לתמונה. במקום לקבל את חוות־דעתו, הוכנסו שני עורכי־דין פרטיים בסוד היוזמה הסודיים ביותר של השירים הבכירים, ובהיוותם ובייעוצם נרקח הדבר הסודי, שבו גם הנשיא מילא תפקיד של סטטיסט, בלי שליועץ המשפטי יהיה מושג על מה שהתבשל בלי ידיעתו, עד שהובא לעובדה הקודה. הממשלה פשוט התעלמה מהיועץ המשפטי שלה, פעלה מאחורי גבו והציגה אותו ככלי ריק בכך שמצא עצמו מפר את ההבטחה הראשונה שנתנו לציבור — שתהיה חקירה. הוא הצדיק רטרואקטיבית את מהלך החלפת היועצים.

ב — נשיא המדינה שורבב ובוזה בהליך משפטי מפוקפק. זהו באמת יום שחור לשלטון החוק, סמכות הנשיא היא לחון עבריינים שהורשעו כדין. ולא לסייע בטיוח האמת. אין זה נראה קונסטיטוציוני כל־כך, שנשיא יעניק חנינה "עתידית". קודם כל, זה מלמד אנשים הפועלים במנגנונים הנמצאים ב"מישור היטשטושים", שיש להם יד חופשית לפעול כעולה על רוחם. במקרה הגרוע, יקבלו חנינה מקדימה מהנשיא. שנית, מרגע שנוצר התקדים — מדוע שלא יזכו לחנינה מקדימה גם אנשים אחרים? הרי לא רק לאנשי השב"כ יש זכויות בבניין הארץ ובביצורה.

ג — לראש השב"כ, איש רב זכויות ומעשר לפרס לביטחון ישראל, ולשלושת עוזריו נעשה עוול גדול, בכך שהחנינה הפכה אותם בדרגש למודים בעבירה ולנרדנים. מרוב שרצו להגן עליהם, הקריבו אותם כדי להציל את שמיר, כשנשיא המדינה ממלא בעת ובעונה אחת את תפקיד המשטרה ובית־המשפט. מי יודע אילו עמדו הארבעה בחקירה משפטית. אולי כל האחריות היתה נופלת על הדרג המדיני ולא היה מתעורר הצורך לחון אותם. עתה הם בגדר "מורשעים" שיזנחו או שקיבלו חסות מפני יד החוק. זה הוא גם עוול לצדק וגם "פרוטקציה" זועקת לשמים.

ד — חולשת השלטון נתגלתה במערומיה בכל שלבי התפתחות השערוריה. ראשית, זו לא היתה פורצת והיתה נמנעת עלילת־הדם מיצחק מרדכי, אילו שמיר היה אומר להעזת זרע את האמת, כלומר שהשב"כ פעל בהתאם למדיניותו ועל־פי הנחיותיו. שנית, אילו שמעון פרס היה פועל, כשנודע לו קשר השקר בנובמבר אשתקד, כפי שראש ממשלה צריך לפעול — מפטר את מי שהתפטר עכשיו וממנה ועדת חקירה — אפשר היה למנוע את הביזיון הפומבי. ההססנות עלתה ביוקר: עכשיו — מעט מדי, מאוחר מדי ומטויח מדי. לא הביא על עצמו כבוד רב בקבינטית של שמיר.

שלישית, הפחד הבלתי־מובן מפני חקירה משפטית, והחשש שחקירה כזאת תהיה "קבר אחים" ("תיבת פנדורה" וכיו"ב), מעורר דאגה. מאחורי פחד זה עומד איומם של המעורבים בקשר השקר, שאם תהיה חקירה כלשהי הם "יגלו" את כל דרגי הפעולה עם "דוגמאות", במטרה להוכיח שהמיר, תחת כל ראשי הממשלות, פעלו כך. אפשר שהדברים נאמרו בתום־לב, אך אני מריח כאן קצת ריח של "סחטנות", הראיה שאיום זה הפחיד את פרס ואת רבין כתגגן. השאלה היא, אלו מעשים שגילוים בפני ועדת חקירה ממלכתית השאית היה יכול להפחיד שלושה ראשי ממשלה המכהנים בממשלת סגריה זו כשלעצמה מצדיקה חקירה. שכן גם מבצעים חריגים מן הסוג הנקוט על־ידי המוסד השב"כ, חייבים להיות מעוגנים בכללי פיקוח ובסדרים כאלה, שראשי ממשלה אינם צריכים לחשוש מהם או להתבייש בהם בבירורים בינינו לבין עצמנו.

* * *

המנצח האמיתי בכל הפרשה הזאת הוא יצחק שמיר, המתגלה יותר ויותר כאיש החוק של

הרצוג: שורבב ובוזה

הממשלה הזאת. הוא החל בטיוח לבוז, כפרש בודד, ובסופו של דבר בעזרת גימיק הנשיא — שבעל המפתח עליו הוא יורם אריו־דור — כמה רצנו על פרס. וזה הורידו מעץ התלייה הפוליטי. ציניקן היה מן הסתם שואל, במה מחזיק שמיר את פרס, שפרס כל־כך נחלץ לסוכך עליו. אך אירוניה בצד, הולך ומתחוור שהפרוטקציה הקרבה הפכה למעין תעודת ביטוח לכל הדמויות המרכזיות בממשלה, שכן איש אינו רוצה להיות חשוד בפיצוצה, וכל אחד מגונן על רעהו. כתוצאה מכך, נוצרת נודמה שהמשך קיום הממשלה ושלמות חברייה קודמים למשטר של חוק וצדק. הלב כואב על ראש השב"כ, שבצער גלאבטוי הסכים להקריב את עצמו למען מה שנראה לו כביטחון המדינה, אך בפועל חילץ את שמיר מנתינת הדין על אחריותו. הוא הציל בכך לא את השב"כ, שהוא נוף לתשואת שאינו זקוק להצלה, אלא את הקריירה הפוליטית של שמיר.

יצחק שמיר, בסבלנותו כי רבה, חותר בשקט ובבטחה ליום שבו יטול את השלטון בידו, ובזה מן הסתם על כך, שתוך כמה ימים יעייף הציבור לקרוא על "פרשת השב"כ" והעניין ישקע בים השיכחה. למרבה הצער, תקוותיו של שמיר אינן בשמים: הוא יודע שהציבור הישראלי הוא ציבור של סקנדל אחד לשבוע — הוא מתלהב מהר ומשתעמם מהר. הראיה, שהליכוד עדיין בשלטון, גם באריכותו הרבה של שמעון פרס.

אך הפעם טועה שמיר. ההיסטוריה שלנו מוכיחה שפרשות כאלה אולי נרדמות, אך אינן מתות. בסופו של דבר, שום טיוח לא ישנה את העובדות, שבתעודייה כתובה של יצחק שמיר כראש ממשלה, נהגו במחבלים כפי שנהגו והוא שהסמיך את ראשה של רשות ממשלתית לשקר ולהונות ועדת חקירה ממלכתית שהוקמה על־ידי הממשלה. ועקב כך הוא אחראי, וגם עמד מנגד בעת שהתנענה תת־אלוף בצה"ל בדין בשל עלילותיהם של נרקמה נגדו. לא היה ראש ממשלה עם נדמות שכאלה, המגן כביכול של השב"כ, אך מקריב את מפקדיו כדי להציל עורו ולהגיע בשלום לרוטציה.

בשל כך אסור שהפרשה הזאת תמות עד שלא תהיה ועדת חקירה, כמתחייב במדינת חוק. אפילו תשכך הסערה ותיעלם מכותרות אמצעי־התקשורת, הציבור יאבד עניין בה — יש לקוות שבמוקדם או במאוחר תשיג פרשה זו את קובריה.

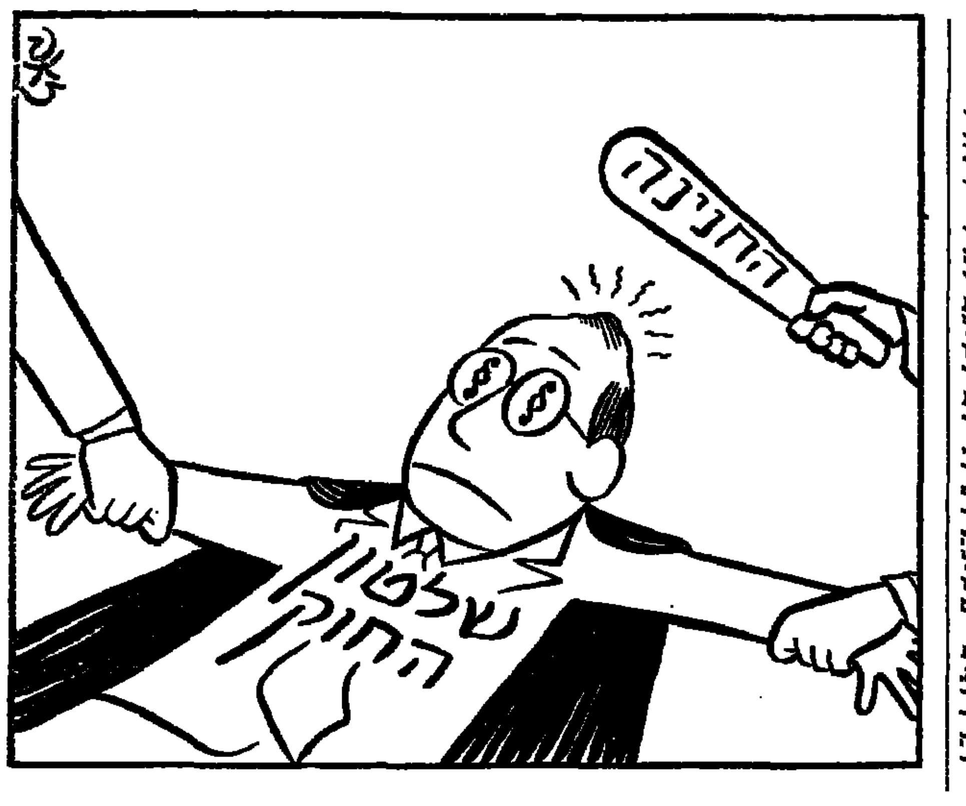

בשם טובת הבנק

הטענה שרפאל רקנאטי חיוני לשגשוג הבנק אין לה על מה לסמוך

מאת נחמיה שטרסלר

השגיאה הגדולית של משפחת רקנאטי היתה שהם אישפרו לממשלה לבחור ברחוב כבגיד. במשך שנים הם היו רגילים למשוך בחוטים בבנק ישראל והנה עכשיו, ברגע המכריע, שכחו להפעיל את התותחים הכבדים, ואיפשרו לממשלה לבחור בגיד משנה; גניד שאינו מפתר מתם, גניד עם השקפת עולם מוסרית, גניד העומד על דעתו. והגרוע מכל — גניד שאי אפשר לקנות אותו. שיש לו תמיד לאן לחזור.

אפילו המכתב המרגש של הברון רוטשילד — שותף יהודי של הרקנאטים בעסקים זה 50 שנה — לא יכול היום להסיר את רוע הגזירה. קל וחומר מסע יחסי הציבור המתקיים אצל חברי כנסת ואנשי ציבור.

מה הם חושבים להם הדיסקונטאים? שכולנו יסכים — לאחר כל מה שאמר — לשבת עם רקנאטי לשולחן אחד, לדיונים בעניינים בנקאיים שוטפים, כאילו כלום לא קרה? האם זה אפשרי שיפת, גזית, ריינר ומאיר ילכו הביתה ורקנאטי יישאר?

בדיסקונט צריכים לקחת בחשבון שכל עוד יושב ברונו בירושלים, אין כוח בעולם שימנע את קיום מהלך הדוחה, ההכרחי מהבחינה הציבורית, מבחינת שלטון החוק ומבחינת טובת הבנק.

ואם נגענו בטובת הבנק, כמה מילים על ארבעת נציגי הציבור שבדיסקונט: יאיר אורגלר, אברהם פיידמן, עוזי נתנאל ויהושע רודנשטרייך. על שלושה מתוך הארבעה, מוכנים חבריהם להישבע שהם אנשים ישרים ועמדתם אמיתית — שלא על מנת לקבל פרס. אולם מי שמצוי בישיבות דירקטוריון כלשהו, יודע שלוחץ שמפעיל במקרים כאלה היו"ר הוא אדיר.

העבודה היום־יומית בעסקי בנקאות, הוותק, הניסיון, ההכרות עם מערכת הבנקאות בעולם, מקנה במקרה כזה לרקנאטי מעמד בכורה טבעי. קשה לקום במצב שכזה מול טענות המובאות ברגש ובכאב, ולומר: אני מצביע נגד. בשביל זה צריך אדם אמיץ לב במיוחד. אולי יש אחד מבין נציגי הציבור המצביע עמדה כזו בריונים — אך הוא משתתק כשהוא מצביע עם רקנאטי. כאשר הוא ישבור את השורה, יקום ויתפטר. לא יכלו חבריו לעמוד מנגד. אז תיאלץ המפקחת על הבנקים להתערב, והלחץ על רקנאטי יהיה כבר מבשא.

מדי יום מנהלים הדיסקונטאים שיחות שכנוע עם אלה בדירקטוריון המצדדים בהתפטרות רקנאטי, אך הרוב עדיין הולך עם המשפחה. ועל מי הם מגינים? על אדם שהביא את בנק דיסקונט למצב של כמעט פשיטת רגל: כי ללא עזרת הממשלה באוקטובר 83' — בנק דיסקונט היה מתמוטט — ועל כך בדיוק מדברים אנשי עסקים: על ביצועי העבר. ושם הרקורד של רקנאטי הוא חד משמעי: "כישלון עסקי בקנה מידה אדיר", כותבת הוועדה. "הבנקים אשר החלו כגופים סולידיים, איתנים ויציבים, סיימו בהפסדי ענק, כאשר יציבותם בסכנה".

קצת קשה להאמין, אך הבנק דיווח השנה על הפסד מצטבר של 18 מיליון דולר. כלומר מאז יסודו ב־1935 ועד היום לא צבר הבנק רווחים אלא דווקא הפסדים. נשמע די מיתי, אך זו האמת. אין זאת אומרת — חס וחלילה — שהבנק הפסיד לאורך כל אותן 51 השנים; אלא תחת ניהולו של רקנאטי הפסיד הבנק כל־כך הרבה בשנות ה־80, עד כי בחשבון סופי ההפסדים עלו על רווחי העבר. ומה עושה בנקאי שמגן ואחראי בתקופות קשות שכאלה? חוסך? מצמצם? מתייעל? פותח ביזמות עסקיות חדשות? מה פתאום. הוא ממשיך ומדלדל את הון הבנק על־ידי משיכת דמי ניהול אסטרונומיים, אפילו בקנה מידה עולמי.

ב־1984 משכה משפחת רקנאטי מהבנק דמי ניהול בסך 1.4 מיליון דולר, וב־1985 משכה לא פחות מ־1.7 מיליון — סיבה טובה להמשיך ולאחוז בכיסא.

לשם התרגיל מונה רקנאטי יפרוש ויקבל את תפקיד יו"ר בנק סיטי־קורפ האמריקאי — בנק הגדול פי 15 מבנק דיסקונט: כבנו יהיה אז קשה הוא יאלץ לרדת ברמת החיים. כי שם יקבל — כמקובל — רק מיליון דולר לשנה.

כאשר זה מצב העניינים, יש להגיד כל הנימוקים שבעולם, כדי להפעיל את סעיף 8 לפקודת הבנקאות ולמנות מנהל מורשה. הסעיף מלמד, שניתן למנות מנהל מורשה כאשר המנהל נהג "בדרך העלולה לפגוע בניהול העסקים התקין של התאגיד הבנקאי". כלומר, הסעיף מדבר על דברים שכבר קרו, ולכן הוא מתאים במדויק למקרה של רקנאטי, מקרה בו צריך להיות מורחק מנהל שפעל בעבר בצורה שסיכנה את הבנק — כדי שלא יעשה זאת שנית בעתיד.

כך, מול "המשפטנים בסעיף" הטוענים שאי־אפשר, קשה ולא כדאי להפעיל את סעיף 8, כותבת הוועדה בראשותו של שופט עליון חוות דעת משפטית חד־משמעית: ניתן להפעיל את הסעיף, וצריך להפעיל אותו "ללא דיחוי". כלשונה.

כמה קיבל ארנסט יפת

אריה דולצין לא יודע כמה קיבל ארנסט יפת כפיצויי פיטורין. "זה לא מעניין אותי", הוא אומר. את הנושא העלה ח"כ חיים רמון, שהוסיף בכפפה לעבר דולצין: "יפת יקבל פיצויים של חמישה מיליוני דולר". כעס רמון וביקש את תגובת דולצין, וזה הגיב: אינני מתכוון לעסוק בנושא מחמת "סודיות בנקאית".

לדולצין יש כל הסמכות שבעולם לדרוש גילוי מלא של תנאי פרישתו של יפת. הוא הרי מחזיק ב־75% מהשליטה בבנק לאומי בכוח מניית יסוד שמחזיקה הסוכנות היהודית. יש לו גם תואר רם: נגיד בנק לאומי. אולם, כמו שהיה מאז ומעולם, אנשי הבנק אינם מתחשבים בו יותר מדי.

"אלי הורוביץ אמר לי שהפיצויים הם כדין, על פי החוק", מצטטק דולצין.

אם כך, מה הבעיה? גלה נא למאות אלפי בעלי המניות המממנים מכיסם את הפיצויים כמה שילמו ליפת.

לאן הולכים הדולרים שלהם?

חוברת המטיחה ביקורת קשה בסוכנות היהודית עוררה תגובות היסטריות, המלמדות על פחדם של עסקנים ציונים מדיון ענייני בהם

מאת אליהו סלפטר

התגובות ההיסטריות במקצת של השומע בחוגי הסוכנות היהודית בירושלים בעקבות הופעת החוברת "לאן הולכים הדולרים שלנו?" מעידות שהורשים נגעו בנושאים מאד רגישים שהעסקנים הציונים היו מעדיפים שלא להפנות אליהם את תשומת הלב. הסערה שקמה, ממחישה את העימות המתמשך בין הממסד המפלגתי בהסתדרות הציונית העולמית, לבין הדור החדש של מנהיגים יהודים באמריקה שלא מקבלים באופן אוטומטי את מרות הממסד הציוני הדורשים השפעה מוגברת על קביעת מדיניות הסוכנות ועל השיטות והדרכים בהן מתבצעת מדיניות זאת.

התחום הרגיש ביותר הוא דרך חלוקת הכספים שנאספו בארה"ב למטרות שונות בישראל. העסקנים הציונים יאמרו שזאת חזרה על הוויכוח הנצחי, בחיים היהודיים, עם בעלי המאה שרוצים להיות גם בעלי הדעה. העסקנים והפעילים האמריקאים יאמרו שהעימות הוא בין הסדר הישן הממסד את שליטת המפלגות הישראליות בתנועה הציונית לבין דרכים חדשות למימוש המטרות הציוניות, הקהילה בישראל. החוברת שעליה יצא הרעש מבטאת, כמובן, את ההשקפה השנייה.

מדובר ב־36 עמודים המכילים כמה מאמרים שכתב העיתונאי צ'ארלס הופמן בירושלים עבור השבועונים "בלטימור ג'ואיש טיימס" ו"הג'ואיש ג'ורנל" בחודשים האחרונים ושאוירו ע"י הצייר גיורא כרמי, השוהה כיום בארה"ב. בחוגי הסוכנות הגדירו את החוברת כ"ספרון השמצה אנטי־ציוני ואנטישמי". האיורים תוארו ע"י יו"ר ההנהלה הציונית אריה דולצין כציורים "בנוסח 'שטירמר'". בעיני יצחק מאיר, חבר ההנהלה מטעם המפד"ל "אלה הקריקטורות המעליבות ביותר שראיתי אי־פעם נגד ישראל, הציונות והיהדות הדתית. הן גרועות מה'שטירמר' כי צוירו ע"י יהודי". גם לדעת אורי גורדון, חבר ההנהלה מטעם תנועת העבודה, "זה ממש אנטישמי".

כדאי, איפוא, לייחס קודם כמה מלים לאיורים, כי מי שלא מקבל את הטענה האחרונה על יהודים חרדים שכל קריקטורה של יהודי דתי היא אנטישמית, קשה לו לקבל שהאיורים בחוברת (שעל רמתם המקצועית אפשר בהחלט לחלוק) הם אנטישמיים. תיאור המנורה (ההפוכה על ראשה) כמכשיר לאיסוף כספים עבור ישראלים אכן ממחישה שלעתים קרובות מדי משתמשים בסמלים הלאומיים לגיוס תרומות. לא ברור גם היכן האנטישמיות בהצגת פקיד (עליית הנוער?) שבידו הימנית מלטף ראשו של ילד ובידו השמאלית מעביר כספים ליהודי חרדי והציור כי קבוצת אנשים החוצת במורד גבעה, שעליה דגל ישראל, אל עמק ובו דגל הדולר, הממחיש את מהות הירידה — אולי גם של המאייר עצמו. אך עם קריקטורה המציגה ארבעה יהודים חרדים שלובי זרוע החוסמים שער (העלייה) קשה להתווכח בשבוע שבו משרד הפנים של הרב פרץ הודיע שירשום (כנראה בניגוד לחוק) בתעודות הזהות את המלה "גיורת". אפשר להתווכח עם הציור של אל־קטאי (לפי כרבעו) המושיט יד לתרומות כשמאחורי גבו תותח ומטוס קרב, אשר בא להציג שישראל העבירה אל תקציבי ביטחון תרומות שנועדו לחינוך; אך אין בציור הזה שום דבר יהודי ובוודאי לא אנטישמי.

הדברים במאמרים בחוברת לא נעימים לאנשי הסוכנות, כי הם באים להמחיש את הפער העצום שנפער בין המסגרות, המערכות הארגוניות ושיטות העבודה של מוסדות ההסתדרות הציונית לבין המציאות בתפוצות ובארץ שאליה הסוכנות לא הצליחה להתאים את עצמה. אך במקום לחלוק על העובדות או לנסות להוכיח שהמסקנות אינן נכונות, ניסתה הנהלת הסוכנות למנוע שהחוברת והדברים שבה יגיעו לידי חברי עצרת הסוכנות בכינוסם בירושלים. צנזורה כזו אינה השיטה הרצויה בידי תנועה הפועלת במדינה דמוקרטית המבקשת להילחם על זכותו של כל יהודי לשמוע ולהשמיע את האמת שלו.

המאמרים בחוברת דנים בשורת נושאים ותחומים בפעילות הסוכנות הנתונים לתיקון רפורמה. אופייני המאמר על עליית הנוער, שבו נאמר כי המשך החזקת 12,750 צעירים במוסדות המחלקה אינו נחוץ עוד ואינו תואם את שיטות הטיפול המודרני בנוער מרקע חברתי בעייתי. אך לפקידי המחלקה אינטרס מוסדי להמשיך ולקיים את השיטה, אשר בנוסף לכך הביאה גם "להפיכת עליית הנוער לאחד המקורות העיקריים של כספים עבור ישיבות". (כ־3.5 מיליון דולר לשנה ל־40 ישיבות חרדיות הזול מלא־ציונית ועד אנטי־ציונית").

המאמרים מוסרים על שורה של התפתחויות בקהילה היהודית האמריקאית אשר הביאו לתמורה ביחס לציונות ולסוכנות היהודית. חלה מודעות גוברת של המנהיגות הדורשת לאחריותה כלפי הנעשה בישראל, כולל ההשפעה הגוברת, מאז ממשלת הליכוד, של החרדים והאנטי־ציונים והנתח הגדל שהם מקבלים מכספי המגבית. מאידך חלה ירידה ביוקרת המנהיגות הישראלית והנהלת הסוכנות, "בעיקר בעקבות מלחמת לבנון והפסקת עליית יהודי אתיופיה", שאותם ביקשו לנצל לתחבולות גיוס כספים על ידי המגבית.

במקביל, גברה המעורבות הישירה של הקהילות היהודיות בארה"ב בנעשה בישראל בתחום הציבורי והחברתי. קצה גם נפשה של המנהיגות האמריקאית מהפליה לרעה של התנועה הרפורמית והמסורתית לטובת החרדים והתחזקה הביקורת לגבי השיטה הבובנית של מוסד השליחים של הסוכנות הפועל לפי מפתח מפלגתי.

תופעות והתפתחויות אלה הביאו את מנהיגי התפוצות לצאת למערכה לביטול השליטה המפלגתית בסוכנות היהודית ונתקבלו כבר כמה החלטות בעניין זה. "אך התקדמות מעשית לקראת דה־פוליטיזציה לא תחול, כנראה, עד אשר (המנהיגים של יהודי אמריקה) יפגינו שהם מוכנים לעימות הסופי: סגירת הצינור הרבו זורמים כספי המגבית", מסכמת החוברת.

אפשר להגיב על הדברים האלה בשתי צורות. האחת, לראות בחוברת רשימה של חוליי הסוכנות והארגונים הציונים וגורם מדרבן לקביעת סדר יום לטיפול בנושאים הרגעים ביחסי ישראל עם יהדות אמריקה. הקלקול ביחסים אלה מתגבר למעשה מאז שקיעת דור המנהיגים הציונים האמריקאים הגדולים, מצד אחד, ופרישתם של בן גוריון, אשכול וגולדה מאיר, בעלי הסמכויות בעיני רוב יהודי אמריקה, מצד שני. בהיעדר סמכותיות אישית, אין מנוס מעימות עם המציאות החדשה שעושה את הציונות המסורתית ואת הסוכנות היהודית לפחות ופחות רלוונטיות.

צורת התגובה השנייה היא הסירוב לשמוע ביקורת ולהאשים את המבקרים, הפחד מדיון ענייני בהם. פועל יוצא מכך היא הדבקות בסטטוס־קוו המשך הניסיון של ראשי הסוכנות להתקיים בחסדי קונסנזוס מדומה שהפך את מוסדות הציונות לשבויים בידי הקיצונים הלאומניים הדתיים.

אם לשפוט לפי התגובות הנזעמות לקובץ המאמרים, בתוך המערך, הליכוד והדתיים, ביחוד, להמשיך ללכת בדרך השנייה. בתוך זאת יישארו רק שתי אלטרנטיבות: התנגשות בין הפוליטיקאים הישראלים לבין מנהיגי יהדות אמריקה — או היווצרותה של אדישות כלפינו והעמקת הפער בינינו.

העיקר — המסר

קשה לראות כיצד יוכלו הממשל ו/או הקונגרס ליישם הצעות להטלת סנקציות על דרום־אפריקה

מאת צבי בראל

וושינגטון

שלושה ימים לאחר שהכריזה ממשלת דרום־אפריקה על מצב חירום, יכול היה חבר בית־הנבחרים, דונלד דאלומס מקליפורניה, להודיע על ניצחון; בעוד מסכי הטלוויזיה האמריקאית מוסרים בנאמנות את ההודעות של ראש משרד ההסברה הדרום־אפריקאי, הכתבים מנסחים את פרשנותם באופן שיותיר בידם את ריות הביקורת; וכאשר ההפגנות, ידי ההלוויות אינם נראים עוד בתוך־המגורים האמריקאים — הצליח דאלומס להעביר בבית־הנבחרים, ללא התנגדות, הצעת־חוק בלתי־אפשרית.

באותו יום, ה־18 ביוני, קיבל בית־הנבחרים את הצעת־החוק שלו, שעל־פיה חייבות חברות אמריקאיות למשוך כל השקעה בדרום־אפריקה ולהוציא ממנה את השקעותיהם תוך 180 ימים ממועד הפיכת ההצעה לחוק. דאלומס עצמו הוכה בתדהמה, שכן ההצעה התקבלה ללא התנגדות. ההסבר לכך נעוץ בכך, שההצעה לא התקבלה בהצבעה שמית. כך יכלו חברי הבית להרשות לעצמם להצביע על־פי מצפונם, בלי להיתפס ב"קלקלתם". וכשמדובר בשנת בחירות, אין חברי הקונגרס יכולים להרשות לעצמם להצביע נגד רצון הבוחר.

"מעורבות קונסטרוקטיבית"

ניצחונו הבלתי־צפוי של חבר הקונגרס הדמוקרטי דאלומס, הוא הפסד של עמיתו הדמוקרטי ויליאם גריי. גריי, השחור, הציע חוק פשרני יותר, שאם היה מתקבל היה מחייב את המוסדות הפיננסיים האמריקאים לחדול ממתן כל הלוואה לממשלת דרום־אפריקה, להפסיק את שיתוף־הפעולה בפיתוח אנרגיה במדינה. זאת, מצווה על הפסקת היבוא ממנה (למעט חומרים הדרושים לביטחונה של ארה"ב), מבטל את זכויות הנחיתה של מטוסים הדרום־אפריקאיים ומחייב את חברות המחשבים האמריקאיות לעזוב את דרום־אפריקה תוך 18 חודשים.

הפסדו של גריי אינו רק הפסד אישי של חבר קונגרס, שניטלה ממנו זכות היוצרים על חוק המסגר. זהו הפסדה של המדיניות האמריקאית כלפי דרום־אפריקה, הניצחון למדיניות "המעורבות הקונסטרוקטיבית", שהיא לשון אחר לדיפלומטיה השקטה והבלתי־יעילה של הנשיא רייגן. זאת, משום שלהצעת־החוק של דאלומס אין סיכוי להתקבל כחוק, שכן ככל הצעת־חוק, היא זקוקה לאישור שני בתי הקונגרס. כאשר תגיע ההצעה הקיצונית הזאת לסנאט, לא ייתן הרוב הרפובליקאי, התומך ברייגן, להצעת החוק של דאלומס לעבור. וכך היא תיקבר בארכיון בית־הנבחרים. הצעת־חוק "נוחה" יותר — דוגמת זאת של גריי — היתה בעלת סיכוי רב יותר להתקבל אף בסנאט, ובכך לחייב את הממשל לשנות את מדיניותו כלפי דרום־אפריקה.

ויליאם גריי לא יכול היה, כמובן, לתקוף בפומבי את הצעת־החוק של עמיתו. הסתפק בכך שאמר ש"הצעת־החוק מעבירה מסר לסנאט", לא לממשלת דרום־אפריקה, לא לשחורים במשבצות, אלא לסנאט. עכשיו תורו של הסנאט לבוא בהצעה. ושני הבתים יקיימו דיון משותף ולבסוף יתקבל משהו ביניים, שיהיה הרבה פחות ממה שגריי הציע מלכתחילה ומעט יותר ממה שהנשיא רייגן מוכן לעשות.

אי־יכולתו של האגף הדמוקרטי בבית המחוקקים האמריקאי לתאם את עמדותיו כלפי המצב הטראגי בדרום־אפריקה, הצעת־חוק השלופה כאילו מן השרוול, מאבקי יוקרה על "זכות יוצרים" — הם רק חלק ממה שעובר על המפלגה הדמוקרטית. לפני שבועות מספר ניסה חבר הקונגרס סטיבן סולארז מניו־יורק, להציג מצע מחודש ו"משופץ" של המפלגה הדמוקרטית. הטיוטה שהציג נדחתה בהיותה "יותר מדי ליבראלית, ויותר מדי ביקורתית כלפי הנשיא רייגן".

הצורך לדבוק ב"מרכז ימני" הביא אף את "הוגה־הדעות" הטרי של המפלגה הדמוקרטית, הסנאטור גרי הארט, לנסות קווי מדיניות המבטאים. לאחוז בכנפיה הימנית של המפלגה הדמוקרטית עם המרכז הרפובליקאי. הארט אינו רוצה לתת בידי הרפובליקאים עוד הזדמנות לומר על הדמוקרטים שהם "כל־כך שמאליים עד שעזבו כבר את אמריקה", ולפיכך, כשבועיים לפני מצב החירום, הודיע הסנאטור הדמוקרט על סיסמה חדשה לדיפלומטיה האמריקאית הרצויה בדרום־אפריקה (ובעולם כולו): "מעורבות נאורה". אכן ביטוי מכובד ומעודן — גם אם כלל אינו מתאים לדרום־אפריקה.

ניקיון השפה

שלושה חודשים קודם יצא לאור דו"ח "זכויות האדם" של מחלקת המדינה לשנת 1985. אוסף הנתונים שבו מציין באופן יבש את התייחסותן של מדינות העולם לכמה קטגוריות של זכויות אדם שנקבעו לאחר מלחמת העולם השנייה. בפרק על דרום־אפריקה, תחת הכותרת "מוות פוליטי", נספרו בדו"ח הזה 843 מקרי מוות. מחבר הדו"ח דיווח, כי רוב ההרוגים הם שחורים. "רוב" — משום שהיו גם כמה לבנים. מרתק יותר הוא השימוש בביטוי "אי־שקט" כגורם למקרי־מוות אלה. ניקיון השפה הוא פרק בפני עצמו במסמכים אמריקאיים, במסגרת הנו יכול להיכלל גם הביטוי "מעורבות נאורה".

על־פי הארט, אל לו לממשל לראות את העולם רק דרך משקפי הסכנה הסובייטית, אלא לעמוד בראש המעצמה המוליכה מדינות ועמים לקראת עתיד כלכלי טוב יותר. לא עוד שליטת הבנקים אלא מנהיגות הצמיחה. דרום־אפריקה, לדעת הארט, היא דוגמה טובה ליישום מדיניות זאת. מה גם שהיא עולה בקנה אחד עם רעיון "המהפיכה הדמוקרטית" שאותו מציג הנשיא רייגן כפרי־ממשלו. בדרום־אפריקה יכול רייגן גם ליישם את "החידוש" המדיני שנולד בפיליפינים. לא עוד התנגדות בלעדית לדיקטטורים שמאלניים דוגמת אורטגה, אלא גם לימניים, דוגמת מרקוס ופינושה ואולי גם את בותה. יש לשים על הכוונות. אבל רייגן הרפובליקאי והארט הדמוקרט יכלו לצאת שלובי־זרוע אל שכונות סואטו, האיש לא היה חש בהבדל.

אך סלט רעיוני זה הוא טוב כל עוד אינו מתנגש עם הכוונות העסקיות, ועם הצרכים היום־יומיים. כאשר מדינות העולם מייצאות לדרום־אפריקה סחורה בשווי של כ־5.5 מיליארד דולר, כאשר דרום־אפריקה מספקת כ־80 אחוזים מזהב העולם המערבי (ופלטינה גם כן), כאשר חברות אמריקאיות אינן מוכנות לצאת אפילו ממדינות כמו לוב, וחברות אירופיות (כמו ממשלתן) מתייחסות באסטגניות מידית אל ההצעות האמריקאיות רק משום היותן אמריקאיות, קשה לראות כיצד יוכלו הממשל ו/או הקונגרס ליישם מדיניות שתקבע בחוקים כמו אלה שהוצעו על־ידי דאלומס או גריי.

"משלוח מסר" הוא עניין אחר, ויישומו מחייב הקרבת קורבנות. השאלה היא תמיד מי יפרע את החשבון. לקחי לוב לימדו את ארה"ב, כי סנקציות נשמעות טוב כשהן מבוצעות, ואילו ביישומן בותה יוכלו, ככל הנראה, להמשיך ולהשתולל — ככל שהדבר נוגע למכמני המדיניות האמריקאית.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

מקורות מדיניים / עקיבא אלדר

סיבות טובות לדאגה

אפשר שמינוי הנשיא שיחררה את אברהם שלום ושלושת חבריו מעונש כבד. יש גם רגליים ארוכות מאד לסברה, ששלום מצויד בראיות למכביר לצורך הוכחת הגיבוי המלא שקיבל מראש ממשלתו דאז, יצחק שמיר. שלום הבריח על אותו גיבוי יותר מפעם אחת בעת האחרונה. מקורות בכירים מאוד אמרו שלשום, כי ההחלטה לגנוז את המלצתו של היועץ יוסף חריש לחקור את הפרשה, סילקה סכנה גדולה מפתחם של אנשי השב"כ.

לעומתם, יש לכמה אנשים מרכזיים סיבות טובות לדאגה.

שמעון פרס: ראש הממשלה, אמרו מקורביו בתום ישיבת הקבינט, העמיד את שיקולי ביטחון המדינה בראש מעייניו, והתעלם מאפשרות להפיק רווחים פוליטיים. האמנם? האם מי שנוהג כיצחק שמיר בפרשת ראש השב"כ, ובבוא יום פקודה ממהר להסתתר מאחורי קדושת המלחמה בטרור, הוא לדידו של פרס מועמד ראוי לראשות ממשלה וערובה לביטחון ישראל?

ראש הממשלה יכול היה להשיג תוצאה טובה הרבה יותר מזו שהשיג בעסקה המפוקפקת השבוע. אילו אימץ את הצעתו של יצחק זמיר לסגור את התיק תמורת פיטורי החשודים, לא היה פרס נזקק להסדרי הנשיא ולשירותיהם של עורכי-דין פרטיים, שסייעו לממשלה להוליך שולל את האיש שגייסה במקום זמיר.

נשיא המדינה: אין, כנראה, מקום להטיל דופי בתום-לבו של הנשיא חיים הרצוג. ראש אמ"ן לשעבר האיש רפ"י בהשקפת-עולמו, האמין מן הסתם לשתדלנים שטענו באוזניו, כי חקירה תפגע בכושרו של השב"כ להגן על ביטחון המדינה. ביום רביעי בלילה ראיתי את עו"ד רם כספי מלווה את יצחק מודעי בדרכו אל משכן הנשיא. באותה שעה נשאר היועץ חריש בלשכת ראש הממשלה. מדוע לא דרש הנשיא ממודעי לשלוח אליו את היועץ המשפטי? היום טוען האחרון, כי לא ידע דבר על אודות החנינה והוא מעמיד בספק את דברי הנשיא, שטען כי פעולתו נעשתה בהסכמת היועץ.

הנזיפות היועצים המשפטיים זמיר ושמגר לא נעלמו מעיניו של הרצוג. באומרו כי נועץ עם גדולי המשפטנים, הוא תרם נדבך נוסף למערכה לערעור מעמדו של מוסד היועץ המשפטי.

היועץ המשפטי לממשלה: יש מקום להניח כי אינו דובר אמת כאשר הוא טוען שאישורו לעיסקה ניתן רק בדיעבד. הדבר מתחזק לנוכח העובדה ששרים בקבינט העידו באוזני, כי חריש התריש במהלך הדיון בחנינה בישיבת הממשלה ביום שלישי בבוקר, שבה הכרעה הכף נגד המלצתו לחקור בפרשה. קולו לא נשמע גם לאחר שהרדיו חזר ושידר את הודעת מזכיר הממשלה, שסיפרה שהקבינט קיבל את המלצת שר המשפטים, שנתקבלה בהתייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה. מדוע לא טען שההודעה (אשר אושרה על-ידי פרס) אינה מדויקת?

החלטות הממשלה

1. ראש השב"כ אברהם שלום התפטר מתפקידו.
2. נשיא המדינה העניק לו ולשלושה פקידים בכירים אחרים בשב"כ חנינה.
3. שלושת הפקידים ימשיכו בשרות. ראש הממשלה יקים ועדה מיוחדת שתקבע נהלים לעבודת השב"כ ועל סמך תקדימי העבר גם תגדיר את יחסיו עם הדרג המדיני.
4. ראובן חזק המשנה לראש השב"כ שהוצא לחופשה לא יוחזר לעבודתו.
5. עתידו של רפי מלכה שהגיש בג"ץ נגד ראש הממשלה וראש השב"כ בתביעה לאפשר לו להמשיך בעבודתו הרגילה, יוכרע על ידי ראש השב"כ החדש.

רבין, חוסיין והבחירות

יצחק שמיר הוריש לשמעון פרס את סיומן העגום של פרשת פולארד ופרשת שלום. פרס מבקש להשאיר לקודמו-יורשו ראשיתו של שלום ממין אחר. בחודשים הספורים שנותרו לו במשרד ראש הממשלה, מנסה פרס לקבוע עובדות בשטחים – בגדה המערבית וברצועה. אחת העובדות החשובות ביותר שניסתה ממשלת פרס לקבוע – מאשר שר הבטחון יצחק רבין – היא הצעתו לקיים בשטחים בחירות לפרלמנט הירדני.

מזה חודשים ארוכים מפצירים האמריקאים ובראשם מזכיר המדינה, ג'ורג' שולץ, בפרס וברבין לשנות את האקלים הפוליטי בגדה וברצועה. אתם רוצים בחירות דמוקרטיות? השיב רבין, בבקשה, אנחנו מוכנים לאפשר לתושבים לבחור את נציגיהם לפרלמנט הירדני (המלך חוסיין הכפיל את מספר נציגי השטחים בפרלמנט מ-30 ל-60). ההצעה הועברה מוואשינגטון לעמאן והצד ענה לירושלים הדה לאו רבתי.

חוסיין, הסבירו, חושש כי אש"ף יכשיל את הבחירות, יאיים על המועמדים ועל המצביעים ויבציע את מרותו של ערפאת בשטחים. כך גנז שר הביטחון רבין את רעיון הבחירות הדמוקרטיות הראשונות בשטחים. מאז ראש הממשלה רבין הכריז על בחירות לעיריות בגדה לפני עשר שנים.

פרס קיווה שחוסיין ירדוף את ערפאת ותומכיו עמוק אל תוך מערכות החיים האזרחיים בשכם, חברון ובנותיהן. הוא האמין שהמלך ישכיל לנצל את השבועות המעטים שנותרו עד הרוטאציה, כדי ליהנות משיתוף הפעולה, שהציע לו ראש ממשלת ישראל במאבק לביסוס מעמדה של ירדן בשטחים. הציעו לו שותפות במינוי ראשי ערים. אך תומכיו מהססים, חוששים שגורלם יהיה כגורל זאפר אל מצרי.

חוסיין לא מפתה

חוסיין עצמו אינו מציע להם פתרונות: יורשו של אל מצרי שב לא מכבר מירדן בכיסים ריקים וקופת העירייה חלולה. רבין מעיד כי נתן הסכמתו לכינון התאחדות תעשיינים כלל גדתית, אולם אנשי שכם, חברון ורמאללה אינם מצליחים להרכיב אף מוסד תמים זה. הם שבויים עדיין במאבקים בין-ארגוניים מימים עברו. אחרים, וכוחם אינו דל, מזהים ברעיון זה כוונות נסתרות של ישראל להשליט בזחילה את תכנית האוטונומיה, או תכנית מרשל כתהליך סינתטי לפיתרון מדיני.

חוסיין ותומכיו בשטחים, טוען שר הביטחון, נדרשו להקים בתי חולים ולהרחיב אוניברסיטאות, אך אינם מצליחים לגייס משקיעים. ירידת מחירי הנפט עצרה כמעט לחלוטין את זרם התמיכות מערב הסעודית. נציגי ממשלת ישראל עושים בחודשים האחרונים מאמצים לגייס השקעות אמריקאיות בפרויקטים כלכליים בשטחים. אחד מהם התלונן באוזני, כי דווקא הירדנים מערימים קשיים רבים על המשקיעים האמריקאים.

תכנית מרשל, מה יהא עליה עד הרוטאציה? מקורביו של פרס מב

רבין: בבקשה, אנחנו מוכנים

ליט, כי מהמידע שהועבר אליהם מוואשינגטון מתברר שהנשיא רונלד ריגן עצמו הביא את התכנית לדיון באוזני עמיתיו, ראשי המדינות המתועשות בכינוסם בטוקיו (עד כה היה ידוע שרק שולץ הזכיר את שם בקצרה). על פי הידיעות, הביעו ראשי מדינות אירופה את תמיכתם לתכניתו של פרס, בתנאי שימצא לה הקשר מדיני. הם טענו, כי בהעדר הקשר כזה יקשה עליהם לשכנע את ממשלותיהם להקצות כספים בעבור אותם ערבים שסחטו אותם בשעתם עד טיפת הנפט האחרונה.

בהתייעצויות שקיימו עם ירושלים הוחלט, איפוא, כי בשלב ראשון תעסוק התכנית בהשקעות בשטחים, דבר שיעניק לה מימד פוליטי מובהק. מקורות בלשכת ראש הממשלה אומרים, כי גיוס השקעות אלו כבר מצוי בעיצומו.

כמו בירדן, כך גם במצרים נקשית מלאכתו של שמיר בידי הערבים. התחזית שראש הממשלה שמיר יגיע לפסגה עם הנשיא מובארק כבר אינה נחשבת לבדיחת זוועה אפילו במשרד ראש הממשלה. היועץ המשפטי האמריקאי אברהם סופר דחה את יציאתו לאיזור, יציאה שתרכונה לשבוע הבא, לאחר שהתברר לו כי המצרים טרם הציגו "עד" שנרכבו לנוסח שטר הבוררות. אותה עד הבריחה את סופר לפני שלושה שבועות מקאהיר הביאה את שולץ לשגר איגרת חריפה מצריימה.

מצרים מחכה לארה"ב

גם במקרה המצרי, מחפשים עתה בירושלים את הישועה בוואשינגטון. כאשר סעודיה איננה עוד מה שהיתה במשך שנים למצרים (מקור תעסוקה לרבבות מפרנסים ולהשקעות כלכליות), מקבל המענק האמריקאי (2.4 מיליארד דולר) משנה חשיבות. האמריקאים הודיעו את שר ההגנה המצרי במהלך ביקורו אצלם, כי ידידי ישראל לא יהססו לפגוע בכיסם של המצרים, אם יתבלו בנורמליזציה עם ישראל. בסביבתו של פרס מקווים, כי ידם של אלה מבין יועציו של מובארק, המתייחסים בחרדה לקשר הישראלי-אמריקאי, תגבר על זו של החרדים מהידוק הקשר המצרי-ישראלי. חוגים אלה נאחזים בציפה הנספח לשטר הבוררות בסכסוך טאבה כבמוסמך אחרון בדרכו של השגריר המצרי לתל אביב.

שולץ הבהיר, כי יבוא לאיזור רק לאחר שיובטח לו, כי לא ייאלץ לשמוע עוד על אבני גבול בתוך טאבה. פרס רוצה מאד לחלוץ את ידו של מובארק. יצחק רבין מוכן להתגמש בבטחון הגבול הדרומי. הדבר נשען, לדעתו, על התלות המצרית הגוברת בסיוע האמריקאי ובהתעסקותו של הצבא המצרי במרק לנשק מערבי חדיש. אבל, רבין בניגוד ל"מקוד בטחוני" בעלם אינו מוטרד מהפרות מצריות של ההסכם הצבאי. הוא מאשר שהכח הרב-לאומי עוד בירור בתלונות ישראל ומצא שהמצריים אינם חורגים מההסכם.

מסדרונות מפלגתיים / אילן שחורי

הליברלים: מודעי אחרי הפוטש

מודעי: "הכשרון לבלום כל עשייה במפלגה הליברלית מופלג ביותר, והוא ביחס הפוך לכשרון העשייה"

יו"ר נשיאות המפלגה הליברלית, שר המשפטים יצחק מודעי, החליט להפסיק לייצג את המפלגה הליברלית במגעים עם תנועת החרות לאיחוד בין המפלגות. בשיחה ל"מסדרונות מפלגתיים" טען מודעי השבוע כי החליט לנהוג כך, לאחר שנוכח לדעת כי בעת היעדרו מהארץ, היה ניסיון פוטש נגדו מצד חטיבת הליברלים בכנסת, ולפיכך הוא רואה עצמו עתה פטור מכל התחייבויותיו.

ערב צאתו של מודעי לארצות-הברית, לפני כשבועיים, הוא נועד עם השר דוד לוי. מודעי ניהל אז מגעים עם צמרת חירות, כדי להגיע להסכמה בדבר אופיו של הסכם האיחוד בין שתי התנועות, לאחר שלוי ושרון הסתייגו מההסכם המקורי כפי שגובש קודם-לכן.

בפגישה עם לוי הועלתה נוסחת פשרה, שעיקרה בחירת הנהלה-הכנסת של התנועה המשותפת בשני שלבים נפרדים. בשלב הראשון יבחר מועצה של כ-50 מועמדים, על-פי ההסדר בין שתי התנועות, ובשלב השני תקבע כל חטיבה את הדירוג של מועמדיה. איש תנועת החירות הוא המועמד לתפקיד ראש הרשימה והבא אחריו יהיה נציג הליברלים.

מודעי לא הספיק לדווח לעמיתיו על שיחתו עם לוי, ולאחר 24 שעות כבר החל את מסעו בארצות-הברית. פרסום תוכן השיחה בין שני השרים הפתיע את חברי הכנסת הליברלים, שהתרעמו על שמודעי לא דיווח להם על המהלכים. השר גדעון פת, יריבו של מודעי, יזם כינוס מיוחד של חטיבת הליברלים בכנסת. בכינוס הוחלט כי לא מקובלת עליהם שום נוסחה לאיחוד, חוץ מן ההסכם המקורי שגיבשו נסים ולוי.

מודעי טוען כי עמיתיו למפלגה הליברלית, מתוך רצון לפגוע בו, מנסים לחבל בסיכויו להביא להסדר בין שתי התנועות. "הכשרון לבלום כל עשייה במפלגה הליברלית מופלג ביותר, והוא ביחס הפוך לכשרון העשייה", טען מודעי השבוע. לדבריו מעתה לא יהיה זקוק לשום הסכמה או אישור של החטיבה הליברלית. הוא יפעל מכוח החלטתו. לדבריו, לחטיבה הליברלית אין שום מעמד חוקי מבחינת מוסדות המפלגה, ולהחלטותיה אין משמעות בתיפקוד היום-יומי של התנועה.

המפד"ל: ועדות השיקום ממשיכות

סוף-סוף הצליחה צמרת המפד"ל, בראשית השבוע, להסכים על תאריך לכינוס ועידת התנועה. ועידת המפד"ל תיפתח איפוא ב-20 ביולי, בבנייני האומה בירושלים. דיוניה יתנהלו בשלושת הימים שלאחר מכן במרכז הקונגרסים, בבני התערוכה בתל-אביב. זה היה מעין תאריך של פשרה בין ראשי סיעת למפנה, שביקשו לדחות את הפתיחה, לסיעת הצעירים שביקשו להקדים.

הוועד הפועל של המפד"ל היה אמור לאשר אתמול את התאריך ואת סדר יומה של הוועידה. במגעים בין ראשי הסיעות, סוכם לפני ימים אחדים כי דיוני הוועידה יארכו שלושה ימים. ביום הראשון יתמקדו הצירים בעניינים האידיאולוגיים שעל סדר יומה של התנועה: בעיית הדת והמדינה, ארץ-ישראל וגבולותיה, דתיים מול חרדים וההתיישבות.

צמרת המפד"ל היתה אמורה אתמול להכריע גם בדבר המחלוקת שנתגלעה עם ועדות השיקום של התנועה, בראשות יצחק יגר ועו"ד ישעיהו פריבס. יגר ופריבס שלחו לפני כעשרה ימים מכתב למזכ"ל המפד"ל ולמזכ"ל הפועל המזרחי וטענו בו כי כמשקמי התנועה עליהם להיות אחראים גם לתהליכי הבחירות שיהיו בעת הוועידה; על כן הם רואים עצמם כמי שינהלו את הוועידה, עד שתיבחר נשיאותה, וכן ישמשו כוועדת הבחירות של הוועידה. דרישתם של יגר ופריבס עוררה תרעומת בקרב כמה עסקנים מרכזיים בתנועה. אלה טענו כי תפקידם הסתיים עם פתיחת הוועידה. וכנגד אלה היו שטענו כי פריבס ויגר חייבים לתפקד עד לאחר בחירת כל המוסדות החדשים.

עיקר ההתנגדות לדרישתם של יגר ופריבס באה מצד סיעת למפנה בראשותו של רפאל ברקתן. גם

יגר ופריבס: האם תפקידם הסתיים?

יום הדיונים השני יוקדש לבעיות הפנים של הציונות הדתית כמו חינוך ונוער, ואילו יום הדיונים השלישי והאחרון יוקדש לבחירת המוסדות. הוועידה תתבקש לבחור מרכז חדש לתנועה, הנהלה מצומצמת, מזכ"ל לתנועה וכמובן יורש לד"ר יוסף בורג במשרד הדתות. יתכן שהוועידה תכריע גם על קיום מושב שני, שבו יבחרו בעלי התפקידים המעשיים בתנועה, כמו ראשי האגפים והשלוחות.

בסיעת הצעירים הושמעה הסתייגות, אך בסוף השבוע טען זבולון המר, כי לא יתנגד לדרישותיהם של יגר ופריבס. ההכרעה הסופית בדבר הגוף שינהל את הבחירות בוועידה תפול ככל הנראה רק בראשית השבוע הבא. אך כבר היום ברור כי אחד ממוקדי המאבק בוועידה הקרובה של המפד"ל יהיה בין רצונן של ועדות יגר ופריבס להמשיך בתהליך השיקום גם מעבר לוועידה, לבין מתנגדיהן.

המרכז הליברלי: הזדמנות נוספת

מפלגת המרכז הליברלי עושה בימים אלה עוד ניסיון התאוששות לאחר המכה הקשה שספגה בעקבות המחלוקת בצמרתה. אותה מחלוקת גרמה את פיצוץ ועידת הייסוד לפני כחודשיים. בעוד כשבוע תבקש המפלגה החדשה הזדמנות נוספת, בכינוס ראשון של מועצת המפלגה, שתתבקש לאשר גם את ההסדר שגובש עם יצחק ברמן וקבוצתו של יצחק יצחקי. הסדר זה הביא להרגעת הרוחות.

על-פי ההסדר תגדל מועצת התנועה מ-375 ל-500. למסגרת החדשה יצטרפו 75 נציגים של יצחק יצחקי. הנהלת התנועה תגדל מ-27 חברים ל-32 ולמסגרת זאת יצטרפו שלושה מנציגיו של יצחקי. המועצה שתתכנס ב-10 ביולי בבית הטקסטיל בתל-אביב תתבקש לאשר את ההסדר, שסוכם שלא על דעת כל אישי הצמרת במפלגת המרכז.

יחזקאל פלומין ויחזקאל הרמלך התנגדו כזכור לסיכום שהבטיח את שילובו המחודש של ברמן בתנועה ומנע את פרישת קבוצת יצחקי. ככל הנראה, יהיה ביטוי להתנגדות זו גם בישיבת המועצה בשבוע הבא. מאז האירועים הפנימיים במפלגת המרכז החדשה, מבקשים ראשי התנועה לשמור על פרופיל נמוך ולהימנע מהתבטאויות פומביות, בהן גם ... להם רוב הזמן בתו"ל, ואריה דולצ'ין היה עסוק בהכנות לעצרת הזכרונות. מזכ"ל התנועה, יוסף לפיד, טען השבוע כי אל משרדי התנועה עדיין ממשיכים להגיע מכתבי הצטרפות, ואישי ציבור ממקומות שונים בארץ מבקשים להצטרף. לדבריו, רשימת חברי התנועה מתקרבת כיום לכ-5000 חברים.

בינתיים הסתבר כי האירועים הפנימיים והמחלוקות בצמרת התנועה החדשה הביאו להרחקת גורמים פוליטיים שונים, שקיוו ליצור גוש ליבראלי משותף עם התנועה. שתי תנועות, שהיו ידידות בעבר, החלו באחרונה בשיתוף פעולה. ובפגישה שהיתה באחרונה בכנסת בין ח"כ יצחק ארצי לשר אמנון רובינשטיין ומרדכי וירשובסקי, לא נפסלה האפשרות לשיתוף פעולה פוליטי בין שני הגופים בבחירות לכנסת הבאה, גם ללא מפלגת המרכז החדשה.

לדברי יצחק ארצי, בל"ע עדיין הדיעות חלוקות בדבר העתיד של התנועה, בעיקר מאחר שמספר חברים בכירים מצדדים בהמשך שיתוף-הפעולה עם מפלגת העבודה ... במפלגת המרכז הליברלי.

הטור השלישי / לילי גלילי

המלצת השבוע: כנס הפילוסופים

צו האופנה העיתונאית האחרון, הוא סוג של המלצות לקוראים: "לך", "דרוך", "אל תלך", לאירוע, מופע, או בית אוכל זה או אחר. גם לנו יש המלצה השבוע: לך — אפילו רוץ — למפגש הפילוסופים במכון שלום הרטמן בירושלים, שנושאו תפישת הצדק ביהדות. בית מסטוראלי ברחוב ציורי בקטמון הישנה בירושלים, כמה מדרגות המובילות אל הקומה השניה והנה, עברת במנהרת הזמן לעולם אחר. שם, בחוץ, ממשיכים אנשים קשי יום להתווכח בחירוף נפש על פרשת השב"כ; שם, בעולם שהותרת מאחוריך, רוקמים תוכניות איך לצאת בכבוד יותר מפרשת פולארד; שם, בעולם הזה, נוטשות האחיות את בתי החולים. אבל כאן, בפנים, יושבים סביב שולחנות ארוכים במפגש מוחות מרתק מומחים ישראליים לפילוסופיה ולהלכה, וראשי קתדרות מכובדות לפילוסופיה מן העולם, וצוללים כדי רוח גלויה אל רזי התלמוד והמשנה, והופכים אותם ליותר אקטואליים מן החדשות של מחר.

בוקר אחד, למשל, דנו בסוגיית קק העני. "למען האמת," תמיד חשבתי ש"קק עני" הוא שאלה מתימטית פשוטה, או לכל היותר נושא למחלוקת בין משרד האוצר למשרד הרווחה. כאן למדנו, שטעינו. קק העני, הוא בכלל שאלה פילוסופית שהלכה נתנה כבר דעתה עליה.

עובדה, כתוב שם בפירוש: "די משיא את היתומה, לא יפחות לה מ-50 זוז". נכון, גם אז לא היו 50 זוז חדש בבחינת הון, אבל לפחות היתה פה הבטחת הכנסה. וכמה בכלל יש לתת לעני? הרי כתוב: "לפי כבודו". ואם הוא יוצא תרבות? מי אנו שנכתיב לאדם לכמה הוא זקוק? ומה עושים כדי לא לגדל פרזיטים? ובכלל, איך משתפים את הנזקקים בהחלטות שנוגעות לגורלם? נראה שאבותינו לא הצטיינו בנקודה זו יותר מצאצאיהם המופקדים היום על שירותי הרווחה.

... תנית מנהל המכון, הד"ר דוד הרטמן. לשאלתי, אם אין הם מרגישים קצת מנותקים, קצת על יד החיים, משיב הרטמן בשלילה מוחלטת. להיפך, האנשים נהנים לבוא לירושלים ולצלול אל הדת, והוא ממחיש את האלטרנטיבה בסיפור הבא:

פעם, הגיע איזה ידיד שלו לביקור בירושלים. "אצל ישעיהו בן אמוץ כבר ביקרת?" הקשה הרטמן. "לא, לא", השיב הידיד, "באיזו מחלקה בסוכנות הוא יושב?"

אחימאיר במקום פלג?

לליכוד יש בעיה עם הרוטאציה המתהפכת: בדרך כלל, מי טיבים שם לדעת את מי הם רוצים להוליך; כמי להוליך את המחולק, זו כבר שאלה מסובכת יותר. אחד התפקידים אותו אין הליכוד מתכוון להפקיד בידי המערך, הוא תפקיד ראש לשכת העיתונות הממשלתית, המאוייש עתה על ידי ד"ר ישראל פלג, מנערי פרס.

אדם המקורב לשמיר, אמר השבוע "כי לא יתכן להשאיר את לשכת העיתונות בידי אדם שהיה מינוי של פרס; אין שום סיכוי שהוא יצליח לשרת בהתלהבות ובמסירות את ראש הממשלה, יצחק שמיר".

אף פעם לא ידענו, שכך מוגדר בחוק תפקידו של ראש לשכת העיתונות. כך או כך, בין השמות המוזכרים לרשת את פלג, בולט שמו של יוסף אחימאיר, יועץ התקשורת של שמיר. אם יצא אל הפועל, יצטרכו לחפש יועץ תקשורת חדש לראש ממשלה הישן-חדש. נכון לעכשיו, אין מועמד שמדברים בו. אבל מלחשים, כי למרות הפיתוי שבתפקיד, לא יהיה קל לאייש אותו. בחוגי המקצוע נחשב שמיר ל"לקוח" קשה, ואחד שלא קל "למכור" אותו לתקשורת, אם לנקוט לשון המעטה.

ריקה בין החוחים

ריקה זראי: למה לא לגנות את השיטה שלה?

סליחה על הקלישאה, אבל "כשושנה בין החוחים" מתאר היטב את הופעתה הזוהרת של ריקה זראי במזנון הכנסת העמוס ח"כים ועפים, לאחר פרסום החלטתו של חריש. על צלחת עמוסה פרי וירק, לוחצת זראי ידיים, ומחליפה מילות נימוסים עם נבחרי העם, מלוות בדברי הספה כבושים בעניין הדיאטה שלהם. בקיצור, יוסי ציבור אלגנטיים לספר הטבעונות שלה, שיצא עתה לאור בעברית, והמהדורה הרביעית שלו אוזלת בתוך שבוע.

בוקע מדברים על השב"כ, על ההשלכות הפוליטיות, על עתיד הממשלה ועל עוד מיני עניינים בני חלוף. במבטא צרפתי קל, ולהט של מיסיונר שאפתן, מדברת זראי על שיטת החיים שפיתחה, ושיש בכוחה לשנות גם את פני העולם. היא מתחילה בקטן: "אם ידרשו חברי הכנסת כל יום מן המזנון רק סלטים וירקות, שמן זית ולימון, ישתנו פני המזנון גם בלי מהפכות: לא צריך לירות ישר בתותחים. אם אכן יעשו זאת, ישתנו אורחות חייהם: אם ישתנו אורחות חייהם, יהיו בריאים יותר; אם יהיו בריאים יותר, תשתנה גם הזירה הפוליטית. אם תשתנה הזירה הפוליטית, ייעלמו ממנה גם כמה מפלגות: אם ייעלמו כמה מפלגות, ישתנו פני המדינה".

במחשבה שניה, השיטות האחרות לא כל כך הועילו לשיפור פני האומה. אז מדוע לא לנסות את הבשורה על פי ריקה?

לאנג צמוד לכסאו

לאנג: אבק כוכבים מכובד

לפני כמה ימים ביקשו בירושלים לקשט את פסטיבל הסרטים הבינלאומי, שיפתח מחר בסינמטק במעט אבק כוכבים מן הסוג המכובד. ישבו, חשבו, והגו רעיון מבריק: להזמין לאירוע את מי שהיה שר התרבות המצליח של צרפת, ז'אק לאנג. הלכו מנהלי הפסטיבל אצל ראש לשכתו של פרס, ברעו אפלבאום, שהוא לא רק ראש לשכה, אלא גם יו"ר המכון הישראלי לקולנוע, ויש לו – כך אומרים – כוונות לא מוסתרות להיות פעם שר התרבות של ישראל.

אפלבאום אהב את הרעיון ובלא היסוס חייג לפריס. גם לאנג, שזה זמן רב לא ביקר בארץ, נשמע נלהב. "אבל", אמר, "יש אבל גדול": הפרש הקטן בין האופוזיציה הסוציאליסטית לממשלה של שיראק, מחייב אותם להישאר צמודים דרך קבע לכיסאות. לאנג הרי אינו יכול להרשות לעצמו שיתחילו את המהפכה בלעדיו, והפסטיבל הפסיד אותו כאורח הכבוד. עכשיו תארו לכם את יצר הגרוזים של גבורינו עומד בפני דילמה שכזו.

החגיגה הפרטית של פרס ורבין

בלי היתושים, יוכל הכל להיות מושלם. ביום רביעי הבא, יוחד המערך לימיו הגדולים: נכון שגם כל שרי הליכוד הוזמנו לאירועים לציון 10 שנים למבצע אנטבה, אך באמת-באמת, תהיה זו החגיגה הפרטית של פרס ורבין.

החגיגה תתחיל עם בוקר. בקבלת פנים בלשכתו של הנשיא לכל החטופים עם בני משפחותיהם, המשפחות השכולות, מפקדי כל הכוחות באנטבה (שהם היום קצינים בכירים), הרמטכ"ל, שרי ממשלת 76. בערב, בפארק הירקון, יצטרפו אל הכבודה הזאת עוד כ-1,500 מוזמנים: למן 250 הלוחמים שהשתתפו במבצע (100 שהיו במטוסים, ו-150 שנטלו חלק בהכנות), דרך שגרירים ונספחים צבאיים ועד למזכירות ומחלקות התה במשרד רוה"מ ב-1976.

כל הכבודה הזו תצפה בקטעי סרטים, במסכת שהכין חיים חפר, במסירת מגן מנציגי החטופים לנציגי הלוחמים, ובעיקר בנאומיהם של פרס ורבין, באחוות רעים מופגנת שתישא רמז סמוי על הנעשה "במחנה השני".

יש אומרים, כי ביום ד' הקרוב, נוכל לראות את תשדיר הבחירות הראשון של המערך לקראת הבחירות הבאות. זאת, כמובן, אם היתושים לא יקלקלו את השורה: פארק הירקון, הוא כידוע מוקד הרגידה הראשי של יתושי תל אביב רבתי. צ'יף הבטיח, כי דקות אחדות לפני ההתחלה, יערפלו את האוויר, וירססו את כולו. הלוחמים שיכלו לחוטפים, יוכלו בוודאי גם לצבא היתושים.

אנטבה: ימיו הגדולים של המערך

מה מותר הינמן מגבע?

יצחק רבין לא אוהב הפתעות. את הדברים הקטנים ביותר, הוא רוצה לדעת מראש. גם בשל כך, לא התלהב רבין לראות ולשמוע את ח"כ יוסי שריד מפתיע אותו בוועדת החוץ והביטחון, כשסיפר על שובו של עציר הטרור היהודי, יעקב הינמן, לשירות מילואים בצה"ל, כמדריך טייס.

אחר כך, על מנת אבטיח במזנון הכנסת, נראה רבין נרגז מאד, אם לנקוט לשון המעטה. היושבים לידו, שמעו אותו אומר משהו שנשמע כמו: "... את הינמן מחזירים למילואים, ואת אלי גבע — לא".

כדי למנוע הפתעות נוספות בעתיד, הורה רבין לבדוק את עתיד שירותם הצבאי של כל אסירי הטרור היהודי, כדי שלא יתבשר פתאום איך אחד הגף מג"ד בצנחנים, והאחר מפקד יחידת שב"כ. במיוחד רבין לא אוהב את שלמה לויתן ודני גילה, האחראים לאובדן מאור עיניו של סולימן הרבאווי. "את שני אלה", אומרים מקורביו, "מוכן רבין לשרוף". ההוראה שהוציא: אם משובצים השניים בצורה כלשהי בצה"ל, יש לזרוק אותם מיד.

הדילמה של רבין

ללשכתו של שר הביטחון, יצחק רבין, הגיע השבוע מכתב קורע לבבות. אפילו הקשוחים ביושבי הלשכה, התרגשו עד דמעות. את המכתב כתבו רונית, רעייתו של תא"ל אברהם ברעם, הכלוא בגין חיזוק בפרשת הברחות הנשק לאירן וילדיה. רונית ברעם מבקשת עזרה. במכתב הנרגש, מספרת המשפחה כי בשל הפרשה, הגיעה ממש אל סף העוני. הוצאות המשפט בלבד, מגיעות לכ-150 אלף דולר, והאישה והבת עומדות למכור את כל הרכוש והנכסים על מנת לממן את ההוצאות.

המכתב גרם לשר הביטחון כאב אמיתי, והביא אותו לדילמה של ממש. כרמטכ"ל מלחמת ששת הימים, אין רבין שוכח לברעם את מעשי הגבורה של הימים ההם, ואת עברו הצבאי, שהיה מפואר מבסיסנו האחרון. רבין, דווקא רוצה היה לעזור למשפחת ברעם. אבל. . .

האבל הזה אומר, כי כל נסיון עזרה שלו, ולו גם העקיף ביותר, עלול להתפרש כאילו פעל ברעם בשליחות מערכת הביטחון, דבר שאותו המערכת מכחישה בתוקף. כל בחישה של רבין בעניין, גם באצבע הקטנה, תתפרש כהודאה ש"ידנו בכיוך" הגדול. זקני הלשכה מספרים, כי מדי יום מגיעות ללשכה עשרות בעיות קשות יותר: זו הפעם הראשונה שהם רואים את ה"בוס" שלהם מתחבט, ולא מוצא תשובה.

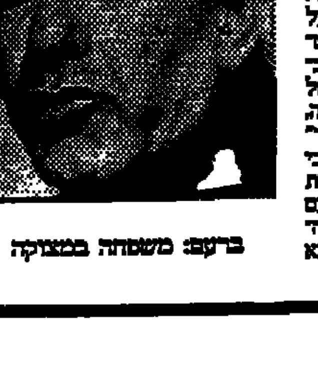
ברעם: משפחה במצוקה

חילוניים ודתיים: גרושים במיטה אחת (א')

תסריט שחור

מסע בכרכרת הזמן לארץ־ישראל האחרת, שחורה אך לא בלתי־מציאותית ★ "אני חושש שבעתיד נחיה כמו במגדל בבל, בלי יכולת להבין איש את רעהו" — זה אינו עוד פרי הדמיון, אלה דברי שר הפנים, הרב יצחק פרץ, על היחסים העתידיים בחברה הישראלית

מאת רומן פריסטר

על פנחס ויהושע הוטלה משמרת אחר־הצהריים בכניסה הדרומית למאה שערים, סמוך לבית הבזירות הפולניות. יום ג', ט"ז בתמוז תשנ"ז והגויים יעדיפו בודאי את התאריך הלועזי — 1 ביולי 1996, ולמרות שביום ג' פעמיים נאמר "כי טוב", שוע — כך קראו לו חבריו — לא שבעצמת מהתוכה לעמוד בחוצות, כדי לבדוק את תעודות־הזיהוי של העוברים ושבים. הוטל עליו למנוע כניסת ציונים וגויים שלא הצטיידו כהלכה, ולהרחיק מחומות הרובע נשים שלבושן העיד על פריצות. הוא היה מבכר לשבת בכולל שלו ולהתעמק בפרשת השבוע, בחוקת בלק.

פנחס, שאף הוא נמנה עם תלמידי חכמים, ראה בשעות המשמרת האלו משימה חשובה לא פחות מלימוד תורה. לא לשווא נשא את שמו של פנחס בן־אליעזר בן אהרן הכהן, הקנאי שהרג את זמרי בן־סלוא ואת פילגשו המדיינית, ועשה בכך את מלכותו של השם. את סיפור המעשה, שתואר בחומש ופורש במסכת סנהדרין, ידע בעל־פה. כשהיה מרים את אלתו על איזה ציוני ארור או על נוכריה שניסתה לפתות בקסמיה את יראי־השמים, חש כמו פנחס התנ"כי ורומח בידו.

קרוב לעשר שנים היה ממלא את חובתו הקדושה לקהילה, ולא פעם זכה בשבחים על מסירותו מפי ראשי העדה. הכל התחיל בקיץ תשמ"ו, כשניצלו ראשי העדה את חולשת הפוליטיקאים, ובחוכמתם כי רבה מנעו ביקור רשמי של חברי־הכנסת שהוצגו לטייל בחצרות בתי אונגרין כמו היו החצרות הללו חלק מהמדינה הלא־חוקית. מאז אותו יום נקבע התקדים, אך דרושה היתה עבודת־נמלים ממושכת כדי שאוטונומיה של השכונות החרדיות בירושלים ע"ק, בבני־ברק, בצפת, בטבריה ובעיים אחרות תוכר כעובדה שאין עליה עוררין.

זקנו של פנחס עדיין לא צימח כאשר החלה התמורה הגדולה, והיה רצון השם כי יעלה קרנם של החרדים הקנאים. הוא נצטווה להשאר בבית כשאחיו הגדול השתתף במבצע שריפת תחנות האוטובוסים, נתפס, נעצר ושוחרר כעבור עשרים וארבע שעות. עד עצם היום הזה נהגה האם מהילה של גיבור. הזדמנות פז כזאת לא תזדמן לו לעולם, כי משטרת המדינה חדלה מלפעול נגד החרדים. שום שוטר לא יאזור עוז לסייר ברובעים החרדים, וגם כשהקנאים מגיחים לפעולת־בזק באחד מאזורי המדינה, מוצאים דווקא קציני המשטרה ושר המשטרה לגיטימציה כלשהי למעשיהם. יש להם, לציוניים האלה, שיקולים משיקולים שונים כדי להימנע מעימות.

היו רגעים שבהם חששו זקני העדה מפני תגובת השלטונות למעשים שהעיתונות הגדירה אותם כ"מעשי בריונות". ח"כים מהשמאל וכאלה שכינו עצמם דמוקרטים, תבעו מדיניות של יד חזקה נגד מפירי החוק, אך כשזו בוששה לבוא — בירכו ראשי העדה ברי־עבד על המנהג. כאשר שוחחו על כך פנחס ויהושע עם קיימת את משמרתם בגבול הרובע, ביקש פנחס להוכיח לעמיתו כי זו היתה מאז ומתמיד דרכם של הקנאים. אין מבקשים היתר מראש מפי הסמכות המקובלת. "גם פנחס בן־אליעזר הפר את המשמעת כשדקר את זמרי בן סלוא לנגד עיניו של משה רבנו — ובכל זאת זכה בשבחי השם. כשאתה פועל מתוך אהבת התורה, תמיד תזכה בל־גיטימציה, אמר.

פנחס נהנה לעקוב אחר התמרדנים הפוליטיים; החילוניים הטביעו מטבעות־לשון כמו "דונם פה ודונם שם" או "שכח משהו לא יהודי", אך לאמיתו של דבר הלמו אמרות הכנף האלה דווקא את מהלכי החרדים. בניגוד לדעה המקובלת, היו זקני העדה בקיאים מאוד בדרכי הפוליטיקה, ותמיד השכילו לנצל לטובתם רגעים של גיאות. הם קראו לכך "קוניונקטורה". הבעיה העיקרית היתה למצוא את הדרך והאמתלה לבוא בדברים עם השלטונות.

אנשי ססמה, שלא לדבר על סתם אורתודוקסים, מוכנים היו בשעת מצוקה, לקיים מגעים עם הממשלה הציונית. לא כן ראשי העדה החרדית במאה שערים. התנועה הציונית היתה מוקצה מחמת מיאוס גם בשבוקם שומרי החומות לשירותיה. סבו של פנחס נמנה עם ראשי הציבור בעת מאורעות תרפ"ט, כאשר התנגדה העדה החרדית להעביר את הפיקוח על הכותל המערבי מידי ההקדש המוסלמי לידי היהודים. סבו היה אז איש אגודת־ישראל. אך כאשר התברר שאגו"י אינה מהססת לזהם את ידיה במשא־ומתן עם הציונים, עזב את שורותיה במפגיע, כפי שעשו כל נאמני התורה האמיתיים. אלא שהוצאת אגודת־ישראל מהקהל, אין פירושה שיש לוותר על כוחה. כל היופי במשחק היה לתמרן אותה למצבים קיצוניים יותר ויותר, עד שבסופו של דבר נאלצה לשרת את הקנאים. לימים הצטרפה למשחק גם ש"ס.

בלי אגו"י ובלי ש"ס לעולם לא היה מתקבל חוק "מיהו יהודי". באודי־יהודים טענו חכמי העדה, כי שתי המפלגות הללו כלל וכלל לא היו מעוניינות בחקיקת החוק. שהרי כל עוד יכלו לאיים בהבאתו לכנסת, שימש להן האיום כחרב לסחיטת עוד כספים ועוד טובות הנאה מהממסד הפוליטי. ידעו שברגע שיעבור החוק — תישמט החרב מידיהן. מאידך גיסא, היו שגרסו כי קבלת חוק "מיהו יהודי" אך תחזק את הרבנות הראשית ואת סמכויותיה, הרי אין לפקפק בעובדה שהרבנות הזאת אינה אלא יצירת־כפיה של הממשלה הציונית. החוק הוחקק זמן קצר אחרי הבחירות של 1988, כאשר תמיכת אגו"י, ש"ס, מורשה והפאג"י היטו את כף המאזניים לטובת הליכוד ואיפשרו לו להקים קואליציה. מחר היה לעקוב אחר דרכי השם, שבחר להשתמש דווקא במשתפי־פעולה כדי לקרב את ביאת הגאולה. אך האם לא נכתב כי "צדיקים, מלאכתם נעשית בידי אחרים"?

חקיקת החוק גרמה לשיבושים חמורים ביחסים בין המדינה לבין חלק גדול מיהדות אמריקה. אך ככל שיצטמצמו המגעים עם החילוניים, הרפורמים והקונסרבטיביים י"ש, כך ייטיב השם עם קהל־ישראל. פחות ספקי־יהודים יטנגו לארץ הקודש, יהיו פחות נישואים מפוקפקים ופחות ממזרים יזכו בהכשר הרבנות "מטעם". הפגיעה הקשה במגביות אינה מגעת, כמובן, במגביות של החרדים. אדרבא, הניצחון אף הגביר את נכונות הנגידים בחצרות האדמו"רים בגולה לתרום להחזקם של קנאי התורה. לפני השואה היה על העשירים האלה לתמוך במיליוני יהודים חרדים במזרח־אירופה. אחרי השואה, עשו החרדים כמעט חיל בעסקים וצברו הון־עתק, ואולם קהל הנצרכים הצטמצם ולא נותרו רבים לתמוך בהם. המצב היה, תודה לאל, משביע רצון. רק האדמו"ר מלובביץ' עשה בעיות, כשגילה שחלק מכספי החסידים זרם איכשהו גם לכוללים ולישיבות של המתנגדים.

מאמציהם התמידיים של הפוליטיקאים החילוניים לרכוש את אהדת המוני החרדים על־ידי ויתורים למיניהם, היו מעלים חיוך של לעג על פני הקנאים ברובע. כבר לפני התבוסה בבחירות של 1988, נכנעו ראשי הממשלה הציונית, שמעון פרס ויצחק שמיר, ללחצי המפלגות הדתיות. הם סברו לתומם, שביטול אירועי ספורט בשבתות יבטיח להם את קולותיהם של יראי־השמים. במציאות הפסידו מאות־אלפי קולות של חילוניים אוהדי־הספורט. לא צמחה להם כל תועלת מכפיה חמורה של חוק האנטומיה, חוק הפלות וחוק שמירת שבת בפרהסיה.

ואולם את החילוניים הרגיזו האיסורים כזוגה: קמו מפלגות חדשות שחרתו על דגלן מאבק למען "זכויות האזרח". יתברך השם: הרי ידוע שככל שמרבים בפיצול המפלגות כך עולה כוח המיקוח של לשון־המאזניים. גם כשמשרי החינוך שלהם אסרו על מפגשי נוער יהודי־ערבי, ולאחר מכן הקימו ועדה מיוחדת שתפקח על הגברת לימודי הדת בבתי־הספר הממלכתיים — רק הישלו את עצמם כי בכך סיפקו את דרישת שומרי־המסורת ויזכו בתמיכתם. שומרי התורה האמיתיים ידעו מלכתחילה ששום דבר זולת חברה שתחיה על־פי ההלכה לא יספק את כל הדרישות, ושכל ויתור אינו אלא פתיחת דלת לויתור נוסף.

בסיון תשמ"ז איימה על התהליך הזה סכנה גדולה — ולאו דווקא מצד הממסד החילוני. שר הפנים, הרב יצחק פרץ, הציע לחוקק חוק שיקפיא את הסטטוס־קוו לעשרים שנה. לאחר־מכן ביקש להתקין תקנה שתאפשר רישום נפרד בתעודת הזיהוי של גרים. בעדה החרדית הבינו את מניעיו, ובכל זאת תהו: איך הוא יודע כי 46 פעמים נזכרו הגרים לטובה בתורתנו, אפילו להונות אסור אותם, כפי שמותר לגבי הגויים האפיקורסים.

עניין הרישום עבר ללא סערה גדולה. לעומת זאת, היו הדים לעניין הסטטוס־קוו. הצהרתו באה בתגובה לשריפת תחנות אוטובוסים, לפגיעה חמורה בבתי־הכנסת ולמעשי אלימות אחרים שהעלו את העימות החברתי לשיאים חדשים. בשיחה עם סופר "הארץ", הביע השר את חששו כי "המצב יילך ויחמיר וכי בעתיד יחיו החילוניים והדתיים אלה בצד אלה כמו במגדל בבל, בלי יכולת לשוחח איש עם רעהו — שהרי השפה אינה רק מלים, כי אם בראש וראשונה תכנים". הוא הביע תקווה, שהקפאת הסטטוס־קוו עשויה לפרק את המתח ולהפיג חששות משני צדי המתרס.

אבל הקנאים לא חפצו כל עיקר בהפגת המתח. מלחמת הקודש חייבת להמשך. אמנם השר פרץ הדגיש מפורשות, כי הקפאה לא תתייחס לנושא "מיהו יהודי", והכריז שגם במצב של הקפאה "יש להגביר את החינוך היהודי בקרב בני הדור שלא ידע את יוסף, דור שאינו זוכר את הסבא הלומד דף יומי בגמרא" — אבל כל האטה בתהליך, שמטרתו להחזיר בתשובה את הנפשות הסוטות, כמוה כפגיעה ישירה בעבודת השם.

רצה השם, ואיש לא התייחס להצעתו בכובד־ראש. החילוניים והדתיים גם יחד הבינו כי סטטוס־קוו אינו מצב פוליטי שניתן לעצבו מכוח חקיקה, אלא מצב חברתי נזיל. אילו היה הסטטוס־קוו ערך קבוע ולא ניתן לשינוי, כיצד היה המחנה החרדי משיג את כל ההישגים הנאים, החורגים בהרבה ממסגרת ההסכם המקורי? (ראה מסגרת). כדרכם בקודש, מיד התעמקו הרבנים "מטעם" ורבני העדה החרדית בניתוח הסוגיות: מה דינו של סטטוס־קוו בשכונה שהתחלפה אוכלוסייתה? כאשר גר בה רוב חילוני הוקרנו בבית־הקולנוע המקומי סרטי תועבה. האם עכשיו, כשגרים בה רוב יהודים חרדים, אסור להקרינם? ולהיפך: מה דין רובע שתושביו נטשוהו כדי להתיישב באחד אזורי... האם איסור תנועת כלי־רכב פרטיים יחייב בו גם כשיאוכלס בחילוניים? כך, איפוא, נותר הסטטוס־קוו כפי שהיה: לא מוקפא ונתון לפירושים דיאלקטיים. הצד שהכוח הפוליטי מונח לצדו יוכל לשנותו ברצונו. "קוניונקטורה", אמרו חכמי העדה החרדית. "קוניונקטורה צריך לנצל", אמרו הקנאים. אמור ועשה.

(בכתבה הבאה: תסריט לבן)

הסטטוס קוו

להקמת המדינה קדם משא־ומתן ממושך עם החוגים הדתיים על עיצוב אופיה של החברה הישראלית בארצה החופשית. בשלבים מסוימים חלה התקרבות מה בין עמדותיו של יצחק גרינבוים, אשר תבע הפרדה מוחלטת בין דת ומדינה, לבין הרב י.ל.פישמן, שעמד בראש המועצה הדתית־הלאומית. ואולם בן גוריון ביקש לפייס גם את אגודת־ישראל הלא־ציונית. דיעות ההיסטוריונים חלוקות לגבי משמעות שאיפותיו אלה: יש הגורסים כי הצליח לרתום את אגו"י למפעל בניית המדינה, ויש הרואים בכך פתיחת פתח לסחטנות בלתי־פוסקת. כל מי שישווה בין המסמך שמהווה בסיס להסכם הסטטוס־קוו המקורי לבין המציאות הסובבת אותנו, יוכל להסיק מסקנות גם בלי עזרת המפרשים:

לכבוד הסתדרות אגודת ישראל
ירושלים
א.נ.,

הנהלת הסוכנות שמעה מפי היו"ר שלה מבקשכם בדבר הבטחת עניני האישות, השבת, החינוך והכשרות במדינה היהודית לכשתקום בימינו... שמענו ברצון שאתם מבינים שאין שום גוף מוסמך לקבוע למפרע חוקת המדינה, ושהמדינה תהיה מחויבת במידה מסוימת בת־חורין לקבוע את חוקתה ואת משטרה לפי רצון אזרחיה. יחד עם זאת מעריכה ההנהלה את תביעותיכם, והיא יודעת שאלה הם דברים המדאיגים לא רק חברי אגודת ישראל בלבד, אלא רבים משלומי אמוני ישראל שישנם במפלגות הציונים ומחוץ לכל מפלגה, והיא מתייחסת בהבנה גמורה לתביעותיכם...

הנהלת הסוכנות מילאה את ידי החתומים מטה לנסח את עמדתה בשאלות אשר נקבתם בשיחה, והריני מודיעים לכם בזאת את עמדת הנהלת הסוכנות...

א. שבת: ברור שיום המנוחה החוקי במדינה היהודית יהיה יום השבת, כמובן מתוך מתן רשות לנוצרים ובעלי דת אחרת לשבות ביום חגם השבועי שלהם.

ב. כשרות. יש לאחוז בכל האמצעים הדרושים למען הבטיח שבכל מטבח ממלכתי המכוון ליהודים יהיה מאכל כשר.

ג. אישות. כל חברי הנהלה מעריכים את רצינות הבעיה וקשיה הגדולים, ומצד כל הגופים שהנהלה מייצגת ייעשה כל מה שאפשר למען ספק בנידון זה את הצורך העמוק של שלומי הדת, למנוע חלילה חלוקת בית ישראל לשנים.

ד. חינוך. תובטח אוטונומיה מלאה של כל זרם בחינוך... ולא תהיה שום פגיעה מצד השלטון בהכרה הדתית ובמצפון הדתי של שום חלק בישראל. המדינה, כמובן, תקבע את המינימום של לימודי חובה, הלשון העברית, ההיסטוריה, מדעים וכדומה ותפקח על מילוי מינימום זה, אבל תיתן חופש מלא לכל זרם לנהל את החינוך לפי הכרתו ותתרחק מכל פגיעה במצפון הדתי...

בברכה,
הנהלת הסוכנות היהודית
(—) ד. בן־גוריון
הרב י.ל.פישמן י.גרינבוים

הפשע הממוחשב

פשעי המחשב הם שוד ללא דם, ללא עימות פנים אל פנים בין השודד לקורבנו, וכשנתפס עבריין כזה מעדיפים קורבנותיו, בדרך כלל, לא להתלונן במשטרה ולהגיע אתו להסדר כלשהו

מאת אהוד גונדר

ב־1973 נחשפה מעילה של 27.25 מיליון ד' בחברת הביטוח האמריקאית "אקוויטי פאונדינג". מחשב החברה נוצל להפקת פוליסות מזויפות ולהקפצת שערי המניות בבורסה. ב־1974 נגנבו 21 מיליון ד' מבנק וולס פארגו. ג'רי שניידר הצליח לגנוב מיליוני דולרים מחברת טלפונים באוה"ב, לאחר שחדר למחשב שלה. אירועים אלה, במחצית הראשונה של שנות השבעים, פתחו את עידן הפשע הממוחשב באוה"ב. סטאטיסטיקה של האף־בי־אי מורה, כי מול שלל השוד הממוצע, העומד על 3,000 ד', ושלל עבירות הצווארון המבוצעת, המגיעה 25,000 ד', נע ממוצע ההכנסות הבלתי חוקיות של עבריין מחשב סביב 500,000 אלף ד'.

עשר עד עשרים עבירות מחשב נרשמות מדי שנה בתיקי המשטרה, ומדווחות בעיתונות. רואה החשבון גד פניני, מומחה לאבטחת מחשבים, אומר כי עוד כ־200 עבירות נחשפות מדי שנה מבלי שיינתן לכך כל דיווח פומבי. את הכביסה המלוכלכת מעדיפים לכבס בתוך הארגון. מפטרים את העבריין, מגיעים עימו להסדר להחזרת כספי המעילה, ומסיימים יפה יפה. הכל עניין של תדמית. עמוס מגור, מנהל עיבוד נתונים עצמי בחברת טכם — גדול בתי התוכנה בארץ, בבעלות תדיראן — מדבר על 300 עבירות בלתי מדווחות בשנה. הכל נשאר במשפחה — גם משום שהמשטרה אינה ערוכה למעשה לטיפול בסוג כזה של עבריינות.

"כשבמחלק הוקירות הונאה מתפקדים רואי חשבון בלבד המשמרת העליונה — קשה להאמין שיצליחו לגייס מומחי מחשבים", אמר לי אחד מבכירי שיחי, שנקרא בעבר לחקור מעילת מחשב במוסד פיננסי.

הבנקים — מטבע הדברים — הם יעד מרכזי. אבל הבנקים הם גם אלה המונעים מכל מידע על תקלות, דליפות ומעילות להגיע לידיעת הציבור. כשביקשתי לקבל תגובה בבנק גדול אחד על מידע בדוק, לפיו היה שם בעבר לשחזר אירוע אחד של מחיקת קבצים במזיד — נעניתי בהכחשה מיתממת ומתחלפת. מחשבו המרכזי של בנק אחר פרוץ כיום לכל בעל מחשב אישי, סבלנות ומידע מינימאלי, שניתן לקשר בעמידה של שעה בתוך באחד הסניפים. ידיד בעל מחשב אישי התערב איתי כי הוא מסוגל להציג בפני פרטי כל חשבון בבנק הזה — חכה במעורבות. בבנק, אגב, מודעים לבעיה, והבתים עושה שודת הצעות להתקנת תוכנה ותוכנה להבטחת המערכת. בינתיים — עסקים כרגיל: הכל פתוח.

* * *

פשעי מחשב נתפסים בדרך כלל כ"שוד אלגנטי". פשע ללא דם, ללא עימות פנים אל פנים מול הקרבן. הנפגעים אינם בדרך כלל אנשים בשר ודם, שקל להזדהות עימם. הבנק הרי יכול לספוג את ההפסד, את הממשלה מצווה לסוד.

כללית, ניתן להבחין בשני סוגי פשעי מחשב: מעילה וגניבת מידע, או השחתה. מניעיו של המועל — ואין זה משנה אם הוא גונב כסף באמצעות המחשב, גונב מידע או מעתיק תוכנה ללא רשות — הם כמניעי המועלים הפרימיטיביים משכבר הימים: כסף או טובת הנאה. המשחית — מבקש לנקום בדרך זאת בארגון, לעתים — במחשב עצמו. בהקשת מקש אחד הוא גורם לעתים נזק של אלפי דולרים, נפרע על הקיפוח בו הוא חש.

פושעי המחשב עשויים לבוא מתוך הארגון — או מבחוץ. במקרה הראשון, הם מצוידים בדרך כלל במידע אודות המערכת, ומנצלים אותו לביצוע פעולות הריגות. במקרה השני, הם משיגים את המידע כתוצאה מהתנהגות בארגון — או מנצלים אותו. אחרים מהם נהנים מבחינת כוחם מול אמצעי האבטחה שהלו מתכנני המערכת ומתכנתיה.

הסרט "משחקי מלחמה" הציג ילד החודר באמצעות מחשב ביתי אל מחשב העל של צבא ארה"ב. חזון אפוקליפטי כזה עשוי, תיאורטית, להתרחש בכל מקום, בכל מחשב. "אנחנו מפתחים אלגוריתם מורכב במיוחד להגנה — וילד כזה יש סבלנות לבלות חודשים בפיצוחו", אומר שלום ולוביץ', ראש מרכז שירותי מערכות בחברת טכנולוגיה מתקדמת. עמוס מגור אומר, כי פגש בילדים כאלה גם בישראל. לדעתו, הדברים מתרחשים מדי יום. הפריצה אל מחשב "ידיעות אחרונות" הוכיחה זאת.

* * *

מעבר להילת המסתורין האופפת את פשעי המחשב, מסתתרים עקרונות טכניים פשוטים למדי. מאגר מידע הוא בבחינת ספריית ענק, אוסף תיקים בנושאים בהם עוסק הארגון. מי שחודר אליו, כמוהו כפורץ לכל דבר: הוא עשוי להשחית, להעתיק, לגנוב — או לשנות רישומים. אלא שבניגוד לפריצה רגילה, מלאכת המעקב כאן קשה הרבה יותר — וריבוי המידע מגדיל את פוטנציאל הנזק. התפתחות טכנולוגיית תקשורת המחשבים הגדילה עוד יותר את הבעיה. עתה, שוב אינך חייב לשבת בארגון עצמו. הפריצה יכולה להיעשות מרחוק.

"הכל אפשר לפצח", אומר עמוס סלע, מנהל "עורק רשת תהב" — חברה העוסקת בתקשורת מחשבים ומציעה ללקוחותיה גישה למאגרי מידע. "השאלה היא כמה מכסים ומה המחיר". סלע גורס, כי יש דרכים זולות יותר ויעילות יותר לקבלת מידע, לפני שתפצח את המחשב. שיחוד פקידה או שליח, לדוגמא. לדבריו, הנזקים נגרמים בעיקר לתדמית המיחשוב ככלי קידמה בטוח. אבל במחשבה שניה, אתה מגלה שגם אמצעי התקשורת המקובלים יותר — דואר, טלקס ושליחים — אינם מוגנים. "רק במערכות לא עובדות לא תהיה עבריינות", אומר לי מומחה אחד.

* * *

תודעת אבטחת המחשבים בישראל מפגרת מרחק רב אחר תודעת המיחשוב הדירותי. גד פניני מספר, כי כאשר שב מלימודים באוה"ב החל לדבר על הנושא בארץ "אנשים לא הבינו במה מדובר". מטבע הדברים, היתה המודעות לנושא במערכת הביטחון גבוהה יותר. במגזר האזרחי כמעט שלא התייחסו לעניין. לפני למעלה משנתיים חלה התעוררות במגזר הבנקאי. שלום ולוביץ' קשר את הדברים בהצטברות פרסומים אודות מעילות בחו"ל, יחד עם לקחי בעיית אבטחת מידע בהן התנגשו בדרך הקשה. לא פעם סוגרים את דלתות האורווה אחרי שנגנבו הסוסים. הבעיה היא, בדרך כלל, למצוא פתרון לבעיה הבוערת באותו רגע — ולא לגבש פתרון כוללני, יקר יותר. התמורה בנושאי אבטחת מידע בארגונים גדולים, לפני כשנתיים, היתה גם פועל יוצא של זמינות פתרונות במחירים וביצועים סבירים.

הבעיה — אומר גד פניני — היא תודעת ה"לי זה לא יקרה". מודעות נמוכה של הנהלות, וחוסר רצון של אנשי יחידות מחשב לקבל עול ביקורת מבחוץ. אצל מפעילי מחשבים קטנים יותר, משרדי רואי חשבון, עורכי דין וכיוצא באלה, מסתפקים בדרך כלל ברכישת המחשב ותו לא. מחשבים קטנים המיוצרים כיום כוללים אמנם יותר מערכות הגנה אינטגראליות מבעבר — אולם המומחים גורסים כי לא די בכך. המודעות, אומר פניני, נוצרת בדרך כלל אצל מי שכבר נפגע. היא משתנה על פי רמת ההנהלה — ועל פי רמת התלות של החברה במחשב. גופים מסוימים — דוגמת הבנקים — אף מחויבים, על פי חוק, להבטיח את מערכות המידע שלהם. מנהל שהתרשל בהבטחה צפוי למאסר של עד שנה אחת.

* * *

אבטחת מחשב מתחילה מבחינת נוהלי העבודה בארגון. מצלמים תמונת מצב, ובונים מערכת אבטחה לפיה — או בונים מן היסוד תוכנית מיחשוב הכוללת אבטחת מידע. הבעיה מתחילה בארגונים קיימים, בהם לא היו נוהלי גישת המידע מוגדרים מלכתחילה. במקומות כאלה, ריכוז המידע במאגר אחד בעל נגישות גבוהה יוצרת יתר סיכון כפול ומכופל. האבטחה מתבצעת בדרך כלל דרך מערכת ההפעלה. אלא שמחשבים גדולים פועלים תחת מספר מערכות כאלה, ולפחות חלק ממערכות ההפעלה של אי־בי־אם קשות ביותר להגנה. הסיבה — אומרים מומחים — היסטורית, הנעוצה בתפיסת התאימות (קומפטיביליות) של החברה. אבטחת תקשורת תכלול זיהוי משתמש, זיהוי מסוף, נאל הכולל זיהוי גיאוגראפי ומערכת הרשאות הנגזרת מזיהויים אלה. מערכת מאובטחת מנהלת רישום פעולות, שבאמצעותו ניתן לאתר גישה חריגה, ובקרה בזמן אמת. השלב הבא של האבטחה הוא שימוש במערבל, להצפנת המידע המועבר בתקשורת. אלא שמי שמניח ידו על תוכנת המערבל יכול כמובן לפענח את המידע. מערבל — כמו רבים מאמצעי האבטחה האחרים — גם מוריד את מהירות העבודה.

מובן, כי ככל שירבו המשתמשים במחשב הולכת מלאכת האבטחה ומסתבכת. רשת המחשבים האוניברסיטאיים במדינת ישראל היא דוגמה טובה למערכת פרוצה יחסית. אליה חודר גם הנער מחיפה. מומחי אבטחה אומרים, כי יש כאן התנגשות בין קונצפציית החופש האקדמי, והרצון להניח לסטודנטים לגשת באורח חופשי למחשב — ובין צרכי ביטחון המידע, כולל רשימות הציונים והמאוכסנות לעתים במחשבים שבאותה רשת.

סיבוך אחר בתחום האבטחה נובע מהתרחבות השימוש במחשב על ידי העיתונות. כתבי עיתונים, אם להזדקק לדוגמה האקטואלית, אינם מומחי מיחשוב. נוהל הגישה שלהם לשידור ידיעות למערכת העיתון חייב להיות פשוט — מה שמקל על הפריצה לאותן מערכות על ידי גורמים בלתי מורשים. "ידיעות אחרונות" ו"מעריב" רכשו את ציוד המיחשוב העיתונאי שלהם בעיסקות מקבילות, עם אותה חברה (אטא־איי), ורכיבים מסוימים בתוכנה פותחו עבורם במשותף. עד היום קשורים מחשביהם בקו תקשורת, האמור להיות מאובטח חסום — מה שלא מפריע לליצנים בשני העיתונים להאשים זה את זה בהעתקה רוכה.

* * *

מומחי אבטחה אינם ששים לספק פרטים על לקוחותיהם — ועל התקלות בהם נתקלו. כשביקשתי מאחד מהם להרים ממנהגו ולספק לי סיפור דוגמה טוב, הרהר קמעה והשיב "עזוב, הדוגמאות הטובות ביותר הן אלה שאיננו יודעים עליהן. ובטוח שיש הרבה כאלה."

פשעי מחשב בישראל — רשימה חלקית

זוהי רשימה חלקית של פשעי מחשב שנחשפו עד היום בישראל. היא אינה כוללת שורת מקרים בהם ניצלו עובדי בנקים את המחשב למתן הוראות כוזבות, לרכישת מניות לאחר המסחר בפועל ולמעשי מעילה מסוגים נוספים.

ב־1981 הצליחו נוכלים להתחבר למחשב מע"מ ולקבל החזרים פיקטיביים בסכומים גדולים.

ב־1982 נחקר בטכניון חשד בדבר גניבת תוכנה שפותחה במוסד.

ב־1983 פרסם המוסד לביטוח לאומי הנחיות פנימיות למניעת דליפת מידע או שימוש לרעה בתוכנה. בתחילת יוני 86' נתגלתה תקלה במחשב הביטוח הלאומי. מנהל המוסד הביע חשש כי נתוני מקבלי קצבאות נמחקו במזיד.

בסוף 1983 גילה המשטרה לחשב הכללי באוצר, כי 2.5 מיליוני שקלים שהיו בדרכם לאוצר נגנבו באמצעות מחשב.

בינואר 1986 פרץ נער לקבצי מחשב בטכניון. לנער ניתנה רשות להשתמש במחשב המוסד לצרכים אחרים, והוא ניצל את זכות הגישה שלו למה שהוגדר כ"משחק".

החודש נחשפה חדירה למחשב "ידיעות אחרונות". נער בן 17 השתיל ידיעה כוזבת.

כפר טירה כמשל (א')

פוליטיקה של חמולות

למרות התמורות הרבות בחיי הכפר הערבי הגדול, נשאר משטר החמולות כקובע במאבקי השלטון המקומי, תוך שחיתות, אלימות ורצח: מעין דגם קטן של לבנון בלב ליבה של ישראל

מאת רן כסלו

טאריק עבד אל־חי, ראש המועצה המקומית טירה, מקבל את הקהל באולם הישיבות של המועצה. האולם לא גדול אמנם, אך מעמדו של ראש המועצה בו מרשים בהולם. הוא יושב אל שולחן הנשיאות, המורם מיתר האולם על הבמה בגובה של חצי מטר בערך, משקיף על הפונים אליו מלמעלה, כמעין שופט הקובע גורל בני אדם, נבחר הציבור ומורם מהעם במלוא מובן המילה.

טאריק עבד אל־חי נבחר בבחירות האחרונות למועצה באוקטובר 1983, בעיקר תודות לתמיכת רק"ח. במערכת הבחירות המקומית השמיע טאריק כמה נאומים לוהטים, בהם ביקר את השלטונות ביקורת חריפה, על הזנחתם את המגזר הערבי, וכלל בהם גם ביקורת עצמית: על הדרך השגויה בעבר, כאיש הנאמן לאותם מוסדות השלטון, שהתאכזב ומצא סוף־סוף את דרכו הנבונה.

לפני כשבועיים, כשקיבל את פני באותו אולם ישיבות של המועצה, קשה מאוד היה להבחין בדבריו בהדי אותם הנאומים. יש לו אמנם פה ושם ביקורת על השלטונות, בעיקר על כך שעדיין לא מעניקים לטירה מעמד של עיר, ומעדיפים במירוץ למעמד הזה את כפר טייבה השכן, אך הוא בהחלט מרוצה מהתפתחות כפרו: רמת החיים בו, רמת השירותים כאחד. השיחה שלנו התנהלה מכך, שמיישובי הישוב ותושבי השכונות, אנשי תנועת הזורעת מכוכב יאיר, השתמש בביטוי של "סביבה עוינת למדינה", כדי לקבל קרקע בזול לבניית ישוב של וילות (ראה כתבתו של רומן פריסטר ב"הארץ" לפני שבועיים), ועבד אל־חי מתרעם קשות על ההגדרה הזאת, הפוגעת באוכלוסיית כפרו.

הוא חוזר ומבהיר על לויאליות של תושבי כפר טירה למדינת ישראל, שעמדה במבחנים של כל המלחמות, ועל יחסי שכנות טובה ביניהם ובין ישובים יהודיים סמוכים. הוא מגנה בחריפות את המחבלים ואת הפיגועים שלהם. "מי ששם פצצה בכפר־סבא יכול באותה מידה לפגוע בי, או בבן שלי; אנחנו נמצאים בכפר־סבא יותר מאשר בטירה", הוא אומר ומוסיף: "מי שרוצה להילחם שילך לשדה הקרב, שם שיהיה גיבור".

כאשר אני שואל אותו ישירות על קשריו עם רק"ח ועם "החזית", הוא נראה אולי מופתע. "אני איש רק"ח, אני איש חד"ש? אני אפילו לא מקורב אליהם" הוא אומר. וכשלבסוף אני מסביר לו את סיבת השאלה ומצביע על בחירתו לראשות המועצה, הוא מחייך בסלחנות ומסביר לי, כמו שמסבירים לאדם שבא מפלאנטה אחרת, ואינו מבין את התהליך המסביב: "הפוליטיקה אצלנו בכפרים, זה לא כמו אצל היהודים. מפלגות, הפוליטיקה הגדולה, זה טוב אולי בבחירות לכנסת. אבל לא בבחירות בתוך הכפר. מה שקובע בתוך הכפר, זה המשפחה, החמולה", אומר טאריק עבד אל־חי.

מאז השיחה הזאת ... רים כאחד, העוסקים בפוליטיקה המקומית, נציגי האינטליגנציה — עורכי־דין, מורים, מהנדסים. המסקנה מכל השיחות האלה היתה זהה וחד־משמעית: טאריק עבד אל־חי צודק. משך 37 שנות השלטון הישראלי בטירה (טירה, כמו כפרי "המשולש הקטן" האחרים נכללה בגבולות המדינה ב־1949, מכוח הסכם עם המלך עבדאללה), עברו על הכפר תמורות עצומות — כלכליות וחברתיות כאחד. טירה של היום היא אחד הכפרים הערביים הגדולים והעשירים ביותר. היא משופעת בבעלי מקצועות חופשיים והשכלה גבוהה. ויחד עם זאת נשארה בה הפוליטיקה־המקומית כבולה במסגרות של החמולות.

התוצאה: שחיתות פוליטית ולא פוליטית בלבד, אלימות, רצח. מעין דגם קטן של לבנון בלב ליבה של ישראל.

* * *

לפי הכתובים הוקם הכפר טירה לפני 220 שנה, כאשר התיישבו במקום ארבעה בני משפחה אחת: חיידר בן עיסא, חלאס בן מרעב, גריסי בן זוהיר ומעצה בן עוות. משך הזמן התפצלו הארבעה — בתוספת שתיים או שלוש משפחות שהצטרפו מאוחר יותר — ל־12 חמולות, המכילות היום כ־15 אלף מתושבי הכפר. ביניהן — חמולות גדולות, המונות אלפי אנשים, כמו חמולות מנצור ונאצר, חמולות קטנות יותר, כמו קאסם ועבד אל־חי וחמולות קטנות, שכוחן שולי. בדרך כלל, בחיי יום־יום, היחסים בין החמולות בכפר תקינים למדי, והמאבק מתלהט רק בתקופות של מערכות בחירות.

משך שנים, מאז נכללה טירה בגבולות המדינה, מתנהל המאבק על השליטה בכפר בין שתי החמולות הגדולות — מנצור וקאסם, כאשר לרוב ידה של הראשונה על העליונה. ראש החמולה, צוילח מנצור, היה ראש המועצה הראשון, כשזו הוקמה ב־1952, על ידי הממשל הצבאי.

צוילח מנצור, אותו פגשתי בביתו הנאה בשוליים המזרחיים של הכפר, הוא ערבי בעל גוף, לבוש בגלביה וכיפה לבנה על ראשו, מדבר עברית בקושי. מאז ומתמיד הוא מוכר כאיש מקורב לשלטונות ולממשל הצבאי בפרט, בתקופת קיומו. עד היום מתגעגע צוילח לתקופה הטובה של הממשל הצבאי בכפרו, שלדבריו "נתן לכפר יותר מכל הממשלות". הוא נזכר גם בקשריו הטובים עם בן גוריון, פרס וחיים בר־לב, והיה אף מועמד לכנסת ברשימת רפ"י אחרי פרישתו של בן גוריון ממפא"י.

האמנם הממשל הצבאי גמל לצוילח על נאמנותו ... פעם, הדבר היה ב־1956, כאשר נשקפה סכנה למעמדו של צוילח, עקב עריקתו של אחד מתומכי הקואליציה למחנה הנגדי, עזר המושל הצבאי לצוילח להבחר, בכך שהגלה למשך חודשים לעכו שני חברי המועצה מן האופוזיציה והבטיח בכך רוב לצוילח מנצור. את הבחירה ואת ההגליה של יריבים ביטל אמנם אז בג"צ, אך כאמור, עשה המושל הצבאי הכל כדי לעזור לאיש שלו.

אך בדרך כלל הצליח צוילח מנצור להתגבר על יריביו תודות לקואליציות שהרכיב עם חמולות אחרות, ובעיקר עם חמולת קאסם ועם ראשה עבדול חליל קאסם — ההסכמים, שהיו מלווים פה ושם ברוטציה בין השניים, בתפקיד ראש המועצה.

המערך המסורתי נשבר במערכת הבחירות למועצה, שנערכו זמן קצר אחרי מלחמת יום כיפור, ב־31 בדצמבר 1973. לקראת בחירות אלה כרת צוילח מנצור ברית עם ראש חמולה אחרת בכפר, טאריק עבד אל־חי. שלא כצוילח, נמנה טאריק עבד אל־חי עם המשכילים בכפר. הוא למד בבית הספר החקלאי מקווה ישראל והמשיך את לימודיו באוניברסיטת בר־אילן. עד לאותו הסכם קואליציוני עם צוילח שימש טאריק מספר קדנציות כחבר מועצה ועבד כסגן מנהל ואף מנהל אחד מבתי הספר בכפר.

אך לא בהשכלתו היה טמון כוחו הפוליטי של טאריק עבד אל־חי. משך שנים רבות הוא היה ידוע בכפר כאיש הקשור לשירותי הביטחון. אדם שפונים אליו אם יש צרות עם המשטרה, או אפילו עם שב"כ, כדי שיעזור. אך באותה תקופה של בחירות 1973 היו לו, לטאריק עבד אל־חי צרות משלו מאותו הסוג.

מאז ומתמיד, עוד מימי המנדט, ידועה חמולת עבד אל־חי בכפר כמעורבת במעשי אלימות ואף רצח — בדרך כלל בשני מישורים מסורתיים: שמירה על כבוד המשפחה ומלחמות גאולת דם, המתנהלות לרוב בין שני פלגים של אותה החמולה. בתחילת שנות השבעים היתה החמולה שרויה בתוך אחת המלחמות האלה, לאחר שקרוב משפחתו של טאריק נרצח בכפר וכן הפלג השני העמיד למשפט על רציחתו. ואז, במארס 1971, קרה מקרה שחורג משיגרת מלחמות גאולת הדם בכפר והפך לפירסום ברחבי הארץ.

באותה הישיבה של בית המשפט, שדן ברצח קרובו של טאריק, נורו לפתע יריות באולם המשפטים. מהיריות נהרג אביו של הנאשם, טאופיק עבד אל־חי, הנאשם עצמו נפצע קשה ובהזדמנות זאת נפצעה גם הסניגורית של הנאשם, עורכת הדין עדנה ארבל (כיום — פרקליטת מחוז המרכז). ... עבד אל־חי, נעצר, העומד למשפט והורשע ברצח. באותה עת נעצרו גם שני אחיו: באסם וטאריק עבד אל־חי, שהיו נוכחים באולם המשפטים בעת היריות ונחשדו בשיתוף פעולה עם הרוצח. כעבור כמה שבועות שוחררו השניים, מבלי שיוגש נגדם כתב אישום.

כאשר לקראת הבחירות למועצה בשלהי 1973 נעשה הסכם הקואליציה בין צוילח מנצור וטאריק עבד אל־חי, ביקש טאריק — כך מספר צוילח מנצור — להיות ראשון ברוטציה שתיערך אחרי נצחונם. היה לו לכך נימוק משכנע בהחלט, במציאות של כפר טירה: טאריק צריך להיות ברוטציה ראש המועצה, כדי להתקרב לאנשים בממשלה ולדאוג לחנינה לאחיו שנידון על רצח באולם בית המשפט. הנימוק, כאמור, היה משכנע וצוילח הסכים.

אך עברו שנתיים, התקרב מועד הרוטציה, וטאריק עבד אל־חי אפילו לא חשב לפנות את מקומו לבן בריתו, צוילח מנצור. היחסים בין השניים הלכו והחריפו. עד להתפרצות הגדולה.

ב־9 באפריל 1976, בשדה סמוך לביתו של צוילח מנצור, נדקרה בתו שהילה בגבה, על ידי אלמוני. בכפר התפשטה מיד שמועה שהצעירה מתה. כמעט מיד הגיע גם למשטרת כפר סבא מידע, כי הרצח אירע על רקע שמירה על כבוד המשפחה. לפי גירסה זאת חשד צוילח בבתו שהיא "זונה" ואחיה רצחו אותה בעצה אחת עם האב.

יתכן כי חקירת המשטרה היתה אמנם מתנהלת בכיוון הזה, אם לא התברר שקרה בפרשה. הסכין שהיתה צריכה להמית את שהילה, פגעה בעצם ונשברה בתוך גופה, וכך ניצלו חייה. כאשר חזרה הכרתה, אך עדיין נשקפה סכנה לחייה, היא מסרה את שמו של המתנקש: "דקר אותי חיזי, האח של טאריק", אמרה. חיזי עבד אל־חי, אחיו של ראש המועצה, טאריק עבד אל־חי, נעצר ונשפט לחמש שנות מאסר בפועל ועוד חמש שנים על תנאי.

החוקרים התקשו בקביעת המניע להתנקשות בחייה של שהילה. הגירסה של "רצח על רקע הכבוד" נפלה והצעירה היתה כבר שנתיים מאורסת והשניים עמדו להתחתן עם השלמת בניית ביתם המשותף (הם אמנם התחתנו אחר כך; שהילה ובעלה עובדים כיום כמורים בבית הספר התיכון בטירה). איש בכפר לא ידע על קשר כלשהו בין הנערה למתנקש. חיזי בעצמו טען עד הסוף כי הוא חף מפשע, ואם כן לא ברור מה הניע אותו לנסות ולרצוח את בתו של צוילח מנצור.

הגירסה המקובלת בכפר (שלא היתה זרה גם לחוקרי המשטרה), היא כי הניסיון לרצוח את בתו של צוילח מנצור קשור היה לסכסוך על הרוטציה. לפי הגירסה הזאת, במקרה שהרצח היה מצליח, היתה המשטרה עוצרת את אחיה ואולי אף את צוילח עצמו. לצוילח מנצור היו אז דאגות אחרות, מאשר מאבק על רוטציה בראשות המועצה ואילו טאריק עבד אל־חי היה מביע למתחרהו עזרה אצל השלטונות ואולי אף עוזר לו. בכל מקרה — העניין של רוטציה היה יורד מן הפרק.

אגב, לא היה זה מקרה אחרון ששמותיהם של בני משפחתו הקרובה של טאריק עבד אל־חי נקשרו למעשי רצח בכפר. בדצמבר 1983 נעצר בנו של טאריק, רפיק עבד אל־חי, כחשוד ברצח צעיר אחר בן הכפר, מחמד פרילי. לפי כתב האישום רצח רפיק את פרילי בדקירת סכין בתגרה באחד מבתי קפה הכפר, שפרצה "על רקע רגשי" (השניים לחמו על חסדיה של אותה נערה בכפר). בנובמבר 1984 זוכה רפיק מאשמת הרצח, לאחר שהעדים אישרו שהיה אותו זמן בבית קפה אחר ועדים אחרים נסוגו מהודעותיהם במשטרה.

* * *

אמנם בתו של צוילח מנצור לא מתה, ובנו לא נעצר כחשוד ברצח, אך בכל זאת הרוטציה בין השניים לא התבצעה. טאריק עבד אל־חי השלים את הקדנציה כראש המועצה עד הבחירות החדשות, ב־7 בנובמבר 1978. אז חזר צוילח מנצור לבריתו המסורתית עם חמולת קאסם, ניצח בבחירות והתחלק בכהונת ראש המועצה עם יריבו הוותיק, עבדול חליל קאסם. טאריק עבד אל־חי עבר לאופוזיציה, עד לבחירות האחרונות. באוקטובר 1983, כאשר הופיע בגילגולו החדש כמאוכזב מהשלטונות ומוכתר ברק"ח, הגילגול הצליח וטאריק נבחר שוב.

מיד אחרי הניצחון בבחירות נערכה חפלה גדולה בכפר, לכבודו של ראש המועצה החדש. בחפלה, שהיתה עשירה ביותר — לא כבשים נשחטו, אלא עגלים. האיש שהביא ושחט את העגל הראשון, היה אורח כבוד של טאריק והידיד הוותיק — אחמד עזה, איש מרכזי בכל פרשיות הקרקעות בנגב. עימו היו מאורחי כבוד ראשי אגודות הכפרים מהגרה, הידועים בקרבתם לממשל הצבאי.

היתה הרבה שמחה בחפלה, הרבה נשק והרבה יריות של "פנטזייה". כספרים מאנשי רק"ח, שגם הם השתתפו בחפלה, היו היחידים בשגה.

פלאי קברו של ר' חיים חורי

יותר ממאה אלף איש כבר השתטחו על קברו של הקדוש מבאר־שבע. יש ישיבות על שמו ואלבום מפואר מתאר את נפלאותיו

מאת מרדכי ארציאלי

עמך ישראל נזקק בצורה דראסטית לעושי ניסים ונפלאות. הצדיקים החיים עצמם מספיקים, לדעת מאמיניהם, לעשות מעשי נסים. אך המציאות מוכיחה שצדיקים שהלכו לעולמם עולים במעשי נפלאותיהם על אלה המהלכים עלי אדמות. אמנם קשה להסביר מדוע, למשל, באו והתקבצו מכל רחבי הארץ לבית הקברות בבאר־שבע, יותר ממאה אלף איש, אישה וילד, כדי להשתתף בהילולה על קברו של ר' חיים חורי, שהפך לאדמו"ר ולאגדה רק לאחר פטירתו.

ר' חיים חורי עלה לארץ ב־1954 בהיותו בן 70 שנה וכעבור קצת יותר משנתיים נפטר. בהלווייתו, לפני 30 שנה, השתתפו כמה עשרות, בני משפחה ושכנים. גם בשנים שלאחר מכן עלו לקברו, ביום פטירתו, בני המשפחה בלבד. רק לפני תריסר שנים החלה ההילולה על קברו. בתחילה כמה עשרות, אחר כך מאות, אלפים, עשרות אלפים ובשנתיים־שלוש האחרונות יותר ממאה אלף נפש.

כותב פרופ' נחום סלושץ בספרו על האי פליה (ג'רבה): "ר' חיים חורי אדם יקר, בעל פנים נאצלים, תלמיד חכם, מחבר, פייטן, קלסתר פניו נאצל, עדות נאמנה לטוהר הגזע". אין ספק שהיה תלמיד חכם. הוא פרסם ששה ספרים תורניים ושימש דיין ורב. אותם ימים בתוניס לא כונה אדמו"ר. בתואר זה זכה רק שנים רבות לאחר מותו. בחייו גם לא פיארו תצלומיו מסעדות, חנויות ודירות.

עתה נקראות על שמו ישיבות, בתי־כנסת, כוללי־אברכים ורחובות בבאר־שבע, בבני־ברק, באופקים, בנתיבות, בטבריה ועוד. בימים אלה יצא לאור ספר־אלבום בשם "חיי אדם" ללא ספק יביא הספר שנכתב על ידי נכדו, שושן חורי, להגדלה משמעותית במספר מעריציו. להלן כמה מעשי ניסים ונפלאות של ר' חיים חורי כפי שמופיעים בספר ללא שינויים וללא השמטות:

* מוקינו (זק) בוסבוה, מרחוב הפלמ"ח ב"ש, מספר, שפעם אחת, בטבע"ם, קיבל דוד התקפת שיגעון והחל צורח, משתולל בלי הרף, מסרב לאכול ורוב הזמן מוטל על מיטתו. הרופאים שהוזעקו לטפל בחולה, לא הצליחו להרגיעו ולא מצאו כל פיתרון להתקפה המשונה והמתמשכת. לאחר שכלו כל הקיצין, אמר אחד מתלמידי רבנו, בשם יצחק (הדייק) בוסבוה, שהיה במקום: "לא נותר מה לעשות, אלא לנסוע ולהביא את הרב לכאן". מיד נסעו אל בית הרב וסיפרו לו על האסון שפקד אותם. רבנו נסע עמם לבית החולה ועם הגיעו הניח ידו על ראש החולה ובירכו לרפואה שלמה. "קשה לתאר זאת", אומר יצחק בר־בוסה, "אך כמו גחלת שזורקים לתוך מים, המוסיקה מיד בעירותה. כך באותו רגע כמעט נרגע החולה, ואותות המחלה לא ניכרו בו כלל ועיקר".

* מעשה בבבת חבה אמסלם, שבמשך תשע שנים לא הצליחה ללדת ילדים: "הייתי מיואשת, לא ידעתי מה לעשות, ניסיתי את כל הטיפולים האפשריים. הלכתי לבקש עצות רבנים, אולם ללא הועיל. אחת מידידותי סיפרה לי על הרב חיים חורי ז"ל — הלכתי להשתטח על קברו. ואחרי תשעה חודשים נולדה לי בת וקראתי בישראל אסתר אמסלם".

* "עמרם אלקיים, העובד כקבלן ביטחון במשרד לצרכן ב"ש, מספר, שבנו החייל קיבל זימון בהלהבות יום הכיפורים. כתוצאה מכך איבד את הכרתו ואושפז בבית־החולים "סורוקה" בב"ש. ד"ר להמן שטיפל בבן אמר לאביו, כי המצב חמור ויש לצפות לגרוע ביותר. ידידו של עמרם, רוחמים הכהן, שראה את המצב הנואש, פנה אל האב ואמר: "לכה אתה מתוכה עליך ללכת מיד לבית העלמין, לקברו של ר' חיים חורי זצ"ל ולבקש רחמים". מיד נסעו לקבר הצדיק, התפללו בדמעות שליש לרפואת הבן והביאו בקבוק שמן כדי למרוח את גופו של החולה. לאחר שסיים האב למרוח את גופו של הבן, הגיע ד"ר להמן עם רופא צבאי ובתום הבדיקה הודיע כי חל שינוי מפתיע במצב הבן. לאחר ימים ספורים יצא מבית החולים בריא ושלם".

"בשלבים המוקדמים של הדפסת הספר העוסק ("חיי־חיים") נשלחו מודעות לבתי הכנסת בהן הוצע, כמקובל, לציבור המתפללים לרכוש את הספר מראש. דודי תוראתי, מתפללי בית הכנסת "ובן דוד" בשכ' ג' בב"ש ... פנה אל הגבאי בבקשה לרכוש לעצמו ספר. אולם משנודע לו מהו מחיר של הספר, חזר בו מכוונתו. למחרת בבוקר פגש דודי שליט"א את חיים מזה בישיבת "רבנו חיים חורי זצ"ל". ביקש ממנו לרשום אותו ברשימת רוכשי הספר וסיפר לו בזו הלשון: "בלילה חלמתי שאני קורא בספר תהלים ולפתע מופיע רבנו הקדוש ואומר לי: דודי אתה חייב לי שלוש צלחות. בהקיצי פתרתי לעצמי שלוש הצלחות — שלוש שמאות הן, ולכן הבאתי השמאות וברצוני להירשם".

קטעים אלה מתוך הספר הם בכ־בים לא רק על מעשי הנפלאות של ר' חיים חורי, אלא גם על ההוא המסחרי של נכדו, שושן חורי. אך אין הוא מגיע בחומש הבבהיים לקרסוליו של הבאבא־סאלי מנתיבות. העסקים בקבוצי הייים הקדושים שלו הפכו לתעשיה שלמה. אבל ההילולה על קברו של ר' חיים חורי בבאר־שבע, מן ימולה לי התחרות בהילולה שעל קברו של הבאבא־סאלי בנתיבות. וכך היא מתוארת בספר:

"בהשתטחם על קברו מבקשים את ציון הקודש, מדליקים נרות, תורמים לצדקה ומביאים רבים מאכל ומשקה לסעודות מצווה להמונים. מבשילים, קוסקוס וקציצות, יין וארק, קפה ותה, בקיים ועוגות, בוכנים ומתקים. המדרבות חבורות של מבקרים, מברכים ומתברכים, מקיימים נדרים, מדים על העבר ומתחננים על העתיד, קונים ומוכרים תמונות של רבנו, ועברות ספרים ותשמישי קדושה.

תיאור זה הוא אמת. אך לא כל האמת. אסתר ניסבים שהכלה את בנה במלחמת לבנון, עוקרת בכל יום את קבר בנה, ערן, בחלקה הצבאית של בית הקברות והיא מספרת: "הגעתי עם בעלי לבית העלמין ובשטח הזעיה חשכו עינינו. ההוייה הפכה לבאזר ענק של מכירת בזה, כמתקים, תמונות, בלונים ועוד. בחלקה הצבאית היו פרוסות שמיכות ועליהן התנודדו אנשים. העשן הסמיך של הבשר הצלוי וריחות הסלטים עוררו בי גועל. ההילולה הד־סביאה הכעיסו וקוממו אותנו. ילדים התרוצצו בחלקה הצבאית המשופצת וקטפו פרחים. הכאב והתרגזתם מתוריה מזעזעת זו העלו בי הרהורים באם היה שווה הקורבן שהקרבתי".

אסתר ניסבים לא ראתה את השיכורים, את ריקודי הבטן של נשים הצימעוקסולות. לו היה ר' חיים חורי קם מקברו, היה מבריח את באי ההילולה במקלות. אך הבכויה סוף בא והשנה הבאה יגיע, לבטח, מספרם של משתתפי ההילולה ל־150 אלף נפש.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

תמנון הכלכלה השחורה

מאת סקוט סאליוון
Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

הממשלות באירופה הרימו ידיים: יותר מדי עובדים, גילאים שונים, בני כל השכבות ובכלל זה מהגרים רבים עוסקים, במישרין או בעקיפין, בפעילות בלתי חוקית

פאריס

"הכלכלה השחורה" חיה ובועטת כעת בכל מקום באירופה. זו פעילות תת-קרקעית משגשגת של עבודה ועסקים ללא מס, ללא רישום וללא קיום חוקי. הפועלים והעובדים בכוח עבודה לא-חוקי זה — שומרי-ספר ועובדי בניין, תופרות במרתפי-יזע ומורי מוזיקה ברבעים פיננסיים — מספקים סחורות ושירותים בהיקף של כ-10% מתל"ג ב-אירופה.

מרבית המומחים האקדמיים ציפו כי הכלכלה השחורה ששגשגה במיתון של שנות ה-70, תגווע עם התאוששותם של העסקים האירופיים הלגיטימיים בשנות ה-80. אך לא כך קרה. מחקרים שנעשו לא מכבר במערב-גרמניה, בבריטניה ובארצות בנלוקס, מראים שעבודה וסחר בלתי חוקיים מתפשטים במהירות. רק באיטליה שבה הכלכלה השחורה היא עדיין הגרועה ביותר במערב-אירופה, יש סימני האטה, וכמה בתי-חרושת קטנים השתלבו בכלכלה הלגאלית לאחר עשור או יותר מעבר לשוליים. בכמה מדינות מזרח-אירופיות העבודה החלקית והעבודה הלא-רשמית היו לאורח חיים בעבור מרבית האוכלוסייה. בבולגריה אומרת אימרה נפוצה: "כל פועל משתכר 200 לאווה לחודש, מוציא 400 ומפקיד 500 בבנק".

לא זו בלבד שהכלכלה הסמויה של אירופה משגשגת, היא גם משתנה עם הזמנים המשתנים. כמעט בכל מקום מטפסת העבודה השחורה מעלה-מעלה בשלבים ההיראר-כיים של השוק. בזמנו היא היתה נחלתם הבלעדית של פועלים חקלאיים, שוטרים ובנאים שטפסו נמוך ודמגו בידם. אך כיום עוסקים בה דרך קבע רואי חשבון, ארכיטקטים ואנשי מחשבים. מתקיני מחשבים באיטליה ובבריטניה מציעים כעת לעתים קרובות לערוך מחדש את התוכניות של לקוחותיהם החוקיים בסופי השבוע, אך תמורת מזומנים בלבד. בבריטניה נבנים ארכיטקטים עם הפעילים ביותר בין העוסקים בעבודה חלקית לא-רשמית. למעשה, לאיש הכלכלה השחורה כיום יש למקרים רבים עבודה טובה. הוא נשוי ואב לילדים, והוא עובד כדי להשיג מותרות נוספים, לא את צורכי הקיום.

אחר צהריים חופשי לעבודה

מאז "גילוי" הפוליטיקאים והעיתונות את הכלכלה השחורה לפני כעשר שנים, נקטה כמעט כל ממשלה אירופית אמצעים כדי לדכא אותה או לתקן אותה. הבריטים מכשירים בהדרגה לגיון של מפקחים המאתרים עובדים חלקיים בכלכלה הסמויה ו"רוחות רפאים" (עובדים מלאים). צרפת יוצאת למסע נגד כניסתם למדינה של מהגרים לא-חוקיים. איטליה דורשת ממסעדות ועסקים רבים יותר ויותר לתת חשבוניות ללקוחותיהם.

אך בעוד שהתוכניות החדשות לחסימת הכלכלה השחורה אמנם הורידו עשרות מיליוני דולרים של מסים אבודים, הן לא באמת פגעו בפעילויותיה של כלכלה זו. במקרים רבים באו ממשלות אירופה לכלל מסקנה, שהן פשוט אינן מסוגלות לחסל מרכיבים חשובים של הכלכלה השחורה. באיטליה כל עובדי הממשלה בכל הדרגים עובדים כעת על פי "לוח זמנים מיוחד" מ-8 בבוקר עד 2 בצהריים, ואחר-הצהריים נותר חופשי לעבודה נוספת שאין מדווחים עליה. בבריטניה מתבצעת ממשלתה של מרגרט תאצ'ר להעלות את סכום ההכנסה היומית הפטורה ממס שפועל מובטל המקבל קיצבת סעד רשאי להרוויח, מ-7.5 דולרים ל-21. במערב-גרמניה תרם מיניסטריון פדראלי תרומה עוד ישירה יותר למה שהוא מכנה "כלכלת הצללים". בשנה שעברה הוא שכר חברת בנייה שהעסיקה קבלן משנה "שחור" כדי לבנות אגף חדש של המיניסטריון.

מעצם הגדרתה, קשה למדוד את היקפה של פעילות כלכלית שהינה באורח שיטתי סמויה. גם קשה להגדיר מה — ומה לא — היא עבודה שחורה. הסטטיסטיקות של הממשל האמריקאי, למשל, כוללות הכנסה מפעילויות עברייניות ברורות כגון סחר סמים וזנות. מרבים המומחים האירופיים בנושא כוללים רק הכנסה ממפעלים שפעילותם חוקית כשלעצמה אף שאינם רשומים, זאת כדי לא לשלם מס וביטוח לאומי.

אולם יש הטוענים שבכלכלה הלא-רשמית יש לכלול "סחורות ביתיות", כגון רהיטים בייצור עצמי, ושירותים ללא תשלום כגון עבודה במשק בית וטיפול בילדים. על פי אמת-מידה זו, הכלכלה הסמויה גדולה יותר מאשר הכלכלה הרשמית.

תהיה אשר תהיה אמת-המידה שתשמש לצורך זה, התופעה ענקית בממדיה. על פי האומדנים האחרונים, מעורבים בכלכלה השחורה באיטליה יותר משלושה מיליוני איש והיא אחראית לכ-20% מכלל הסחורות והשירותים. על פי נתוני מס ההכנסה הבריטי, על 8% מההכנסות אין מדווחים בבריטניה. בצרפת מועסקים בין 800 אלף ל-1.5 מיליון איש בכלכלה השחורה, לדברי ארגון העבודה הבין-לאומי. במערב-גרמניה יש 2-3 מיליוני איש העובדים בעבודה חלקית, וכפועלים "שחורים", ויחד הם מייצרים בין 8%

מעצם הגדרתה, קשה למדוד את היקפה של פעילות כלכלית שהינה באורח שיטתי סמויה. גם קשה להגדיר מה "ומה לא" הוא עבודה שחורה

ל-12% אחוז של העושר הגרמני. בבלגיה הקטנה יש 300 אלף עובדים כאלה, ובשוודיה — 750 אלף. אומדנים יוגוסלוויים רשמיים מורים ש-10% מכוח העבודה עוסקים דרך קבע בעבודות חלקיות לא-רשמיות.

עדות על פעילות משגשגת זו יש בשפע. ברובע סאנטייה בפאריס מצויות יותר מ-200 סדנאות-יזע, שבהן עמלות יומם ולילה משפחות טורקיות ויוגוסלוויות. ללא ביטחון בעבודה וללא כל הטבות סוציאליות, כדי לספק את צרכיה של תעשיית הביגוד-המוכן הצרפתי. בגרמניה, עד למחצית מכל התיקונים השוליים במכוניות נעשים על ידי "חברים", תמורת כסף שאין מדווחים עליו. בצפון איטליה, כ-400 אלף פועלים תעשייתיים במילאנו יוצאים לחופשה מעבודתם העיקרית כדי לעבוד בשורות הבצירים בעונות הקציר והבציר.

אבל הכלכלה השחורה המודרנית חורגת בהרבה מעמל כפיים פשוט כזה. בנאפולי מאורגנות שכונות שלמות לבתי-חרושת עקיים הפולטים שמלות, ארנקים, כפפות ונעליים לשווקים מקומיים וזרים. חברת ספנות גדולה בשלזוויג-הולשטיין נקנסה בשנה שעברה על שהעסיקה 400 פועלים "שחורים" כדי לעזור ל-800 הפועלים הקבועים לבצע הזמנה פתאומית. בבריטניה הוקמה לפני שנתיים תשלובת של וילות-נופש, ללא היתרי בנייה וללא תשלומי ביטוח סוציאלי ותשלומי מס הכנסה.

נשים וגימלאים

מאז ומתמיד היה הפועל בכלכלה השחורה מקופח ורמוס. מבחינה כלכלית, מנוצל העסק בכל עבודה מזדמנת. "אני עובד בלתי חוקי" באזלץ להתפרנס מתוך לתשתיות ההבורתיות הרגילות. אך כיום מקבלים רופאים בריטיים דרך קבע "מזומני אפר" (אשקש), סכום בסך 30 לי"ש ממשרפת בעבור חתימה על תעודת פטירה. עורכי דין צרפתיים מרבים לעתים קרובות לקבל את דמי השירות שלהם בשיק, כדי שיוכלו "לשחק" כרצונם בדיווחיהם למס הכנסה. עיתונאים עצמאיים בכל ביזה אירופית עוברים בקו הגבול הלא-ברור שבין הכלכלה הגלויה לסמויה. פקידי ממשלה איטלקיים מנהלים מהצד "חברות ייעוץ עסקי", מחוץ לרשימות המס.

גברים רבים יותר מנשים עוסקים בכלכלה השחורה באירופה. אך הפער בין המינים מצטמצם, כמו בכלכלה הגלויה. עקרות בית ואימהות העובדות בבית, מספקות את צורכי תעשיית הטקסטיל האיטלקית המשגשגת. כ-2 מיליוני משפחות צרפתיות מעסיקות עוזרות ומשרתות. אך רק 250 אלף מבוזות ועוזרות רשומות בתיקי הביטוח הלאומי. וגדל מספרם של הגימלאים משני המינים המצטרפים לשורות הפועלים "השחורים".

בעוד שממשלות אירופה מעודדות מדיניות של פרישה מוקדמת, כדי להקל את האבטלה הגבוהה, גברים ונשים בריאים ופעילים בסוף שנות ה-50 ובתחילת שנות ה-60 שלהם זמינים לכל מיני עבודות תיקון וסיוע בשכונה, לעבודות שמירת-לילה לא-רשומות או אפילו לתעסוקה מלאה בכלכלה השחורה. צעירים מכל המעמדות נכנסים גם הם לכלכלה השחורה, אם משום שאינם מוצאים עבודה ואם משום שהם מעדיפים את החופש והשכר הטוב. שלפעמים יכולה העבודה הסמויה להציע. בצרפת מעדיפים צעירים רבים בעלי חינוך אוניברסיטאי את השיטה הזו (להסתדר בכוחות עצמן) על המישטור של משרד או בית-חרושת. הם פונים לעסקי הובלת רהיטים, תרגומים ושיעורים פרטיים, ואפילו מספרות סמויות.

קטגוריה אחת גדולה של תושבים אירופיים, שעוד הולכת ומתרחבת, נאלצת בעצם להיכנס לכלכלה השחורה. מאות אלפי מהגרים חשאיים לצרפת, לאיטליה ולמערב-גרמניה היו צפויים לגירוש אילו ניסו להשיג עבודה בכלכלה הגלויה. כך איפוא, רוכלים לובים באיטליה מוכרים מרברים אבוליו-עש ותכשיטים "אותנטיים" היישר מהונג-קונג. סינים כאלפיהם עובדים בבתי-מלאכה בלתי חוקיים למוצרי עור בפאריס. טורקים ויוגוסלבים עובדים בעונות הקציר והבציר במערב-גרמניה. ובאשר לאותו הוקלאות האירופים-למחצה לאורך החוף הדרומי של איטליה, אומר מפקח עבודה צרפתי אחד: "אתה בהחלט יכול לכנות אותם קולוניה מודקאית".

תפיסת "הכלכלה השקועה"

אף כי הכלכלה הסמויה היא תופעה כלל-אירופית, מתכונות שונות צצות בארצות שונות:

* איטליה. איטליה היא אלופת העולם המוצהרת של הכלכלה השחורה. התפיסה המודרנית של "אקונומיה סומרסה" או הכלכלה השקועה, הועלתה בראשונה על ידי הפרופסור ג'ורג'יו פואה מאנקונה ב-1977. פואה ציין, שבעוד שהכלכלה האיטלקית צמחה בהתמדה מאז מלחמת-העולם השנייה, הסטטיסטיקות הרשמיות הראו כי מספר האיטלקים המועסקים ומקבלים שכר ירד לשיעורים שנפלו בהרבה מאלה של מדינות אירופיות אחרות. מכאן הוא הסיק שתחומים נרחבים של הכלכלה האיטלקית היו מחוץ לכל מידע וסיווג רשמיים, שהאבטלה האמיתית היתה גבוהה יותר מאומדני הממשלה וכי התל"ג היה גדול בהרבה.

לאחר גילויו של פואה, אומר רפאלה דה גראציה, כלכלן בארגון העבודה הבין-לאומי. "התעוררה איטליה כשהיא מרגישה עשירה בהרבה". למעשה, ב-1979 תיקנה איסטאט, הלשכה הסטטיסטית הרשמית של איטליה, את אומדני התל"ג שלה כלפי מעלה ב-10% וצימצמה את שיעורי האבטלה במיליון, בהביאה בחשבון את הכלכלה השקועה. אך הגילוי גם הביא עמו בעיות. האיגודים המקצועיים בראשות סי-ג'י-איי-אל הנמצא בשליטת המפלגה הקומוניסטית, הודיעו כי העבודה השחורה גוזלת עבודות מאלה העובדים על פי חוק, אף כי לנציגיהם לאמה המזכיר הכללי של האיגוד נסוג מאוחר יותר מעמדה זו כאשר נוכח שרבים מחברי האיגוד עוסקים בעצמם בעבודות חלקיות.

* צרפת. כמו לאיטליה, יש לצרפת כלכלה שחורה ענקית המשתרעת מבוצרי ענבים שאינם רשומים בספרי החשבונות בכרמים היוקרתיים ועד חברות בניין גדולות המשתמטות ממסים על ידי הלבנת חשבונותיהן. לשכת המסחר הארצית חישבה ומצאה שהכלכלה הסמויה גוזלת מן הרשמית כ-215 אלף מקומות עבודה חוקיים, והיקף העסקים שלה הוא כ-8.6 מיליארדי דולר לשנה.

מאז שנות ה-70 המאוחרות ניסו ממשלות צרפתיות להתמודד עם הנושא על ידי תקיפת המעסיק, ולא העובד, ועל ידי נקיטת צעדים נגד ההגירה הבלתי חוקית. הצלחתו של מסע זה היתה עד כה מוגבלת. כ-150 אלף מהגרים חשאיים מכלל 400 אלף, על פי האומדן, הסדירו את מעמד התעסוקה שלהם ויש להניח שהם עובדים כעת בעבודות לגאליות. אולם סדנאות-יזע הן עדיין הכלל בתעשיית הביגוד. שם מקבלות תופרות כ-10 דולרים ליום על 10-12 שעות עבודה. באזורים אחרים השלטונות פשוט מרימים ידיים. "אנחנו לא יכולים לעשות דבר נגד עבודות קציר בלתי חוקיות", מודה ניקולה בארה מהוועדה הבין-משרדית לפועלים זרים. "שוק העבודה הצרפתי הרגיל אינו מספק די עובדים".

* מערב-גרמניה. הגידול המהיר והמפתיע ביותר בפעילויות הכלכלה השחורה נרשם במערב-גרמניה, שם היו תשלום מסים כחוק וציות לתקנות מקור לגאווה לאומית. כיום מעריך מכון משאלי דעת הקהל אלנסבאך, שמחזור העסקים בכלכלה השחורה עומד על 16 מיליארד דולר לשנה. 7.5% מהאוכלוסייה מעורבים בו. אנו לאנגפלד, חוקר במכון קיל לכלכלה עולמית, סבור שאומדנים אלה "נמוכים מדי". הכלכלה השחורה הגרמנית מתמקדת בענפי הבניין, תיקון מכוניות, מלונות ומסעדות. אולם גם מגזרים גדולים בתעשיית המתכות הכבדות בצפון-גרמניה ובמקומות אחרים תלויים בעבודה שחורה. גינטר ואלראף, כתב-חוקר מערב-גרמני ידוע, זיעזע את המדינה בשנה שעברה כאשר תיאר את הרפתקאותיו במשך שנתיים שבמהלכן התחזה לפועל טורקי בלתי לגאלי. הוא אפילו הצליח לעבוד באורח בלתי חוקי בשביל קבלן-משנה של מפעלי הפלדה המפורסמים של טיסאן בדויסבורג, שם עבדו פועלים גרמניים זרים בתנאים מזעזעים.

* בריטניה. עד כה לא ידעה בריטניה את הפעילות התעשייתית השחורה המאורגנת כל-כך המשגשגת באיטליה ובמערב-גרמניה. עם זאת, עבודות חלקיות של הכלכלה השחורה מגוונות. על פי הסברה, 7.5% מתל"ג הבריטי וכל הסימנים מעידים כי הכלכלה הסמויה מוסיפה לגדול. שוטרים בלינקולנשייר נתפסו בתיקון דרכים-שחורות. ומורים כפריים בלונדון עובדים אחרי שעות העבודה כמנקים במשרדים. הקונפדרציה של התעשייה הבריטית מעריכה כי הממשלה מפסידה מדי שנה 6 מיליארדי דולר לכלכלה השחורה, ומזהירה כי חברות בנייה בלתי חוקיות "מאיימות להבל בעצם הקיום של קבלני בניין קטנים לגאליים".

גם במדינות אירופה הקטנות יותר משגשגת הכלכלה השחורה. הפרופסור הבלגי פאסטיו סבור שאחד מכל עשרה בלגים עובד עשר שעות עבודה-לא-מוצהרת בשבוע, בהולנד. אנשי עסקים עשו הון באמצעות "קופלבאס". אלה הם קבלני בניין קטנים המעבירים עובדים בין חברות אמיתיות ופיקטיביות עד שהשלטונות מאבדים את עקבותיהם. באייצ'ה, אחד ממרכזי תעשיית הנעליים הספרדית, חברות רבות הכריזו על פשיטת-רגל מרצון ונפתחו מחדש בסיוע ממשלתי, אך כעת הן מוסרות את מרבית העבודה לפועלים "שחורים" העובדים בבית. ספרד, שבה שיעור האבטלה הוא 22%, עשויה בקרוב להתחרות עם איטליה על כתר מלכת השוק השחור של אירופה. לדברי משרד העבודה הספרדי, 50% מהמובטלים באנדלוסיה עובדים למעשה בעבודות שחורות.

אין להניח שהכלכלה השחורה תיעלם: לא כל עוד לקוחות זקוקים לשירותים בזול, פועלים משתכרים יותר מעבודה כזאת, ובונוס נוסף הוא ההנאה מכך שמסדרים את הממשלה

על חשבון המעסיק הממשלתי

הכלכלה השחורה במזרח אירופה עוד רווחת מאשר במערב. אך שם היא מוסר שונה לגמרי. בגוש המזרחי עובדים בכלכלה השחורה כדי לייצר סחורות או שירותים שפשוט אינם בנמצא בכלכלות הרשמיות. בצ'כוסלובקיה, פועלים משפצים זה לזה את מעונות סוף השבוע. בזמן ובכלים השאולים מהמעסיק הממשלתי. בהונגריה מסתבנים חקלאים פרטיים במאסר ובקנסות כבדים כדי למכור מוצרי שוק שחור מחוץ למערכת הקיצוב הרשמית. התופעה כה נפוצה עד כי הממשלות במזרח-אירופה התייאשו מנסיונן להכחידה ובמקום זאת הן מנסות לתעל אותה. בהונגריה, שם 70% מהאוכלוסייה עובדים לפחות חלק מהזמן מחוץ לשיטה הרשמית, מוצאים מחקרים שנערכו באוניברסיטת קארל מארקס בבודפשט כי "הכלכלה המישנית קיימת כתגובה לנוקשות התכנון המרכזי".

הכלכלה השחורה באירופה יכולה להיות תגובה בלתי נמנעת על ממשלות ומנגנונים מנופחים ומסים גדולים במדינות קפיטליסטיות ובמדינות הגוש המזרחי כאחד. אך מחקרים שנעשו בעשור האחרון מצביעים על גורמים נוספים לשגשוגה. רוב המומחים האיטלקיים רואים את התפשטותה כשלב הכרחי למעבר ארצם מכלכלה כפרית למדינה תעשייתית מודרנית. הכלכלה הלא רשמית נתפסת גם כמרכיב במגמה מורכבת בהרבה לאוכלוסייה. סחורות ושירותים רבים שסופקו פעם בשוק החופשי מיוצרים כעת בבית. משרתים בתעסוקה מלאה נעלמו למעשה מצפון אירופה ואת תפקידם ממלאים עקרות בית ולפעמים עקרי בית. צעירים אירופיים בכלכלה השחורה נכונים להסתכן בתאונה ללא ביטוח או בתפיסתם על ידי המשטרה בתמורה לחופש, לגמישות ולבחירה שיש להם בעבודתם.

בינתיים מוסיפה הכלכלה השחורה להיות פצצת-זמן פוליטית. לדברי איגוד מעסיקים אנגליים, אפשר היה להקטין את שיעורי המס ב-3%, לו היתה הכלכלה השחורה מתחסלת. סטטיסטיקאים טוענים, כי המשך קיומה מסלף את הנתונים שעליהם מבססות ממשלות את מדיניותן הכלכלית. וכמה מומחים טוענים שהעלמות מס וביטוח לאומי שיטתיות מכרסמות בהדרגה ביחסי האמון בין העם והממשלה. אחרים סבורים כי הבעיה נוטה מעבר למידה. אומר מומחה: "העובדה היא שכמעט כל אחד עושה עבודה קצת שחורה, אך רק מעטים מאוד מרבים לעסוק בה". מעצבי מדיניות מאמצים יותר ויותר את הדעה שקצת כלכלה שחורה יכולה להיות שמן סיכה מועיל לכלכלה הכוללת הרשמית. מילטון פרידמן כינה לא מכבר את הכלכלה הסמויה "מעוז חשוב נגד התערבות המדינה". הסוציולוג הצרפתי מישל קרוזיה אומר: "תודה לאל על הכלכלה השחורה, היא חממה לחברות ומפעלים שעדיין לא הוקמו".

אין להניח שהכלכלה השחורה תיעלם בן-לילה: לא כל עוד לקוחות זקוקים לצביעה מחודשת של הבתים בזול, פועלים משתכרים יותר מעבודה כזאת, והבונוס נוסף הוא ההנאה מכך שמסדרים את הממשלה.

בית התפוצות
על שם נחום גולדמן

שעות הפתיחה:
א', ב', ג', ה': 10.00—17.00
יום ד': 10.00—19.00
יום ו': 10.00—14.00 (החל מ-4.7.86)
שבת: סגור
לתיאום סיורים מאורגנים נא לפנות מראש בימים א' — ה', בין השעות: 9:00—13:00 בלבד.

תצוגת קבע וכרונוספירה: 2500 שנות חיים יהודיים ברחבי העולם מוצגות תוך שימוש באמצעי הטכניקה המתוחכמים ביותר.

תערוכות:
1. מקרתגו לירושלים — הקהילה היהודית בעיר תוניס
2. הדרך ארץ סין, הקהילות היהודיות בחרבין, טיינצין ושנגהאי

אירועים:
1. ערבי מוזיקה והקרנת התערוכה
ערב עיון במסגרת התערוכה "מקרתגו לירושלים" — הקהילה היהודית בעיר תוניס
משתתפים: הרב מאיר מאזוז, הרב מאיר ישכר, הרב מזוז מאיר
מנחה: הרב אליהו רחמי
יום ראשון, 29 ביוני בשעה 19.00
2. פרקים בתולדות יהודי ארה"ב
ערב עיון בשיתוף עם המכון ליהדות זמננו באוניברסיטה העברית לרגל הוצאת הקובץ הראשון של פרוייקט
משתתפים: מר יצחק נבון, סגן ראש הממשלה, שר החינוך והתרבות; מר יצחק הרכבי, מר אהרון שמיר
ד"ר רב שמורקסמן מנהל משרד החוץ
יו"ר: ד"ר ג'פרי ויגודר, מנהל המכון לתיעוד בע"פ של המכון ליהדות זמננו
יום שני, 30 ביוני, בשעה 20.30
3. היהודים לנוכח תהפוכות המהפכה בטכנולוגיה
ערב עיון בשיתוף עם המכון לחקר תרבויות ביהדות
משתתפים: בלברין בארט, אילן בריילובסקי, לאקי בריצולה, עדית אימל
מנחה: אלי ברגל, מנחה: אלי בר נביא
יום רביעי, 2 ביולי, בשעה 21.00

תערוכות ניידות
1. להיות ולחיות — שארית הפליטה משחרור עד שיקום — מוזיאון לוחמי הגיטאות
2. היהודים האתיופים של הארץ — היכל שלמה, ירושלים
3. בתי כנסת בגרמניה בשנת הי"ט — מוזיאון הנגב, תל-שבע, באר-שבע
4. יהודים באתיופיה — רשמי מסע, צילומים מאת פרדריק ברנר — משכן הכנסת, ירושלים
5. הגשר הזהב — מפגש המתנדבים הארץ-ישראלים עם שארית הפליטה — בית פלדמן, נתניה

נמשכת ההרשמה להשתלמויות מורים — תשמ"ו, בבית התפוצות בנושא:
בית התפוצות במורים והיסוד להתמודדות מרכזיות בתולדות עם ישראל בעבר ובהווה
ההשתלמות היא בשיתוף עם בית הספר לחינוך, המרכז להדרכה ולהשתלמות מורים של אוניברסיטת תל-אביב. ההשתלמות מיועדת למורים, מנהלים ולמפקחים בחטיבת הביניים והחטיבה העליונה ולעובדים בתחום החינוך הבלתי פורמאלי.
פרטים והרשמה: בנין שרת, חדר 413, אוניברסיטת תל-אביב, טל: 03-418195

ניתנת להשאלה בארכיון בית התפוצות, סדרת שקופיות בנושא ירושלים, לבתי ספר ולמוסדות חינוך.

ארכיון תצלומים — קבלת קהל בתאום מראש בלבד.

מתנה נאה לכל אירוע —
מנוי שנתי לאגודת ידידי בית התפוצות, ניתן לרכוש בבית התפוצות אצל רחל הדרי, טל: 03-425161

בית התפוצות נמצא בקמפוס אוניברסיטת תל-אביב (שער 2), רחוב קלאוזנר רמת-אביב. טל. 03-425161.
אוטובוסים: 13, 24, 25, 27, 45, 49, 74, 79, 274, 572.

בשם החוק והסדר

מאת הנס יקוב גינזבורג
DIE ZEIT
מיוחד ל"הארץ"

מצב החירום החדש בדרום אפריקה נותן בידי השר לחוק וסדר לואי לה גראנג' סמכות שלטונית כמעט מוחלטת. לגבי שחורים רבים משמעות הדבר היא מצוקה וחורבן

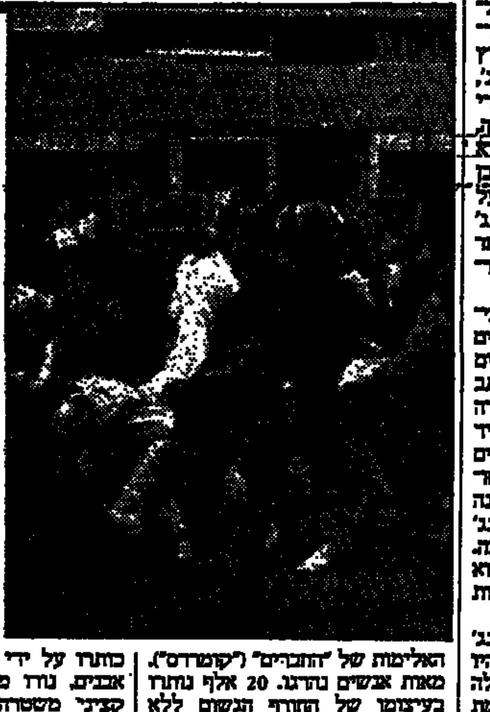

כל שומר החוק וכל חייל בדרום אפריקה רשאי לאסור כל מי שלדעתם מסכן את הסדר הציבורי

נאומים והתבטאויות פומביות כמעט שאינו משמיע. את זה הוא מותיר לנשיא או לשר החוץ. בפרלמנט הוא מדבר לעתים רחוקות. בראיונות הוא מתבטא בקיצור נמרץ ובצורה אפרורית. לואי לה גראנג', השר לחוק וסדר, פועל מאחורי הקלעים של ממשלת דרום-אפריקה. בחוגי המקורבים בתוכה של הנשיא בותה, ושם אכן מפעיל המשפטן בן ה-57 את סמכותו. ומאז ההודעה על הטלת מצב החירום, יש ללה גראנג' השתקן הסמכות לשלול מכל אחד מבני ארצו את זכויותיו האלמנטריות ביותר.

מכיוון שלה גראנג' שותק בציבור, הרי נודעת משמעות למלים האקראיות היוצאות מפיו. כמה ימים לפני הטלת מצב החירום נסע כתב אנגלי עם צוות של מכונית משטרה ברחובות רובע העוני קרוסרודס ליד קייפטאון. לפתע קפאו השוטרים הלבנים על מושבם במכונית המשוריינת. דרך מכשיר-הקשר פנה אליהם השר לחוק וסדר. לה גראנג' הודה לשוטרים על עבודתם הטובה. מתפקידם רק להמשיך בה. הוא עצמו כבר ידאג לכל הבעיות הפוליטיות.

דברי השבח של לואי לה גראנג' לצוות המשטרה בקרוסרודס היו משמעותיים. זה שבועות השתוללה באזור מצוקה שחור זה מעין מלחמת אזרחים. הצעירים המיליטנטיים, אשר בקרוסרודס כמו בישובים שחורים רבים אחרים יצאו למאבק דמים בשלטון הלבן ובמשתפי הפעולה, אמיתיים או מדומים, התעמתו עם קבוצה של שוחרים, בסיוע סמוי של המשטרה. מעשי נקם רצחניים ומבעיתים של אלה האחרונים היו התגובה על הפעולות האלימות של "החברים" ("קומרדס"). מאות אנשים נהרגו. 20 אלף נותרו בעיצומו של החורף הגשום ללא קורת-גג.

היתה זו הצלחה מבחינתה של הממשלה. חלקים גדולים של רובע העוני העיקרי שהממשלה רצתה לפנות ולהרוס זה שנים, נהרסו כעת. שומרי הסדר של לה גראנג' תרמו לכך את תרומתם. מכוניות המשטרה המשוריינות שלהם המכונות "תאו-אים", שוטטו בתוך התוהו ובוהו, כותרו על ידי תושבים, ספגו מטר אבנים, נורו מרחוק, פלטו החוצה קציני משטרה שסייעו לשמרנים מול ההמון המתמרד.

מעצר ללא הגבלת זמן

לדעת השר, היתה פעולה כזאת ראויה לשבח. חוק וסדר בתחום השלטון של לואי לה גראנג' משמעם בעבור שחורים רבים פשוט מצוקה וחורבן. ממשלת הבורים הלאומנים הטילה מצב חירום. בותה ואנשיו רצו, לדבריהם הם, לא לחזור על מה שראו כמשגים של השאה הפרסי או של שליט ניקרגואה סומוזה, שמתוך התחשבות באמריקאים ובאירופים גילו ליברליות רבה מדי כלפי האופוזיציה בארצותיהם ולפיכך הופלו על ידי מהפכנים.

כבר החוק הרגיל, בלי קשר למצב חירום בדרום-אפריקה, מתיר למשטרה להחזיק במעצר במשך שבועות חשודים פוליטיים "לצורכי חקירה", בלי להעמידם בפני שופט. החוק מעניק לממשלה סמכות. לשלוח כרצונה את הצבא לדכא מהומות פנימיות, וכן להפעיל את תקנת הצנזורה ואת ה"נידוי" הידוע לשמצה על אנשי אופוזיציה שאינם לרוח המשטר.

אך מצב החירום החדש מסיר מעל כוחות הצבא והמשטרה כמעט מכל בקרה ובכלם משפטים וציבוריים. כל שוטר, כל חייל, רשאים לאסור כל מי ש"לדעתם" מסכן את הסדר הציבורי. שר החוק והסדר רשאי להחזיק כל אדם שנעצר בדרך זו מאחורי סורג ובריח זמן רב כרצונו. ללא אישור השר, איש אינו רשאי לבקר את האסירים או לפרסם את שמותיהם. "התבטאויות חתרניות", והיינו קריאות לשביתות, לחרם ולהפגנות הן בנות עונשין לא פחות מאשר דיווחים עיתונאיים על התבטאויות כאלה. לעומת זאת, אי אפשר להעמיד לדין שוטרים וחיילים על תקיפות שבוצעו במהלך פעולתם נגד האויב הפוליטי.

פירוש הדבר הוא סמכות שלטונית כמעט מוחלטת לשר, אשר רחוק מהדעה ששימוש מתון באמצעי הכוח של המדינה עשוי להרגיע את זעמם של השחורים יותר מאשר מעצרים המוניים והצלפות מגלבים.

ב-1985 ניצב לה גראנג' לצד אנשי המשטרה שלו, שירו על המוני מפגינים שחורים סמוך לעיר אויטנהאגה והרגו 20 איש — רובם נורו בגבם כאשר נמלטו. "האנשים המנסים לזעזע את שלטון המדינה מאחורים מסוימים, אינם זכאים לקרוא חמס כאשר אנחנו משיבים להם בשפתם", אמר לה גראנג' לפרלמנט. זמן קצר לאחר מכן הכריזה הממשלה בראשונה על מצב חירום, רק באזורי משבר מסוימים וכלי להשתמש בתקנות הצנזורה הדרקוניות. אך גל האלימות לא נשבר. במרס השנה ביטל הנשיא את מצב החירום. אבל המהומות וההפגנות נמשכו. כעת שב הכריז בותה על מצב חירום, הפעם בכל שטחי המדינה.

הדגם הפוליטי

לה גראנג' עומד בראש המיניסטריון של מאז 1980. מ-1982 הוא נושא בתואר שר לחוק וסדר, בעוד שקודם היה רק שר המשטרה. חילופי השמות תואמים את השקפותיו של הנשיא בותה בדבר רפורמה: כשם שהמיניסטריון הקודם "לענייני הבאנטו" (השחורים) הפך למיניסטריון ל"פיתוח בהתאם לחוקה", כך אמור היה שמו החדש של המיניסטריון של לה גראנג' להביע דבר-מה היקר וקרוב ללבו של כל אדם שאינו קומוניסט, פושע או ליברל דקדנטי — חוק וסדר.

השר, בעל שפמפם בנוסח קלרק גייבל, מעורר גם בכבישיו ביקורתיים את הרושם של אדם המשמש מכבנה — בדיוק בחוגי השלטון בפרטוריה — של הקשרים ובעיות. "כלפי המשטרה יש לו נאמנות עיוורת", אומרת הלן סוזמן, פוליטיקאית האופוזיציה הוותיקה. "ובכל זאת יש ללה גראנג' קו אופי של תבונה שאפשר לפנות אליה". על הנשיא בותה לא אמרה חברת הפרלמנט הליברלית דברים כאלה. גם פרדריק ואן זיל סלאברט, מנהיג מפלגת האופוזיציה בפרלמנט, אמר על שר החוק והסדר ש"במישור האישי הוא גמיש ונבון"; היה זה לפני שביאושו, לנוכח הנתיב הצר והאטום של הנשיא, התפטר מהפרלמנט ומתפקידו כיו"ר מפלגתו.

האם לה גראנג' הוא איפוא דמות חיובית בממשלתו של פיטר ווילאם בותה? לרוע המזל, כישורים אינטלקטואליים ויכולת ניתוח אינם ערובה למדיניות נבונה. לה גראנג' אף פעם לא סיפק עילה לשער שהוא נכון להשתמש בכשרונותיו למטרה אחרת מלבד זו של הבטחת שלטון המיעוט הלבן. בעיר מולדתו פוטשפסטרום בטראנסוואל הוקמה אחת הרפובליקות הבוריות הראשונות במאה ה-19. האוניברסיטה בעיר זו, שבה לה גראנג' שכבר היה עורך דין ופוליטיקאי צעיר, סיים את לימודי מדעי-המדינה בהצטיינות, היא מעוז של לאומנות קיצונית בורית בעלת חותם קאלוויניסטי. הדגם הפוליטי של לה גראנג', שאותו הוא מעלה בגאווה, הוא ג'יי. ג'י. סטריידום, ראש הממשלה של שנות ה-50 שבימיו בוצעה הפרדת הגזעים בספריות הציבוריות, בגופי הרווחה הכנסיות של דרום-אפריקה, נשללו הזכויות שהיו לבני תערובת ולהודים, ובתי-הספר והאוניברסיטאות של השחורים שהיו עד אז טובים הידרדרו לרמה של כיתה א'.

לה גראנג' נשאר נאמן לדמות הערצתו עליו כשכיהן כיו"ר ועדת חקירה פרלמנטרית שניסתה בשנות ה-70 להכניס את מנהיגי האופוזיציה השחורה בדרום-אפריקה לקטיגוריה של פושעים פליליים, וגם בכהונתו כשר משטרה ומאוחר יותר כשר לחוק וסדר. הצעירים השחורים המתקוממים שונאים אותו יותר מאשר כל שר אחר בפרטוריה. מנהיגיהם חוששים מפניו בתור היעיל ביותר מבין אויביהם. כולם מתייחסים אליו בכובד-ראש, פרט לימנים הקיצוניים. יוג'ין טרבלאנש, מנהיג ארגון הבורים הפאשיסטי, כינה את שר החוק והסדר הלבוש בהידור "גנדרן מסורק".

כאן ניצב בפני השר יריב משמעותי הגא. טרבלאנש הבוטה, שאינו נכון כמו לשינויים קוסמטיים כלשהם, הוא חניך אותו בית-ספר תיכון בפוטשפסטרום שבו למד לואי לה גראנג'.

האוניברסיטה הפתוחה

מודיעה על פתיחת תכנית אינטנסיבית שתימשך שנה אחת לקראת

תעודה (דיפלומה) מתקדמת בקריאה Reading
למורים בחטיבה העל יסודית והיסודית

התוכנית מומלצת למורים בשנת שבתון ומקיפה את מלוא שעות הלימוד הנדרשות בשנת שבתון. התוכנית מוכרת לצבירת שעות גמול השתלמות של משרד החינוך.

הכישורים הנדרשים:
א. תואר בוגר אוניברסיטה
ב. נסיון בהוראה

ועדת קבלה לנרשמים תתקיים ביום ה' 3.7.86 וביום ב' 7.7.86 בין השעות 9.00—15.00, באוניברסיטה הפתוחה, ההרשמה תערך במקביל לוועדת הקבלה.

בדבר פרטים נוספים נא לפנות:
למורי תעודה בקריאה היחידה לעובדי חנוך והוראה האוניברסיטה הפתוחה
ת.ד. 39328 רמת-אביב, ת"א 61-392 טלפונים: 03-426480, 03-422502

המרכז הישראלי לניהול

קידום נשים בתפקידי ניהול
קורס סמסטריאלי לנשים מנהלות
מחזור ד' 10.9.86-17.12.86

נושאי הלימוד:
1. לימודי רקע ויסוד (הרצאות תיאורטיות)
* נשים בתוך מערכות ארגוניות * בעיות ניהול בחברה מודרנית * פסיכולוגיה של האשה והשלכותיה על התנהגות בתוך הארגון * אסטרטגיות לקידום נשים, נשים וכח בארגון * סגנונות ניהול * תכנון ופיתוח קריירה — מסלולי קידום * שחיקת נשים בארגונים * המערכת הארגונית והמנהל — מבנים ארגוניים
2. סימנריות אישיות ומקצועיות (סדנאות)
* תקשורת בסגנון אסרטיבי * התמודדות עם מצבי לחץ * עיצוב קריירה אישית * התמודדות עם מצבי כח והתרום * התמודדות עם מצבי ביקורת * יחסי גברים נשים בעולם העבודה * מתן וקבלת תמיכה * ניהול זמן * ניהול לפי יעדים * ניהול מו"מ * ביצוע ארועים בקבלת החלטות * ניהול שעובר * המשוב כבלי קבלת החלטות במצבי ניהול * ניהולי *

פרטים והרשמה: המרכז הישראלי לניהול, טל. 03-257202; 02-234863; 04-640678; 057-37914

ברה"מ: אקלים תרבותי משתנה

מאת ריצ'רד סטיל וג'ויס ברנתן
Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

ראיון עם המשורר הסובייטי אנדריי ווזנסנסקי

מיכאיל גורבצ'וב שינה את דיוקן המנהיגות הפוליטית של ברית-המועצות, והוא מדבר על רפורמה כלכלית. עמדתו בנושאים של חופש האמנות ברורה פחות. קונגרס איגוד הסופרים הסובייטים, שייערך בשבוע הבא, עשוי לרמז על האקלים העכשווי בנושא. המשורר אנדריי ווזנסנסקי, בן 53, בזמנו אחד הצעירים הזועמים של הספרות הסובייטית (את יבטושנקו ואותו הזכירו תמיד בנשימה אחת), הוא כיום אחד הסופרים הנכבדים והבולטים ביותר בארצו. להלן קטעים משיחה שערכו עמו לא מכבר כתבי "ניוזוויק" במוסקבה.

שאלה: איך תתאר את האקלים האמנותי בברית-המועצות כיום?

תשובה: לא מכבר כתבתי שיר חריף מאוד על דברים נוראים רבים בארצי. לפני שנתיים היה זה בלתי אפשרי לחשוב על פרסומו. כעת אני חושב שיהיה זה אפשרי לפרסם אותו. בשנה זו פורסמו כמה שירים וכמה מאמרים שלי, שלא היו מתפרסמים לפני שנה. ארצנו כעת אינה מדינה חד-גונית. אני בטוח שאנשים כבירים שינו את חשיבתם. גורבצ'וב הוא בסדר. הוא רוצה לעשות משהו חדש.

מדוע היו מצונזרים את מה שכתבת בשנה שעברה?

כתבתי מלים חריפות מאד על שחיתות, ביורוקרטיה, צורת חשיבה שמרנית ועתיקת רעיונות חופשיים.

האם לכתיבת מאמרים ביקורתיים ולפרסומם אכן יש השפעה מעשית כלשהי?

עיתונים וכתבי-עת מאוד חשובים לנו. אתה יודע על מארק שאגאל, שנולד בוויטבסק. בלב העיר שכון גוש של בניינים היסטוריים. ראשי העיר רצו להרוס אותם ולבנות משהו חדש, מטופש. כתבתי מאמר שזה פשע להרוס בניינים ישנים. קיבלתי מכתב מוויטבסק שאמר, כי לאחר פירסום המאמר שלי נבהלו ראשי העיר כל-כך, עד כי הפסיקו את מלאכת ההרס. אתה רואה עד כמה חשובה אפילו מלה מתקדמת אחת בעיתונות. אני מנסה לשכנע אותם להקים מוזיאון שאגאל בוויטבסק. כתבתי מאמר בעיתון שזו חרפה לא להקים מוזיאון כזה. קיבלתי מברק מאדם אחד בעיר: "עכשיו מתחיל מאבק ואולי ננצח". ברוסיה הספרות, המילה הכתובה, היא מאוד חשובה.

מדוע מתירה עכשיו הממשלה את הפעילות הזאת?

משום שהממשלה מבינה עכשיו, שהחשיבה השמרנית בעבר גרמה לכלכלה לעמוד במקום וגרמה לברה"מ לעמוד במקום. ללא שינוי בחשיבה יהיה זה בלתי-אפשרי להתקדם. הם רוצים למצוא חשיבה רעננה מקורית כלשהי. מי יכול לשנות את נשמותיהם ומחשבותיהם של בני-אדם? בוודאי אנשי ספרות.

איך יכולה כלכלה חזקה להשפיע על האמנויות?

אם הכלכלה היא מתקדמת, בלתי אפשרי הוא להיות ריאקציונרי בעולם הספרות. אני משורר. אני לא מבין הרבה בכלכלה. מה שאני יכול לעשות למען עמי הוא לתת להם ראייה חדשה, עין חדשה. והחיים — החיים הכלכליים שלהם, החיים הפוליטיים שלהם — הם ילכו בכיוון חדש הם ימצאו את דרכם.

מה אתה מצפה שיקרה בקונגרס איגוד הסופרים הסובייטיים בשבוע הבא?

אני חושב שיהיה מאבק בקונגרס. באיגוד הסופרים יש לנו אנשים שמרניים בצורה מחרידה. כמה מהם מאד ריאקציונריים. הבעיה היא שיש יותר מדי חברים באיגוד הסופרים, כ-6,000. כולם מתחרים אלה באלה כדי שיפרסמו אותם. ובארצנו, הדרך להיות תחרותי היא להיות אורתודוכסי מבחינה פוליטית.

האם יש משוררים צעירים מבטיחים?

זה זמן מעניין מאוד למשוררים צעירים. אני חושב שהמאבק הפוליטי החדש בארצנו יזין ספרות חדשה. ולא רק משוררים, אלא מוסיקאים, אמנים, מוזאים, כל אחד. כיוון שיש דבר מה המשתנה באווירה. כאשר תהליך פוליטי כזה מתרחש בארצנו, הוא מוליד אמנות חדשה.

אתה אומר בעצם שהאקלים הפוליטי מטעין את האקלים האמנותי?

בהחלט.

באחרונה כתבת שיר על צ'רנוביל, שלא רק הוקיר את הגיבורים של אלה שהקריבו את חייהם, אלא גם כלל גינוי אחרות כלפי המכונות שהאדם יצר.

זה חשוב מאוד לומר זאת ולהדגיש אשמה. הופתעתי שאנשים כה רבים בצ'רנוביל הקריבו את חייהם בצורה פשוטה מאוד למען אחרים. הלכתי עם רופא לראות כמה מהקורבנות, ואז כתבתי את השיר הזה. אני רואה אותם כאנשים פשוטים אך קדושים. הם ידעו שהם ימותו. הם ידעו על הקרינה. הקרבה שלהם היא לאורך זמן. לכן כתבתי שאלוהים שכן בקרבם.

מה אתה יכול לומר על תגובת העם על אסון צ'רנוביל?

בדרך-כלל אנחנו עם מאד אדיש. אך כאשר דבר איום קורה, כמו מלחמה או שריפה, התחושה הראשונה שלנו היא להציע עזרה קונקרטית. הלכתי לבנק למשוך כסף, וראיתי תורים ארוכים של אנשים תורמים כספים לקורבנות צ'רנוביל. לא היה זה משום שפקידים אמרו להם שהם חייבים לעשות זאת, הם עשו זאת בעצמם.

יש אנשים התורמים כספים. אבל האם אין גם אנשים רבים שעדיין מודאגים מתוצאות האסון?

במובן. כיוון שאף אחד לא יודע מתי נפסקה הקרינה. קרינה היא מפלצת חדשה שאינה ניתנת לשליטה. בשיר שכתבתי לאחר צ'רנוביל, אמרתי שאולי תהיה מלחמה שאינה ניתנת לשליטה. אני בטוח שהאמריקאים והרוסים אינם רוצים מלחמה. אך אם היא תקרה, היא תהיה כמו אותה תאונה בכוח נורא, עיוור, חסר שליטה.

שתי טעויות: משיחיות דתית וחילונית

המשיח לא יבוא, כאשר ננסה לאלץ אותו לבוא או אפילו אם נחשוב שאנחנו מתכוננים לקראתו, אלא רק כאשר נצפה לו פחות מכל. העולם היהודי זקוק לפחות חלומות וליותר פיכחון

שבתאי צבי. הרב אברהם יצחק קוק בציבור הדתי בזמננו שוב ראש שהוצגה בזמנו של שבתאי צבי. הוא החל לבעור במקום לא צפוי — בתורתו של הרב אברהם יצחק קוק

מאת ארתור הרצברג

האסון האינטלקטואלי והפוליטי הגדול ביותר שפקד את העם היהודי בעידן המודרני הוא תחייתה של האמונה, כי המשיח עומד לבוא. רעה זו סחפה את העולם היהודי במאה ה־17 אך לרוע המזל המשיח, שבתאי צבי, לא הביא את הגאולה אותה הבטיח. בצורה שונה לחלוטין צמחה המשיחיות שוב 100 שנה מאוחר יותר, כחלום חילוני. תנועת ההשכלה הורתה לאינטליגנציה האירופית את הדעת, שהחברה בכללותה מסוגלת להגיע לשלמות. אינטלקטואלים יהודים הולכו או לקוות, שהם ואולי עמם כולו, יוכלו לעזוב את הגטו ולקחת חלק כלשווה בעולם חדש זה.

כמה צורות של ציונות חילונית נמנות על מגמה משיחית זו. ציונים כאלו האמינו שהדת היהודית שייכת לתרבות הגטאות; הלאומיות הציונית החדשה אמורה היתה להביא לשחרור היהודים מעבר צר זה, שאבד עליו הכלח. דתיים אורתודוכסים לא הצליחו בדרך כלל להבין, שהחילוניות הציונית היהודית איננה פשוט הרצון לחיות ללא אילוצי הפולחן היהודי. אדרבא, החילוניות הציונית היא פרי המהפך של אנשים שעבורם היתה "אמונה" זו מסורה ועדף משיחיים בפני עצמם. אמונה משיחית חילונית זו מוסיפה לחיות בישראל, אף כי לא בגולה. משום כך, יהודים לא דתיים בגולה מוכנים לגלות סובלנות הרבה יותר גדולה כלפי יהודים דתיים, מכפי שמוכנים החילונים בישראל.

הרב קוק במשמעות הקבלית

הבהלה הדתית למשיח, שבאה שהוצגה בזמנו על ידי שבתאי צבי, היא החלה לבעור במקום לא צפוי — בתורתו של הרב אברהם יצחק קוק, שהיה בעצמו רחוק כמובן ממשיחות שקר כרחוק מזרח ממערב. עם זאת, התנופה העיקרית של תורתו היתה, שאנחנו ניצבים על סף עידן גאולה משיחית של העולם כולו, וכי מובן של היהודים. ברגע שהרב קוק הכריז, כי הוא יודע מה היא השעה בשעון האלוהי, הצעד הבא היה ברור: יש צורך להתכונן באורח פעיל לאירועים העומדים לבוא.

הרב קוק פתח ישיבה, כדי להכין כוהנים לעבודת המקדש. היה זה אפשרי לא פחות, באורח הגיוני לגמרי, כפי שהסיב להבין בנו, להכין מתנחלים לארץ ישראל השלמה הלא מפולגת. ולא חשוב מה הן הגבלות הממשלה על פעילות אלה, או אילו בעיות עם הערבים עלולות, לפיכך, להיווצר. אפשר לשרוף תחנות אוטובוס היום ולא רק במחאה נגד גברות ערומות למחצה בפוסטרים פרסומיים. החרדים האלו הם צאצאיהם של אותם שהתנגדו לרב קוק בימי חייו. הם עצמם אינם משיחיים (בניגוד לחסידיו של הרבי מלובאוויץ') אך הם שייכים לאווירה המודרנית יותר ויותר לכל סיעות האורתודוכסיה, כולל הגורמים האנטי־ציונים. אווירה זו עומדת על התחושה שהזמן שונה מ־20 מאות שנות הציפיה למשיח שקדמו לו.

גם החילונים וגם הדתיים ממשיכים, באמצעות כמה מדובריהם החשובים ביותר, לטפח את חלומותיהם המשיחיים השונים זה מזה. הדתיים מפקפקים פחות ופחות בכך שהם יירשו את ארצות ישראל מידי החילונים, אשר כפי שהם מודים לפעמים, היו מייסדי ההתיישבות הציונית המודרנית. האם לא חזה זאת בצורה עמוקה מאוד הרב קוק עצמו?

"להסיר את איסור עזרא"

לקו המשיחיות החילונית ניתן באחרונה ביטוי בכמה מאמרים שכתב עורך "הארץ", גרשום שוקן. שוקן טען, כי היהודים בישראל יכולים להגיע לנורמליות במובן התיכון אם יפתחו את שעריהם לרווחה לפני נישואי תערובת עם הערבים. כך הם ייצרו בישראל אוכלוסיה מקומית לילידה. הישראלים של היום יחזרו כך, לדברי שוקן, למצב ששרר בארץ זו לפני שאסר עזרא על נישואי תערובת לפני כ־25 מאות. קיימת קבוצה סמויה אך לפחות רמז של מתינות בטיעונו של גרשום שוקן ביחס לגולה: אם היהודים היחידים מחוץ לישראל יגיעו לבגרות דומה, היינו: ישראבי־בנישואי תערובות, הרי הם ייבלעו בתוך החברה הגדולה יותר, שבה הם מיעוט. על ידי שימת קץ לאיסור של עזרא, הן בישראל והן בגולה, יתממש החלום המשיחי של הציונות החילונית — הנורמליזציה של העם היהודי. היהודים לא יעשו יותר מהומה והאנדרוגוסיה בעולם, כשבלבם רגשות אשמה איומים כלפי המשך הקיום היהודי בגולה ויהדותה של מדינת ישראל.

אני חושב שהגיע הזמן לומר למשיחיים בעולם היהודי — החילונים והדתיים כאחד — שהמשיח לא בא. לו עמד המשיח הדתי לבוא, עמד לרשותו לפחות 200 שנה, בהם יכול היה להעניק דמוקרטיה או סוציאליזם. אך העולם אינו נראה מקום טוב יותר מכפי שהיה בתקופת עריצות המלכים של ימי הביניים. הוא רק שונה. אולי גם טוב יותר בכמה מקומות, אך רק במידה מסויימת.

אילו התעורר המשיח של הדת היהודית להופיע במאה ה־20, היה מתייצב לפני השער הראשי של אושוויץ. אם לא הופיע אז, הרי הדעת לא תופסת, שהוא יטרח על עצמו כדי להופיע בנסיבות כל אפרת או מעלה אדומים.

לשוב אל אחד העם

המשיחיים החילוניים והדתיים חייבים, לפיכך, לשנות באורח קיצוני את דעתם על משמעותה של מאה זו בהיסטוריה היהודית. אפילו את הציונות יש להבין לא כ"תחילת השורשים של גאולתנו" אלא כעוד אחת מפעולות ההצלה הגדולות של עמנו כדי להחזיק מעמד מאה נוספת או פרק זמן דומה בתנאים הקיימים. זו כמובן היתה התובנה הבסיסית של אחד העם.

ברגע שנגמלים ממשיחיות, מתחייבות אי־אלו תוצאות. החשובה ביותר תהיה שינוי באווירה הפנימית. לעם שאינו עומד על סף "גאולה" או "נורמליות" אין ברירה אלא להתנהג בזהירות ובפיקחות. פירוש הדבר, שיש לשמור את כל ההסדרים המבולבלים והלא ברורים בין הסיעות השונות של העם היהודי. לפיכך, בעיות סבוכות כגון היחס בין הדת היהודית והחילוניות היהודית אינן ניתנות לפיתרון לשביעות רצונו של צד אחד, כיוון שלצד השני לא תהיה אז ברירה אלא להתמלק. בעידן לא משיחי אין אנו יכולים להרשות לעצמנו קרע כמו זה שהיה עם הקראים לפני למעלה מאלף שנה. העם היהודי ימשיך להיות עם לא נורמלי. הוא יוכל להישאר יהודי בישראל גם אם השתלבות באיזור, כפי שציין שוקן, כתוצאה ביולוגית ישנה חדשה יכולה להיראות אינטליגנטית יותר. אפילו על פי התחזיות הפסימיות ביותר הרי רוב יהודי הגולה ישמרו על יהדותם משך עוד כמה דורות. הגולה לא תנטוש בשנה את תרומותיה היהודיות לטובת "נורמליזציה".

גם להם המשיחיות הדתית לא יאריך ימים. הוא יקבל את מכת המוות שלה, כאשר המשיח לא יבוא וההכנות הפוליטיות להופעתו יעמדו כך באורח בלתי־כבוע לפני שוקת שבורה. לא האמריקאים ולא הרוסים אינם מתכוונים לעשות טובה לכבוד "מאמינים" מלוהטים על ידי פתיחת מלחמת גוג ומגוג גרעינית.

חלומות משיחיים בכל הקונים פוגעים ביכולת ההישרדות של היהודים בעולם, בישראל ובגולה. הגיע הזמן להשלים עם שתי תובנות נוקשות: בית ישראל אינו ככל העמים; המשיח לא יבוא, כאשר ננסה לאלץ אותו לבוא או אפילו כאשר נחשוב שאנחנו מתכוננים לקראתו, אלא רק כאשר נצפה לו פחות מכל. העולם היהודי זקוק לפחות חלומות וליותר פיכחון.

איזה ברל אהב אחימאיר

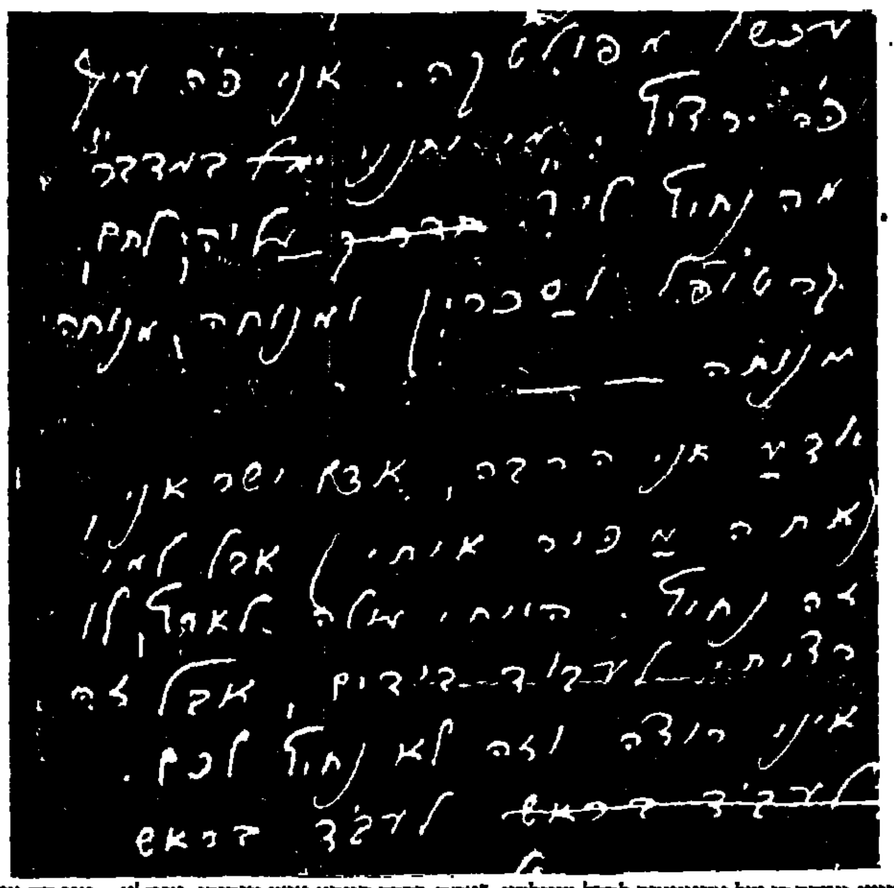

קטע ממכתבו של אחימאיר לברל כצנלסון: "אתה בדרך הטבע איש ציבורי. אני־לא... אני כה עייף, כה רצוץ, מי יתנני במדבר?"

פרופסור אניטה שפירא, מחברת הביוגרפיה המרתקת על ברל כצנלסון, הזעיקה לארכיון העבודה ב"מכון לבון". שם, בתיק נידח הנושא את שמה של לאה מירון־כצנלסון, נתגלה לפתע צרור מכתבים מאבא אחימאיר לברל. הם נכתבו בשנות ה־20' מרוסיה וממדינות אחרות ואף מן הארץ, ותמיד חיפשו אותם אבל איכשהו נעלמו מן העין. גם יהודה קוזה, בהכינו את הסרט על אבא אחימאיר, לא הספיק לראותם. כולם ידעו כי ידידות מורכבת, עמוקה ומסובכת שררה בין השניים, אך רק עכשיו מתגלים המכתבים לראשונה והם שופכים אור על יחסים מסקרנים אלה, ועל האיש החולם הבודד והעצוב, שהשמאל בהנהגת ברל עתיד היה לראות בו את יריבו המסוכן ביותר.

"האם חושב אני לעלות לארץ?", כתב לברל מרוסיה, "אתה בדרך הטבע אדם ציבורי. אני — לא... אני כה עייף, כה רצוץ, מי יתנני במדבר? מה נחוץ לי?... לחם, קרטופל וסכין, ומנוחה, מנוחה, מנוחה. יודע אני הרבה, אדם ישר אני (אתה מכיר אותי), אבל למי זה נחוץ. הייתי עולה לארץ לו רציתי לעבוד בידים. אבל זה איני רוצה וזה לא נחוץ לכם. רצוני לעבוד בראש, והאשים בכלל מרובים בארץ מבלעדי."

בשנות לימודיו נדד ד"ר אחימאיר באירופה. במכתב אחר לברל חזר לקבוע כי "לא נסעתי לארץ ישראל כי רצוץ הנני ואינטליגנטים אינם נחוצים לכם. אולי אירופה, אולי הזמן ישכית." עוד הצצה אל רוחו: "לכל אחד מאיתנו, ברל, שתי מולדות. אחת ארץ ישראל והשניה רוסיה... ארץ ישראל חביבה עליך, ברל, מפני שהרבית לסבול בה. אותו הדבר ביחס אלי — רוסיה."

מורגה גישש אחימאיר: "איני יודע איזה רושם עשיתי עליך. בעיניך רע שפרשתי מהמחנה שלכם, אבל יקירי למה לך עוד בחור רצוץ בארץ?"

בשנות ה־20' גאתה ביקורתו של אחימאיר על הבולשביקים, ואולי חש כי בארץ ישראל ממעטים להבין את גודל עיוותו כלפיהם. אחיו נהרג בהתגייסו להילחם למענם, אך אחימאיר ביקש להתריע ולהזהיר מפני המהפכה, וגדש בכך את מכתביו. "כל מה שהאידיאל הינו יותר מרומם — פשעים יותר גדולים הינו מקריב." הוא שנא את "הסדר החדש" וקבע כי "עכשיו ברור שהלך ונגמר הפרק בהיסטוריה שלנו ששמו יהדות רוסיה, אשר לחורב — לחורב, אשר לרעב — לטיפוס, וחלק קטן יברח והשאר יתבולל." במכתב אחר קבל על "קונטרס" שהדפיס כמה מאמרים אוהדים לסובייטים. הוא נתבקש לשגר מאמר, אבל "בעתון מהלל בולשביקים לא אכתוב."

הבחין בשני ברל כצנלסון. אחד הם, אחד קנאי מפלגתי. לאחר שכבר עלה לארץ כתב לו כי "ישנם שני ברלים, ברל שבנגלה וברל שבנסתר. כולם יודעים ומכירים את הראשון, ואני אחד מהיחידים המכיר קצת גם את השני."

המחלוקת על חופש הדעה לנוכח הקנאות התנועתית חילחלה זמן רב. "אין בארץ בכלל במה חופשית. שאלות רציניות אי אפשר לברר. מאמר השואף להבין את הפאשיזם, את הסוציאליזם ועוד כאלה — מאמר כזה לא יודפס בעתונות שלנו... אני יודע שהפועל הצעיר לא הדפיס זמן רב שיריו של אורי צבי גרינברג — משורר היהודי... על אביגדור המאירי, המשורר השני הגדול שלנו שחור חוש. לעומת זאת, "הבט מאמריו של א. שלונסקי היודע במאמריו רק דבר אחד, לזמר ולגנף." לבסוף ביקש כי "המכתב הזה תשמור אצלך עד אשר אבוא ואקח אותו מידך."

הקרע העמיק בכל שנה אחרי מאורע ימינה. ב־1927, בהיותו כבר בהלל, פנה אל ברל לאחר שכעורך "דבר" איפשר למישהו לכתוב בעיתון נגדו. "אני שולח לך את תשובתי... והיה ג'נטלמן ותן מקום לדברי כמו שנתן ואל תהיה צנזור חמור — מה שהוגד באמת. ושלום לכולכם מאת אבא אחימאיר הגולן האימפריאליסט."

בהזדמנות זו בא אחימאיר חשבון עם עורך "דבר" ומייסד "עם עובד". שכן "לי יש רצון להוסט בעוסקא דליבא שלך. הן אליבא דאמת שוכן בך אפיקורס גדול. נראה שאני שונא את ברל המכיר אך ורק באנשי שלך מנה. את ברל הקנאי. הרי אני קשור לברל השני, לברל הבודד והמתבודד, ותסלח לי."

הוא שב לבקש מעורך "דבר" לפרסם את תגובתו כלשונה. "ואם בכל זאת הקנאי שלך יתגבר — הרי תחזיר לי את המאמר או לכל היותר יישמר בידיכם עד שאשלח את מי שהוא לקבלו. אני חושב שתשובה צריכה להידפס בהקדם האפשרי. לכן, אם במשך של עשרה ימים לא יהיה זה ב"דבר" והיה לי לסימן שמצאת זה ללא נחוץ להדפסה."

ואחר כך מה שאירע בין השניים עד לרצח חיים ארלוזורוב ולאחריו הלא הוא רשום כבר בדברי ימי היישוב העברי.

לא לתת לעובדות לקלקל תיאוריה

פלג: שירות מדרוני

בדרך כלל זה נשמע כבדיחה. "אל תניח לעובדות לשנות את דעתי". אבל בעיתונות היהודית האמריקאית זו כמעט מציאות עצובה. זאת למד מניסיונו האישי מנהל לשכת העיתונות הממשלתית ד"ר ישראל פלג, שחזר מכינוס העיתונות היהודית בארצות הברית.

יותר כי ג'ארולד הפברבר, מי שנזכר השבוע כידים של הציונים בסוכנות היהודית הוחשד במתן יד להפצת חוברת אנטי־ישראלית מלוח באיזורים המעודכנים... סלידה — מצוי במאבק נוסף. האיש החזק של הפדרציות היהודיות נאבק נגד שירות מודרני שיזם ד"ר פלג, לשגר לתפוצות חומר רשמי מישראל. הפברבר חושש שמא העיתונים היהודיים הנתונים למרותו ישפעו יותר על המידה מעמדותיה הרשמיות של ישראל.

לכאורה הדבר במאבק מקצועי. הכבד חשש כי מתן חומר ישראלי יקפח את פרנסת סוכנות הידיעות היהודית. אבל פלג שחזר מן הכבוד מצא כי העיתונאים היהודים באמריקה דווקא מעוניינים בחומר הישראלי.

קודם כל, אמר ד"ר פלג למתבכרים בבוסטון, אין זה במקום סוכנות הידיעות היהודית. נוסף לכך זו תוספת ושגרה של מידע. נימוק נוסף חזק הוא, שלא יעלה על הדעת שאיששו כלי תקשורת יהודיים לבל יספקו לו מידע. מה גם שתמיד מדברים בארצות הברית על הידוק הקשר עם ישראל.

לומר לכם את האמת — העיר פלג בפני העיתונאים שנקבצו בעיר בה החלה המהפכה האמריקאית — איני מבין אתכם. הנה ישראל, האם היא מסרבת לקבל חומר של אש"ף? לא, כשהוא מגיע קוראים בו וכשרוצים משליכים אותו לפח. האם אפילו ליחס כזה לא ראוי החומר העיתונאי הישראלי בכלי התקשורת היהודיים בארצות הברית? זה שכנע.

מדור זה יוצא לחופשה ויחזור להתפרסם רק ב־25 ביולי.

ראש השב"כ: הסוף היה בהתחלה

זה נגמר במקום שהתחיל. אברהם שלום לא רצה להתפטר לפני הספרה, הוא מאושר לעשות זאת עכשיו. יצחק זמיר שטאי בדיוק לפתרון כזה לא יוכל לראות בו את מימוש כוונתו המקורית, משום שבינתיים הקצין את תביעותיו, וגרם בדיעבד נזק לביטחונה הממשי של ישראל. שמעון פרס ויצחק שמיר לא רצו לשמוע על פתרון כזה בראשיתו, עתה הם משוכנעים כי אין טוב ממנו. אפילו יוסי שריד שפנה השבוע למשטרה הסכים, אולי, להסתפק בשעתו בהתפטרותו של אברהם שלום. הפיקוחים והחרטומים ניווטו את הפרשה אל נקודת המוצא אותה לא היו מספיק נבונים לאמץ לעצמם לפני חודשיים ושלושה.

אלא שעכשיו הם מותשים ורצוצים ומתוסכלים ומושפשים ומגרלים, ולא לבוד דבר. בפרשייה הבאה — והיא בשער — הם יחזרו בדיוק על אותן השגיאות, ואנחנו נכתוב את אותם המאמרים, והגלגל חוזר וסובב גלגל עסקי־הב"ש. פרפסוני מבילה.

הקרב על יהודי הפיסיקה הגרעינית

יובל נאמן; יורם קירש: ציידי החלקיקים

פרופסור יובל נאמן פירסם עם ד"ר יורם קירש ספר מרתק, שביקש לעניין את הציבור הרחב, והנוער במיוחד, בעולמה הקסום של הפיסיקה הגרעינית. "ציידי החלקיקים", שראה אור ב"מסדה", הוא ספר מדע פופולארי שקשה להניחו מן היד. אך נאמן אינו רק פיסיקאי בעל מוניטין עולמיים, האיש שגילה את החלקיק החדש "אומגה מינוס" הנודע. יש לו גם מסר פוליטי. תוך כדי המסע אל ביקוע הגרעין לא חסך מאנשי המדע את שורשיהם.

ב"ציידי החלקיקים" יש איזכור של פיסיקאים בני לאומים שונים. כאשר עסק סיפור המעשה ביהודים לא הסתפק נאמן באזכור אזרחותו של המדען — למשל אמריקאי — אלא כתב "יהודי־אמריקאי". לא תמיד שמחו עמיתיו הפיסיקאים למצוא בספרם של נאמן וקירש את שורשיהם היהודים־לאומיים.

מי שנלהב לספר היה עורך בית ההוצאה של אוניברסיטת קמברידג' רבת היוקרה. לאחר שקרא חלקים הפרקים ביקש לתרגם את הספר ולהוציאו. עתה התעוררה אצלו בעיה, האם להתמיד באזכור המוצא היהודי של המדענים גם בספר המופיע בשפה האנגלית? מדוע לרגישותם של כמה מעמיתיו מחק הפיסיקאי הישראלי את רוב ההערות היהודיות שבספרו. בכל זאת השאיר כמה מהן. הן היו חיוניות להבנת הביוגרפיה של המדענים. בין אם כאשר נזכר אלברט איינשטיין ובין אם כאשר עסק בפיסיקאים שבגלל יהדותם ברחו מפני הנאצים.

בקמברידג' לא כולם אהבו גם את מעט האיזכורים היהודיים. שלושה "קוראים" שנתבקשו לחוות את דעתם המקצועית על הספר שיבחו אותו בפה מלא, אבל אחד הציע למחוק את ההזדהות הלאומית של נאמן עם יהדותו. מוטב, הביע את דעתו, שנאמן ימחק את האזכורים היהודיים המעטים שנותרו עדיין בכתב־היד בשפה האנגלית.

נאמן תהה בינו לבין עצמו מה היתה התגובה בקמברידג' אילו השאיר בכתב היד את כל ההערות היהודיות המקוריות. אולם אם גם את המעט שנותר ביקשו למחוק, אם העורך הראשי יעץ לנאמן לשקול את הערתו של "הקורא" האלמוני, כי אז הוא מוותר על הופעת ספרו בבית ההוצאה של קמברידג'. נאמן השיב בשלילה. אם אין יהודים — אין ספר. השבוע הגיע "ציידי החלקיקים" מקמברידג' לישראל, בשפה האנגלית ועם היהודים בין דפיו.

מלה של שפירא

שפירא, שריד: תמיכה בחרדים, גיבוי לאש"ף

מי שאומר ליוסי שריד כי הוא מעניק גיבוי לאש"ף מתכוון לרמוז ברשעות שהר"צ אינו שולל את היסוד הטרוריסטי של יאסר עראפאת. זה גם מה שהובן אצל בעיר מפלגת העבודה, כאשר הח"כ אברהם שפירא (אגודת ישראל) ביקש מהם תמיכה בחרדים "כמו ששריד מעניק גיבוי לאש"ף".

למחרת היום הכתיר גבי גזית ב"חדשות" את דברי שפירא כמשפט השבוע. תוך כמה דקות עלה הח"כ הוותיק על הקו והכחיש מכל וכל, ועם שתיה את השפשפת טילפן אל שריד והבטיח לו כי לא היו דברים מעולם.

איך בכלל אפשר להעלות זאת על הדעת? הוא לא יאמר כדבר הזה על שריד. הוא ידיד שלו. אם בכלל רוצים עוד להגיע לאיזו הבנה עם החוגים שלו — צריך שהוא, שפירא, יישאר בחיים, ובכלל הוא אינו שותף ואינו מרסס תמונות בתחנות אוטובוס. יופי.

אמנם כבר היו דברים מעולם בין שפירא לבין שריד, שראשית ידידותם ביזמו של פנחס ספיר המנוח. אבל התחלוקת אחת אינה מבשרת סתיו ביחסים. שריד קיבל אז משפירא את התנצלותו, וכן עתה. מה גם שלפני כמה דקות הצהיר הח"כ האגודאי ב"קול ישראל" שהכל שקר וכזב. הוא לא דיבר על גיבויו של שריד לאש"ף.

אלא שחלף עוד יום ובטלוויזיה של ערב שבת הופיע הקטע אשר צולם ביום חול, ומה נכלל בו אם לא שפירא, המבקש תימוכין לחרדים כגיבוי שמעניק שריד לאש"ף.

שריד נדהם. הרי שפירא הכחיש שאמר כדברים האלה. הוא טילפן לטלוויזיה להגיב. בהזדמנות זו למד גם מדוע עמד העורך צבי גורן על פרסום נאומו של שפירא המשמיע דברים כה חמורים על הקשר בין שריד לאש"ף. גורן זכר את הכחשת שפירא בתכנית הרדיו וראה צורך להביא דברים כהוויתם.

עתה אומר שריד כי מי שמעניק גיבוי לאש"ף הם המשתמטים משירות בצה"ל, תומכיו ובוחריו וחסידיו של אברהם שפירא, ההוא עצמו, ובניו וקרובי משפחתו שחלקם כבר נפרדו אולי ממדינת ישראל ומצאו את מקומם לכמה וכמה שנים מעבר לים. שריד לא יוותר לדבר עם שפירא. הוא כבר נמנע השבוע מלהשיב לו שלום. הפעם אם ירצה שפירא כי שריד יעבור על התנהגותו לסדר היום יצטרך להגיש לו את ההתנצלות בכתב.

קייטנות, קורסי קיץ — קייטנות, קורסי קיץ — קייטנות, קורסי קיץ — מדור פרסומי

קייטנת תפוח

תוכנית יהודית בארץ, מציעה קייטנת תפוח. במסגרתה מגיעים ילדים מכל רחבי העולם, בעיקר מארה"ב ואירופה. הילדים הישראליים בקייטנה נהנים מאווירה בינלאומית מיוחדת במינה ויוצרים קשרים הדוקים עם בני גילם מרחבי העולם.

בקייטנת תפוח נהנים הילדים מפעילויות מאורגנות בתחומי האומנות, טיולים בארץ, טבע, ספורט, רכיבה על סוסים, שחייה ועוד. הקייטנה בתנאי פנימיה מיועדת לגילאי 6/14 וממוקמת בכפר ויתקין. טלפון 053-42414.

במסגרת ממעלי תפוח, לתיכוניסטים שכבם, מוצע קייץ בינלאומי בשיתוף בני נוער מקצוות תבל. התוכנית כוללת טיולים מרתקים והרפתקאות ברחבי הארץ וביניהם מסעות במדבר ובצפון. בתוכנית גם סדנאות אמנות ואומנות, הפקת תיאטרון קולנוע ומוסיקה ספורט ועוד. התוכנית מיועדת לגילאי 15-18. לפרטים טלפון 053-41124.

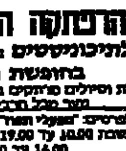

קייטנת תפוח

ההרפתקה הישראלית לתיכוניסטים מגיל 15 עד 18 בחופשת הקיץ

נמשכת ההרשמה לקייטנות "הוד הכרמל" לגיל 6-14
• קייטנת פנימיה 26/7 — 15/8
• קייטנה דיאטטית 1/8 — 15/8
פרטים ועלון מפורט: "הוד הכרמל". דניה 25, הר הכרמל חיפה טל' 04-253901, 04-256307

קייטנת אודים

השנה, בניגוד לכל שנה אין מחזורים בקייטנת אודים במטרה לאפשר להורים הרוצים למסור ילדיהם לתאריכים ומועדים הנוחים להם. 34 שנים מאחורינו וזהו המקום הותיק ביותר בארץ. הקייטנה שלנו מאוכלסת בדרך כלל ב־70% מילדי חו"ל המשלמים 535$ ליום. אך לאור הביטולים מחו"ל הורדנו את המחיר ל־27$ ליום.

המרכז החינוכי לאנגלית

המרכז החינוכי לאנגלית ממוקם ברח' דיזנגוף 130 ת"א ומציע קורסים בשעות לימוד הנעזרות בטכניקות הוראה כגון צילום, וידאו, רשמי קול וטלוויזיה צבעונית.

המרכז פתח קורסי אנגלית לצעירים (בוגרי כתות י', י"א) בדגש על שיחה, האזנה והבנה. הקורסים מועברים בכתות למוד קטנות וממוזגות תוך מתן יחס אישי לכל תלמיד.

המרכז חושב גם עליכם ההורים ומתמחה בהתאמת קורסים שונים לצרכים האישיים של תלמידיו, בהציעו מגוון קורסים באנגלית כללית ומסחרית בשעות הבוקר, אחה"צ והערבים.

המחשה, שירה ומשחק

אנגלית ומתמטיקה, שני מקצועות חשובים, עיקריים ובעייתיים. המכונים האמריקאים מציעים קורסים באנגלית ובמתמטיקה ב־8 רמות. הטיפול האישי בקבוצות קטנות, אמצעי הוראה מגוונים כמו סרטונים ודרמה יוצרת, ומורים נבחרים, מבטיחים ידע המקביל לידע הנצבר בשנת לימודים.

החידוש הבלעדי, סדנאות קיץ לאנגלית מיוחדת לילדי כיתות א'-ד' הנותנות בסיס לאנגלית, כבר בגיל הקליטה ביותר. הסדנאות שהוכנו ע"י צוות פדגוגי של מורים ופסיכולוגים מקיימים תפיסה אמריקאית בשיטת הוראה מהפכנית, ההופכת את האנגלית למשחק ילדים ע"י שילוב אמצעי המחשה, שירה ומשחק.

בנוסף, התלמידים מקבלים חינם — מילון אנגלי־עברי, קסטה ללימוד ותרגול, 20 שעות נוספות בשנת הלימודים הבאה ו...תיק גב במתנה.

קייטנה פנימיה באודים

(מול מכון וינגייט)

מקבלת קייטנים מישראל ומחו"ל גילאי 5-14
השנה, העונה ה־34 נמשכת
מ־6.7.86 / 25.8.86 אין מחזורים
ניתן לקבוע תאריכים אינדיבידואליים
בילוי מגוון, רכיבה, קומזיצים, משחקים צופיים, תחרויות ספורט אמנויות צופיות
פרטים לצלצל 053-54044 03-239440

אנגלית E.E.C

ENGLISH EDUCATIONAL CENTER (1986) LTD.

ביצד יש ביכלתך להגות ולשפר את האנגלית שלך הקיץ?
זה קל עם אי.אי.סי.
קורסים לצעירים בוגרי י', י"א
הכוללים: שיחה, האזנה והבנה (מיועד לבחינות הבגרות)
— כתות לימוד קטנות וממוזגות
— טלוויזיה / וידאו
— צוות מורים מעולה וטכניקות לימוד חדישות
— פעמיים בשבוע בשעות הבוקר
מ־7 ביולי עד ה־7 באוגוסט במחיר — 130 ש"ח כולל מע"מ.
(03)241603 — 226862

קורסי קיץ בכל הארץ

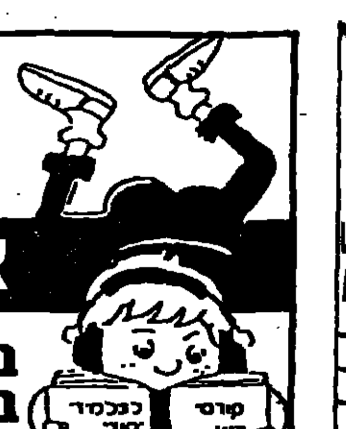

לתלמידי יסודי חטיבות ביניים ותיכון

אנגלית לתלמיד

בשנה הבאה ילדך יהיה בין הטובים בכתה באנגלית

מחזור א' — 1.7.86
מחזור ב' — 6.7.86
מחזור ג' — 3.8.86

שנה של אנגלית בחודש אחד
קורס הקיץ הנמשך 4 שבועות, 5 פעמים בשבוע, סה"כ 40 שעות לימוד מרוכז, מקנה לתלמיד כמות מילים וביטויים המקבילים לנלמד בבית הספר כל השנה.

כיתות קטנות ברמה אחידה
התלמידים עוברים מבחן התאמת רמה ושיחות יעוץ ומסווגים לכיתה שבה כל המשתתפים ברמה אחידה. מספר הלומדים בכיתה אינו עולה על 20, דבר המאפשר לכל תלמיד השתתפות פעילה בכל שיעור ושיעור, ולמורה — מעקב צמוד אחרי התקדמותו של כל תלמיד בקבוצה.

שיעורים פרטיים קבוצתיים
הלימודים מתקיימים בנוחות מירבית בכיתות ממוזגות. לתלמידים מוגשת שתיה קרה או תה לפי בחירה. כיתות קטנות, פיקוח פדגוגי צמוד, רמה אחידה של הלומדים, הקרנת סירטונים ודרמה יוצרת, הופכים את הלימוד לשעור כמעט פרטי. שיטת הלימוד שלנו מותאמת לכל תלמיד.

3000 תלמידים למדו בקיץ שעבר
ושיפרו את רמתם באנגלית במסגרת 200 קורסי קיץ שהתקיימו על ידינו בכל הארץ.

חינם
1. מילון אנגלי־עברי
2. קסטה ללימוד ותרגול
3. 20 שעות עזר נוספות במתמטיקה ובאנגלית בשנת הלימודים הבאה
4. לנרשמים הראשונים תיק גב מטריה

חינם, 24 שעות ביממה חייג כבר ברגע זה לטלפון 04-888041, 03-228545. גם בלילות ובשבתות, מסור את שמך, כתובתך ומספר הטלפון, ותקבל לביתך פרוספקט והזמנה למבחן התאמה.

הינך מוזמן/מוזמנת לראיון אישי לבדיקת רמתך חינם כל יום בין השעות 9.00-19.30 רצוף.

אנגלית לגילאים הצעירים

סדנאות אנגלית מיוחדות לילדים בכיתות א'-ד'
אנגלית, דווקא בגיל צעיר שבו הקליטה והתפיסה מהירה ביותר! סדנאות האנגלית המיוחדות של המכונים האמריקאיים מקנות לילדך בסיס איתן ובטוח לכל החיים, באנגלית!
* שיטות הוראה חדשניות
* אמצעי המחשה שירה ומשחק
* טיפול אישי * קבוצות קטנות * שתיה קלה

מתמטיקה לתלמיד

לתלמידי חטיבות הביניים ובתי הספר התיכוניים
לתלמידים הרוצים לחזק ולשפר את רמת ידיעותיהם במתמטיקה. לימודים בקבוצות קטנות. הקניית הרגלי חשיבה מתמטיים ע"י פתרון בעיות ותרגול רב של החומר.
ההשתתפות בקורס נותנת לתלמיד אפשרות לעבור להקבצה מתקדמת במסגרת בית ספרו.

מחשבים לתלמיד

לתלמידי כיתות ה' ומעלה (כולל חטיבות הביניים)
במסגרת החוג ילמדו התלמידים את עקרונות תיכנות המחשבים והפעלתם ואת שפת התכנות בייסיק.
את החוג מנהלים מדריכים מנוסים. התלמידים יפעילו את המחשב החל מן השעור הראשון.

תל־אביב [illegible]	תל־אביב בן־יהודה 32 בין אל־על טל. 291958, 298529	חיפה בלפור 5 פינת נורדאו טל. 660041	חולון סוקולוב 48 בין הסוכר טל. 880889	ירושלים יפו 36 מול בית יואל טל. 221933	רמת גן ביאליק 47 מול אורדע טל. 728137	ק. חיים [illegible] טל. 740410	אשדוד בנין פנקלשטיין מרכז א' טל. 38642	פתח תקוה [illegible] טל. 913685	כפר סבא עמרמי 3 טל. 444206	ראשל"צ רוטשילד 35 טל. 968801	רחובות הרצל 183 טל. 463532	באר שבע החלוץ 84 טל. 32872	בת־ים רוטשילד 18 פינת בלפור טל. 584161	נתניה הרצל 24 כיכר ציון טל. 22404	הרצליה סוקולוב 35 טל. 87682	רמלה הרצל 84 טל. 242366	קרית אונו מרכז קהילתי טל. 718842

מ כ ו נ י ם א מ ר י ק א י ם ל ש פ ו ת

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

תרבות וספרות

ארבעים מחברים מחפשים היסטוריה

ההיסטוריה של ארץ-ישראל
(סדרה בת 10 כרכים)
העורך: יעקב שביט
הוצאת כתר ויד בן-צבי, ירושלים, 1981—1985

מאת ב"ז קידר

מפי הספרים של חובבי ההיסטוריה בארץ נמצא פחות ופחות את "תולדות היהודים" מאת גרץ או דובנוב. יותר ויותר חיבורים העוסקים בתולדות ארץ-ישראל. הולך ונפוץ הטיפוס של משכיל ישראלי שעניינו בהיסטוריה של הארץ לתקופותיה, היהודית והלא-יהודית גם יחד, עולה בהרבה על עניינו בתולדות העם היהודי בתפוצותיו. צלאח א-דין ודאהר אלעומר מוחשיים לגביו הרבה יותר מן המהר"ם והגר"א. ויש וארץ-ישראל מסתמלת בעיניו דווקא בשרידי עברה הלא-יהודי. סימפטומאטית מבחינה זאת היא גיבורת-רומאן של יהודה עמיחי, השוהה בניו-יורק ומתוודה: "אני מתגעגעת לארץ. אני אוהבת את מנזר פור ואת אקווא בלה, את כל שרידי הצלבנים, שרידי בניין הדייוויות בתוך רוך נוף אביבי. כך צריכים לחיות". ("מי יתנני מלון", 1971, עמ' 88).

עשרת הכרכים של ההיסטוריה של ארץ-ישראל בהוצאת כתר/יד בן-צבי, שהאחרון בהם הופיע לא מכבר, באים אפוא לספק צורך ממשי. הסדרה היא גם תרומה מהותית. לראשונה נדונה כאן ההיסטוריה של הארץ לכל אורכה, ברצף הנמשך מן התקופה הפרה-היסטורית עד מלחמת העצמאות, תוך ניסיון מוצהר לטפל בתולדותיהן של כל הקבוצות האתניות והדתיות שחיו ופעלו בה. כמה מן הכרכים הם ניסיון ראשון לתיאור מקיף של תקופה שלמה בתולדות הארץ; כך הדבר בעיקר לגבי התקופה הכנענית, הערבית והממלוכית. אחת ההפתעות היא היעדרה המוחלט של 'תקופת האבות'. נדב נאמן מלמדנו, באחד הפרקים המבריקים של הסדרה, שמחקרי עשרים השנים האחרונות העלו כי סיפורי האבות שבספר בראשית משקפים את המציאות של ערב הקמת המלוכה בישראל; על כן אין בהם סיוע כלשהו לחקר תולדות הארץ בתקופות קודמות יותר. כל הפרקים, להוציא כמה מבין אלה העוסקים בתקופת המשנה והתלמוד, כתובים בלשון בהירה, והנספחים הביבליוגראפיים מלאים ומעודכנים. (העדכון יפה, כמובן, רק לשעת חיבורו של כל כרך. בינתיים נגלו כמה רבדים חשובים בחקר תולדות הארץ, ובהם פרסום מסמכים ערביים ירושלמיים מן התקופה הממלוכית על ידי דונאלד ליטל ותלמידיו, וגילוי מכתבו של הכהן הגדול חנן לפילוסוף הרומאי סנקה על ידי ברנהארד בישוף). ראוי גם לציין שסדרה כה גדולה, שארבעים מחברים ועורכים עמלו עליה, הופיעה תוך חמש שנים בלבד. זהו קצב חריג בהחלט במקומותינו. מסתבר שמשאביה של הוצאה מסחרית גדולה יש בהם כדי לשנות את נהגיה של הקהילייה האקדמית שלנו.

הבעיות המהותיות

כיצד התמודדו 40 ההיסטוריונים עם השאלות המהותיות הניצבות לפני מי שבא לכתוב את תולדות ארץ-ישראל, ושהעיקריות בהן הן: כיצד כותבים היסטוריה של ארץ שהיוותה יחידה נבדלת רק בחלק מתולדותיה? כיצד מאזנים בין תולדות היהודים והלא-יהודים? כיצד אומדים את מקומה של הארץ בכלל תולדותיה של כל תקופה?

הפיתרון שנקטו בסדרה בקשר לשאלה הראשונה, הוא להקדים תיאור קצר של האימפריה שא"י היוותה בה מחוז (או מספר מחוזות), ולעמוד אחר כך בפירוט על ההתפתחויות המנהליות, הכלכליות, החברתיות והתרבותיות בארץ. ברם, מובן שעם כל התפתחותה של ההיסטוריה החברתית, הכלכלית והאינטלקטואלית, עדיין נוח יותר לכתוב היסטוריה שגרעינה הוא ההתרחשות הפוליטית, שהיא מטבע הדברים הדרמאטית יותר. מכל מקום, פרקי הסדרה העוסקים בממלכת יהודה וישראל, החשמונאים, הורדוס, והצלבנים — כלומר, הפרקים המוקדשים לתקופות שבהן היוותה א"י יחידה מדינית נבדלת — הם בעלי מבנה ברור ומגובש בהרבה מן הפרקים העוסקים בתקופות שבהן היא היתה חלק של אימפריה. בין הפרקים מן הסוג השני בולט לטובה פרקו של אמנון כהן על א"י באימפריה העות'מאנית של המאות ה-16—18. כהן, אשר קנה לו בעבר שם בעבודותיו בתחום ההיסטוריה המנהלית והדמוגראפית, משכיל כאן להעמיד במרכז פרשיות מדיניות-צבאיות שהתרחשו בחלקים של הארץ, כגון הקמת מדינתו של דאהר אלעומר בגליל ומסע נאפוליון, ולתאר אותם תיאור חי. אבל כתיבתו של כהן לא שימשה דוגמה. אדרבה, אצל מחברים אחרים מסתמנת רתיעה של ממש מפני תיאורי מאורעות. דוגמה קיצונית היא מלחמת העולם הראשונה, שבה לחמו בארץ עשרות אלפי חיילים בכל צד. קרבותיה של מלחמה זאת, שיש בהם עניין גם מנקודת ראותה של ההיסטוריה הצבאית בכללה, זוכים לתיאור קצר-צר בן שני עמודי דפוס, ופרשת ניל"י נזכרת בשלוש שורות (כרך 8, עמ' 319). לפנינו, אפוא, היסטוריה של שלהי התקופה העות'מאנית, שהפרק הדרמאטי ביותר שלה עקור.

השאלה המהותית השנייה העומדת לפני הבא לכתוב את ההיסטוריה של א"י היא, כיצד לאזן בין תולדות היהודים והלא-יהודים שבה? בדברי הפתיחה לסדרה נאמר שהיא באה לתאר את "תולדות ארץ ישראל על כל יושביה, כובשיה ושליטיה", ואילו העטיפות האחוריות של כל עשרת הכרכים מכריזות ש"דגש מיוחד מושם על דברי ימי עם ישראל בארצו ועל זיקתו אליה". דגש זה טבעי בסדרה עברית המיועדת לקהל ישראלי והמוצאת לאור בשיתוף עם יד יצחק בן-צבי, זו הקרויה על שמו של אדם אשר שקד שנים ארוכות על הוכחת רציפותו של הישוב היהודי בארץ. אולם, הדגש הזה מביא לעתים לדיספרופורציה מרחיקת לכת. לדוגמא, למעלה משליש מן הפרק העוסק בתקופה הממלוכית מוקדש ליהודים, אשר היוו אז אולי חמישה אחוז מכלל אוכלוסיית הארץ. בכרך העוסק בתקופה 1799—1917, שבסופה היו היהודים כ-12 אחוז מן האוכלוסיה, מוקדש למיעוט היהודי מקום העולה פי שלושה על זה המוקצה לרוב הערבי. בעוד שמלחמת העולם הראשונה זוכה, כאמור, לשני עמודי דפוס, מוקצב למלחמת השחרור כרך שלם, עשירית מן הסדרה כולה.

ואין מדובר בדיספרופורציה כמותית בלבד, כי גם כאשר מתוארים קורותיהם של הלא-יהודים, אין התיאור מספק תמיד. כל שנאמר, למשל, על יוחנן מדמשק — התיאולוג החשוב שישב בראשית המאה השמינית במנזר מר סבא ושתורותיו השפיעו, בין השאר, על פטרוס לומבארדוס ועל תומאס מאקווינו — הוא, שהיה "מחשובי הסופרים של הכנסייה". על מנזר מר סבא עצמו נאמר ש"היה מרכז לאנשי-רוח מבין הנזירים ונכתבו בו חיבורים חשובים" (כרך 6, עמ' 125). על אנשי הרוח המוסלמים שפעלו בארץ בדורות האחרונים שלפני הכיבוש הצלבני אין אנו שומעים כאן דבר. דוגמה מאוחרת יותר: הרעיונות שהניעו את הטמפלרים הגרמניים להקים במאה ה-19 את מושבותיהם ביפו, חיפה, ירושלים ושרונה, זוכים לשני חצאי משפטים כלליים מאוד, והרי מדובר במסד הרעיוני של תופעה חשובה ומרתקת בתולדות הארץ. אגב, על גורלם של הטמפלרים במלחמת העולם הראשונה ובתקופת המנדאט אין ללמוד מן הסדרה דבר. נמצא, אפוא, שהסדרה מתייחסת לכל יושבי הארץ, יהודים כלא-יהודים, אבל תולדות היהודים נסקרים בהרחבה רבה עד מאוד, בעוד תולדות הלא-יהודים זוכים לא אחת לטיפול לא הולם. אופייני הדבר שהמונח "ערבים" אינו מופיע בכותרתו של כרך כלשהו.

שאלה אחרת שכותב קורותיה של ארץ-ישראל חייב להתמודד איתה היא שאלת מקומה של הארץ בתוך המכלול הרחב שאליו היא נמנית. האם מקדימות ההתפתחויות בארץ את ההתפתחויות בארצות אחרות או שמא הן מפגרות אחריהן? האם, ועד כמה, הן ייחודיות? מאיזו בחינה ובאיזו מידה מהווה הארץ מרכז, פריפריה, פרובינציה?

המחברים העוסקים בפרקים המוקדמים בתולדות הארץ, ובראשם אלה שהכשרתם ארכיאולוגית, מתייחסים בדרך כלל לשאלה זו. (אגב, ראוי לתת את הדעת על כך שכמה מן הפרקים הטובים ביותר בסדרה היסטורית זאת נכתבו על ידי ארכיאולוגים). אבל בחלק מן הפרקים המאוחרים יותר אובדת הפרספקטיווה ההשוואתית. לדוגמא, לפנינו רשימת סופרים ואנשי מדע שפעלו בא"י בתקופה הביזאנטית (כרך 5, עמ' 321—323), אבל פרט לציון העובדה שפרוקופיוס מעזה, איש המאה השישית, עשה את עירו למרכז תרבותי ידוע בעולם, אין אנו למדים על מקומה הייחודי של א"י במסגרת היצירה התרבותית הביזאנטית. והרי אין לדון בתולדותיה של אף ארץ, ובוודאי לא בתולדותיה של ארץ קטנה כמו שלנו, כאילו נתקיימה בחלל הריק. עלינו לנסות ולאמוד את ההשפעות החיצוניות ואת אופני קליטתן, ואת מידת הקרנתה של הארץ על ארצות חוץ. זו אחת הסיבות שבגללן לא יוכלו לימודי ארץ-ישראל להפוך לדיסציפלינה עצמאית. עלינו ללמוד את תולדות הארץ בכל תקופה ותקופה בתוך ההקשר של התרבות הרחבה שא"י היוותה חלק ממנה, ולבחון את ההתפתחויות המקומיות מתוך גישה השוואתית. גישה זאת מודגמת, למשל, בדיונו של מנחם

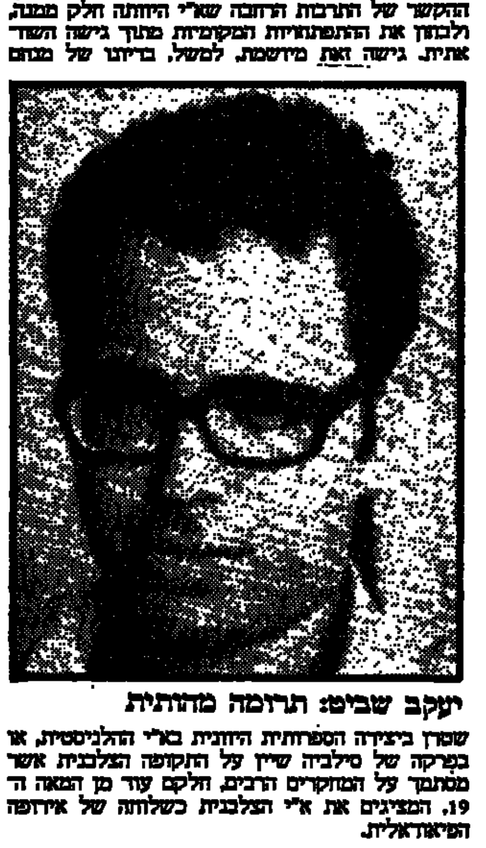

יעקב שביט: תרומה מהותית

שטרן ביצירה הספרותית היוונית בא"י ההלניסטית, או בפרקה של סילביה שיין על התקופה הצלבנית אשר מסתמך על המחקרים הרבים, חלקם עוד מן המאה ה-19, המציגים את א"י הצלבנית כשלוחה של אירופה הפיאודאלית.

שני הכרכים האחרונים, העוסקים בימי המנדאט ובמלחמת העצמאות, הם הבעייתיים ביותר. שלא כמו ארבעת הכרכים הקודמים להם, הם עוסקים בתקופות בעלות מקור פוליטי-התרחשותי ברור. אף על פי כן אין הם מציגים תמונה היסטורית מקפת. הדבר נובע בחלקו מפיצולה של מלאכת הכתיבה בין מחברים רבים. הכרך על המנדאט כולל 14 פרקים שנכתבו על ידי תשעה מחברים, ובכללם הפרקים המצוינים של נחום גרוס על המדיניות הכלכלית של ממשלת המנדאט ושל אוריאל דן על אמירות עבר-הירדן. אבל לאמיתו של דבר לפנינו קובץ עיונים בתולדות א"י בתקופת המנדאט, ולא היסטוריה של התקופה. בדומה לכך מורכב הכרך על מלחמת השחרור משני חלקים, שהראשון בהם עוסק בהתפתחויות בתחום מדיניות החוץ, והשני — בהתפתחויות בתחום הצבאי. מלאכת השילוב בין השניים מושארת בידי הקורא. יתרה מזאת, שני החלקים גם יחד אינם מצטרפים להיסטוריה של מלחמת העצמאות, שהרי אין לכתוב את תולדות המלחמה הזאת מבלי לטפל בהתפתחויות בתחומי הפוליטיקה הפנימית, הכלכלה, התרבות ושילובן למסכת אחת. לא תיתכן היסטוריה של מלחמת העצמאות שכל שיש לה לומר על ההוראה לבטל את מטה הפלמ"ח הוא ש"הוראה זו גרמה לפולמוס ציבורי, פוליטי ורעיוני, נוקב" (כרך 10, עמ' 138) ושפוטרת מכל וכל על פיטורי ישראל גלילי מתפקיד הרמ"א. כללו של דבר, כמו בכרך על המנדאט, לפנינו עבודות הכנה, לא תמיד מניחות את הדעת, לסינתזה שטרם נכתבה.

מחברי הכרכים האמורים היו מיטיבים לעשות אילו נטלו דוגמא מן הכרך ה-15 של ה-*Oxford History of Engind*, העוסק בתקופה 1914—1945. היסטוריון יחיד, א' ג' פ' טיילור, כותב כאן על פרק-זמן בן עשרות שנים שבו עברו על אנגליה שתי מלחמות עולם ומשבר כלכלי גדול. אף שטיילור הוא איש ההיסטוריה הדיפלומאטית, הוא מטפל גם בהתפתחויות הכלכליות והחברתיות העיקריות, ואף מנסה לאמוד את מידת היצירתיות בתחומי תרבות שונים. המדפדף בספרו ימצא התייחסויות לנושאים כמו שינויים במעמד האשה, אופנת הלבוש, העישון, הקולנוע, השפעת המכוניות על חיי היומיום, אמצעי מניעה, ועוד, הכל נושאים שאין להם זכר בכרכים האחרונים של "ההיסטוריה של ארץ-ישראל". אגב, בעוד שהמחברים של כתר/בן-צבי גודשים צילומים (שחלקם מחזירים את אמנות הרפרודוקציה לשנות החמישים), אין בספרו של טיילור ולוא צילום אחד: אכן, היסטוריון מביע את הדראמה שבהתרחשות באמצעות כישרונו המספר, לא באמצעות שיבוץ גלופות לתוך טכסט. המחשה נוספת של הפער בין גישת כתר/בן-צבי לגישת טיילור: בכרך על המנדאט מופיעה רשימה של העיתונים העבריים שיצאו לאור במשך תקופה זאת תוך ציון שנת ההופעה והשיוך המפלגתי, והכל מאויר בתצלום של כמה משערי העיתונים המבשרים על כניעת גרמניה הנאצית ב-8 במאי 1945. טיילור, לעומת זה, דן בחידושים העיתונאיים של התקופה, בקורותיהם ותפוצתם של העיתונים העיקריים, השפעתם הפוליטית, תלותם במודעות, תגובתם להופעת הרדיו ועוד.

אין, כמובן, לדבר על ספרו של טיילור בלי להזכיר את האירוניה וההומור שעוברים בו כחוט השני, אפילו בהערות השוליים. אלה מאפיינים שנעדרים, למרבה הצער, מן הסדרה של כתר/בן-צבי. לפנינו עשרה כרכים של היסטוריה רצינית מאוד.

וגם של היסטוריה בנוסח מיושן לא-מעט. רק לעתים רחוקות נתקלים אנו, בעשרת כרכים אלה, בנושאים המצויים בחלל של מחקר ההיסטוריה העכשווי, כגון היחס בין תרבות גבוהה ועממית, הבדלים מנטאליים, או מעמד האשה. הפרק של עאדל מנאע על החברה הערבית בשלהי התקופה העות'מאנית, ושל משה דוד הר על החברה היהודית בתקופת המשנה והתלמוד, יוצאים מכלל זה. אבל לרוב נדמה שהדברים נכתבו בעידן שקדם לאסכולת ה"אנאל" ו"ההיסטוריה הטוטאלית".

לכך מצטרפים ליקויים לא מעטים בתחום העריכה. יש דברים מוצגים מבלי שיהיה להם המשך. לדוגמא, בכרך על שלהי התקופה העות'מאנית מופיע פרק מעניין מאוד של יהושע בן-אריה על התפתחות העירונית של 13 הישובים הגדולים בא"י בין השנים 1800—1922. אבל הרוצה לדעת כיצד התפתח המערך העירוני לאחר 1922, מתאכזב: בכרך על תקופת המנדאט אין פרק-המשך בנושא זה, על אף שהמקורות לפרק כזה אינם חסרים. הסדרה לוקה גם בלא-מעט חוסר עקביות. לדוגמא, בכרך 7, עמ' 157, מכפיל מחבר אחד את נתוני המפקדים העות'מאניים מן המאה ה-16 במקדם 6, ואילו בעמ' 203 של אותו הכרך מכפיל מחבר אחר את הנתונים האלה עצמם במקדם 5. הראשון מסביר מדוע נהג כפי שנהג, השני — לא. מה אמור הקורא לחשוב בעניין זה, שהוא בסיסי לכל דיון דמוגראפי? דוגמה אחרת: בכרך 8 נאמר, בעמ' 26, שכנסיית הקבר הקדוש "נהרסה כליל בשריפה בשנת 1808", ואילו בעמ' 159 נקבע שהשריפה האמורה "כילתה חלק ניכר מהכנסייה ומקישוטיה". מה קרה באמת? דוגמה אחרונה, שעניינה מהותי ביותר: בכרך העוסק בתקופת המנדאט קובע יעקב שמעוני בהחלטיות ש"תנועת הפליטים גברה בעיקר כתוצאה מקריאת ההנהגה הערבית לאוכלוסייה הערבית לנטוש — זמנית — את מקומות מושבה" (עמ' 315), ואילו בכרך על מלחמת העצמאות קובע עמיצור אילן, בהחלטיות לא פחותה, ש"אין גם בסיס לטענה, שהיה זה קו מדיני של הליגה הערבית או של הוועד הערבי העליון לדרבן את התושבים הערביים לבריחה על מנת שלא להכיר בשלטון הישראלי" (עמ' 81). איך יישב הקורא את הסתירה הגלויה בין שתי קביעות אלה, שהמשותף להן הוא ששתיהן גם יחד אינן מתועדות?

נוסף על הסתירות, מצויות בכרכים שלפנינו גם שגיאות עובדתיות לא-מעטות, חלקן מביכות, וגילויים של רשלנות, כגון היעדר קונקורדנציה במפות הבאות לתאר את קרבות מלחמת השחרור. מוטב היה להקפיד על עניינים אלה מאשר לציין באריכות את דרגתו האוניברסיטאית של כל מחבר, ציון שיש בו כדי לצרום.

סביר להניח שהביקוש לסקירות אורכיות של תולדות ארץ-ישראל ילך ויגבר ושהסדרה של כתר/בן-צבי תשמש אפוא נקודת התייחסות לחיפושים עתידיים אחר ההיסטוריה של הארץ. יש לקוות, שהמחפשים הבאים ישמרו על איזון רב יותר בין תולדות היהודים והלא-יהודים, יקשרו בצורה עקיבה יותר בין ההתפתחויות בארץ ומחוצה לה, וישכילו להציג כל תקופה בצורה פאנוראמית. תיעוד צמוד של המאורעות העיקריים, ובוודאי של הקונטרוברסיאליים שבהם, חיוני אף הוא, והוא הדין בהפקדת כל תקופה בידי מחבר אחד בלבד. האפשר שעם ריבוי העיסוק בתולדות הארץ יבוא גם היום בו יחליט היסטוריון יחיד להתמודד עם הנושא במלואו, מן הקדום לעכשווי ומן הנשגב ליומיומי, ולעשות צדק עם סיפורה של הארץ המיוסרת והמרתקת הזאת. בוודאי, רק היסטוריון-אמן יוכל לעמוד במשימה זאת. אבל ההיסטוריה במיטבה היא תמיד מעשה-אמנות הבנוי עבודות אותנטיות.

יוסל ברגנר: מיתוס וריטואל

יוסל ברגנר: הנביא והזונה, גלריה גורדון, בן יהודה 95, תל-אביב

מאת נסים מבורך

מעטים הציירים המקומיים שהצליחו להגיע לתחושת חומר כזו של יוסל ברגנר. האמן הזה שולט באמצעיו שליטה וירטואוזית, וניכר בו היטב שהוא נהנה מכך. אופן הנחת הצבעים, מבחינת המכחול והרי-בד עשוי לעורר חוויות חזקות ואפילו רצון למשש את הבד. גם עולם-הצבעים שלו, שעובר תמורות מ-הסכמתיות יתרה להסכמתיות חלקית וחוזר חלילה מלמד על רגישות גבוהה מאוד בתחום זה. יצוין, באותו עניין, כי באותן יצירות שבהן הרקע הוא אפור, כמעט נייטראלי, גדול ההישג הצבעוני, מאשר באלה שבהן ניסה ברגנר להעמיס גם על הרקע צבעוניות חמה ועשירה. ברם, מחוץ לכל המסגרות ניצבת לבדה תמונה בשם "הערות". שבה נתן האמן — כנראה בהיותו חופשי מכבלי הולדה — דרור ליצריו והשיג תוצאה צבעונית נדירה בחשיבותה, של מעין להבות-אש לבנות-ירקרקות וקרות, כבאחד ממזמורי הקדם של הגיהנום.

מעל לכל אלה מרחפת מיומנותו של ברגנר כרשם. בתור שכזה הוא גם עושה שימוש רב באותם "טריקים", שאין מנוס מהם, של שימוש בלתי-עקבי, וביודעין, בקווי-מתאר עליונים, שצוירו לאחר שהכתמים היו כבר במקומם, ובקווי מתאר תחתונים, כאלה שצוירו ראשונים ולאחר מכן הוא עלה עליהם באופן חלקי, מן הצד, בשטחים צבעוניים בעלי אופי כתמי. יצוין כמובן שהמורכבים שבמחוברים. ויש לו גם כאלה שהם מסובכים ממש, מאומנים להפליא וניכר בהם הרקע התרבותי הקלאסי האקדמי של האמן. ברם, כל ניסיון להתייחס אל הערכים החזותיים לבדם אצל ברגנר יהיה בבחינת התחמקות, שכן, האיש הוא בסופו של דבר, צייר בעל נטייה "ספרותית" חזקה ומודגשת. והנה, דומה שמופיעה אצלו, בהקשר זה, הבעייתיות הנפוצה של מהות-הקשר בין מיתוס לריטואל. הקושי בעניין זה הוא גדול במישור הדתי, שבו הניתוק בין שני אלה מוליד מאגיות שחורות וקבלה מעשית. באמנות הסכנה היא, למצער, גורלית פחות וקיימת רק בתחומי ההורים שהיא מופקדת עליהם. יש לקוות, מכל מקום, כי המיתוס והריטואל אצל ברגנר הם בבחינת שלמות שאינה ניתנת להפרדה, או שלפחות חוליות-הקשר המחברות ביניהם אחוזות היטב זו בזו ויונקות אחת מן השנייה באופן המכונה על-ידי בלייז פאסקאל בשם "הגיון גאומטרי". הדבר, על כל פנים, אינו בחזקת מדע מדויק ואינו ניתן לקביעה פסקנית, אבל לעתים נוצר הרושם כי אצל ברגנר, לפחות בחלק מיצירותיו, החזות הגלויה, הריטואלית, אינה נשענת על בסיס מיתולוגי-אישי מוצק. בעבר בלט הדבר אצלו יותר, שכן דמויות אדם ברורות, או חפצים אנתרופומורפיים למיניהם ניבטו מבעד לחלונות, סעדו ליד שולחנות, צעדו בתהלוכות, נצלבו וכיו"ב. כיום נוטה ברגנר יותר לטשטוש הדמויות האלה עד להבאתן אל גבול ההפשטה. וחלק מהן הם מעין "צורי-אפפל", או ציורים מרומזות בהשפעת "הגדת הציפורים" הנודעת. מכל זאת, לפחות, יוצאת נשכרת עבודת-המכחול הנפלאה שהושקעה בעיצוב רומי-הדמויות הפרועות האלה.

כך או אחרת, אם אמנם נושאיו של ברגנר הינם בעייתיים, גם בעניין זה נפתח אצלו מוצא של תקווה בין מרבית מצויים ציורי-חוויות בתים אחרים, שאין בהם תכנים כלשהם, ואלה אינם טומנים בחובם כל זרע של ספק, אלא רק ערכים ציוריים גרועים.

אהרן מגד / אותיות קטנות

"הטור" הנופל על הסף

את כרך "מחברות אלתרמן" ובו מאה משירי "הטור השביעי" שנכתבו בשנים 1943—1948, ושהמחבר לא כלל אותם בקובץ שיצא ב-1962, קראתי פעמיים. פעם ראשונה עם הופעתו, לפני כמה שבועות, ופעם שנייה לאחר שצפיתי בסרטו של קלוד לנצמן, "שואה". "שירי העת והעיתון" של אלתרמן הם תופעה יחידה-במינה — עד כמה שידוע לי — בספרות העולם. שירים פוליטיים או שירים של תגובה (על-פי-רוב סאטירית) על מאורעות אקטואליים — הם דבר שכיח בארצות שונות ובלשונות שונות (ב"ניו סטייטסמן" האנגלי, למשל, הופיע טור כזה שנים רבות). אולם רציפות הופעתו של "הטור השביעי", שבוע-שבוע במשך עשרים וארבע שנים, כשכל שיר ושיר מכוון לקלוע אל מוקד הבעירה של אותה שעה, ומהווה כעין "נקודת ארכימדס" להנפת מאורעות היסטוריים — מקנים לו מעמד מיוחד, אל-שני, בכתיבת קורות-הזמן; מעמד שהוא בין הפובליציסטיקה והשירה התמציתית, ובין האפוס ההיסטורי (וניסיון כזה, לכתוב מעין אפוס היסטורי על תקומת מדינת-היהודים, נעשה, אמנם, עם כתיבת "עיר היונה", שיש בו הרבה מתכונות מיטב שירי "הטור השביעי"). כינוס "נפוצות" השירים, אלה שלא נכללו בקבצים הראשונים, הוא חשוב, אפוא, לא רק מבחינת השלמת התמונה על יצירת אלתרמן, העשויה להעמיד את הקורא על צדדים פחות ידועים בה, אלא גם מבחינת מילוי חללים בהארת התקופה שהוא נחשב ל"דוברה ומצפונה". מנחם דורמן, עורך ה"מחברות", כותב בדברי ההקדמה שלו, כי "ניתן לומר בוודאות כי הקריטריון הקובע (בהחלטת נ.א. מה לכנוס ומה לגנוז) לא היתה ההבחנה בין עידית לזיבורית, כביכול את היפים והחשובים שבטורים אסף, למען יישארו בני-קיימא, ואילו מה שהניח או הצניע לא היה נחשב בעיניו". דבר זה נראה נכון לגבי רוב השירים, לא לגבי כולם.

הדבר שעניין אותי בקריאה שנייה, היה — איך השתקפה השואה בשירי-העת האלה, שנכתבו בשנים שבהן היא התרחשה, הרחק מעבר לגבולנו, אך כשהדי-ידיעות עליה כבר הגיעו אלינו, גם ממקור ראשון (ובסוף שנת 1944 כבר היו ידועות בכל היקפן ואימתן); איך היא השתקפה בביטויו של משורר בעל אמפאתיה עמוקה לגורל היהודים באשר הם שם, ובעל חושים חדים מאין-כמוהם להבחנת מהותם ומשמעותם של מאורעות היסטוריים בכלל, לא-כל-שכן בתחום היהודי. כדי לעמוד על כך, חזרתי וקראתי גם את הקובץ הראשון של "הטור השביעי" (כרך ב' בכתבי אלתרמן), שראשוני השירים בו הם מ-1942.

הדבר הראשון הבולט בעיון זה הוא מיעוט השירים שנושאם הישיר הוא שואת יהודי אירופה: 7 בקובץ המקורי (מרוכזים במדור "מכל העמים") ו-4 בכרך ה"מחברות" שהופיע עתה. בסך-הכל אחד-עשר שירים (וכדאי לציין שרובם מוסבים על גורל הילדים), מתוך עשרות רבות בשנים אלה, שעניינם במלחמת-העולם ומהלכיה, במצב בחזיתות, ובפעילות הפוליטית והדיפלומאטית שמסביב למהלכה ולתוצאותיה.

התייחסות עקיפה לשואה מצויה, כמובן, במספר רב של שירים, באלה שעניינם במאבק בגזירות "הספר הלבן", בהעפלה, במאבק המדיני על הקמת המדינה ועוד; אך זוהי התייחסות פיגורטיבית בעיקרה — טיעונית-פולמוסית או טיעונית-רגשית — כלפי בריטניה, המעצמות, האו"ם, או יריבים — מבית.

חסר זה בכתיבתו האקטואלית של משורר בעל אבחנות רגישות ובעל מעורבות רגשית עמוקה כאלתרמן, לגבי הקטאקליזם הנורא והמזעזע ביותר בתולדות העם היהודי — איך אפשר להסבירו?

ככל שאתה קורא באותם שירים מעטים שנכתבו על הנושא, מתברר לך יותר ויותר שה"פואטיקה" של "הטור השביעי", זו ששימשה את אלתרמן באופן מצוין כל-כך בשיריו האירוניים, הסרקאסטיים, הפולמוסיים, התוקפים ו"מכים אל הקודקוד" — או גם באלה שיש בהם אפותיאוזה של מאורעות לאומיים גדולים — לא היתה עשויה להתמודד בשום-פנים עם הוויה הנוראה והשלכותיה הרגשיות. בין "פואטיקה" זו ובין המציאות האפוקאליפטית של ה"פלאנטה" ההיא — היה אי-תואם צורם, לעתים מעליב, שאינו ניתן להתיישב.

אלתרמן היה מודע לכך בוודאי. הוא פנה אל הצורה הבאלאדית כאפשרות (צורה זו שכיחה בשירי "הטור השביעי"), כמו בשיר המצמרר "ליל מלחמה", על הילד היהודי, פליט המלחמה, הנרדף מגבול לגבול ללא מנוח ("איש היה, שתקן הגרן/ורוד גרמנים בו אש./וראשו דווה וגופו רצוץ/אך מקור דמעותיו יבש/איש היה בארץ עוץ/איש יהודי בן שש"); או אל הצירוף של אלגיה עם אירוניה מרה כמו ב"אמא כבר מותר לבכות", או ב"מכל העמים" ("בבכות ילדינו בצל גרדומים/את חמת העולם לא שמענו/כי אתה בחרתנו מכל העמים,/אהבת אותנו ורצית בנו"). אך מה שיוצר את הפער הגדול בין מרבית השירים האלה ובין עוצמת התגובה המבוקשת, הוא היצמדותו של אלתרמן למתכונות ולקצב השגרתיים של "הטור" — כשהמדובר הוא במאורעות שהם כל-כך מעבר לשגרה מכל היבט

נתן אלתרמן: משורר הזמנו

שהוא. סיבת הכשל היא בכך, שגם שירים אלה, כמו יתר שירי "הטור", כתובים באותם היאמבים והאנאפסטים העצימים, באותה המלודיות, באותו החירוז הערב לאוזן, ועם אותה פאראפרנליה של דימויים וסמלים השכיחה בשירת אלתרמן בכללה (האב והבת, הנפילה על הסף, כלי-הזמר, נרות החג, והאנשה של "העם", של "תולדות ישראל" וכד').

הדבר בולט ביותר בארבעת השירים שאלתרמן לא כלל אותם בקובץ המקורי, והמובאים עכשיו ב"מחברות". השיר "שמה של גלויות" נכתב בי"ד-ניסן תש"ג, כלומר, ביום פרוץ המרד בגיטו וארשה, כשהגיטו כבר בער באש וכמעט לא נותרו בו יהודים. השיר פותח אמנם ב"והעם העשן והחרב/המוכה לעפר במורג", חורזים בו כמה דימויים פרגמטיים, כמו "השוט", "מרדי סות המלך", "תרבות משגאי" (שהם שגרתיים למדי) — אך השיר בכללו הוא "חגיגי", ומסתיים בנעימה האופטימית והמעודדת האופיינית לשירי הגאולה והתקומה של אלתרמן: "יען הנ מלבבות יען הנו יען הנו/והבת בצוור לגרות מחייכת.//נחמה, נחמה עוד הבת תחזה!/אך העם בקומו מאבלו — עוד בו כוח! —/את הלילה הזה, זכה פסח הזה,/לא ישכח לך,/תבל! לא יוכל לשכוח". יותר משנה לאחר זאת, באב תש"ד, נכתב השיר "שמחתה של האישה", המוסב על מרד המחתרת הפרטיזנית שפרץ אז, ושגם בו מהדהד המוטיב של פסח תש"ג. ה"שמחה" היא בלשון סגי-נהור, כמובן, כי "שומעים גיבורים. צעיר ושב,/שנפלו בליל פסח, ליל חג,/שומעים גיבורים. צעיר ושב/כי נהגים כלי-הזמר שיר אש וקרב". אך את האווירה המקאברית של השיר מכשילה ה"התפארה", היפה מדי, הכמעט-בארוקית, השאולה משירים אחרים של אלתרמן, שעניינם בהוויה "בוחמר ליה" — זו של ירח השס על הגגה, כלי-זמר המנגנים שיר-כלולות לאור נרות ולפידים, וכינור שלבבו נשבר. בשיר "נערה עבריה", שנכתב על צביה לובטקין בהתפרסם הידיעה המוטעית על מותה (כפי שמצויין בהערות העורך, המוסרות את הרקע לכל שיר ושיר), אנו מוצאים שוב תמונת התחרות-הנשבת בשירי אלתרמן, כמו זו של האב הזוכר את הבת והיא נופלת כשראשה בידו (האב ובת סמליים) או ביטויים כמו: "נערה, בך הבר-הימים מביטים", או "הסף שעליו את נופלת/הוא אחד הסיפים של תולדות ישראל/סף המוות וסף התחלה", והסיום הוא סיום "מסכבר": "ותשמע הגולה, ודממה, לא קובלת/ותמהה מעיניה דמעה מלוהה". "הרצל הילדים" הוא שיר חזק הרבה יותר מן השלושה הנ"ל (כל השירים הנוגעים לילדים חזקים יותר). התמונה של רכבות הילדים הנשלחים למוות, העוברות "תופשי" באין עוצר, על קברו של הרצל, וכן זעקתם התמימה של הילדים ("אבא, אבא, אנחנו קטנים וקטנות/ולעולם לא נגדל,/רק נשכב בעצבת,//אבא, יש פה רבים שהפעם הזאת/הם נוסעים נסיעה ראשונה ברכבת") — אלה טעונים עוצמה אמוציונאלית בלתי-רגילה; אך גם כאן, מה שמחליש את השיר וממיים אותו, הוא נעימת המוסר-השכל הציוני באמצעו — "אך העם לא זו, אך העם לא נע,/ אך העם לא יצא מגיא הצלמות" — והסיום, שכבר הפך ל"נוסח" שגרתי: "נערים אדמה/ואדם ואל".

כאמור, אלתרמן היה מודע, כנראה, לקוצר-היד של "הטור" לבטא את אותם המאורעות הפאראהיסטוריים, ואולי משום-כך לא כלל בקובץ שערך כמה מן השירים על נושא זה. ה"פואטיקה" של "הטור" — שלא כמו ה"פואטיקה" של "שמחת עניים" ושל "שירי מכות מצרים", שגם להם יש השלכות על השואה, והם מגיעים אליה בדרך אחרת לגמרי ובדברים עמוקים יותר לאין-ערוך — נופלת, כביכול, "על הסף" — אם להשתמש בדימוי שלו עצמו — בשערי המקום הנורא ההוא. הקצב השפוי, המלודי, המחורז — עומד בסתירה אליו. מה שעשוי היה להביע מציאות כזאת, שכמוה "לא נברא השטן", הוא משהו "מטורף" יותר, חורג מכל שגרה, השר לא על "נערה עבריה", ספק-ממשית ספק סמלית, אלא כפי ששר אורי-צבי גרינברג על אמו, ב"רחובות הנהר":

"כעשן ולקה שהורה פרצה יללתה מן הבית
ותלך התפה כדמות סוס אימים מעופף לאמר באוויר

מבית לבית לאורך רחוב עד שלהי העיר,
ותלך במעופה דרך שדות הגויים השבעים ותקיף
עוד כפר ועוד עיר ועוד ארץ ומיליונים שמעו
את הילל, ולא קם לה לאותו ממיליונים מושיע
אחד".

אסתר מור/שיר

צרור הפרחים השחור
נשר על לבי
אדום
פזורה
יהלום.

הייתי חלומה

הצמות פרושות על ירושלים
כשחר העולה, חפות עדי-עד
שירותי-שיראין
בקמרונות האור ההוגים.
הייתי ילדים
נכנפים בצל היות הנופה,
כולאים את הרעם, מפקידים
את הבזק. עסים התאנים המבד
יורד על חיי כשרה צפרים
מלוהט.
פרצופים נבוכים בסלע, שרשים
תחרו בהר, האדמה המתה
תוחתנו
ואבותנו לא ידענו.

בלילה הוא ההוא
היכל לפנים מהיכל, אור
התכלת הזו הניף את לבי.
מעבר לגשם, מעבר
לבדד פרועה נשמתי
לשקע בתוך האפלולי
של ראשית הימים.

מכתבים מאנגליה / מאת יורם ברונובסקי

האגמים בביקור-חוזר

הייתי כאן לפני כמעט עשרים שנה, בעת ביקורי הראשון או השני באנגליה. היה לי חבר במנצ'סטר, ואליו נסענו, אני וזוג חברים לתרגיזים, כדי להראות לי שאנגליה זה לא רק לונדון. אחרי יום במנצ'סטר יצאנו, אני ובני-הזוג — שבינתיים עלו ארצה, ואלמלא חששתי לחטוא בכטפוטראשמת הייתי שמח להזכירם — לכאן, אם לא אל האגמים. אומנו השירה הרומאנטית האנגלית שהייתי מאוהב בה אז, מיותר זה מקומם עם וורדסוורת והכבד כמותו נואש מלראות את ההודר ברושא (אני חושב שאהבתי את הסרט בעיקר מכות השם הוורדסוורתי שלו), אך בכל מקרה האסוציאציה המיידית שלי לשמו של המשורר היא עד היום נטלי וד. אין ספק שהייתי מאוהב אז גם באותה האהבה הזו, מן הסוג הקדול בסיפורת הישראלית "אהבה קשה", וזה ברור לי כיום בעיקר מתוך הזיכרון העיקרי של אותם ברורים כמה ימים בחברת הידידים בין האגמים: שהרי תכננתי אז התאבדות רומאנטית אמיתית, התאבדות בקפיצה לאגם גרסמיר: אני זוכר דיונים ממושכים על תכנית-התאבדות זו שאחר-כך נהפכה, לפי הכלל ההופך כל טראגדיה לפארסה, למין בדיחה קבועה על אודותי, אנקדוטה שבאמצעותה היו חברי מתעמרים בי במשך שנים.

והנה אני כאן, מקץ עשרים שנה, וחזור כושל — וכלום יש כישלון גדול יותר מזה המתנבא בלעג לאהבת-נעורים המסייל לו בראשית האביב הנפלא, קצת קט אחרי הנץ הנרקיסים הזהובים, בין גרסמיר לווינדרמיר, בין קניסטון לקקרמאות', הוא הרעייתי ושתי בנותיו הקטנות המפונות להאזין בין הקברים הנרקיסים שבחצר כנסיית-גרסמיר ומתוודעות בינתיים רק באמצעות אינטואיציה לזיקה המהותית שבין הקבר והפרח. תוך כדי כך אנחנו, המבוגרים, כלומר ילדיהם של ילדינו ("הילד הוא אבי המבוגר", לימד, בעדן, המשורר), מפענחים את הכתובות על קברות בני משפחת וורדסוורת ומחליפים בינינו רכילות על דורותי, אחות המשורר, שזה לא כבר הופיעה הביוגראפיה המושפעת הפמיניסטית על אודותיה.

במשך השנים הללו כמה תמורות נוספות: באמנותי עברה מוורדסוורת לקולרידג', וממילא המרתי את הטבע בתרבות, את האותנטיות המקומית, הזהירות, באהבת-האותנטיות והמשמעות אליה שלעולם הם סר-מני של הזר המתוארת. כך היה קולרידג' אורחו של וורדסוורת, כמעט בר-שלושים בבואו בפעם הראשונה לארץ-האגמים. לשתות עם ידידו יליד המקום, לנסות להשיב לעצמו — תוך יאוש מרפת ומרראש — את הטבע האבוד. וורדסוורת הצאיור לעומת קולרידג' הסנטימנטאלי, האהבה שהוא ניגוד הגעגוע, בין הצימרדים הללו נעו רגשותי ומחשבותי במשך שנים. אך די היה בכך שנגעו כדי לא לאפשר לי להיות נאמנו של וורדסוורת, להבריח אותי להיות תלמידו של סמיואל טיילור קולרידג'. בכל שהוספתי וקראתי, הוספתי והשכבתי בתחום זה של המיתוס הרומאנטי, התברר לי יותר ויותר שהחלוקה הראשונית הזאת, אפילו זו של פרידריך שילר במסתו על השירה הנאיווית והסנטימנטאלית, אין בה ממש, שוורדסוורת לא היה כולו "תום" וקולרידג' לא היה כולו "הגעגוע לתום האבוד", אבל הניגוד האמבלאמטי הזה, נשאר בי עד היום כמעט בבחינת חוויית ילדות. יש שני סוגים של בני-אדם בעולם, הייתי אומר בעקבות אימרה אחת של קולרידג': חסידי-וורדסוורת וחסידי-קולרידג'. ובמהותם של חסידי-קולרידג' שהיו רוצים להיות חסידי-וורדסוורת. ומן המעגל הרומאנטי הזה אין מוצא; אפילו קפיצה לאגם לא תציל ממנו.

ודאי אין ממנו מוצא כאן, בארץ האגמים, כשהכל אומר מעגליות, רכות, הרמוניה של קווים וצורות. הטבע אולף כאן במשך מאתיים השנים האחרונות עד שנעשה לניגודו, לתרבות מסורקת ומנוהצת ומתוירת מכל הצדדים. לפני שנה ראינו בלונדון תערוכה על תולדות "גילוי האגמים" ושם אפשר היה לראות את ציורי-הנוף הראשונים שציירו בני המאה השמונה-עשרה שגילו את יופיו של האזור הזה: לפי הציורים נדמה שהיה זה באמת יער-עב, שכאן נשתמרה אנגליה הקדומה על כל פראותה הנהדרת. עד תקופה מאוחרת היתה קומבריה, שבה שוכן מחוז-האגמים, ארץ של גיבורים ושל אגדות על אודותיהם. כאן יכול היה להיוולד המיתוס, ואמנם נולד, אבל הולדתו בישרה את קץ תור הזהב. השירה התחילה לאלף את הנוף הפרוע, האוטוביוגראפיה השירית של וורדסוורת, היא שירת המבוא הגבירה ביותר ("פרליוד"), היא בעצם שירת פרידה מארץ הגיבורים שבה הוא עוד הילד וילי שהוא גיבור "פרליוד". כיום אפשר להאזין לקטעי ה"פרליוד" במוזיאון וורדסוורת, מוקלטים מפי מיטב שחקני אנגליה, מתוך אוזניות. האילו תקופת הגיבורים חוזרת, אולי הטכנולוגיה הגבוהה היא צורה של הזוליות, של "התמימות השנייה"? האם אפשר לערב כך את תורת עקיבא ארנסט סימון בתורת מרשל מקלוהן? אתמה.

אבל מה אני מליץ, או מרמז לתלונה, על האוזניות הללו הלא הן הוללו בי כמעטים, בהביאן אל נפשי הרוממה את דבור של המשורר הנשכח הזה שלא הייתי מאמין כי עוד אשובה לסוריה: פתאום שמעתי שוב את השירה המופלאה ההיא הקשבתי לטורי ה"פרליוד" באוזניים להוטות, כפי שקוראים טורי-רכילות, הקצבים האצילים הללו החזירוני לפתע אל וורדסוורת, אל החור-בדשא, אל התקופה הדראותו עשר דקות שלא תסולאנה בפז שבהן חזרתי... מבין ולאוזן כך גם קולרידג' לא ידע לאן הוא חוזר בתעתועי האופיום שלו, אלא אם כן היה זה גן-עדן. "וכי יעבור אדם בחלומו בגן-עדן, ופרח ינתן בידו, להוכחה שאמנם היה שם, ואם לאחר שהתעורר יהיה הפרח עדיין בידו — או אז, מה אז?" — כך רשם קולרידג' באחד הפנקסים שלו, תמונה מושלמת שהיא כבחינת כל התורה על רגל אחת, התורה על שתי ההוויות, הגשמית והשמימית, ועל הזיקה בין שתי ההוויות הללו — ה"הוכחה" או הפרח הקיים בעליל של מי שהיה בחלומו בגן-עדן.

קולרידג' — והתרבות — קוראים לי ואני סוקר בהתרגשות מאופקת יותר את הבוצצים הרגילים של בתי הסופרים והמשוררים: את תלתלי השיער של ויליאם ומרי, את מטליות-האבק של האחות דורותי, את המסרק הגולמי של המשפחה כולה. אני מעיין בציורים של משוררי-האגמים ושל אורחיהם: עוקב בסקרנות אירונית אחרי התפכחותו של וורדסוורת מן המהפכן אל השמרן, ממשורר הטבע האמתי אל משורר הטעם המנוסחר משה, מן "הילד שהכירו איי וינדמיר וסלי-עיה" ("פרליוד", ספר ראשון) אל המשורר עטור דפני-התהילה, משורר החצר הוויקטוריאני-כבר. כבר הרעת וכבר השיר, מי ששרד מעט קט. במותו (אפריל 1850) ספדו לו על ידי מתיו ארנולד לגיתה ביירמר. נדמה שהחוקא בוקעם ובמותם הוחליפו וורדסוורת וקולרידג' את תפקידיהם: קולרידג' מת כעשרים שנה לפני ידידו הגדול, ואם גם לא היה זה המות הצעיר ממש נוסח קיטס (גם הוא אורח של ארץ-האגמים), לא היתה זו גם הזקנה המכובדת. האנטי-רומאנטית כל כך, כאמת נוסח גיתה הקלאסיציסט, של מי ששר פעם "בדד נדדתי כענן..."

ואתה יוצא אל האוויר שלפני הבית-המוזיאון, לוכד במבטך את ים הנרקיסים הזהובים ההללים הללו, הנרמסים כמעקרים בעליל, כפי שריקדו לעיני המשורר הצעיר לפני מאה וחמישים שנה ויותר, ועל הדעת עולות המחשבות העמומות והפשטניות שבעולם: על כך שרומאנטיקה, קלאסיקה, סנטימנטאליות ונאיוויות, כל אלה הן רק מלים, ואילו הנרקיסים, כלומר שפעת הדפודילים הזהובים וגו'.

אנו נפרדים מבית היונה, הוא ה"דאב קוטג'", שחודש זה לא כבר ונפתח למבקרים, ומשיבים בידי כנו. וורדסוורת שב ועוזב אותי אטראש. וכשאני מנסה לקרוא ב"פרליוד" לאחר שובי הביתה, רק הד הוד של הקסמות הקדוש עולה מבין השורות. הד-ההוד של הטורים הלבנים הללו עודנו מרשים, אבל הטורים (כלומר, ההרים) הללו איבדו כבר את הפלאסטיות שלהם, את הממשות המוחלטת העל-מילולית, שהיתה להם למשך אותם רגעי וורדסוורת שלקטתי שוב בביתו אשר ליד אגם גרסמיר. רק פרודיה-אודיל-ריג', קולרידג' הוכם שלי, אבל המלים הנכספות המסמסמות כאופיום, כסמיואל טיילור שמעולם לא אכזב. ואני חוזר אל מעל-הווקרה הקטן שאני בונה לקולרידג' במקפר שלי, אל אסופת התרגומים הקטנה מכתביו שעליה אני שוקד זה כבר. וכלום ייפלא שאני מתעכב ליד טורי ה"קובלא האן" דווקא, קובלא האן זה אומר

— בקסאנאדו
היכל תענוגות הקים
באשר זורם אלף, נהר קדוש,
במחילות לא ישיגן אנוש
אלי ים המחשכים.

העורך: אברהם רמון

שבוע של ספרים
מאת בני ציפר

שירה

שירים ותרגומים
מאת דן צלקה
ספריית פועלים, 1986, 94 ע'

דן צלקה הוא משורר של חפצים ביתיים, של יופי העצב ביושן של התרבות, ומזכיר מצד זה של הופעתו הספרותית את האבירים המפורסמים של התקופה הקודרת בנוסטלגיה "1900". איך הדברים משתלבים בתוך הישראליות שאינה אוהבת צעצועי חפצים, הוא בעצם נושא הספר: צלקה מקריב בכור שתי תרבויות מתנגדות, כמצפה מהצד לראות איך יפול דבר, אך תמיד בשחוק טוב-לב, בשעשוע, כיאה לשירה שהיא במהותה חצרנית-שכלתנית.

רוב השירים בספר כבר ראו אור בשעתם בספרים, והוצאתם מחדש במקובץ מלמדת על טעם נאו-רומנטי מסוים בשירה, שצלקה היה אחד ממנסחיו היותר-נעימים: שירה על אלים יוונים המרחפים בשמי תל אביב, של תקליטים תוצרת-חוץ המזכירים חוויות עגומות, של הדהודים על שירה וספרות אירופיות. קשה לדעת מי הקודם את מי בכך — צלקה את גלדמן או ההיפך, וכן הלאה. אך גם בתוך האופנה הרוחות של שירה מלומדת, בולט צלקה באירדיבינותו, בדילטאנטיות שלה במשחק בתפקיד היודע מעט מכל דבר, באמנות איטל-קית, במוסיקה וברילקה.

בגיל 20 אהבתי את המחזור "צהרים", שיצא אז בהוצאת "סימן קריאה", מפני שנטמנה בו האמונה כי שירה אינה דורשת הרבה מכתבה, וכי די לה בריחוף העליז הזה על פני הדברים הצוחיים. עם השנים למדתי כי בשירה חייב להיות משהו מחייב יותר מהתחכמות. צלקה נשאר בשלו.

צלקה, המקורב לתרבות האיטלקית, או לפחות משתדל להיות, כותב ברוח שיריו סצנות המתרחשות באיטליה, ברומא חלומית כפי שנראתה בעיני סופרי תחילת המאה, על מורקותיה והודה המתפורר. במחוזה לאיטלקית, כינס פה צלקה מבחר של תרגומי שירה מאיטלקית, בעיקר של אונג'רטי ומונטאלה, שגם רובם כבר יצאו בספר.

תרגום

המניפסטים של הסוריאליזם
מאת אנדרה ברטון
מבט לאחור על הסוריאליזם
מאת תיאודור וו. אדורנו
מצרפתית: אירית עקרבי
מגרמנית: ט. ריבנר
פתח דבר והערות: דוד מנולסון
ספריית פועלים והוצאת הקיבוץ המאוחד, סדרת "פעמים", 1986, 109 ע'

השאלה ה"מקומית" הראשונה המתבקשת למקרא המניפסטים של הסוריאליזם היא מדוע פסחה התנועה הזאת על הספרות העברית, שמטבעה היתה פתוחה כל כך להשפעות בשנים שלאחר מלחמת העולם הראשונה. התשובה לשאלה טמונה בעקיפין בדברי המבוא של דוד מנולסון למניפסטים: הסוריאליזם צמח מתוך הדחף לנער את השגרה העירונית-בורגנית הצרפתית ולחבל אותה באלימות, שהיתה "בריאה" בסופו של דבר לחידוש מחזור הדם שלה. אצל היהודים, ובספרות העברית בפרט, לא נזקק איש לגירוי חיצוני האלים הזה, מפני שהחיים היהודיים והישראליים היו רוויי אלימות ממילא; היינו עם הצלום על נפשו, ובמידה רבה עודנו כאלה, ומהם השיגעונות האלימים ביותר של הסוריאליסטים, לעומת השגעונות האלימים באמת, לא במשחק, שטלטלו את העם היהודי, בפוגרומים, במאורעות ובשואה.

המניפסט [illegible] אליו פורסמו בפאריס ב-1924 וב-1930, שני תאריכים המציינים האחד את שיאה והשני את תחילת שקיעתה של התנועה הסוריאליסטית. בארץ, מתוך בערות, אוהבים המבקרים לכנות כל ביטוי אמנותי פרובו-קטיבי או הזיה בשם "סוריאליסטי", ומנולסון, במבוא, מציב בצדק סייגים, ומבהיר היסטורית מהו הסוריאליזם לאמיתו של דבר: ברטרוספקטיבה, אכן, הסוריאליזם מתגלה פחות משמצייר המיתוס שנוצר סביבו. בחינה מדוקדקת של המניפסטים מגלה כי התנועה שיצרה על הריאקציה נגד תרבות הסדר והתבונה הצרפתית, הלכה בעצמה מבחינות רבות בדרך התבונה הקר-טזיאנית, בביסוס תורתה שלה: המניפסטים, מציין מנולסון, לצד האפקטים הנוטים אל ההפתעה, כתובים במבנים תחביריים קפדניים, באוצר מלים מדויק, וכא-פקטים רטוריים נוסח הקלסיקאים הצרפתיים דווקא.

הסוריאליסטים הוקסמו מרעיון השיגעון, שבעיני המדע נחשב לחולה, ואילו הם מצאו בו מקור של יצירתיות. מצד זה, צריך לראות בפרויד את אבי האמתי של רעיון הסוריאליסטי. אנדרה ברטון הודיע בכך שסירב לקבל את ההפרדה הפרוידיאנית בין המודע ללא-מודע, ושאף לסינתיזה ביניהם. מכאן ה"אוטומטיזם הנפשי הטהור" והכתיבה הנעזרת לערבב כביכול את שני התחומים (פרויד, אגב, ראה בסוריאליסטים "משוגעים גמורים" כדבריו). במניפסט הראשון, אם כן, מודגשת הזיקה בין השירה למדע, ומודגש הצורך שהסוריאליזם יחפש, כדרך המדע, דרכים להבקעתו של "האימאז' הפיוטי". במניפסט השני כבר התפכח ברטון מאפשרות הקשר בין המדע לשירה, והסוריאליזם מתנסה בו במנתחים של קבלה, אלכימיה, אזוטריקה. מסתו הקצרה של אדורנו שבסוף הספר מנסה להסביר את קסמי האפקטים הסוריאליסטיים בהיותם תמונות מונטאז' של "יקיצה שקפאה".

אטלס

אטלס השואה
מאת מרטין גילברט
עורך המהדורה העברית: ד"ר ש. נצר
הוצאת משרד הביטחון, 1986, 294 ע'

הקרטוגראפיה עלתה לכותרות אצלנו בעקבות מחלוקת אבסורדית במקצת בין השר לוי לפרופ' עמירן. אבסורדית, בגלל הבלותה של דרישת השר מן הקרטוגראף לעשות את מלאכתו ב"אובייקטיביות", כאילו היתה מפה מסמך מדעי-טהור. הרי מפה מטבעה היא מסמך שימושי, כלי-עזר להבהרת רעיון, ואולי "אטלס השואה" יבהיר זאת אחת ולתמיד: גילברט, ההיסטוריון הבריטי הנודע, שהוליך להקדיש זה כמה שנים את הקריירה שלו לעניינים יהודיים — מצוקת יהודי בריה"מ, שואה ושאר מהלומות גורל היסטוריות — משתמש כאן במפה הטופו-היסטורית בתורת תחליף לצילומי הזוועה של השואה. המפה נועדה בראש ורא-שונה ליצור אפקט, להסביר לעין, מה שמלים מתקשות להסביר לשכל. חצים שחורים המובילים אל אושוויץ (המסומנת במפה בצלב קרס) אומרים יותר מפרק שלם של נתונים סטאטיסטיים וטבלאות.

גילברט מספר את סיפורה של שואת יהודי אירופה בדרך המפה ועושה זאת בהצלחה רבה. בהדרגה, מן הקל אל הכבד, הוא פותח בתיאור ההתנכלויות ליהו-דים הרבה לפני פרוץ השואה, והמפות מרוכזות במספרים: ליד שמות ערים, ריבועים שחורים ובהם מספרי הנרצחים היהודיים. ומצד שני — שם ליד וציון שיעור האוכלוסיה היהודית שהיתה בה לפני השואה, ותיקותה. לנו, בישראל, הדברים אולי ידועים, אך אי אפשר, לנוכח ראייתם שחור על גבי לבן במפה, שלא להזדעזע מן ההדרגתיות השיטתית, המובילה מפרעות קישינב אל בתי הגרדום למוות של הנאצים.

מבנון הכחשת השואה, המתחזק באירופה, מה בכתוב לומר כבר העובדות המדברות מתוך האטלס? נראה שגילברט העדיף את האלבום כמחסום בפני המכחישנים הכפייתיים, המסרבים לקבל את עניין רצח ששת המיליונים פשוט מתוך אנטישמיות ויותר מתוך אי-יכולתם לתפוס כיצד היה מבנון ההשמדה אפשרי. המפות מציירות לעין את שיטתיותו של התכנון, את הדי-גיון הברזל שלו. יותר מזה, גילברט, כדי להמחיש, לוקח "משלוחים לדוגמה" ועורך להם מיפוי על פי גיל המשלוחים, ארצות מוצאם, ובקיצור: הופך קרטוגראפי מקרי של יום אחד, זה או אחר, בשואה, ומתגלה דיוקן של הזוועה. מציון העובדות הסטאטיסטיות בלבד. ויש מפות, המשרטטות את נתיב היסורים של קורבן יהודי אחד, שנבחר מני רבים להיות מדגם. כנגד הנוטים להמעיט במספר המושמדים, טוען גילברט כי ששת המיליונים הם הערכה מינימאלית, וכי היו קורבנות רבים נוספים, שמסיבות שונות לא נכללו במניין. אטלס אפקטיבי, מפני שאינו מנסה לשכנע באמצעים רטוריים זולים: הטקסט הנלווה למפות מינימאלי. מכל מקום, נעשתה פה עבודת נמלים, הראויה לכל שבח — וגם למי שתרגם את המפות לעברית.

מילון

כלילת תפארת המליצה
מאת דן בן־אמוץ
הוצאת "מציאות", ליד הוצאת זמורה, ביתן, 1985, 304 ע'

בנוסף להתמחותו בענייני מין וזיונים דן בן אמוץ אוהב את הלהג — בשני מובנים — ועשה אותו עם הזמן לעיסוק ראשי שלו, ואת עצמו למומחה מקומי לעניין זה. ויש קשר בין שני התחומים: גם מין וגם חקר הלשון המדוברת, פונים אל יצרים נמוכים ונוזלים מיצרים נמוכים.

ב"כלילת תפארת המליצה" עוסה בן-אמוץ כביכול מראה המור-סבר יותר. ביימה של אצילות מבודחת, ובסגנון הקרוי "דמרי", כתב בן-אמוץ מילון היתולי של מלים להעוזות שהיו שגורות בספרות ובעיתונות העברית של המאה ה-19, כשהסופרים כתבו גם הם בסגנון פסאודו-ישן, ולרוב בכתיב הידידי-למחצה המעורר היום חיוכים, כגון "באלאך" (בלון) ו"רעפרע ועמענאט" (נציג), "מעדייה" (רשאת). מובן, שהמין תופס גם פה מקום חשוב, ובן-אמוץ עם על כל הגדרה שיש בה נגיעה לאיברים המולידים, לבית הכיסא ולמה שמהמהנ-נים ממנה, ומאריך ומאריך בה בהיתול מכוון — כגון בהגדרת מולת הסיפולים המוגנה "סקס". באות א' עושה בן-אמוץ מטעמים מה"אוננים", כתואר אותו לצורותיו, בצירוף כלי-עזר (לנשים) כגון נרות, לפת, קישואים, גזר.

בחלק השני של הספר מילון מצויר ובו חידושי מלים עבריות של תקופת ההשכלה המעודדים היום לחיוכים נוסטאלגיים: "מורה שעות כותלי" הוא שעון קיר, "מוחה הלציים" הוא מטפחת ומשרוקית קריה באוזן "שרקוקיתה" — והכל בצירוף איורים ישנים ונוסטאל-גיים, כהתאם.

בחלק השלישי של הספר — מקראה, או ליתר דיוק, מבחר מתוך מקראות ישנות לנערים בעברית של פעם, המספרות את סכנות הקאפע, הטאבאק ומקרי הלילה (פאללוציאנען). למגינת האוננים, מובא תרשים של מתקן, הנועד למנוע מן הנער חיכוך של איבר מינו בשמיכה, ובכך יימנע קישוי האיבר ופליטת הזרע.

לבני הנעורים

כוכב בלי שמים, רומאן
מאת ליאוני אוסובסקי
מגרמנית: זאב ורדי
ספריית דן חסכן, הוצאת עם עובד, 1986, 130 ע'

ריבויה של ספרות העברית קלוקלת לבני הנעורים, נובעת מתפיסה חינוכית מוטעית, המביטה על הנער כעל מבוגר המוגבל בשכלו, שכל שילעיסוהו בסטריאוטיפים ובהבדלים ברורים בין טוב לרע, לא יבין חלילה את המסר שבסיפור. כבר נכתב הרבה מדברים על העיתונים שגורדת החלוקה הספרותית לטובים גמורים ורעים גמורים, מה גם שהטובים נשארים תמיד [illegible] הצורך. ספרות טובה באמת לבני הנעורים יכולה לעסוק [illegible], אך בלי שהדברים יראו בך, וסיפורה של ליאוני אוסובסקי, סופרת ילדים גרמנית, הוא כזה.

"כוכב בלי שמים" מספר את ימיו האחרונים של הרייך השלישי בעיירה מזרח-גרמנית קטנה, שהחזית הסובייטית מתקדמת אליה בצעדי-ענק, לשמחתם של מתנגדי הנאצים שנותרו ולחרדתם ההיסטרית של נאמני הפיהרר. הדיוקן המובדלים זה מזה, אך כולם מוצגים כבריאגרש, בעלי חולשות ויתרונות. הסי-פור מסופר מנקודת מבטה של קבוצת נערים, תלמידי גימנסיה למוסיקה בעיירה, המגלים לראשונה את האמת על אימי המשטר הנאצי מפי נער יהודי שנמלט ממחנות, והמסתתר במקום המחבוא שלהם. וילי, המוצג כרע שבחבורה, מלשין על הנער היהודי, אך בתחבולות שונות מצליחה החבורה להצילו, עד בוא הרוסים והשחרור המיוחל.

אוסובסקי מציגה את הילדים כאינדיבידואים, את מעשה הצלת היהודי לא כגבורה אלא כמזוזה אינסטינקטיבית של מרי כנגד מרות המבוגרים, המגולמת ברמנתם של מנהל הגימנסיה הנרדף. אלה הרגילים כל־כך לספרות המתייחסת לגרמנים כאל רעים "ארגלדק", ישמחו על ההצגה שמזמנת אוסובסקי לקורא העברי אל נקודת מבט שונה, שבה גם גרמנים מוצגים כקורבנות המשטר, כגון קימיק, מנהל המקהלה בעבר, שהודח מתפקידו ונשלח למחנה ריכוז מפני שעל שלונו נתגלתה פרטיטורה של "יהודה המכבי" להנדל.

הספר התפרסם לראשונה בגרמניה המזרחית ב-1958. באותם ימים, כותבת אוסובסקי, איש במערב-גרמניה לא היה מעוניין בספרי ילדים שינסו להסביר — ולא בסטריאוטיפים — את התנהגותם של גרמנים בתקופת המלחמה, ובמידה רבה המצב דומה שם גם היום: הורים נבעים מלשוחח על כך עם ילדיהם, והד-דור הצעיר גדל בתוך בערות חלקית או גמורה בנוגע למה שהתרחש. אוסובסקי הוציאה את הספר במהדורה חדשה, במערב גרמניה, רק ב-1982, דור שלם לאחר כתיבתו.

פולקלור

במתר אוהל סיני — סיפורים מחיי הנישואים של הבדווים בדרום סיני
מאת שבתאי לוי (שבו)
ספריית פועלים, 1986, 146 ע'

פמיניסטיות משכילות עשוי הספר להרגיז, אף כי הן בוודאי תתגלו לכך שבפולקלור ובמעשייה העממית בכוחה תמיד נשים לגלם את הרע: הן המכש-פות, האמהות החורגות והמפתות לדבר עבירה. שכן האתנוגראף היודע של תרבות הבדווים מסביר מדוע הדבר כך במעשייה הבדווית. מכיוון שהגבר הבדווי מרוחק רוב ימות השנה מביתו, בגלל מרעה או הבר-חות, הוא מדמיין לעצמו בלילות את אשתו מנאפת עם זרים, הולכת רכיל ומגיחה את עניני הבית, ופגת היא אם יש אמת בדברים ואם לאו. הדמיון הקנאי מצית את היצירה, ובך נולדו לדעת שבו הדאגות הנישואים הקטנות שליקט ועיבד מפי הבדווים של סיני: סיפורי נאפופים הבוגדות ונקמות המשתיימים ברע, או סיפורים היתוליים, שנועדו להגך את הבעל לבל יחשוד יתר על המידה באשתו, ולא יטיל אמון עליה ועליו. הסיפורים משולבים בחרוזים שרשם שבו בעל־פה מפי בדווים הרתנים, הכל נוצר כדי שהקורא יחוש כמעט בתוך האוהל, מציץ ליצוגי האהבה ולמנהגים הארוטיים, אך בלי הטולות המאפיינות סופרים שכתבו על הבדווים מרומנים והציגו אותם כשגלגלים ברודיים.

עמקות הפסיכולוגיה שבסיפורים אינה מבטלת כלל, כגון בסיפור המסופר על אותו בדווי שבנתו התגלגלה פעם באשה, פעם באתון ופעם בכלבה (שלוש תכונות היסוד של האשה, על פי הבדווים), וכגון כסי-פורים המוהדים בדווים מפני ריבוי נשים — ולא מפני שהנשים עלולות לשנוא זו את זו, אלא מפני שהן עלו-לות לעשות יד אחת נגד הבעל. לקינוח מביא שבו גם סיפור "אקסואלי" מהמוץ הזה, על יהפייה צרפתית שהתאהבה בבדווי והוליכה להצטרף למשפחתו — עד שהבינה, בעזרת תמונה גניסותיה, כי היא מפונקת מכדי להיות בדווית.

מעולם הספרות והאמנות

מלאני קליין: שנוייה במחלוקת

מלאני קליין: המקורית שבתלמידות פרויד

מלאני קליין היא אחת הדמויות הבולטות ביותר והשנויות ביותר במחלוקת בקרב תלמידי פרויד. היא היתה בעלת השפעה מכרעת על החברה הפסיכואנאליטית הבריטית ובהדרגה הורה השפעתה גם אל מחוץ לגבולות בריטניה. תלמידיה הרבים תרמו תרומה רבת חשיבות לפסיכואנאליזה. הביוגראפיה הרא-שונה שלה ראתה אור עתה זה. היא נכתבה בידי פיליס גרוסקארת וראתה אור בהוצאת "הודר אנד סטוטון".

מלאני רייצס נולדה בווינה ב-1882 ונישאה לארתור קליין ב-1903. בשל נישואיה ויתרה על שאיפתה ללמוד רפואה. הנישואין לא היו מאושרים והיא היתה אומללה בעיר הסלובקית הקטנה שבה התגוררו. היא חשה מבודדת ורחוקה מן החיים האינטלקטואליים העשירים שהייתה בווינה. נקודת המפנה בחייה היתה המעבר לבודא-פשט. כאן קראה את ספרו של פרויד על החלומות ועל־כך אמרה: "זה היה הדבר שאליו הייתי מתגעגעת בשנים שבהן כה עזרתני למצוא דבר מה שיביא לי סיפוק רוחני ורגשי".

היא הולכה באנאליזה אצל שאנ-דור פרנצי, עמיתו המתנגד של פרויד. היא נהגה כך, הן בשל הצורך שלה בתראפיה והן בשל התלהבותה לרעיונות הפסיכואנאליטיים. ב-1921 עקרה לברלין ושם עברה אנאליזה אצל ד"ר אברהם. שני הא-נאליסטים שלה עודדוה לעסוק בפ-סיכואנאליזה של ילדים, וכך החלה לעבוד במקצוע, כשמאמצה יותר עברה לטפל גם במבוגרים. במות ד"ר אברהם, ובשל העוינות וההתנג-דות שעוררה עבודה בחברה הפסי-כיאטרית הברלינאית עקרה ב-1926 ללונדון. הצטרפה לחברה הפסי-כואנאליטית הלונדונית שגילתה פתיחות רבה לרעיונותיה.

יז הלמוט שהיה מן הראשונים שניסו לערוך אנאליזה לילדים סבר היה, שיש לשנות את שיטת האנא-ליזה ולהתאימה לצרכים של ילדים. כך סברה גם אנה פרויד בתקופה ההיא. לא כן — מלאני קליין, שה-אמינה כי ניתן לערוך לילדים אנאליזה בתנאים מסוימים. לצורך העבודה המציאה שיטה, טכניקה של משחק. היא אישרה את השקפת פרויד על התפתחות הילד, אבל גם העשירה אותה, תוך שחקרה את מה שכינה פרויד, "האזור המטושטש האפל של הילדות". עבודתה הביאה לכדי גילוי של עושר גדול בעולם הפנימי של הילד, המאוכלס במוש-אים ובדמויות דמיוניים. היא גילתה בנפש הילד פנטאסיות פרימיטיביות לא־מודעות, וכן חרדות והגנות. לפי השקפתה היחסים בין הדמיון למ-ציאות מתחילים עם הלידה. במבוא לספרה כותבת פיליס גרוסקארת: "מעטות הנשים בעלות המקצוע שהיו קורבן לכל־כך הרבה איבה מזוקקת ושמועות שנחשבו כאמת כמו קליין, שסבלה מכך הן בחייה והן אחרי מותה. אני מקווה שהצגתי הערכה מאוזנת במידה מסוימת".

לדעת מבקרת "סאנדיי טיימס", הפסיכיאטרית חנה סיגל, הושגה המטרה הזאת, והספר אמנם מרשים, אבל מפריעים לה ניסיונות המחברת לעשות פסיכואנאליזה לקליין ולא-חרים, מה שנגד אמרים מיני השערות בלתי ניתנות לאימות. דוגמה לכך יחפש מכתבים שגילתה גרוסקארת, שכתב אחיה הבכור של מלאני בשנת חייו האחרונה, ואשר מהם היא מסיקה, כי היה מכור למורפין ולקוקאין. ההוכחות לכך קלושות ביותר. לדעת המבקרת, הפסיכואנאליזה של המחברת מיי-חסת לקליין ולאחרים מניעים ברמה נמוכה ביותר. כן יש לגנות, טוענת חנה סיגל, על השימוש הנפרז שעושה המחברת ברכילות בלתי מבוקרת. הדוגמה הן בקליין והן מקרה אחר לפחות גם בסיגל עצמה, שטיפלה בחולים של קליין שלאחר שולתה.

Melanie Klein: Her World and Her Work by Phyllis Grosskurth. Hodder and Stoughton. 19.95£

הכינה: רות אלמוג

תערוכות

ברכת כהנים

ברכת הכוהנים מימי בית ראשון בכתב העברי הקדום, על לוחות כסף, במוזיאון ישראל

ביום ג' הקרוב, כ"ד בסיון, 1.7.86, תיפתח במוזיאון ישראל התערוכה "כתף הנום", המביאה של ממצאים שאין ערוך לחשיבותם בתולדות המחקר הארכיאולוגי של ארץ-ישראל בכלל והארת עברה של ירושלים, למן שלהי ימי הבית הראשון ואילך, בפרט.

ממצאים אלה נחשפו בחפירות שנערכו במשך שלוש עונות, בשנים 1975—1980, ממערב לחומות העיר העתיקה (בסמוך לכנסייה הסקוטית ע"ש סנט-אנדרו) באתר המכונה "כתף הנום", על ידי משלחת חפירה בהנהלתו של ד"ר גבריאל ברקאי מטעם המכון לארכיאולוגיה של אוניברסיטת תל-אביב, והחברה לחקירת ארץ ישראל ועתיקותיה ואגף העתיקות והמוזיאונים.

רשימה מרוכזת ומפורטת של תולדות החפירה וממצאיה הרבים תובא בשבוע הבא ואילו הפעם נרכז את תשומת-הלב לגילוי המסעיר מכל: ברכת הכוהנים, חרותה באו-תיות הכתב העברי הקדום על שתי לוחיות כסף זעירות שנמצאו במצב מגולל תוצוד לקשירה על הגוף, דוגמת קמיעות באמצעות פתיל משזל. שני החפצים הזעירים הללו, המעידים על שכיחותה של ברכת הכוהנים באפיגראפיה העברית ה-קדומה — האחד גודלו 27.5 מ"מ וקוטרו 11 מ"מ והאחר גודלו 11.5 מ"מ וקוטרו 5.5 מ"מ, נתגלו ב"מ-אסיפה" תחומה (מלשון "ונאספת אל קברותיך" וכו' מלכים ב', פרק כ"ב, פסוק כ', שופטים פרק ב' פסוק י') בתוך אחת מתשע מערות הקבורה משלהי תקופת הבית הראשון שנח-שפו בכתף הינום.

לאחר לבטים וקשיים מרובים הצ-ליחו מומחי מעבדות מוזיאון ישראל ד' שגב וד' ביגלאייזן לפתוח שישה מיזוזות לפתיחתם ולפרישתם של גלילי הכסף. אז נתגלו הכתובות שנשרטו בקווים עדינים העשויים ללמד על טיבן של "עם הגדול וה-פורץ השמיר" הקדומות (ירמיהו יד' א'). גודל האותיות נע בין 1.7 מ"מ ל-5 מ"מ. בגלל העירייה העדינה והרצוצה, שבירותן והקיקון של הלו-חיות, שחלקים מהן חסרים, נתקלה מלאכת הפענוח בקשיים ולפיכך אין המסקנות מושלמות עדיין.

בלוחית הגדולה יותר נראות 17 שורות כתב (במקור היו כנראה 19), 71 מתוך 93 אותיות ניתן לזהות בדרגת סבירות גבוהה. ככל הנראה, היו שבע אותיות בממוצע בכל שורה, החוקרים סבורים שכינוי נשתמרה רק במחצית הכתובת. יתכן שהאותיות יתר שבשורה הראשונה מצביעות על סיומת שמו של בעל החפץ. בהמשך מופיעות המלים (אותה, הער, שומרי, המחדש, יהוה, הנב' עזה יהדי שהגדילה את הכתובות הצליחה לפענח חלק מן הטקסט בלוחית הגדולה ולהשוותו עם ברכת הכוהנים (במדבר ו' כד'-כו'). בכתובת שעל הלוחית השנייה, שמצב השתמרותה רע, היו ככל הנראה 19 שורות כתב כשר גובהן של האותיות 3.5 מ"מ ובן חלק משמו של בעל החפץ שהיה אולי בניקה. נוסח ברכת הכוהנים המופיע בלוחית זו שונה מעט מן הנוסח בן 15 המלים שבספר במדבר. הוא כולל 18 מלים ומשלב את הברכה השנייה והשלישית של הנוסח המקראי.

זו הפעם הראשונה שחפץ מסוג זה מתקופת בית ראשון נחשף ממעמקי האדמה לעין השמש ותוהי אף הופעתו הראשונה של שמו של אלוהי-ישראל — יהוה, בכתובות קדומות מירושלים. ברכת הכוהנים היתה מושרשת בקרב שכבות נר-חבות בעם, הזל מתקופות קדומות תעיד השפעתה העמוקה על נוסח התפילה (תפילת שמונה עשרה). מקובל על חוקרי המקרא שברכת הכוהנים שייכת למקור הכוהני של ספרות התורה, אך החוקרים נחלקו באשר לתאריכו של מקור זה. הגי-לוין של לוחיות כסף אלה שהן קטעים הקדומים ביותר של טקסט מקראי (ספר במדבר) יסייע בידי החוקרים בקביעת הנוסח המדויק של ברכת הכוהנים כפי שהיה בשי-מוש בימי הבית הראשון, שכן קטעי המקרא המוקדמים ביותר שהיו בידים עד עתה הם מימי בית שני: כתבי כת מדבר יהודה מקומראן שהקדומים שבהם עשויים להיות מסוף המאה השלישית לפנה"ס או פפירוס נאש מסביב המאה הראשונה לפנה"ס. עצם חריתה על גבי מתכת יקרה מעידה על יוקרתה של הברכה וחשיבותה בעיני העם. נראה שמנהג ענידת חפצים נושאי כתובות על הגוף היתה מקובלת בתקופה הישראלית. כפי שמעידים פסוקים במקרא (שמות יג' ט', דברים ו', ח', יא', יח), ואף בספרות החוכמה כגון: "קשרם על לבך תמיד ענדם על גרגרותיך" (משלי). לדעת ד"ר ברקאי, חפץ שבו צירוף של פסוקי תורה הוא ראשיתה של מצוות התפילין, הבאה נתגבשה במדויק. הצורות והתכנים שנשתרשו במסורת ישראל היד ה"אות" וה"זיכרון" שנקשרו על היד ועל הראש דומים לגלילי הכסף שנ-חשפו בכתף-הינום.

חיים בצל אימה

יואל קנטור — צילומים מישראל, תערוכה במוזיאון ישראל, ירושלים

מאת ניצה מליניאק

תערוכת צילום מרתקת זו זכתה לתהודה תקשורתית מוקדמת, עוד לפני העלאתה לתצוגה, בשל סדרת תצלומים מוזרים עזי מבע בעלי קונוטאציות פוליטיות רב-משמעיות [illegible] מרצהר, עליהי אוצר הצילום של המוזיאון, להצגתה.

היה בכוחו של מחזר זה להעניק פרס לעבודת הצילום הטובה של השנה, היה בוחר בתצלום שהבדוד אליות ממנו הלאה, אולם האימה הגדולה מרחפת בחללו. זהו תצלום שאין פשוט ממנו: דמות בודדת במרכזו והרים ברקעו. אלא שהאשה העדינה, ההרה שלפניו [illegible] שטיין האורים בתצלומי נשים הרות (סוד החיים המתרקמים, רכות, שלווה מסתורית, ציפייה) שכן נביטת החיים המתעודת במצלמתו של קנטור, מתרוששת בצלה של אימה גדולה, ההרה שלנו, שצולמה ב-1982 במהלך הפגנה ארטילרית ניצבת אל מול הנוף בשפתיים השקופות בכרכות והגבעות ספק קמטרים, ספק מגוננים על ברחה, כשעיניה צופות קדימה חרדות, אך חרדות תקווה וגוזישות חולמה. אלמלא נכתב שהתמונה צולמה בלבנון הייתי אומרת שתצלום זה מבטא תמציתן של מאה שנות התיישבות, אם תרצו — תמציתה של הציונות. עם זאת בבאתור מן התערוכה העיניים שתרדופנה אותך הן עיניו של הנער הערבי שרגליו של איש בטחון לבוש אזרחית, ובעול נעל ספורט, מהדקת את צווארו אל הקרקע. הכתובת אומרת "בדיקה שיגרתית 1984". היתכן האמנם מציג קנטור את הצד האפל של הציונות האמנם אלה פניה של הציונות! חלום בלהות, אימה חשכה.

יואל קנטור: פורים, מאה שערים, ירושלים 1984

אולם החלטה להציג את עבוד-תיו של יואל קנטור (יליד קנדה 1948, חבר קיבוץ כפר סנים שזו לו תערוכת היחיד הראשונה) במסגרת מסובכת זו, מסתברת כנכונה גם בהתעלם מן המשמעות האמורה. המורגשת בתחושה מרכזית של הצ-לומים המשקפים את פרצופו המ-כוער של הישראלי הכובש. שכן לפנינו אמן של אמת. כוח המוחזן לבד מרגישות מוסרית-חברתית ב-כוחה, בכישרון נדיר בתחום אמנותו. היינו, צלם מתעד, בעל גישה ספו-טאנית, המצליח ללכוד את שבריר הרגע המבריק במונותו הדף עין רואה למצוא גם את הקומפוזיציה המסו-גרת המושלמת.

התערוכה משקפת את מציאות חיינו על כל רבדיה, במגוריה הדיפ-סיה ובכך היא מהווה תמונת-מצב ומסמך אנושי-חברתי בעל ערך שמשמעויותיו חורגות מעבר להשקפה פוליטית זו או אחרת.

חושניות צבעונית

רות עינת ופרנסין לפרי, גלריה "קשתות", גורדון 23 ת"א

מאת נסים מבורך

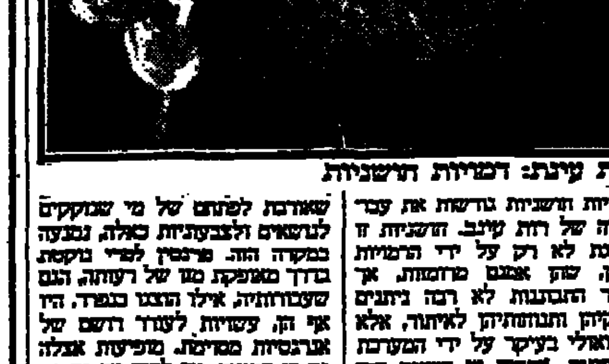
רות עינת: דמויות חושניות

דמויות חושניות גודשות את עבו-דותיה של רות עינת. חושניות זו מושגת לא רק על ידי הדמויות עצמן, שהן אמנם מרומזות, אך לאחר התבוננות לא רבה ניתנים המוקדים התנהגותיהן לאיתור, אלא גם, ואולי בעיקר על ידי המערכת הצבעונית. בתחום זה השיגה הצ-ציירת רמה הבעתית משביעת-רצון בכבחתה ובאיכותה הטכנית. גם שליטתה בסולם רחב למדי של צבעים חריפים היא טובה, כך שס-כנת-הגלישה לכיוון של סרות-טעם, שאורבת לפתחם של מי שעוסקים בנושאים ולצבעוניות כאלה, נמנעה במקרה הזה. פרנסין לפרי נוקטת בדרך מאופקת מזו של רעותה, הגם שעבודותיה, אילו הוצגו בנפרד, היו אף הן, עשויות לעורר הרשם של ארוטיות מסוימת. מופיעות אצלה גם כן דמויות, אך לצרך יש גם בר-פיה, טעונים פחות. כן יש לציין, כי דרך עבודתה היא קונסטרוקטיביס-טית במקצת ובעלת צבעוניות מינורית.

סאגה על מלחמות האופיום

"גולה בריטית" רומאן ענק, סאגה שנושאה מלחמות האופיום בין אנגליה לסין במאה ה-19, מאת טימותי מו, סופר וכתב ספורט יכול היה להיות רומאן כביר, כותבת מבקרת "אובזרוור": אין ספק שנושא הוא סנסציוני, וכמו חומרי ההמצאים של ג'י. ג'י. באלארד ("אימפריית השמש") של סאלמן ראושדי ("ילדי חצות") או של פיטר קארי ("אוסקר ולוסינדה") — שאם תערובת של עובדה ובדיון, ועוסקים בירושת האימפרי-אליזם — יש גם לרומאן זה היתרון שאינו עוסק בנורווש.

תימותי מו כבר כתב שני רו-מאנים טובים קודם לכן, ועל ספר זה עבד חמש שנים. התוצאה היא מעשה שיחזור לפרטי פרטים, המתוח בסיפורים של בתי-המסחר האמריקאים והאנגלים בקנטון ובמ-קאו ב-1834, שנה שבה החלה להקשיח התגברות סין לחברה הברי-טית המזרח-הודית, שמסחר האופיום שלה הלך והתפשט. עובר דרך קומץ השנים שבהן הלכה העוינות וגברה, ועד 1841 כשהבריטים התקיפו את מצודות הנמל בסין וזו נאלצה לוותר על הונג קונג כדי להבטיח את הסחר הבריטי. הרומאן מסתיים ב-1842, קודם שנחתם חוזה נאנקינג. מדובר כאן בהיסטוריה רוויית אלי-מות, והרומאן גודש בעובדות, הרפתקאות, נושים, תקריות ומלים. הדגש אינו על הדמויות אלא על האירוניה המרה של ההיסטוריה הקושרת בין מלך רודף, מנודין עמומי, סוחר בריטי אכזר, תכבן יבקי, מבריח ומגדל אופיום לכדי רשת פתלתלה של תלות.

An Insular Possession
by Timothy Mo.
Chatto and Windus £9.95

הוצאת שוקן מברכת את
המכון לתכנון מדיניות ביחסי ישראל והתפוצות
באוניברסיטת ת"א
לרגל הדיאלוג השני בין אינטלקטואלים יהודיים מצרפת ומישראל, שיתקיים בימים 29.6 — 2.7 בבית אורן.
הספר בין פריס לירושלים
פרקים בהגות יהודית בת־זמננו בצרפת
יופיע בקרוב בהוצאת שוקן, בשיתוף עם המכון.
ש
הוצאת שוקן ירושלים ותל־אביב

משרד המשפטים | לשכת עורכי הדין

משפט עברי
סמינריון בדיני שומרים
יום ה' – מוצ"ש, י'–י"ב בתמוז תשמ"ו (17–19.7.86)
מלון הולילנד, ירושלים

דברי פתיחה: מר **יצחק מודעי** שר המשפטים
מרצים: השופט **שמואל פינקלמן** בית המשפט המחוזי, ירושלים
ד"ר **יעקב ויינרוט** הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת ת"א. הנושא: לאקונות בחוק השומרים ודרכי פרשנות
הרב **עדין שטיינזלץ** הנושא: התלמוד – האם אפשר בלעדיו
סיכום: עו"ד **מנחם ברגר** ראש לשכת עורכי הדין בישראל

פרטים והרשמה: משרד המשפטים 02–270266

הסמינריון הבא:
דיני עונשין – כ"ג–כ"ה באב תשמ"ו (28+30.8.86) מלון לרום, ירושלים
בירושלים (בשיתוף לשכת עורכי־הדין – המרכז המשפטי)

סדנא: אתיקה שיפוטית
הסדנאות מתקיימות מדי יום ג' בשעה 20.30, במרכז המשפטי, ברחוב שופן 1, ירושלים.
המרצה: השופט צבי טל
בית המשפט המחוזי, ירושלים
בבאר־שבע (בשיתוף לשכת עורכי־הדין, מחוז הדרום)

סדנא: דיני עונשין
הסדנאות מתקיימות מדי יום ג' בשעה 18.30, בלשכת נשיא בית המשפט המחוזי, באר־שבע
המרצה: ד"ר אברהם אמיר
אוניברסיטת בן־גוריון בנגב

הכנס הבין־לאומי הרביעי למשפט העברי
(בשיתוף המכון לחקר המשפט העברי, האוניברסיטה העברית בירושלים)
הכנס יתקיים בקיבוץ רמת רחל שליד ירושלים, בתאריכים י"ג–ט"ז באב תשמ"ו (18–21.8.86), בהשתתפות מרצים מן הארץ ומחו"ל. לקבלת תכנית מפורטת: משרד המשפטים 02–270266; ד"ר ח' ברמנהם, האוניברסיטה העברית 02–882501

מודן הוצאה לאור בע"מ — משרד הבטחון – ההוצאה לאור
הופיעה
אנציקלופדיה לתולדות ארץ־ישראל
מהתקופה הפרהיסטורית ועד מלחמת־העולם הראשונה (1918)
יואל רפל, אוריאל רפפורט
האנציקלופדיה רואה אור ב־3 כרכים בפורמט גדול ומהודר וכוללת 1000 ערכים, שבכתיבתם השתתפו כחמישים חוקרים מהאוניברסיטאות בארץ, וכן שפע תמונות, מפות, תצלומים בשחור־לבן ובצבע ותחריטים עתיקים.
ספר יסוד לכל בית ישראל.
למכירה במרכז המכירות, רח' דוד אלעזר 27, הקריה ת"א ובכל חנויות הספרים המובחרות.

משרד הבטחון ההוצאה לאור
ספרים חדשים
ספרי "מערכות"
המעורבות הסורית בלבנון (1975–1985)
ראובן אבי־רן
מנתח את המעורבות הסורית במשבר הלבנוני על היבטיה השונים והשפעותיה על המשטר הסורי.
צבא עיראק במלחמת יום הכיפורים
עורך: צבי עופר
תרגום ועיבוד של ספר עיראקי המנתח את מעורבותו של צבא עיראק במלחמה.
לספר נוספו תיאורי הקרבות מנקודת המבט הישראלית.
ספרי ההוצאה לאור נמכרים במרכז המכירות, רח' דוד אלעזר 27, הקריה ת"א ובכל חנויות הספרים המובחרות.
משרד הבטחון–ההוצאה לאור

אוניברסיטת חיפה
מודיעה על פתיחת הרשמה לשנה"ל תשמ"ז לתוכנית לימודים תלת־שנתית לקראת תואר
"בוגר בריפוי בעיסוק"
תוכנית הלימודים כוללת לימודים במדעי החברה, במדעי ההתנהגות, בתחום הריפוי בעיסוק ולימודים בסיסיים במקצועות הרפואה.
הענקת תואר "בוגר בריפוי בעיסוק" מותנית בהסכמה מטעם המועצה להשכלה גבוהה.
ההרשמה תיפתח ב־1.7.1986
פרטים, כולל דרישות הקבלה לתוכנית, ניתן לקבל ע"י פניה טלפונית לטלפון: 04–240472/3 04–246896
או בכתב לפי הכתובת: ריפוי בעיסוק – בנין רב־תכליתי, אוניברסיטת חיפה, הר־הכרמל, חיפה 31999

هكذا من الأصل

קרקעות: מדוע שמיר לא נחקר

התסריט הבא הוא דמיוני: תחת מעטה של סודיות מנהלת המשטרה חקירה נגד סגן ראש עירייה. קבלן הבונה באותה עיר סיפר למשטרה, כי סגן ראש העירייה "סידר" לו (לקבלן) פגישה עם ראש העירייה ערב הבחירות האחרונות לרשויות המקומיות. הקבלן נחשב לאוהד של המפלגה, שראש העירייה וסגנו הם מראשיה. השלושה נפגשו בלשכת ראש העירייה. לקבלן היו סיבות טובות להיות מרוצה מהפגישה, לאחר שראש העירייה אמר לו כי ישוחח עם ראש אגף התכנון בעירייה בנוגע לבעיותיו שלו ושל קבלנים נוספים שנגרמות על ידי אותו אגף. באותה פגישה סיפר סגן ראש העירייה על מצבה הכספי הקשה של המפלגה וביקש מהקבלן כי יתרום כספים למפלגה. בסופו של דבר, הקבלן וקבלנים אחרים תרמו כסף לאותה מפלגה.

החוקר שגבה את ההודעות מה־קבלן, שאלו מה הניע אותו לתרום את הכסף שתרם. על כך השיב הקבלן: אני אמנם איש מפלגתם של ראש העירייה וסגנו, אולם אלמלא אמרו לי כי יקדמו את עסקי הבנייה שלי בעיר, הייתי תורם פחות מכפי שתרמתי. הקבלן נחקר במשטרה והוגש נגדו כתב אישום באשמת מתן שוחד ותיווך לשוחד. סגן ראש העירייה נחקר ועניינו מונח על שול־חנו של היועץ המשפטי לממשלה. ראש העירייה לא נחקר כלל. המשטרה לא ביקשה אפילו את תגובתו בעניין.

סיפור החקירה המשטרתית המו־בא לעיל אינו אלא פרי הדמיון, אולם נסיבותיו דומות לפרטים שמסר בהודעותיו במשטרה סוחר הקרקעות שמואל עינב (62). מעינב נגבו כמה הודעות על ידי פקד יגאל אלון מהיחידה לחקירת פשעים חמורים במטה הארצי. ההודעות הוצגו השבוע עם פתיחת שלב ההוכחות במשפטו.

הוא מואשם במתן שוחד לאבי צור ותיווך לשוחד בין צור לבין יצחק ינאי, הבונה ביהודה ושומרון. האירועים הנזכרים בכתב האישום מתייחסים לערב הבחירות האחרונות לכנסת ב־1984.

מה אמר עינב במשטרה לפקד אלון? סיפר עינב: "יום אחד שאל אותי מיכאל דקל אם אני רוצה לפגוש את ראש הממשלה. הגבתי בחיוב. וזאת בקשר לבעיות העומ־דות בפנינו בקשר לרישום הקרקע והטיפול בקרקעות באופן כללי. כמו כן אמר לי דקל שראש הממשלה ישוחח אתי גם בנושא התרומת

עינב: הייתי תורם פחות

דקל: פגישה בלשכת שמיר

כספים לבחירות. נקבעה לי פגישה עם ראש הממשלה יצחק שמיר במצודת זאב בתל־אביב. היתה ביניהם שיחה שבה נכח גם דקל. שוחחנו על נושאים אישיים מהעבר ואחר כך הסברתי לו את נושא הקרקעות והבעיות ברכישות, עקב הכתבות בעיתונות וההגבלות שהוצ־או על ידי משרד המשפטים.

"באותו זמן הוא שמע הכל ואמר שינסה לבדוק את הנושא עם שר המשפטים. הוא, כלומר דקל, בנוכ־חות שמיר, הסביר לי את המצב הקשה של הליכוד מבחינה כספית לפני הבחירות וביקש שאתרום למפלגה. אמרתי שאני אעשה הכל. דקל ואני יצאנו החוצה, פגשנו את אבי צור, ואז הצעתי להם שיזמינו את כל היזמים העוסקים בקרקעות למשרד ראש הממשלה כדי שהוא ישמע מכל יזם אילו בעיות עומדות בפניו בשטחים ויראה אם לעזור להם. לאחר מכן — שאבי צור יטפל בנושא הכספים. (ו)שהיזמים יתרמו למפלגה שלא בנוכחות ראש הממש־לה, כשביל לא להביך אותו. נקבעה פגישה במשרד ראש הממשלה בירו־שלים שבה נכחו מרבית סוחרי הקרקעות היזמים. שמיר שמע את כולם ואמר שיעזור ויטפל בצורה כללית בכל הנושאים ששמע. לאחר מכן יצא מר שמיר עם מיכאל דקל, ואבי צור קבע פגישות עם היזמים בנפרד, בנושא התרומה למפלגה".

פקד אלון: מה היה המניע שלך לתרום כספים לליכוד?

עינב: ראשית, האמנתי שהליכוד בתנופה, יגרום להתיישבות יהודית ביהודה ושומרון וזה תאם גם את דרך השקפתי וגם טוב לעסקים שלי. מובן שפעולות הליכוד ליישוב יהודה ושומרון תרומות לקידום האינטרסים שלי אישית בשטח.

שאלה: לולא עסקת בקרקעות ביו"ש, האם היית נענה לפניית הלי־כוד או לפניית אבי צור ודקל ותורם כספים לליכוד?

עינב משיב: אולי הייתי תורם, אבל מעט.

בהמשך הודעתו מספר עינב כי תרם עשרת אלפים דולר (בשקלים) למבצע הסעות ביהודה ושומרון, מימן פגישה של ראשי מבצע ההסעות במלון בתל־אביב ותרם לקיבוץ בית"ר מיליון שקל. השאלה המתעוררת היא: מדוע לא נחקר יצחק שמיר? הוא הרי אמר לעינב כי יפנה לשר המשפטים — כך סיפר עינב במשטרה — באותה פגישה שבה ביקש דקל תרומות לליכוד.

ניסיון החקירות הרגישות ביש־ראל מלמד, כי חקירות אישיות ציבוריות בכירה מאוד כרוכה באי־שור פרקליטות המחוז, המטפלת בתיק, ואף באישורו של היועץ המשפטי לממשלה. חקירתו של ממלא מקום ראש הממשלה מתבק־שת כדי לברר אם ידע לפני השיחה שדקל יבקש מעינב לתרום לליכוד, או שנושא התרומות הועלה בהפת־עה. זאת ועוד: חקירתו של שמיר מתבקשת לא רק לעניינו שלו, אלא גם לעניינו של מיכאל דקל, שתיק המשטרה נגדו מונח על שולחן היועץ המשפטי לממשלה למתן הכרעה.

השבוע שאלתי גורם בכיר בפרק־ליטות המדינה מדוע לא נחקר שמיר. בתגובה נמסר לי, כי החקירה בפרשת הקרקעות טרם הסתיימה והמדובר בחקירה מסובכת. אין להבין מתגובה זו, אמר לי אותו גורם בכיר בפרקליטות, כי שמיר יוזמן בעתיד כדי שימסור את גרסתו. "אנחנו בודקים את הנושא שוב ושוב", אמר הגורם המוסמך.

עינב נחקר בפרשה זו ב־7.11.85. האם ההחלטה לגבות הודעה משמיר היא כה מורכבת עד כי חצי שנה לא הספיקה לפרקליטות? התנהגותה בעניין זה של הפרקליטות, שה־חוקרים כבולים למעשה להחלטתה, עומדת בסתירה לשיעור הראשון שמקבל חוקר טירון במשטרת ישראל: יש לחקור מהר ככל האפשר את המעורבים, בגלל אפשרות אובייקטיביות של אובדן זיכרון ובמיוחד בגלל חשש מפני תיאום עמדות. הרי מדי יום נשלחים עשרות חשודים לבתי מעצר מצ־חינים משום שהמשטרה מנמקת בצידוק החשש מפני תיאום עמדות בעת ניהול החקירות.

השופט פיאלקוב: אני "מבולבל" משפע הפסיקה

החלטת שופט בשאלת מעצר עד לתום ההליכים של הנאשם, היא מן ההחלטות הקשות ביותר. כאשר נשלח אדם למעצר עד לתום ההלי־כים, הוא נענש עוד בטרם הוכרע דינו. במציאות הישראלית העגומה, בגלל העומס הרב הרובץ על בתי המשפט, עלול להימשך מעצרו של נאשם, במסגרת מעצר עד לתום ההליכים, חודשים מספר. מבין יותר מ־8000 אסירים בבתי הסוהר בישראל, 1300 כלולים בקטיגוריה של נאשמים עצורים עד לתום ההליכים.

בשנים האחרונות הסתמנו הבדלי השקפות מהותיים בפסיקת שופטי בית המשפט העליון בנוגע לשאלת המעצר עד לתום ההליכים. הבדלי־ההשקפות נוגעים לשאלה, אם יש לעצור נאשם רק בגלל חומרת העבירה, או שעילה זו אינה מספיקה והתביעה צריכה להוכיח שיש חשש שהנאשם ישבש הליכי משפט או שיש חשש לשלום הציבור.

עורכי דין רואים בשופט מנחם אלון את חלוץ הפסיקה המקלה של בית המשפט העליון, הקובעת כי חומרת העבירה (להוציא מקרים מיוחדים, כמו רצח ועבירות על ביט־חון המדינה) אינה מצדיקה לבדה שלילת חירותו של הנאשם עד לגמר ההליכים. בהחלטתו לשחרר את אבי צור, עוזרו לשעבר של סגן שר החקלאות מיכאל דקל, הביע השופט אלון את תקוותו כי "יעלמו מהנוף המשפטי שלנו" המקרים שבהם עוצרים נאשמים עד לתום ההליכים רק בגלל חומרת העבירה. (השופט אלון היה גם זה ששיחרר את הקבלן אברהם גינזי בערבות). מלבד השופט אלון רואים בשופטת שושנה נתניהו שותפה, במידה לא מבוטלת, לגישה מקלה זו.

פיאלקוב: כל אחד ויתדו

עורכי דין סבורים כי מול דעתו של השופט אלון, שונה דעתם של הנשיא מאיר שמגר, משה בייסקי וגבריאל בך. שלושה שופטים אלה נחשבים למחמירים יותר בסוגייה זו ואפשר למצוא בפסיקתם הלכות, כי די בחומרת העבירה לבדה להצדיק מעצר נאשמים עד לתום ההליכים.

לפני שופט בית משפט השלום בתל־אביב עמיקם פיאלקוב עמדה לפני ימים אחדים שאלת מעצרם עד־לתום ההליכים של שני צעירים מחולון, שהואשמו בהתפרצות למר־פאת שיניים. התובע המשטרתי פקד עוה"ד אברהם היימן ציטט את הפסיקה המחמירה של בית המשפט העליון ואילו הסניגור עוה"ד יורם שפטל ציטט את פסיקתו המקלה של השופט אלון. השופט פיאלקוב החליט לעצור את שני הנאשמים, אבל הודה כי חש "מבולבל" משפע הפסיקה, הן המחמירה והן המקלה.

וכך הוא כתב: "הסניגור המלומד ציטט בפני פסקי דין ההולכות שמהן כמו נובע צו קטיגורי שאין לעצור נאשמים בעבירות התפרצות עד תום משפטם. ואני הייתי יכול להביא בפני הסניגור המלומד פסקי דין ההולכות שמהן נובע צו קטי־גורי הפוך לגמרי. בתי המשפט תקעו בעניין זה כל כך הרבה יתדות, עד שכל תובע וכל סניגור יכול למצוא לעצמו ביניהן כל יתד שיחפוץ לתמוך בה (את) עניינו לכאן או לכאן. השופט 'הקטן', שופט שכמותי, מן הרב שיש בידו נגזר לבסוף בלא כלום, מעין תיקו, המצדיק טיפול הולם בכל עניין ועניין בפני עצמו, כל עניין ועניין ונסיבותיו. אני חש עד כדי כך 'מבו־לבל' משפע הפסיקה לכאן ולכאן, עד שאני מהסס להשתמש במונחים שכה הרבה נוהגים להשתמש בהם עד שנשחקו והפכו ממונחים מש־פטיים לסיסמאות ולקלישאות".

איש מז"פ משחק בדיני נפשות

אנשי המעבדה לזיהוי פלילי (מז"פ) של המטה הארצי הם עדים מומחים במשפטים. רק לעתים נדירות בית המשפט אינו מקבל את ממצאיהם. טביעת אצבע, למשל, יכולה להוות ראייה יחידה שתביא להרשעתו של נאשם. משפט מפור־סם שהוכרע באחרונה במידה רבה בגלל ראיות של טביעות אצבע, היה משפטו של יוסף מנג'נה הידוע בכינוי "האנס מצפון תל־אביב": הוא הותיר בבתיהן של הנאנסות טביעות אצבע. (לבד מטביעות האצבע של מנג'נה, היו לתביעה ראיות נוספות — מסייעות — שבית המשפט קיבל אותן).

מעשה חמור נחשף לפני כשבוע־יים במשפטו של סימון בוזגלו (32) מתל־אביב. בוזגלו, בעל הרשעות קודמות, הואשם בהתפרצות לדירה ברחוב הרצל 108 בתל־אביב וב־גניבת טלוויזיה צבעונית מתוכה. הראיה היחידה של התביעה היתה טביעות אצבע של הנאשם, שנמצאו על חלון מעל לדלת הכניסה של הבית. כדי להגיע לחלון מעל הדלת, אמר איש המז"פ בעדותו בבית המשפט, היה הנאשם צריך לעלות על כיסא, בגלל גובה החלון.

הנאשם לא הכחיש במשפט כי ביקר ברחוב הרצל, מפני שברחוב זה סבב עקב עיסוקו כמוכר אלטע־זאכן. סניגורו עוה"ד זאב גורדון יצא לדירה והתברר שהתמונה שונה. המדובר באשנב קטן, שמקומו בקיר בגובה 1.53 מ' (מהרצפה) עד 1.79 מ'. בעליל הוכח, כי הנאשם המתנשא לגובה של 1.78 מ'. לא היה זקוק לכיסא. טביעות האצבע נמצאו רק בצד החיצוני של הדלת, ולא נמצאה טביעת אצבע בתוך הדירה.

השופטת אילנה יניב קבעה, כי איש המז"פ אמר "דברים לא נכונים ושלא עמדו במבחן המציאות". על חוקר המשטרה סמ"ר מרדכי לחמי מתחנת יפו, שחקר את הנאשם, אמרה כי הטעה אותו בחקירתו כאשר אמר לו כי נמצאו טביעות אצבע שלו בתוך הדירה. התובעת הרגישה נבוכה בעת המשפט ואמרה לשופטת, כי היא מבקשת להתעלם מעדותו של איש המז"פ. עוד ציינה התובעת באוזני הישיבות המאוחרות, כי המשטרה תנקוט צעדים נגד איש המז"פ. בסוף החלטתה שבה פסקה כי יש לזכות את הנאשם בגלל שורה של ספקות, כתבה השופטת: "האם כך צריך לעבוד כשמדובר בדיני נפשות ובעבירות חמורות?"

במשך ארבעה חודשים, עד לזי־כויו לפני שבועיים, היה בוזגלו עצור במסגרת מעצר עד לתום ההליכים. האם "תובע סביר" היה מגיש כתב אישום על סמך ראיות כמו אלה שהוצגו במשפט?

אין עוד מזגן עם אחריות כזאת

מזגן תדיראן

מזגני תדיראן המיוצאים לארה"ב קיבלו תו תקן אמריקאי (E.T.L) הם עברו שם בדיקות מחמירות חסרות תקדים (לפי UL 484) ועמדו במבחן בהצטיינות, לכן, רק תדיראן יכולה לתת לך 3 שנות אחריות על המזגן שלה. פשוט אין עוד מזגן עם אחריות כזאת.

עד 6 תשלומים שקליים שווים

בחודש יוני תוכל להזמין מזגן תדיראן ולשלם עד 6 תשלומים שקליים שווים. צלצל לתדיראן ונשלח אליך יועץ הנדסי שימליץ על המקום הטוב ביותר להתקין בו את המזגן ועל הדגם שיתן לך את התוצאה הטובה ביותר: מזגן חלון בהספקי מדחס שונים, מזגן מפוצל (שקט) או תדי - המזגן הקטן.

שים לב!
3 שנות אחריות על מזגן תדיראן המותקן ע"י מתקין מטעם תדיראן
המבצע בתוקף לכל קונה מ־15.6 על 15.7

ETL

בירור פרטים והזמנות:
חייג עוד היום לתדיראן מזגנים
סניפי תדיראן: תל-אביב - 03-267272,
חיפה - 04-724411
ירושלים - 02-710221, באר-שבע - 057-36564 בחנויות החשמל המובחרות וברשתות השווק סולור, מת"מ ושק"ם.

המזגן הנמכר ביותר בישראל
תדיראן

הפליה גיאוגרפית בהחלת השירות לתועלת הציבור

בשנת 1985 נתנו 500 נאשמים מחוק המאפשר לבית המשפט לא להרשיעם ולהטיל עליהם עבודות לתועלת הציבור — זאת כאשר בית המשפט קבע כי ביצעו את העבירות המיוחסות להם.

המדובר בדרך כלל בנאשמים ללא עבר פלילי, שמעדו בעבירה פלילית לא חמורה ובית המשפט נמנע מלהרשיעם. ברשימה ארוכה זו נכללים רופא השיניים שמואל קריב, הרצל חנוכה מפתח־תקווה שעשה "תנועה מגונה" כלפי שמ־עון פרס (אפריל 1983) והרופאים דניאל בס וסטיוארט בקר מבית־החולים "קפלן" בכפר־סבא.

נכון להיום, יש ביישומו של החוק פן מקומם, בגלל הפלייתם לרע של רוב תושבי ישראל; מתברר כי ניתן ליישמו, לפי צו של שר העבודה והרווחה, רק ביישובים הבאים: י־רושלים, באר־שבע, רחובות, עפולה, נצרת ונצרת־עילית.

אביבה פלאי, מנהלת המחלקה לשירות המבחן למבוגרים במשרד העבודה והרווחה, אמרה לי השבוע כי מחלקתה זקוקה לעוד 30 משרות, לבד מהעשר הקיימות המוקצות לנושא ייחודי זה, כדי להרחיב את הצו כך שבכל יישוב בישראל יוכלו ליישם את השירות

בס: עבירות ללא הרשעה

לתועלת הציבור. לדעתה, אם מח־לקתה תקבל את כוח האדם הדרוש, יוכלו על 2000 איש נוספים בשנה עבודות לתועלת הציבור, במקום שיורשעו על ידי בתי המשפט (בדרך כלל המדובר בעבודות המוט־לות במוסדות בריאות). פלאי מציי־נת כי מחלקתה עסקה בשנת 1978 ב־1971 תיקים שונים למבוגרים, ואילו בשנת 1985 — ב־5765 תיקים, ללא כל פרופורציה לתוספת בכוח האדם.

גם בית המשפט העליון התייחס לנושא לפני כשלושה חודשים, וכתב: "חשוב שתימצא הדרך לע־שות שימוש נרחב ומועיל ביותר בסנקציה של עבודה לתועלת הציבור גם במקומות ובאזורים בהם הדבר לא אפשרי היום".

שאלתי את אביבה פלאי אם אפשר להבין קטיגורית, כי נאשם תושב תל־אביב או חיפה אינו יכול בשום צורה ליהנות משירות לתוע־לת הציבור. "זה נשמע מצער ולא שוויוני", אמרה, "אבל זו המציאות. שופטת השלום בפתח־תקווה שרה פריש", הוסיפה פלאי, "פנתה אלינו בבקשה להחיל את השירות הזה על תושב פתח־תקווה. אנחנו לא יכולים ליישם זאת, כי העיר פתח־תקווה אינה כלולה בצו. הבטיחו לנו עשר משרות נוספות. כשנקבלן, אני מקווה שאזורים רבים ביישובים נוספים יוכלו להינצל מהרשעה".

מכתבים למערכת הארץ

האחים והאחיות ומה שאחריהם

האחים והאחיות בבתי החולים הם הנחשונים. אחריהם מחכים בתור קבוצות פרה־רפואיות אחרות. עובדי מינהל ומשק, ואחריהם ארגונים, אגודות, וקבוצות עובדי המשק הממשלתי והציבורי. כל אחד — במידת הכוח החזיתיות — ילחץ על צוואר המדינה עד שדרישותיו יתמלאו בחלקן או במלואן.

כדי לא לחזור על שגיאות העבר, חייבים הממשלה וההסתדרות להד־בר, מיד על גובה תוספת השכר לכיסוי חלקי של השחיקה, וזו תינתן לכל ציבור המועסקים בשי־רות הציבורי הממשלתי.

לאחר מכן לא ייפתח שוב מו"מ עם אף ארגון מקרב השירות הציבורי.

כך יימנע מהציבור הסבל של השביתות, הסיחרור של האינפלציה ותינצל התוכנית הכלכלית של הממשלה.

אליעזר יצב
ירושלים

פרס והגולם הדתי

על שמעון פרס לזכור כי את כוחו הפוליטי הוא יונק מציבור, אשר אינו רואה בעין יפה מתן שלמונים מקופת המדינה לדורשי שמים, תוך השתמטות צעיריהם משירות הבטחון. אדרבה, שני נהלים פסולים אלה תרמו רבות להקמת הגולם הדתי עלינו, וביטולם עשוי להוביל להחזרת השד אל תוך הבקבוק.

אם מתעקש פרס שהעשייה הפו־ליטית מושתתת בכל זאת על יחסי כוחות וריאלפוליטיקה, אזי יש להוכיח לו שהדרך להצלחתו יסודית יותר, ללא מגוף. בראש ובראשונה עליו לשמור על כוחו במחנה תומ־כיו הקיים, ללא ויתורים לדתיים. שנית, יש לפעול להביא לשינוי שיטת הבחירות, ולאחר מכן, לב־חירות חדשות. מהכנסת האחת־עשרה אין לצפות שתצמח תועלת.

ד"ר בן־ציון הרסמן
ירושלים

רוטציה לרוטציה

המעט שיכול יצחק שמיר לעשות כדי להשיר את עיניו בעני ההיס־טוריה, הוא שישבע את עצמו ואת חבריו־למפלגה להפקיד גם לשנ־תיים הבאות את ראשות הממשלה בידי המערך — שהנהגתו תיקנה במקצת אחרי קלקוליהם ומעשי־הם. התיקון הזה, שנעשה על גב כולנו, לא בא כדי ששוב יקלקלו לפי התור. כמה פעמים יכולה מדינה קטנה אחת לשאת מנהיגים הפוכי מול כמוהם בראשה?

אהוד בן־עזר
תל־אביב

על התקדים הסובייטי לפרשת אטלס ישראל

מרדכי ארז, במכתבו "משכתבי הקרטוגרפיה" ("הארץ" 12.6) מוכיח, כתקדים, את המדען הסובייטי ה"רשמי" מיצ'ורין, שגרס כי תנאי הסביבה עשויים לשנות תכונות גנ־טית של צמחים, וסבר שהדבר תואם את המטריאליזם הדיאלקטי.

מיצ'ורין נפטר ב־1935 ולא גרם ישירות לכליאתם של מדענים. לעומת זאת היה ליסנקו הגורם הישיר לגירוש ולכליאה של הגנ־טיקאים. ליסנקו, שנתמך על ידי ז'דנוב, הציג תוצאות "ניסויות" (שלא ניתן היה לחזור עליהן מחוץ לברית־המועצות), והוא זה שהכתיב למדעני הגנטיקה בברית־המועצות לקבל את תורת התורשה של התכונות הנרכשות על ידי תנאי הסביבה. לשם כך כינס ב־1948 את האקדמיה של ברית־המועצות למד־עי החקלאות ע"ש לנין. שם טען בצער שעדיין אין מלמדים בברית־המועצות את תורת מיצ'ורין והמליץ שכל משתתפי הכינוס יקבלו תורה זאת.

רוב משתתפי הכנס נכנעו לתורת פרסום מאמר ב"פראוודה", שממנו השתמע מה הגורל הצפוי לאלה שלא ייכנעו. הכינוס קיבל החלטות לפי דרישת ליסנקו, והעומדים בסירובם אכן נכלאו והוגלו.

לימים נכשלו ניסיונותיו של לי־סנקו להציגם את נכונות תורת מיצ'ורין־ליסנקו. התוצאות לא צלחו באזורים אקלימיים לא מתאימים, גם לאחר שקיבלו "התאמה" מוקדמת, והיו של ליסנקו יד בעיני השלטון.

ועוד כותב מרדכי ארז: "וכל אלה שנזרקו לכלא בשל התנגדותם לתורת מיצ'ורין יצאו לחופשי". לצערי לא כך היה.

ביולי 1975 נפגשתי בלנינגרד עם מדענית, שבעלה היה בין הגנטיקאים שסירבו לקבל את התכתיב של ליסנקו ב־1948. שני בני הזוג גורשו מקייב לצפון סיביר. השתתפותה בקונגרס בלנינגראד היתה הסר מיוחד לחוקרת בת ה־75.

עזרא גלון
רחובות